

МОДЕРНА КЛАСИКА МОДЕРНА КЛАСИКА МОДЕРНА КЛАСИКА МОДЕРНА КЛАСИКА

Филип Рот

МОДЕРНА КЛАСИКА МОДЕРНА КЛАСИКА МОДЕРНА КЛАСИКА МОДЕРНА КЛАСИКА

Синдромът Портной

МОДЕРНА *Glibri* КЛАСИКА

ФИЛИП РОТ СИНДРОМЪТ ПОРТНОЙ

Превод: Мария Емилова, Николай Екимов, Вихър Ангелов

chitanka.info

След запознанството ви със „Синдромът Портной“, ще се опитате да си спомните дали някога сте чели по-истерично забавен американски роман. На повърхността това е един фройдистки калейдоскоп от случки, илюстриращи какво значи да израснеш като евреин (с голям нос, голямо самолюбие и неутолима жажда за секс) в Америка през четирийсетте и петдесетте години на миналия век, всъщност годината е 1966-а и Алекс Портной, вече напреднал в кариерата държавен служител, е на кушетката на своя психоаналитик, опитвайки се да извади наяве всичките си комплекси — едипов, за малоценност, свксуално-фетишистки.

Книгата изследва най-задълбочено какво е да живееш с родители, които те задушават с грижите си. Родителите на Алекс едновременно са го издигнали на пиедестал и го критикуват безмилостно за всяка най-дребна негова постъпка. На трийсет и три години той още не е женен, донякъде заради притесненията на същите тези родители (Кога най-сетне ще се ожениш и ще ни родиш внуци?). И Алекс с най-порнографски подробности ни описва защо не се жени. С не по-малка порнографска откровеност той споделя своите обречени на провал любовни афери (главно с млади протестантки, за мъка на родителите му). По-голямата част от своя гняв на подрастващ евреин в доминирано от християни общество той изкарва на трите „шикси“ (нееврейки), с които има връзки. Това обаче не е политически некоректен роман от женска гледна точка. „Синдромът Портной“ по-скоро поставя на масата сериозния въпрос какво е да си човешко същество, а не просто американец с прикрепен определен етикет.

Това е четвъртият и най-известен роман на големия американски писател Филип Рот, един от живите класици на съвременната литература. „Синдромът Портной“ освен чисто литературния си статут на „комичен шедевър“, както го определят критиците, е и емблематична творба за времето, когато е публикуван (1969 г.). Сексуалната откровеност на романа е едновременно и продукт на сексуалната революция от шейсетте години на миналия век, и нейно вдъхновение. Ако съществуваше списък със задължителните романи, които човек трябва да прочете през живота си, „Синдромът Портной“ щеше да фигурира в него на видно място.

Синдромът Портной (С Портной) същ. мед. псих. (по името на Александър Портной, 1933) — заболяване, което се характеризира със силно изразени етични и алтруистични подбуди, постоянно борещи се с екстремни сексуални желания, често с перверзен характер. По думите на Шпилфогел: „Многобройни са актовете на ексхибиционизъм, воайорство, фетишизъм и орален коитус. Вследствие на «моралността» на пациента обаче нито желанията, нито тяхното осъществяване водят до истинско сексуално удовлетворение, а по-скоро до чувство на срам и страх от възмездие, най-вече от кастрация.“ (Шпилфогел, О., „Озадаченият пенис“, **„Международно списание за психоанализа“** т. XXIV, стр. 909) Според Шпилхогел много от симптомите са следствие от придобит в детството Едипов комплекс.

НАЙ-НЕЗАБРАВИМИЯТ ОБРАЗ

Тя така дълбоко изпълваше съзнанието ми, че в предучилищната паралелка цяла година вярвах: всяка една от моите учителки е преоблечената ми майка. Щом удареше последният звънец, хуквах към къщи и докато тичах, се чудех дали този път поне няма да стигна, преди тя да е успяла отново да се преобрази. Отворех ли вратата обаче, неизменно я заварвах да слага на масата чаша мляко и парче сладкиш за мен. Но вместо да премахне заблудата, поредният ѝ подвиг още повече я издигаше в очите ми. Освен това винаги изпитвах облекчение, че не съм я уловил по време на превъплъщенията ѝ, макар че не преставах да се опитвам; знаех, че баща ми и сестра ми дори не подозират истинската ѝ същност, но едва петгодишен, не исках да поема бремето на предателството, което бих извършил, ако някой път я изненадам. Струва ми се, дори се опасявах, че може да се наложи да ме очистят, ако случайно я зърна, когато прелита на връщане от училище през прозореца на спалнята или докато се материализира част по част от някакво невидимо състояние в домашната си рокля.

Разбира се, когато ме питаше какво съм правил този ден в детската градина, аз ѝ разказвах всичко от игла до конец. Не се и опитвах да вникна в цялото значение на нейната вездесъщност, но че тя целеше да разбере що за момченце съм, когато я няма наоколо — това беше безспорно. Едно от последствията на тази фантасмагория, която продължи да ме преследва (точно в същия вид) и на следващата година, беше, че като разбрах, че нямам друг избор, станах откровен.

А и блестящ. За бледата ми и дундеста по-голяма сестра майка ми казваше (в присъствието на самата Хана, разбира се — прямотата беше напълно в нейн стил): „Детето не е гениално, но пък и ние не искаме невъзможното. Да е живо и здраво; труди се усърдно и дава колкото може от себе си, така че каквото постигне — добре дошло.“ А за мен, наследникът на нейния египетски нос и дар-словото ѝ, за мен майка ми се произнасяше с подчертана сдържаност: „Този бандит?

Може изобщо да не отваря учебника — отличник по всичко. Втори Айнщайн!“

А баща ми? Как приемаше всичко това? Той се наливаше, разбира се, но не с уиски като добър християнин, а с рициново масло или отваря от майчин лист, дъвчеше листа от сена или пък смучеше пургативи от сутрин до вечер и поглъщаше сушени сливи с килограми. Той страдаше — о, как страдаше! — от запек. Нейното всемогъщество и неговият запек — майка ми, която прелита през прозореца на спалнята, и баща ми, който си чете вечерния вестник със свещичка пургатив в задника, — това, докторе, са най-ранните спомени за родителите ми, за техните качества и техните тайни. Той си вареше сушени листа от сена в канче и това, заедно с невидимата, топящата се в ануса му свещичка, съставляваше неговото магьосничество: да вари зелените твърди листенца, да бърка с лъжица вонящата течност, да я прецежда внимателно и най-сетне с изтощен и изстрадал вид да я излива в задръстеното си тяло. А после, приведен безмълвно над празната чаша, сякаш заслушан да чуе далечен гръм, очаква чудото... Като малък понякога седях в кухнята и чаках заедно с него. Но чудото никога не ставаше, поне не така, както ние си го представяхме и се молехме да стане като отмяна на наказанието, като пълно изцеление. Спомням си, че когато по радиото съобщиха за избухването на първата атомна бомба, той извика: „Може би точно това ще свърши работата.“ Но за този човек не можеше да се намери пречистване — неговите кишкас^[1] бяха стегнати в желязната хватка на яростта и безсилието. И като капак на всичките му нещастия, аз се явяхах любимец на съпругата му.

А за да бъде животът му още по-тежък, самият той също ме обичаше. И виждаше в мен шанса семейството ни да бъде „поне като другите“, възможността ни да си извоюваме достойнство и уважение, въпреки че докато бях малък, предпочиташе да изразява амбициите си относно моята личност преди всичко чрез разговори за пари. „Недей да сглупяваш като баща си“ — обичаше да казва той, шегувайки се с малчугана на коленете си, — „не се жени за красавица или пък по любов — търси богата.“ Не, не, никак не обичаше да се отнасят към него с пренебрежение. Работеше като куча — за едно бъдеще, в което не му беше писано да живее. Никой никога не му достави капка радост, никой не му се отплати за добрините, нито майка ми, нито аз, нито

дори любещата ми сестра, чийто съпруг той все още смята за комунист (въпреки че този вече е съдружник в доходен бизнес за безалкохолни напитки и си има собствен дом в Уест Ориндж). А най-малко онази богаташка протестантска банда (или „институция“, както самата тя предпочиташе да се представя), която го изцеди докрай. „Най-щедрата финансова институция в цяла Америка“ — спомням си как обяви баща ми, когато за пръв път ме заведе да видя малкия квадрат, запълнен с неговото бюро и стол в огромните канцеларии на Бостън и Нортистъри Лайф. Да, пред сина си той говореше с гордост за „компанията“, нямаше смисъл да се унижава, като злослови за нея пред хората — в края на краищата тя му беше давала заплата по време на Депресията, все още използваше нейните бланки със собственото си име, напечатано в долния край, и картинка на „Мейфлауър“, фирмения знак (а следователно и негов, ха-ха), и всяка пролет като връх на благоразположението го изпращаха заедно с майка ми на увеселителния уикенд в Атлантик Сити в един прекрасен хотел за гои^[2], където заедно с всички останали застрахователни агенти от Средните щати, които бяха успели да надхвърлят индекса О.Г.П., т.е. техните Очаквания за Годишна Продажба, да бъде унижаван от администраторите, келнерите и пиколото, да не говорим за озадачените плащащи си клиенти. Освен това баща ми горещо вярваше в онова, което продаваше — още един извор на терзания, който изсмукваше силиците му. Така че той не спасяваше само собствената си душа, когато след вечеря набързо нахлузваше шапката и палтото си, за да излезе отново на работа — но това бе и възможност да спаси някой нещастник, пропуснал да продължи срока на падежа на своите полици и по този начин рискуващ сигурността на семейството си „в случай на лоши времена“. „Алекс, обясняваше ми той, човек трябва да има чадър за лошото време. Не, можеш да оставиш жена си и детето си в лошо време без чадър.“ И макар че за мен, пет-шест годишното хлапе, думите му имаха смисъл, дори ме разчувстваха, неговата реч за лошото време явно невинаги се приемаше по същия начин от младите зелени поляци, избухливите ирландци и неграмотните негри из бедняшките квартали, зачислени му от Най-щедрата Финансова Институция в Америка.

Присмиваха му се там, в мръсните предградия. Не го слушаха. Щом го чуеха да чука, хвърляха празни консервени кутии по вратата и

крещяха: „Изчезвай, тук няма никой.“ Насъскваха кучетата си да го хапят по нахалния еврейски задник. И въпреки всичко той успя да събере от Компанията толкова много почетни грамоти, значки и медали в заслуга за продажбите си, че да покрият цялата стена на дългия сляп коридор, където в кашони бяха складирани Пасхалните ни чинии и мумифицирани и импрегнирана хартия, през лятото лежаха персийските ни килими. Ако успееше да изцеди вода от камък, нима Компанията нямаше да го възнагради в някакво си нейно чудо? Може би „президентът“ там горе, в „Управлението“, щеше да дочуе за неговите постижения и бързо-бързо да го повиши от застрахователен агент с годишна заплата пет хиляди в областен директор с петнадесет хиляди? Но те го държаха все на същата длъжност. Та кой друг би постигнал такива невероятни резултати в толкова безперспективни райони? Освен това в цялата история на Бостън и Нортистърн никога не е имало директор евреин (не съвсем нашата класа, скъпи, както обичаха да се изразяват хората от „Мейфлауър“^[3]), а и баща ми с неговото осмокласно образование не беше особено подходящ за Джаки Робинсън^[4] на застрахователния бизнес.

В коридора ни висеше портретът на Н. Еверет Линдабъри, президентът на Бостън и Нортистърн. Снимката му в рамка беше подарена на баща ми, когато сумата от продадените от него застраховки достигна един милион; или може би да го даваха за десет милионната граница? „Мистър Линдабъри“, „Управлението“... Баща ми говореше за тях, сякаш ставаше въпрос за Рузвелт и Белия дом във Вашингтон... а през цялото време ги мразеше безумно, особено Линдабъри със сламенорусата му коса и чистия изговор на човек от Нова Англия, синовете му в колежа Харвард и дъщерите в последните класове на гимназията, о, цялата тази пасмина там някъде в Масачузетс, *шкотцим*^[5], тръгнали да си играят! „Поло“^[6] ще ми играят!“ (чух го да крещи една нощ зад вратата на спалнята) — да му пречат те да се издигне като герой в очите на жена си и децата си! Какъв гняв! Каква ярост! А всъщност нямаше върху кого да си го излее — освен върху самия себе си. „Нищо не може да ме прокара! Натъпкал съм се до сливиците със сушени сливи! Защо имам такова главоболие! Къде са ми очилата? Кой ми взе шапката?“

Също тъй свирепо и самоунищожително, както толкова много евреи от неговото поколение служеха предано на семействата си, точно

така и баща ми служеше на майка ми, сестра ми Хана и преди всичко на мен. Върховете, които той дори не бе успял да зърне, аз трябваше да изкача — това бе неговата мечта. *Моята* бе естествена последица от нея; в *мое*то освобождение той щеше да намери своето от невежеството, експлоатацията, безличието. И до днес още нашите съдби остават преплетени в представите ми и все още често, когато срещна в някоя книга откъс, който ме впечатлява с логиката и мъдростта си, веднага несъзнателно си помислям: „Ех, да можеше той да прочете *това*. Да! Да го прочете и да го разбере!“ Все още се надявам, все още си казвам: ех, да можеше... на трийсет и три... Преди време, когато бях първа година в колежа и още повече се стараех като син да накарам баща си да разбере, по времето, когато ми се струваше, че ако не разбере, той е обречен, тогава, спомням си, веднъж откъснах талона за абониране от едно от онези интелектуални списания, които току-що бях започнал да откривам в библиотеката на колежа, попълних името му и домашния ни адрес и му направих абонамент като анонимен подарък. И когато по Коледа се завърнах в къщи, готов да обвинявам, никъде не открих въпросното „Партизан ривю“. „Колиърс“, „Хайджена“, „Лук“ — да, но къде беше „Партизан ривю“? Изхвърлено, без дори да е разгърнато — подсказваха ми моята наглост и отчаяние, — запратено в коша непрочетено, сметнато за боклук от тоя гъз, тоя дебил, тоя еснаф — моя баща!

Спомням си — ако трябва да се върнем по-назад в историята на това дълбоко разочарование — как една неделна сутрин запратих към баща си бейзболната топка, а после дълго и напразно чаках тя да прелети обратно над главата ми. Осемгодишен съм и за рождения си ден съм получил първия си комплект бейзболна топка, ръкавица и бухалка, която дори нямам сила да повдигна. Баща ми е излязъл рано сутринта по сако, шапка, папийонка и черни половинки, под мишница с дебелата черна счетоводна книга, в която пише кой колко дължи на мистър Линдабъри. Всяка божя неделна утрин той слиза в квартала на цветокожите, защото, както сам казва, това е най-доброто време да хванеш онези, които не искат да се бръкнат за келявите си десет-петнайсет цента седмична вноска. Мотае се около мъжете, насядали на слънце, и се опитва да им измъкне някоя дребна пара, преди да са се натряскали с евтино вино „Морган Дейвис“, появява се изневиделица иззад ъгъла, за да улови някоя от набожните чистачки на път от

църквата към дома, защото през другите дни те са по чуждите къщи на работа, а вечер се крият упорито от него. „Ах, ох — изохква някой, — господин застрахователният агент е тук“ — и дори децата хукват да се крият, *децата*, разбираш ли, казва ми той отвратен, тогава как може човек изобщо да се надява тези негри някога да се пооправят? Как ще излязат от тая немотия, щом дори не съзнават колко важна е застраховката за живот? Нима хич не ги е грижа за близките им, които ще останат след тях? „Щото и те ша умрът, нал тъй.“ „О, изръмжава сърдито той, няма начин! Ама, моля ти се, що за човек е този, който може да си остави децата в лошо време, без да им е подсигурил поне свестен чадър!“

Ние сме на голямото мръсно бейзболно игрище зад училището. Той оставя счетоводната книга на земята и пристъпва до своето място на игрището както си е по сако и с мека шапка. Носи квадратни очила с метални рамки, а косата му (както и моята днес) е бухнала, сива, остра като стоманени стружки. И тези зъби, които по цялата нощ киснат в чаша вода в банята и се хият на тоалетната чиния, сега се усмихват на мен, неговия любим син, неговата плът и кръв, на момченцето, което никога няма да остане само в лошо време. „Хайде да ти видим мерника“ — казва той и стисва новата ми бухалка някъде по средата — но за мое най-голямо удивление прави това с лявата, вместо с дясната ръка. И внезапно ме изпълва такава тъга, иска ми се да му кажа: „Хей, с *другата ръка*“, но просто не мога, защото ще се разплача или може би той ще се разплаче! „Хайде де, хайде, нали си майстор, хвърляй“, казва той и аз хвърлям, и разбира се, откривам, че отгоре на всичко в мен се прокрадва съмнението: баща ми не е Кинг Конг. Нито пък Чарли Келър.

Ега ти чадъра.

Майка ми беше човекът, който можеше да постигне каквото пожелае; налагаше ѝ се сама да признава, че може би е прекалено добра във всичко. А нима едно дете с моята интелигентност и наблюдателност можеше да се съмнява, че това е така? Тя беше способна да направи например сладко от нарязани праскови, увиснали в сироп, противно на всички закони на гравитацията. Можеше да изпече кекс с вкус на банан. Ридаете и страдате, тя си стържеше

хряна, вместо да купува *нишката*^[7], който се продаваше в шишенца в деликатесния магазин. Зорко следеше месаря („като ястреб“ — по собствените й думи), за да бъде сигурна, че не е забравил да приготви каймата така, както повеляват изискванията на еврейската вяра. Тя би могла да телефонира на всички останали жени от блока, прострели пране в задния двор — един ден в пристъп на великодушие се обади дори на разведения гой от последния етаж, — за да им каже: „тичайте, прибирайте прането, капна дъжд на перваза.“ Какъв радар имаше тази жена! И то *преди* да е измислен радарът! Каква енергия! Какво усърдие! Задачите ми проверява за грешки, чорапите — за дупки, ноктите — за кал, а всяка гънка и пора по тялото ми — за мръсотия. Тя човърка и най-закътаните каналчета на ушите ми, като излива ледена кислородна вода в главата ми. Водата щипе и бълбука, сякаш ухото ми е пълно с лимонада и изтиква на повърхността дребни частици от тайните запаси ушна кал, които очевидно биха могли да застрашат слуха на човека. Медицинска процедура като тая (колкото и да е шантава) отнема време, разбира се, изисква усилие, без съмнение, но когато става въпрос за здраве и чистота, микроби и телесни секрети, тя не жали себе си, за да спаси другите. Пали свещи за мъртвите — докато останалите неминуемо забравят. Тя добросъвестно си спомня, дори и без помощта на отметка в календарчето; набожността е просто в кръвта й. Изглежда, че както сама казва, е единствената, която запазва „здрав разум“ и „нормално човешко благоприличие“, като ходи на гробищата, за да почиства гробовете на нашите роднини от бурен. Още не се е пукнала пролетта и тя вече е наръсила всичко вълнено в къщата против молци, увила е, опаковала е килимите и ги е завлякла в коридора с трофеите на баща ми. Никога не се срамува от къщата си, всеки би могъл да влезе и да отвори който и да е шкаф, което и да е чекмедже и не би могъл да открие нещо, от което тя да се засрами. Бихте могли даже да се храните на пода в тоалетната, ако, да речем, ви се наложи. Когато губи на маджонг^[8], тя го приема по спортменски, а не като другите, чиито имена би могла да каже, но няма да го направи, дори няма да спомене Тили Хохман, толкова е дребнаво даже да се говори за това, нека просто забравим, че е бил повдигнат този въпрос. Тя шие, плете, кърпи, глади по-добре и от *шварцето*^[9], към което, за разлика от приятелките си — всички, ползващи се от услугите на същата тази ухилена, вдетинена чернокожа прислужница —

единствено тя се държи добре. „Само аз съм добра към нея, само аз ѝ давам цяла консерва риба тон за обяд и при това не ѝ говоря дрек^[10]. Не съм стиснат човек. Извинявай, но не мога да се държа по този начин. Например Естер Васерберг, всеки път, когато Дороти идва да чисти, разхвърля двадесет и пет монети по един цент из цялата къща, а после проверява дали някоя пара не е изчезнала. Може би съм твърде добра — шепне ми тя, докато попарва чинията, от която прислужницата току-що е яла сама, като прокажена, — но не бих могла да направя такова нещо.“ Веднъж Дороти случайно се върна и завари майка ми в кухнята, все още на мивката, да излива реки вряла вода от горещия кран върху вилицата и ножа, които се бяха докосвали до дебелиите розови бърни. „Ох, нали знаеш колко трудно се измива напоследък майонезата от сребърните прибори, Дороти“ — замазва моментално работата майка ми и по този начин, както по-късно ми обясни, благодарение на своята находчивост успява да не обиди цветнокожата.

Когато съм лош, ме заключват навън. Стоя пред вратата и думкам ли, думкам, докато не се закълна, че от утре ставам добър. Но какво толкова съм направил? Всяка вечер си лъскам обувките върху вчерашния вестник, внимателно разстлан на балатума, после старателно завивам капачката на ваксата и връщам всичко на място. Винаги изстисквам пастата за зъби откъм края на тубичката и навивам празното, зъбите си мия с кръгообразни движения и никога от горе на долу, казвам „благодаря“, „моля“, „извинете“, „ако обичате“. Винаги, когато Хана е болна или е излязла преди вечеря със синьото си тенекиено канче да събира помощи за Еврейската национална лига, аз доброволно, въпреки че не е мой ред, слагам масата, като не забравям: ножът и лъжицата вдясно, вилицата отляво, салфетката, сгъната на триъгълник, вляво до вилицата. Никога не трябва да ям сирене от чинията за месо, никога, никога, никога^[11]. Въпреки това има в живота ми година, година и нещо, когато не минаваше и месец, без да извърша някоя пакост, дотолкова непростима, че да не ми кажат да си стягам багажа и да се махам. Но за какво става въпрос всъщност? Майко, това съм аз, малкото момченце, което прекарва цели нощи преди началото на учебната година, като изписва с красиви староанглийски букви оцветената си учебна програма и търпеливо подвързва тетрадките си с бели листове и с листове на редове. Винаги си нося гребенче и чиста

носна кърпичка, никога не допускам три четвъртите ми чорапи да се свличат в обувките, много внимавам за това, домашните ми са написани седмици напред — нека си го кажем направо, мамо, аз съм най-прилежното, най-спретнатото момченце в цялата история на нашето училище! Учителките (както само знаеш, както сами са ти казвали) се прибират в къщи при съпрузите си, щастливи заради мен. Какво тогава съм сторил? Ако някой знае, моля, нека вдигне ръка! Толкова съм отвратителен, че тя *нито минута* повече няма да ме търпи в къщата си. Когато веднъж нарекох сестра си фукла, устата ми моментално бе измита с калъп домашен сапун — това го разбирам. Но да ме пъдят? Какво пък чак толкова! И понеже си е добра, ще ми направи един сандвич за из път, но веднага след това да си вземам шапката и да изчезвам. А какво ще правя по-нататък, не я интересува.

Добре де, казвам, щом така мислиш (аз също си падам по мелодрамата — и аз съм верен на стила на семейството), не ми е потребвал твойт сандвич! Нищо не ми трябва!

Не те обичам, повече, не обичам деца, които се държат така. Ще си живея сама в къщи с тати и Хана, казва майка ми (такива ги реди, направо ще ме съсипе). Хана също може да подрежда плочките за игра на маджонг всеки вторник вечер. Не ни трябваш повече.

Много важно! И аз изхвърквам в дългия мрачен коридор. Голям праз! Ще продавам бос вестници по улиците. Ще се возя на стоп където си искам с камионите, ще спя по полето, мисля си — но после само видът на празните бутилки от мляко до изтривалката пред входната врата е достатъчен, за да стовари върху ми съзнанието за всичко толкова скъпо, което съм изгубил. „Мразя те! — крещя аз, като ритам с галош по вратата. — Ти си гадна!“ Изправена пред потока мръсотия и ерес, кънтящи из коридорите на блока, където тя си съперничи с още двайсет други еврейки за титлата света мъченица, майка ми няма друг избор, освен да тресне двойното резе. Тогава започвам да блъскам по вратата, за да ме пуснат вътре. Падам на колене на черджето да прося опрощение за греха си (какъв ли е той) и обещавам да бъда безукорен до края на нашия съвместен живот, който в този миг, вярвам, е вечен.

После вечерите, когато не щях да ям. Сестра ми, която е четири години по-голяма от мен, потвърждава достоверността на спомените ми: аз съм отказвал да ям, а майка ми не можела да се примири с такъв

инат, с такъв идиотизъм. Не можела, и то за мое добро. Молела ме да направя нещо за *моя добро* — а аз *не, та не!* Не съм ли разбрал досега, че тя къса залъка от устата си?

Но аз не искам залъка от устата ѝ. Не го искам даже от чинията си — там е работата. Моля ви се! Дете с моите възможности! Моите постижения! Моето бъдеще! Всички дарове, които господ щедро е изсипал над главата ми: красота, ум! Мигар мога да си помисля, че тя ще ме остави да умра от глад заради едното нищо!

Нима искам цял живот да остана малък и кльощав и хората да ме гледат с пренебрежение или държа да порасна голям и силен мъж?

Нима, искам да ме отместват от пътя си и да ми се присмиват, като ме духнат, да падам, или ще бъде по-добре да ме уважават?

Какъв искам да стана, като порасна: слаб или силен, мъж или нищожество, да успея или да се проваля?

А аз отговарям, че просто не искам да ям.

И така майка ми сяда до мен с дългия нож за хляб в ръка. Направен е от неръждаема стомана със зъби като на трион. Какъв искам да стана: слаб или силен, мъж или нищожество?

Господи, докторе, *защо*, ама *защо*, *защо*, *защо*, *защо* трябва една майка да вади нож срещу сина си? Та аз съм само шест-седем годишен. Как мога да бъда сигурен, че тя няма да го употреби? Какво трябва да направя, да се опитам да я излъжа ли — едва на седем години? Още не съм усвоил сложните тактически ходове, по дяволите — та аз може би нямам и двайсет и пет кила! Когато някой размахва нож пред очите ми, подозирам дълбоко скритото намерение, че се готви да ми източи кръвта! Само че *защо*? Какво ли се мъти в главата ѝ? Докъде може да стигне лудостта ѝ? Да предположим, че аз излезех победител — какво толкова щяхме да загубим? *Защо нож*, боже, *защо* заплаха за *убийство*, *защо* ѝ е необходима такава тотално унищожителна победа, когато само преди два дни, докато ме гледаше как препускам из кухнята, репетирайки ролята на Христофор Колумб от „Земя на хоризонта“ (пиесата ни от училище), тя така се захласна, че забрави ютията върху дъската за гладене, докато ми ръкопляскаше. Аз съм звездата на нашия клас и никаква пиеса не могат да поставят без мен. Веднъж се опитаха, когато бях болен от бронхит, но както по-късно учителката споделила с майка ми, представлението определено не било на ниво. О, как, как можеше тя след онези славни следобеди в същата

кухня, докато лъскаше сребърните прибори, кълцаше черен дроб и нанизваше ластика на шортите ми, като в същото време ми подаваше от циклостилното копие репликите на кралица Изабела за ролята на моя Колумб, на Бетси Рос^[12] за моя Уошингтън, на госпожа Пастър за Луи — как можеше да се издига заедно с мен до висините на моя гений в онези прекрасни часове по здрач след училище, а после, вечер, само защото не съм искал да ям някакъв си боб или печени картофи, да насочва ножа за хляб към сърцето ми?

И защо баща ми не я спираше?

[1] Черва (идиш). — Б.р. ↑

[2] Неверници, неевреи (идиш). — Б.р. ↑

[3] С кораба „Мейфлауър“ са пристигнали в сегашния щат Масачузетс в Нова Англия през 1620 г. първите английски заселници. Техните потомци се смятат едва ли не за носители на синя кръв и гледат отвисоко на всички останали американци. — Б.р. ↑

[4] Джаки Робинсън (1919–1972) — първият черен играч, влязъл във висшата лига по бейзбол. — Б.р. ↑

[5] Хлапаци нееврейчета (идиш). — Б.р. ↑

[6] Тази игра се смята за особено аристократична, тъй като топката се удря от ездачи, а конете са скъпо удоволствие. — Б.р. ↑

[7] Ситно смляна хрянова паста (идиш). — Б.р. ↑

[8] Популярна игра. — Б.р. ↑

[9] Млада негърка (идиш). — Б.р. ↑

[10] Лайно, мръсотии, гадости (идиш). — Б.р. ↑

[11] Според еврейския религиозен обичай месните и млечните храни се съхраняват и ядат отделно. — Б.р. ↑

[12] Бетси Рос ушила първото американско знаме. — Б.р. ↑

ЧЕКИИТЕ

След това дойде възмъжаването — половината от съзнателния ми живот премина заключен зад вратата на банята, празнейки се в тоалетната чиния или в коша с мръсно бельо, или *пльок* — опръсках огледалото на шкафчето, пред което стоях със смъкнати гащи, за да виждам как точно изхвърква оная работа. Или се сгъвах на две над забързаната си ръка, със стиснати очи и широко отворена уста, за да усетя върху езика и зъбите си вкуса на този лепкав млечнобял сос — макар че често пъти така изпадах в екстаз и заслепление, че той се лепваше право на перчема ми като лисната шепа лосион за коса. Търках прежуления си и надут пенис в цял един свят от омацани носни кърпи, смачкани салфетки и оплескани пижами, преследван от непрекъснатия страх, че гнусните ми деяния ще бъдат разкрити, като ме сгащят точно когато лудо се изпразвам. Въпреки това, почнеха ли да ми се издуват панталоните, не можех да сваля лапи от него. По средата на часа вдигах ръка, извинявах се и хуквах към тоалетната, където с десетина-петнайсет движения на ръката се изпразвах в някой от писоарите. На кино в събота следобед пращах приятелите си до автомата за бонбони и притаен на някоя отдалечена седалка на балкона, изцеждах семето си в станиол от шоколад. Веднъж на един семеен излет изрязвах сърцевината на половин ябълка и за мое огромно удивление (подпомогнат, разбира се, от мономанията си) открих на какво ми прилича тя, хукнах навътре в гората, за да легна върху дупката в плода, като си представях, че хладното и месесто отвърстие всъщност се намира между краката на онова митично същество, което винаги ме наричаше Рицарю мой, докато ме молеше да му дам онова, което никое момиче в цялата досегашна човешка история не бе получавало. „О, пъхни ми го, Рицарю мой! — умоляваше ме изтърбушената ябълка, която аз блъсках като оглупял на този пикник. — Рицарю мой дай ми всичко, което имаш“ — зовеше ме празната бутилка от мляко, която криех на рафтовете в мазето, за да я подлудя след училище с надървения си, намазан с вазелин хуй. „Скъпи мой,

ела“, пицеше подивялото парче дроб, което в моето безумие купих един следобед от месаря, и, ако щете вярвайте, изнасих зад една дъска за обяви на път към синагогата, където ни подготвяха за *бар мицва*^[1].

Някъде в края на първата година от гимназията и първата онанистична година открих на долната страна на пениса си, точно в основата на главата, малко безцветно петънце, което по-късно беше диагностицирано като луничка. Рак! Сам си навлякох рак. Всичкото това дърпане и блъскане на собствената ми плът, всичкото това търкане ми е докарало неизлечима болест. А нямам и четиринайсет! Нощем в леглото по бузите ми се стичаха сълзи. „Не! — хлипах аз. — Не искам да умирам! Господи, не!“ Но после, понеже тъй и тъй скоро щях да бъда труп, продължавах по същия начин да се празня в чорапите си. Бях си създал навика да взимам в леглото мръсните си чорапи, за да ползувам единия при лягане, а другия при ставане.

О, ако можех да се огранича до една чекия на ден или поне две, най-много, да речем, три! Но с перспективата за вечния мрак пред мен всъщност започнах да поставям собствени нови рекорди. Преди ядене. След ядене. *По време* на ядене. Скачайки от масата на вечеря, трагично се превивам одве — диария! Крещя: „Имам диария!“ И веднъж, заключен в клозета, нахлузвам на главата си бикините на сестра си, които съм свил от гардероба ѝ, до този момент грижливо увити в носна кърпа в джоба ми. Толкова магнетичен е ефектът от допира на памучните бикини до устата ми, толкова магнетична е самата дума „бикини“, че траекторията на еякулацията ми достига неподозирани висоти — ракетният изстрел от члена ми се насочва право към крушката на тавана, където за мое удивление и ужас се лепва и провисва. В първия момент панически покривам главата си с ръце в очакване да се пръсне стъкло, да изригнат пламъци — изобщо катастрофичното е винаги някъде в подсъзнанието ми. После, колкото мога по-тихичко, се покатервам на радиатора и избърсвам пържещата се слуз с парче тоалетна хартия. След което подробно оглеждам найлоновата завеса пред ваната, самата вана, плочките по пода, четирите четки за зъби — Боже опази! — и тъкмо се готвя да отключая вратата, като си въобразявам, че съм прикрил всички следи, изведнъж сърцето ми се свива при вида на нещо, проточило се като сопел от върха на обувката ми. Аз съм Разколников на чекиите. Доказателствата

лепнат навсякъде! Може би имам и по маншетите! *По косата? В ухото?* Всичко това ми минава през главата, докато се връщам в кухнята с болнав и намусен вид, за да промърморя самодоволно на баща ми, когато си отвори устата, пълна с розово желе, и каже: „Не разбирам какво толкова има да се заключваш. Изобщо не мога да го проумея. Къде се намираш? В къщи или на централна гара?“ „... интимност... човешко същество... в тази къща — *никога!*“ — отговарям аз, после бутам настрана десерта си и закрещявам: „Не ми е добре — *няма ли да ме оставите на мира!*“

След десерта — който изяждам докрай просто защото много обичам желирани плодове, въпреки че презирам останалите около масата, — след десерта отново съм в тоалетната. Ровя се из едноседмичното мръсно бельо, докато открия някой от сутиените на сестра ми. Нанизвам едната презрамка на дръжката на вратата, а другата на топката на шкафчето за хавлиени кърпи.

Още едно чучело за подхрана на въображението ми. „Шибай, шибай, Рицарю мой, докато ме скъсаш...“, подканят ме малките чашки на сутиена на Хана, когато изведнъж по вратата затрополява навит на руло вестник. И аз, с хуй в ръка, подскачам върху седалката на тоалетната чиния. „Хайде де, никой не може да се вреди от теб. Не може да ме изкара вече цяла седмица“, казва баща ми отвън.

Възвръщам душевното си равновесие, като се правя на обиден — тоя номер съм го научил прекрасно. „Имам ужасно разстройство! Нищо ли не ви говори това?“ Междувременно започвам отново да се трудя, всъщност увеличавайки темпото, докато моят заболял от рак орган започва свръхестествено да потръпва отвътре.

И тогава сутиенът на Хана *се раздвижва*. Започва да се полюшва напред-назад! Премрежвам очи и — о, чудо! — Леонора Лапидъс, дето има най-големите цици в нашия клас, тича да хване автобуса след училище, а пищният ѝ недостижим бюст се друса тежко в блузата ѝ, о, аз ги карам да излизат, даже да преливат от сутиена, **ИСТИНСКИТЕ ЦИЦИ НА ЛЕОНОРА ЛАПИДЪС!** И в същата тази секунда осъзнавам, че майка ми блъска бясно дръжката на вратата. На вратата, която най-сетне съм забравил отключена! Знаех си, че все някой ден ще се случи! Заловен! Свършено! *Смърт!*

— Алекс, отвори! Искam веднага да отвориш!

Заклучено е, *не съм* заловен! И по това, което потръпва в ръката ми, разбирам, че все още не съм мъртъв. Лъскай тогава, продължавай да лъскаш! „Оближи ме, Рицарю мой, пусни ми един хубав, горещ език! Аз съм огромният парещ сутиен на Леонора Лапидъс!“

— Алекс, веднага ми отвори! Яде ли след училище пържени картофи? Затова ли сега ти е лошо?

Ъ-ъ-ъ-ъ-х, ъ-ъ-ъ-ъ-х.

— Алекс, боли ли те нещо? Да извикам ли лекар? Боли ли те, или не те боли? Искам да знам къде точно те боли! Отговори!

— А-а-а-ъ, а-а-а-а...

— Алекс, не пускай водата — казва майка ми строго. — Искам да видя какво си направил там. Изобщо не ми харесват тези звуци.

— А пък аз — обажда се баща ми, разчувстван както винаги от моите постижения, със смесица от благоговение и завист — не съм ходил по нужда цяла седмица — проплаква той в мига, в който аз залитам, както съм кацнал върху тоалетната чиния, и скимтейки като пребито животно, изхвърлям три капки от нещо полутечно върху мъничкото парче плат, където са лежали зърната на плоските гърди на осемнайсетгодишната ми сестра — защото те са такива. Това е четвъртият ми оргазъм за днес. Кога ли ще изкарам кръв?

— Ела тук, моля те — казва майка ми. — Защо пусна водата, като ти казах да не го правиш?

— Забравих.

— Какво имаше там, че толкова бързаше да пуснеш водата?

— Диария.

— Акото ти течено ли беше, или кашкаво?

— Не погледнах. Не гледам и престани да викаш „ако“ — вече съм в гимназията.

— О, я не ми крещи, Алекс. Не съм ти аз виновна, че имаш разстройство. Ако ядеше само това, което ти се дава в къщи, нямаше да тичаш по петдесет пъти на ден до клозета. Хана ми каза какви ги вършиш, така че не си мисли, че не знам.

Не си е намерила бикините! *Хванаха ме!* По-добре да умра! И то веднага!

— Е, и какво правя...?

— Ходиш да ядеш хотдог и пица след училище и се тъпчеш с пържени картофи заедно с Мелвин Вайнер, нали? И не се опитвай да

ме лъжеш. Вярно ли е, или не е вярно, че се тъпчеш с пържени картофи и кетчуп на Хоторн авеню след училище? Джак, ела тук, искам и ти да чуеш — вика тя към баща ми, който вече е заел моето място в кенефа.

— Виж какво, опитвам се да си оправя стомаха — отговаря той. — Не ми стигат собствените ми неприятности, ами на всичкото отгоре трябва и вие да ми крещите, когато се опитвам да свърша нещо.

— Знаеш ли какво прави синът ти след училище? Отличникът, на когото собствената майка не може вече да казва такива думи като „ако“, толкова е *пораснал*? Какво, мислиш, че прави твоят пораснал син, когато никой не му се меси?

— Може ли да ме оставите малко на мира? — крещи баща ми. — Може ли да имам поне малко спокойствие, та дано успея да свърша нещо!

— Само чакай да разбере баща ти какви ги вършиш! Как можеш да си съсипваш здравето по такъв начин? Алекс, отговори ми! Толкова си умен, знаеш си всички уроци, сега ми отговори: как мислиш, че Мелвин Вайнер си докара колит? Защо това дете прекарва половината си живот по болниците?

— Защото яде пици.

— Не смей да ми се подиграваш!

— Добре де — крещя й аз, — как се е разболял от колит тогава?

— Защото яде пици! Но това не е шега! Защото за него обедът му се състои от някаква си вафла, полята с чаша пепси. Защото закуската му се състои от знаеш ли какво? Най-основното ядене за деня — не просто според майка ти, Алекс, а според най-известните специалисти по храненето, — знаеш ли от какво се състои то за това дете?

— От поничка.

— Поничка. Правилно, умнико. Правилно, господинчо. И кафе. И с това този тринайсетгодишен пикльо с половин здрав стомах трябва да започне деня. Но ти, слава богу, си възпитан по-другояче. Твоята майка не се шляе по цял ден из улиците, за да обикаля от магазин на магазин като някои, които познавам: Алекс, кажи ми, нали това не е тайна, или аз съм глупачка — само кажи ми, моля ти се, какво се опитваш да направиш, какво се опитваш да докажеш, като се тъпчеш с такива боклуци, вместо да си дойдеш в къщи и да изпиеш чаша мляко с парче сладкиш? Искам да ми кажеш истината. Няма да те издам на

баща ти — шепне тя, понижавайки многозначително глас, — но аз *трябва* да науча истината от теб. — Пауза. Също многозначителна. — Само пържени картофи ли, миличък, или и него друго... Кажи ми, моля ти се, — с какви други глупости се тъпчеш, за да стигнеш най-сетне до дъното на тази диария! Искам да ми отговориш точно, Алекс. Ядеш ли извън къщи хамбургери? Отговори ми, моля ти се, затова ли пусна водата? Хамбургер ли имаше вътре?

— Казах ти, че не гледам в тоалетната, когато пускам водата. За разлика от теб не се интересувам от ничии лайна.

— Ох, ох, ох — на тринайсет години и такива приказки! И то към човек, който просто е загрижен за *неговото* здраве и състояние. — Цялата нелепост на ситуацията кара очите ѝ да се пълнят с горчиви сълзи. — Алекс, защо правиш така, не мога да те разбера? Кажи, моля ти се, какво толкова ужасно сме ти сторили, та ни се отплащаш по този начин? — Вярвам, тя смята, че на този въпрос просто няма отговор. А най-лошото е, че и аз смятам така. Какво са *направили* за мен през целия си живот, освен да се жертват? А именно това е най-ужасното и аз просто не мога да разбера защо — и до този ден, докторе! До днес!

Сега ще се стегна, за да ви разкажа за шепненето. Мога да доловя шепот дори от миля разстояние. Значи ще говорим за главоболието на баща ми.

— Алекс, днес главоболието му не е чак толкова ужасно, та да не вижда. — Тя проверява да не би случайно да ни чуе. Пази боже той да разбере колко критично е състоянието му, би могъл да каже, че преувеличаваме. — Нали следващата седмица ще ходи на медицински преглед за тумор?

— Ами да.

— Доведете го — каза докторът, — ще му направим изследване за тумор.

Победа. Аз плача. Нямам основателна причина да го правя, но в това семейство всеки се опитва хубаво да се наплаче поне веднъж дневно. Докторе, нали знаете (не се съмнявам в това) — изнудвачите са основната част от човечеството, както и от вашата клиентела, предполагам, — та баща ми „ходи“ на този преглед за тумор откакто се помня. А причината, поради която го боли постоянно глава, е, че винаги има запек — а винаги има запек, защото червата му са собственост на фирмата „Тревога, страх и безсилие“. Вярно, веднъж

един лекар каза на майка ми, че ще изследва баща ми за тумор, ако това би й донесло успокоение (почти съм сигурен, че е употребил точно тези думи); той обаче спомена, че по-евтино и ефективно лечение за мъжа й би било да си купи иригатор за клизми. Въпреки че знаем как стоят нещата, аз съм все така съкрушен, като си представя как черепът на баща ми може да се пръсне от злокачествен тумор.

Да, тя ме е хванала здраво, много здраво и го знае. Аз напълно забравям за собствения си рак в мъката, която ме обзема, обзема ме сега, както и тогава, щом си помисля колко много неща от живота (по неговите собствени думи) са му били непонятни. И недостижими. Без пари, без образование, без възможности, опит без мъдрост... Колко лесно неговите неудачи в живота могат да ме разплачат. Толкова лесно, колкото и да ме разярят!

Баща ми често ми даваше за пример театралния продуцент Били Роуз. Уолтър Уинчъл казвал, че понеже Били Роуз знаел стенография, Бърнард Барух го взел за секретар — в резултат на което, докато учех, баща ми не престана да ме тормози да се запиша в курса по стенография. „Алекс, къде щеше да е сега Били Роуз, ако не знаеше стенография? Никъде! Тогава защо се *противиш*?“ Преди това се борихме заради пианото. Човек, който нямаше в къщата си нито грамофон, нито плоча, беше маниак на тема да притежава музикален инструмент. „Не разбирам защо да не учиш пиано, това ми е непонятно. Малката ти братовчедка Тоби може да изсвири на пианото която песен си пожелаеш. Само като седне и изсвири «Чай за двама», и спечелва всички наоколо. Никога няма да остане без приятели и винаги ще бъде обичана. Само кажи, че си решил да почнеш да свириш, и още утре ти купувам пиано. Алекс, чуваш ли ме? Предлагам ти нещо, което може да промени целия ти живот!“

Но това, което той ми предлагаше, аз не исках, а онова, което исках, той не можеше да ми предложи. Но нима това е странно? Защо трябва все още да ме тормози — толкова време оттогава? Докторе, от какво трябва да се избавя, кажете ми, от омразата... или от обичта? Защото още дори не съм започнал да говоря за онова, което си спомням с приятно чувство — със силно парливо чувство на загуба. Всички онези спомени, които по някакъв начин са свързани с времето и часовете на деня, защото изплуват в съзнанието ми така ярко, че изведнъж се оказвам не в метрото или в службата, или на маса с

красиво момиче, а обратно, в детството си с тях. Спомени, в края на краищата несъществени — и въпреки това те изглеждат така съдбовни за моето съществуване, както мигът на зачатие ми; може би си спомням как неговият сперматозоид се слива с нейната яйцеклетка, толкова безкрайна е моята благодарност — да, моята благодарност! — толкова всепоглъщаща и необяснима е моята обич. Да, аз с моята всепоглъщаща и необяснима любов! Стоя в кухнята (изправил съм се може би за пръв път в живота си на крака), майка ми сочи към прозореца: „Виж навън, детето ми“ и аз гледам; тя казва: „Виждаш ли какъв пурпур? Истинско есенно небе“. Първият стих в живота ми! И аз го помня! Истинско есенно небе! Навън е мразовит януарски ден. Здрач. О, тези спомени за полуздрача привечер направо ме убиват и днес — филията ръжен хляб, намазана с пилешка мазнина, за да залъже глада ми до вечеря, а зад кухненския прозорец вече наднича луната — току-що съм се прибрал с премръзнали, зачервени бузи, горд с припечеления от ринене на сняг долар: „Знаеш ли какво съм ти приготвила за вечеря? — гука нежно майка ми. — За моето работно момче? Любимото ти ядене. Агнешко задушено.“ Нощ е: след като сме прекарвали неделата в Ню Йорк, Рейдио сити и Китайския квартал, пътуваме с колата по моста „Джордж Уошингтън“ — най-бързо бихме се прибрали през тунела, но понеже аз моля да минем по моста и майка ми обяснява, че е полезно за мен да опознавам града, баща ми удължава пътя си с десет мили, докато ни закара до къщи. На предната седалка сестра ми брои на глас стълбовете, от които висят „опознаваните“ стоманени въжета, а отзад, сложил глава върху палтото от черни тюленови кожи на мама, аз заспивам. Веднъж през зимата отиваме в Лейкуд за уикенда, организиран от клуба на родителите ми „Неделя вечер на джин и ром“; аз и баща ми спим двамата на едната спалня, а на другата се гушкат мама и Хана. Призори татко ме събужда, сякаш сме бегълци от затвора, обличаме се безшумно и се измъкваме навън. „Ела! — шепне той и с жестове безмълвно ме подканя да си сложа ушанката и палтото. — Искам да ти покажа нещо. Знаеш ли, когато бях на шестнайсет години, работех като сервитьор в Лейкуд.“ Излизаме от хотела и той посочва към прекрасната притихнала гора. „Какво ще кажеш за това?“ Вървим заедно — „с бодра стъпка“ — покрай сребристото езеро. „Дишай дълбоко. Поемай дълбоко боровия въздух. Това е най-хубавият въздух на света, чудният

зимен боров въздух.“ „Чуден зимен боров въздух“ — още един родител поет! Да бях син на Уърдсуърт, нямаше да се вълнувам така!... През лятото баща ми остава в града, а ние тримата наемаме за един месец мебелирана стая на морето. Той идва при нас за последните две седмици, когато си вземе отпуската... Но понякога в Джърси Сити става толкова задушно и влажно, цели орди комари нахлуват откъм блатата, че в края на работния ден баща ми се качва на колата и пътува шейсет и пет мили по магистралата Чийзкуейк — по Чийзкуейк! Господи! Какво ли не му минава пред очите! Шофира шейсет и пет мили само за да прекара нощта с нас в прохладната ни стая в Брадли Бийч.

Идва, когато вече сме вечеряли, но неговата порция го чака, докато смъкне от гърба си прогизналите от пот дрехи, в които цял ден е обикалял из града да събира вноски, и най-сетне се сложи банския. Аз вървя след него с хавлиена кърпа в ръка, докато той шляпа с развързани обувки по улицата към плажа. Облечен съм в чисти къси панталонки и искряща блузка поло, измит от солта, косата ми — меката ми момчешка коса от времето, преди да стане като стоманени стружки — е сресана безупречно, разделена на път и пригладена. Седя върху железния парапет на стария кей, а долу под мен баща ми, без да се събува, прекосява безлюдния плаж. Наблюдавам го как разстила хавлията до брега, слага часовника в едната си обувка и очилата — в другата и най-сетне е готов да влезе във водата. И до ден-дневен влизам в морето както той ме е учил: първо потапяш ръце до китките, след това се наплискваш под мишниците, после намокряш слепоочията и врата... но бавно, винаги съвсем бавно. По този начин се освежаваш, без организъмът ти да изпадне в шок. Освежен и избягнал шока, той се обръща към мен, смешно махва с ръка за сбогом към мястото, където мисли, че стоя, и се отпуска по гръб с разперени ръце. О, той се носи по водата така спокойно, без да помръдва — човекът работи, трепе се по цял ден и за кого, ако не за мен? — после се обръща по корем и след няколко несръчни замаха, с които не успява да стигне доникъде, най-сетне тръгва обратно към брега. Стегнатото му тяло, по което се стичат струйки морска вода, блести в последните лъчи на яркото слънце, проникващи над рамото ми откъм задушния Ню Джърси, града, от който аз съм пощаден.

Има и други такива спомени, докторе. Още много. Говоря за майка ми и баща ми.

Не... не... не... Чакайте малко да дойда на себе си... Често пред очите ми изплува и друга картина: виждам го как се появява от тоалетната, като разтвива жестоко врата си и прави кисела физиономия, за да не се оригне. „Добре де, какво толкова спешно има, та не можахте да почакате да изляза?“

— Нищо — отговаря майка ми. — Ние се разбрахме.

Той ме поглежда с дълбоко разочарование. Та нали живее само заради мен и аз прекрасно знам това!

— Какво е направил?

— Каквото е направил, направил го е. С това приключихме и слава богу! А ти успя ли да си оправиш стомаха?

— Не, разбира се.

— Джак, какво става с теб, с тоя твой стомах?

— Както е тръгнало, изглежда, ще се бетонира.

— Това е, защото ядеш много бързо.

— Не ям бързо.

— А да не би да ядеш бавно?

— Храня се съвсем нормално.

— О, тъпчеш се като прасе и все някой трябва да ти го каже.

— Знаеш ли, понякога се изразяваш просто прекрасно!

— Говоря истината. Целият ми ден минава в тая кухня, а ти ядеш като на пожар. А този тук, той пък е решил, че онова, което готвя, не го задоволява. Предпочита да му е зле и да ми изкарва ангелите!

— Какво е направил?

— Не искам да те тревожа — казва тя. — Да не говорим повече за това.

Но тя не може да го забрави, затова сега е неин ред да се разплаче. Вижте, може би тя също не е най-щастливият човек на този свят. Някога е била високо, стройно момиче, което в училище момчетата наричали „Рижата“. Когато бях девет-десет годишен, направо бих пощурял по дневника ѝ от онова време. За известно време го бях прибрал в същото чекмедже, където държах другата екзотична книга — класъора с марки.

Софи Гински
класът „Рижата“ нарече;
ще стигне тя далече
с душа богата
и ум в главата.

И това е била моята майка!

Освен това е била и секретарка на треньора по футбол — длъжност без особен ореол в днешно време, но явно важен пост за едно младо момиче в Ню Джърси от времето на Първата световна война. Във всеки случай, поне така си мислех аз, докато разгръщах страниците на дневника ѝ, а тя ми показваше снимката на червенокосия си обожател, капитан на отбора, а сега по думите на Софи „собственик на най-голямата фабрика за производство на горчица в Ню Йорк“. „Можех да се омъжа за него вместо за баща ти“ — неведнъж поверително споделяше тя. Понякога се питах какво ли щеше да стане тогава с мама и мен. Тези мисли ми идваха на ум винаги, когато татко ни водеше да вечеряме в съседното ресторантче, където предлагаха деликатеси. Оглеждах се наоколо и си казвах: „Ние щяхме да произвеждаме всичката тази горчица.“ Предполагам, че и тя си е мислела нещо подобно.

— Той яде пържени картофи — изхлипа тя и се свлича на кухненския стол, за да *изплаче сърцето си* веднъж завинаги. — След училище заедно с Мелвин Вайнер се тъпчат с пържени картофи. Джак, кажи му ти, щом не слуша майка си. Кажи му как ще свърши един ден. Алекс — продължава прочувствено тя, като поглежда към мен, докато аз се опитвам да се изнижа от стаята, — *тателех*^[2] започва именно с диария, но знаеш ли как свършва всичко? При такъв чувствителен стомах като твоя знаеш ли докъде ще я докараш? *Ще носиш найлонова торбичка, да си вършиш работата вътре.*

Ако има на света човек, който да се чувства безсилен пред женските сълзи, то това е баща ми. И след него съм аз. Той се обръща към мен:

— Чу какво каза майка ти. Не яж повече пържени картофи с Мелвин Вайнер след училище.

— Никога — умолява тя.

— Никога — повтаря баща ми.

— Никакви сандвичи навън — умолява тя.

— Никакви сандвичи навън — казва той.

— *Сандвичи* — мълви огорчена тя, сякаш казва „Хитлер“, — та в тях бутат каквото си искат и той ги яде. Джак, накарай го да обещае, преди да си е докарал някоя ужасна *цура* и да е станало твърде късно.

— *Обещавам!* — крещя аз. — *Обещавам!* — И изхвърквам от кухнята — къде? Къде другаде?

С неудържима скорост свалям гащите, бясно сграбчвам в ръка този разнищен отприщен боен петел, моя възмъжаващ кур, преди майка ми да е успяла да изкрещи от другата страна на вратата на банята. „Този път не пускай водата! Чуваш ли ме, Алекс? Трябва да видя какво има в тоалетната!“

Докторе, разбирате ли с какво трябваше да се боря? Пишката ми беше единственото, което можех да нарека своя собственост. Да бяхте видели какво правеше майка ми, когато бях във възрастта на детския паралич. Заслужаваше да ѝ връчат медал от медицинските профилактични служби! Отвори си устата! Защо ти е червено гърлото? Да не би да те боли глава и да не ми казваш? Няма да ходиш на никакъв бейзбол, Алекс, докато не се уверя, че можеш да си движиш врата. Схванат ли ти е вратът? Тогава защо извърташ глава по този начин? Докато се хранехме, сякаш ти се повдигаше. Повдига ли ти се? Да де, обаче сякаш ти се повдигаше. Не давам да пиеш вода от чешмата на игрището. Ако си жаден — ще изтърпиш, докато се прибереш. Гърлото ти е зачервено, нали? Познавам, като те гледам как преглъщаш. Мисля, че може би най-доброто, което можеш да направиш, мистър Бейзбол, е да оставиш тази ръкавица и да си легнеш. Няма да ти позволя да излезеш навън в жегата и да търчиш с това възпалено гърло, в никакъв случай. Дай да ти измеря температурата! Никак не ми харесват тези хрипове. Честно казано, направо ме изкарваш от нерви, като се разкарваш по цял ден с това гърло, без да кажеш на майка си. И защо си се крил? Алекс, детският паралич не разбира от бейзбол. Разбира само от апарати за изкуствено дишане и инвалиди за цял живот. Не давам да търчиш повече и точка. Нито пък да ядеш хамбургери навън. Или майонеза. Нито пържен дроб. Нито пък риба тон. Хората не обръщат такова внимание на качеството на храната като майка ти. Алекс, ти си свикнал на

безупречна чистота и няма нужда да знаеш как готвят в ресторант. Знаеш ли защо майка ти никога не сяда с лице към кухнята, когато ходим на китайски ресторант? Защото не искам да гледам какви ги вършат там. Алекс, трябва всичко да измиваш, ясно ли е? Всичко! Един господ знае кой го е пипал преди теб.

Добре, нали не смятате, че преувеличавам, когато казвам, че е цяло чудо, дето още не съм влязъл в лудницата? Това суеверие, тази хистерия! Всичките тези „гледай, това“, „внимавай, онова“! Това не бива, онова не бива! Спри, недей! Нарушаваш много важни правила. Какви правила, чии правила? Все едно че имат халки на носовете и резки по бузите и са се татуирали от горе до долу — толкова им е акълът. А, и отгоре на всичко разните *милчике и флайшикс*^[3], и там подобни *мешугенех*^[4], правила и наредби като капак на собствената им лудост. В къщи често си припомняме с усмивка онзи случай, когато като малък, гледайки през прозореца снежна буря, аз с надежда съм попитал: „Мами, вярваме ли в зимата?“ Разбирате ли какво ви говоря? Отгледан съм от хотентоти и зулуси! Не можех даже да си помисля да изпия чаша мляко със сандвич, без да нанесе сериозна обида на Всевишния. Представете ли си какво ми е било на съвестта, като съм се пипал толкова често? Вина, страх... Ужас изпълваше цялото ми същество! Имаше ли нещо в техния свят, откъдето да не дебне заплаха, да не плъпват микроби, да не наднича смъртна опасност? О, къде бяха удоволствието, смелостта, честността? Кой натъпка тия мои нещастни родители със страх от живота? Баща ми, вече пенсионер, има една-единствена тема и винаги е готов да я захване: новата магистрала на Ню Джърси. „Няма да изляза на това чудо, пари да ми дават. Трябва да си луд, за да пътуваш по него — то си е живо самоубийство. Узаконен начин да излезеш на пътя и да те премажат.“ Знаете ли какво ми казва три пъти седмично по телефона — ако броим само случаите, когато вдигам слушалката, да не говорим за всичките му позвънявания между шест и десет всяка вечер. „Ще бъдеш ли така добър да продадеш тази кола? Продай тази кола, моля те, та най-сетне да спя спокойно. Защо трябва да имаш кола в тоя град — това не мога да проумея? Защо се натискаш да плащаш застраховки, гараж и поддръжка, умът ми не го побира. Но освен това не разбирам защо изобщо живееш сам в онази джунгла? И какво им плащаш на ония бандити за тази гарсониера четири на два? Ако им даваш дори цент над петдесет долара, трябва да

си си загубил акъла. И защо не се върнеш в Ню Джърси — това е пълна загадка за мен; как можеш да предпочиташ шума и пушеците, и престъпленията...?”

А майка ми, тя просто не престава да си шушне. *Софи шушне!* Веднъж месечно вечерям у тях, това е битка, изискваща цялата ми хитрост, лукавство и търпение, но за всичките тези години с неимоверни усилия съм успял да задържа посещенията си все на тази цифра; звъня, тя отваря и шушненето моментално започва: „Не ме питай какво ми е било вчера с него.“ И аз не питам. „Алекс — все така тихо, — не можеш да си представиш колко важно е да идваш в такива моменти.“ Аз кимам. „И още, Алекс — отново кимвам, нищо не ми струва, дори ме спасява в някои случаи, — другата седмица е рожденият му ден. Денят на Майката дойде и си замина без една картичка, да не говорим за рождения ми ден, както и да е. Ама той ще направи шейсет и шест, Алекс. Не е малко, Алекс, това е повратен момент в живота. Така че не забравяй да пратиш картичка. Няма да умреш, ако пратиш.“

Докторе, тези хора са невероятни! Невъзможни са! Тия двамата непрекъснато произвеждат и пакетират вина! Добиват я от мен като мазнина от кокошка! „Намини, Алекс! Обади се, Алекс! Алекс, дръж ни в течение! Моля ти се никъде не ходи повече, без да ни се обадиш! Баща ти щеше да те търси в полицията, когато беше заминал последния път, без да звъннеш! Знаеш ли колко пъти набира номера и никой не вдигаше слушалката? Кажи, можеш ли да предположиш?“ „Мамо — процеждам през зъби, — уверявам те, че ако умра, ще открият трупа ми след седемдесет и два часа по миризмата.“ „*Не говори така! Забранявам ти, за бога!*“ — пищи тя. Сега му е намерила цаката. Няма начин това да не свърши работа. Какво друго мога да очаквам от нея? Не мога да искам невъзможното от собствената си майка. „Алекс, толкова е просто да вдигнеш слушалката — и без това няма още дълго да те тормозим.“

Това е моят живот, доктор Шпилфогел, единственият ми живот, а аз съм герой от еврейски виц! Аз съм синът от еврейски виц — *само че това не е смешно!* Кажете, моля, кой ни осакати така? Кой ни направи така ужасни и истерични, и немощни? Защо, защо все още крещат „Пази се! Недей! Алекс, не!“ И защо нощем в самотното си легло в Ню Йорк продължавам безнадеждно да бичувам ритмично плътта си?

Докторе, как се нарича моето заболяване? Това ли е страданието на евреите, за което толкова съм слушал? Това ли е моят дял от погромите и преследванията? От униженията и подигравките, дарени ни от братята християни през тези две хиляди прекрасни години? О, тези тайни, тоя срам, това сърцебиене, изчервяване, изпотяване! Начините, по които реагирам на най-обикновените превратности в човешкия живот. Докторе, не мога да понасям повече да се плаша от такива незначителни неща! Дай ми мъжество! Вдъхни ми смелост! Дай ми сила! Направи ме мъж! Стига вече съм бил доброто еврейско момченце, което гледа пред хората родителите си в очите, а вечер си дърпа *пуца*^[5]. Стига!

[1] Религиозно пълнолетие. — Б.р. ↑

[2] Неприятност, болезка (идиш). — Б.р. ↑

[3] Евреите имат отделни чинии за млечни храни и за месни храни. — Б.р. ↑

[4] Безумия, глупости (идиш). — Б.р. ↑

[5] Пенис (идиш). — Б.р. ↑

ЕВРЕЙСКИ НЕВОЛИ

Някъде по средата на деветата ми година единият от тестикулите ми очевидно реши, че му е писнало да си живее в торбичката и се отправи на север. Отначало усещах как се клатушка несигурно току на ръба на таза, а после, сякаш в един момент забрави своите колебания и навлезе във вътрешността на тялото така, както измъкнат от морето корабокрушенец се изсипва през борда на лодка. И там се сгуши най-сетне в безопасност зад крепостта на костите ми, като остави безразсъдното си другарче на произвола на съдбата в момчешкия свят на заострените стоборки, пръчки, камъни и джобни ножчета, всички онези опасности, които караха майка ми да издивява от предчувствия за нещастие и за които непрекъснато ме предупреждаваха ли, предупреждаваха и предупреждаваха. И пак ме предупреждаваха. Все ме предупреждаваха.

И така моят ляв тестикул се засели на територията на ингвиналния канал. През първите седмици от неговото изчезване, когато натиснех с пръст в гънката между слабините и бедрото, все още напипвах меката му заоблена извивка, но после настъпиха нощи на ужас. Напразно претърсвах вътрешностите си, опипвах всичко чак до основата на гръдния кош — уви! Пътешественикът се бе отправил към необятни и неизследвани пространства. Къде може да е отишъл? Колко далеч! Колко високо може да завърши неговото скиталчество? Нима някой ден ще си отворя устата да кажа нещо в клас и ще открия левия си тестикул на върха на езика? В училище припяхме на един глас с учителя: „Аз съм господар на съдбата си, аз съм владетел на душата си!“ А междувременно един от интимните членове на собственото ми тяло се бе отдал на анархия и аз бях безпомощен да се справя с него!

Някъде близо шест месеца, докато неговото отсъствие не бе забелязано от домашния лекар по време на редовния годишен преглед, размишлявах над тази загадка. През главата ми минаха всевъзможни мисли — бях разглеждал всички възможни варианти без *изключение*: ами ако тестикулът ми се е гмурнал обратно в корема и е започнал там

да се превръща в точно такова яйце, каквото бях виждал майка ми да отскубва от жълтеникавите вътрешности на някое пиле, когато го чисти? Ами ако почнат да ми никнат цици? Ами ако пенисът ми изсъхне и стане чуплив, и един ден, както пикая, вземе да се откърши в ръката ми? А? Нима се превръщах в момиче? Или още по-лошо, в такова момче, за което (както разбихах от клюките по игрището) Робърт Рипли от рубриката „Ако щете вярвайте“ би платил „награда“ от сто хиляди долара. В Ню Джърси, ако щете вярвайте, има едно деветгодишно момче, което си е момче във всяко едно отношение, само дето може да има бебе.

Кой ще вземе наградата? Аз ли, или този, който ме издаде?

Доктор Изи мачкаше торбичката на тестикулите ми между пръстите си, сякаш беше плат за костюм, който ще купува, а след това каза на баща ми, че трябва да ми постави серия инжекции с мъжки хормони. Единият от тестикулите, ми, никога не се бил смъкнал напълно. Невероятно, нечувано. Ами ако инжекциите не свършат работа? — пита баща ми обезпокоен. Тогава какво...? В този момент ме пращат в чакалнята да разглеждам списанията.

Инжекциите свършиха работа. Ножът ми се размина. (За кой ли път!)

Ах този мой баща! Този мой мил, загрижен, неразбиращ, запечен баща! Обречен на безсилие от тази Свещена Протестантска Империя! Без самочувствие и хитрина, пробивност и контактност — всичко онова, което даваше възможност на синеоките русокоси мъже от неговото поколение да бъдат лидери, да вдъхновяват и управляват, ако трябва дори да потискат, а той и една стотна от него не притежаваше! Как би могъл да потиска някого — та той *самият* беше потиснатият. Как би могъл да излъчва сила? Та той *беше* безпомощен. Как би могъл да се наслаждава на победи, когато презираше преуспяващите — ненавиждаше дори самата мисъл за успех. „Знаеш ли, Алекс, те боготворят един евреин? Цялата им прехвалена религия всъщност проповядва преклонение пред една личност, официално призната на времето за евреин. Как ти се струва тази глупост? Как само баламосват хората, а! Исус Христос, дето разправят наляво и надясно, че бил Господ, всъщност е евреин! Това направо ме убива, щом се сетя за тази

истина. А представи си, *на никого изобщо не му прави впечатление!* Та той е бил евреин също като мен и теб, да вземат един евреин и го правят бог след смъртта му, а после — и това направо ме побърква, — после гадните копелета се обръщат на сто и осемдесет градуса и кой им става враг номер едно? Кого не престават да убиват и ненавиждат вече две хиляди години? Евреите! Тези, които, ако не друго, най-малкото са им дали техния възлюбен бог! Уверявам те, Алекс, че никъде няма да чуеш друга такава *мишиегос*^[1] от заплетени глупости и объркани безсмислици като християнската религия. И в това, моля ти се, вярват, тези «важни клечки».

За нещастие презрението към могъществото на врага не можеше да бъде стратегическа отбрана на домашния фронт, защото с времето ролята на врага все повече и повече се изпълняваше от *собствения* му син. И наистина през дългия период на ярост, наречен възмъжаване, аз изпитвах ужас не от това, че баща ми би могъл някога, в един миг да излее своята ярост върху мен, а от неимоверното желание, което ме обземаше всяка вечер, докато се хранехме, да се нахвърля бясно върху този варварин и невежа. Как исках да изхвърля с вой това тяло от царството на живите, когато го гледах как бодее с вилицата в общата чиния за сервиране, когато сърба супата, вместо възпитано да изчака да изстине, когато — боже опази! — се опитва да изрази някакво мнение по какъвто и да е въпрос... А най-ужасяващото в тези мои убийствени желания беше, че ако се опитам да го направя, напълно вероятно бе да успея! *Напълно вероятно бе той дори да ми помогне да го сторя!* Трябваше само да скоча през масата, да насоча ръце към гърлото му и той моментално щеше да се свлече под масата с изплезен, увиснал език. Да крещи — можеше; да мърмори — можеше; и да *нуди*^[2] — о, как можеше да *нуди!* Но да се защитава? Срещу мен? „Алекс, ако продължаваш да отговаряш така на баща си — предупреждава ме майка ми, докато аз се оттеглям от бойното поле в кухнята като Атила, изчезвам с крясъци от поредната недовършена вечеря, — ако още веднъж проявиш такова неуважение, този човек ще получи удар!“ „Добре!“ — изревавам аз и затръшвам в лицето ѝ вратата на стаята си. „Чудесно!“ — крещя, докато измъквам от гардероба шушляковото яке, което нося винаги с вдигната яка (мода, която тя ненавижда точно колкото и самата мръсна дреха),

„Прекрасно!“ — и със сълзи на очи хуквам към уличния ъгъл, за да излея гнева си върху игралните машини.

Господи, каква несправедливост! Ако можеше само баща ми да ми бъде майка, а майка ми — баща! Но що за объркване на двата пола се бе получило в нашия дом? Онзи, който трябваше по право да ме напада, отстъпваше пред мен, а който би трябвало да ми отстъпва, ме нападаше! Кой гълчеше напълно безпомощен, обезсилен от милостивото си сърце? А кой трябваше да отстъпва, вместо да се кара, поправя, укорява, критикува и от сутрин до вечер да намира кусури на някого, запълвайки патриархалния вакуум? О, слава богу! Слава богу, Слава богу, че поне имаше пишка и ташаци! Колкото и уязвима (меко казано) да беше неговата мъжественост в този свят от християни със златни коси и остри езици, поне между краката (Бог да го благослови!) баща ми беше мъж от класа, с две яки топки, които дори един крал би бил горд да покаже, и завидно дълъг и дебел *шлонг*^[3]. И те си бяха негови: да, в това бях напълно сигурен. Висяха си, бяха свързани с неговото тяло и не можеха да му бъдат отнети.

Разбира се, в къщи пред погледа ми много по-рядко се мяркаха неговите сексуални атрибути, отколкото нейните ерогенни зони. А веднъж видях менструална кръв... видях я да блести тъмночервена пред погледа ми върху протрития линолеум пред мивката в кухнята. Само две червени капки преди повече от четвърт век, но те продължават да искрят от нейната икона, която виси, вечно осветена в моя Модерен Музей на Тормоза и Неправдите (наред с кутията „Котекс“^[4] и найлоновите чорапи, за които ще спомена след малко). Освен това на тази икона е изобразена и безкрайна струйка кръв, която се стича по специалната дъска за месо и се събира в една чиния. Това е кръвта, която тя изцежда от месото, за да го направи *кашер*^[5]. Може би обърквам нещата — може би приличам на син от Дома на Атрей след всички тези приказки за кръв, но аз и сега я виждам как осолява месото на мивката, за да се отцеди по-лесно от кръвта, когато изведнъж поредната атака от „женски несгоди“ я кара да хукне към банята с тревожен стон. Трябва да съм бил не повече от четири-пет годишен, но все още ясно си спомням онези две капки кръв, които зърнах на пода в кухнята... както и кутията „Котекс“... както и

чорапите, плъзгащи се нагоре по краката й... както и — трябва ли изобщо да го казвам? — кухненския нож, който заплашваше да пусне собствената ми кръв, когато отказвах да ям. Този нож. *Този нож!* Онова, което ме побърква, е, че тя самата не виждаше нищо срамно в това, да го използва срещу мен. От леглото си чувам как бърби за проблемите си с другите дами около масата, където играят на Маджонг: „Моят Алекс изведнъж стана толкова злояд, че се налага да стоя над главата му с ножа.“ И нито една от тях не намира нещо ненормално в тази тактика. Трябва да стоя над главата му с ножа! И нито една от онези жени не става от игралната маса, за да напусне нейната къща! Защото според тях точно така трябва да се държи човек със злоядите деца — да стои под главата им с *ножа!*

Бяха минали доста години оттогава, когато веднъж тя извика от банята: „Тичай до аптеката! Веднага ми купи един пакет «Котекс»!“ И каква паника имаше в гласа й. Как само изхвърчах! После, обратно в къщи, останал без дъх, подавам пакета на белите пръсти, които се протягат през тесния процеп на вратата на банята... Въпреки че накрая гинекологичните й проблеми трябваше да бъдат разрешени с операция, трудно ми е да й простя, дето тогава ме изпрати на тази спасителна мисия. По-добре да беше се оставила да й изтече кръвта на студения под в банята, по-добре *това*, отколкото да изпрати едно единадесетгодишно момче да претича за дамски превръзки! Къде беше сестра ми, за бога! Къде беше собственият й запас за краен случай? Защо тази жена така грубо не зачиташе чувствата на малкия си син — от една страна, толкова безцеремонна към моя свян, а от друга — в такава хармония с най-съкровеният ми желания!

... Толкова съм малък, че едва ли знам какво е секс, или поне така би си помислил човек. Рано следобед на лето четвърто. Цветята се полюшват на алените си стъбла сред сметта пред блока. Прозорците са отворени, въздухът дъхти на нежна пролет и е изпълнен с виталността на моята майка: тя е свършила със седмичното пране и вече е простряла, приготвила е за десерт мраморна торта, от която прекрасно се, стича — ето пак мисля за кръв! Пак за този нож! Както и да е, — шоколадът приказно се стича по ваниловия блат, постижение, което може да се сравнява само с чудото на онези праскови в сладкото, увиснали в проблясващото желе. Тя е приключила с прането и е готова с тортата, изтъркала е пода на банята и кухнята и ги е постлала с

вестници, избърсала е праха, разбира се, излишно е да споменаваме, че е изпрахосмукала, разтребила е масата, измила е съдовете от обяд и (с моята веща помощ) ги е прибрала в шкафа за *милчикс* в килера, като през цялата сутрин си чурулика като канарче някаква нейна песничка без мелодия, песничка на здраве и радост, на безгрижие и самодоволство. Докато аз рисувам за нея картина, тя взема душ и сега, в обяната от слънце спалня, се облича, за да ме изведе в града. Сяда на ръба на леглото само по сутиен и колан и придърпва нагоре чорапите си, като все нещо бърбори. Кой е малкото, добро момченце на мами? Кой е най-доброто малко момченце на мами? Аз направо се топя от удоволствие и междувременно не изпускам от поглед бавното, стегнато, агонизиращо сладостно пътешествие на прозрачните чорапи нагоре по краката ѝ, докато плътта придобива онзи невероятно вълнуващ оттенък. Сядам съвсем близо, за да усетя дъха на талка за баня по врата ѝ, а и за да поразгледам по-добре сложната плетеница от висящи, разтегателни жартieri, към които след малко ще бъдат прикачени чорапите (разбира се, с триумфален жест). Долавям миризмата на препарата, с който е излъскала четирите махагонови колони на голямото легло, където спи с един мъж, който живее с нас нощем и в неделя следобед. Казват, че той бил баща ми. По върха на пръстите си, въпреки че тя старателно е изтрила всяко едно от тези малки прасенца с топла, влажна кърпа, подушвам мириса на салатата от риба тон, която съм ял на обед. А може би е нещо друго? Може би от женски орган? О, иска ми се да изстена от удоволствие. Едва четиригодишен, вече долавям с кръвта си — аха, отново кръв — колко натежал от страст е този миг, колко възможности крие. Онази дебела персона с дългата коса, която наричат моя сестра, е на училище. Онзи мъж, моят баща, е някъде навън, печели пари, доколкото може. Тези двамата ги няма и кой знае, може би ще имам късмет никога да не се върнат... А междувременно е следобед, пролет е и заради мен, единствено заради мен една жена си слага найлоновите чорапи и тананика за любов. Кой ще бъде завинаги с мами? Аз. Кой ще бъде ръка за ръка с мами, където и да отиде тя по широкия свят? *Кой, аз, разбира се. Ама че тъп въпрос — но не ме разбирайте криво, ще спазвам правилата!* Кой се наобядва добре с мами, кое добро момченце ще отиде с рейса до центъра заедно с мами, кой ще придружи мами в универсалния магазин... и още, и още, и още... така

че само преди седмица или две след благополучното ми завръщане от Европа, мами можа да каже само:

— Пипни!

— *Какво?* — дори докато взема ръката ми в своята и я придърпва към тялото си... — Мамо...

— Не съм наддала и пет фунта — казва тя — откакто съм те родила. Пипни — казва и притиска вдървените ми пръсти към заоблените си хълбоци, които всъщност не са лоши...

Ах, тези чорапи. Изминали са повече от двадесет и пет години (вече се предполага, че играта е свършила!), но мами продължава да закопчава жартиерите пред малкото си момченце. Въпреки че сега то поема върху себе си отговорността да гледа настрани, когато тя запрята поли — и го върши не само заради собственото си душевно спокойствие. Това е истината, гледам настрани не само заради себе си, но и заради оня нещастник — баща ми! А какви правомощия притежава бащата? Ако изведнъж тяхното пораснало малко момченце тръшне мама на килима в гостната, какво ще направи тати? Ще залее с кофа вряла вода пощурялата разгонена двойка? Ще извади своя нож — или пък ще се оттегли в другата стая да гледа телевизия, докато те свършат?

— Къде зяпаш? — пита учудено майка ми, докато оправя ръбовете на чорапите си. — Сякаш съм двайсетгодишно момиче, сякаш не съм ти бърсала дупето и не съм ти целувала бубата толкова години. Виж го ти! — Това е към баща ми, в случай че не е насочил сто процента вниманието си към малката сценка, която се представя. — Гледай, държи се с майка си сякаш е някоя шейсетгодишна мис Америка.

Веднъж месечно баща ми ме води на *швац баня*^[6], където се опитва да изтрие — с пара, тривка и дълбок здрав сън — натрупаните от самия него огорчения през изминалите няколко седмици работа. Горните си дрехи заключваме в кабините на последния етаж. Мъжете, които вече са минали през потилнята долу, са се изтегнали върху наредените в редица пред шкафчетата железни кушетки, увити в бели чаршафи, като жертви на ужасно бедствие. И ако не бяха отривистите гръмотевични пръдни и хъркането, изстрелвано като откоси на

картечница наоколо, бих повярвал, че съм в моргата и по някаква необяснима причина се събличам пред умрелите. Не поглеждам към телата, а подскачам като врабче, панически, от крак на крак, опитвайки се да сваля гащетата си, преди някой да е успял да надникне в тях, където за мое разочарование, объркване и смъртен ужас на дъното откривам едва забележимо продълговато лайняно петънце. О, докторе, аз все се бърша, бърша ли, бърша и губя повече време за бърсане, отколкото за сране. Хабя тоалетната хартия така, сякаш расте по дърветата — според изпълнените със завист думи на баща ми, — трия се, докато това мъжко мое отворстие почервенеет като домати, но въпреки това, колкото и да се мъчех да угодя на майка си, като пускам вечер в пералнята такива гащи, които биха могли да бъдат свалени от ангелско дупе, вместо това оставях (нарочно ли, хер доктор, или може би неизбежно?) омърсените гащета на едно момченце.

Но тук, в *швац банята*, защо пак подскачам като луд? Тук няма жени. Никакви жени — и никакви *gou*. Възможно ли е? Няма за какво да се тревожа!

Залепен зад гънките на белия му задник, аз излизам от съблекалнята и се спускам по металните стълби към онова чистилище, където страданието от това, да си застрахователен агент, семеен мъж и евреин, ще бъде пречистено от парата и масажите. На най-долната площадка прекрачваме купчина бели чаршафи и подгизнали кърпи, баща ми слага едно рамо на тежката, плътна врата и ние влизаме в тъмно, притихнало пространство, ухаещо на хвойна. Звуците са като от оскъдна публика, апатично аплодираща сцената на смъртта в някаква трагедия: това са двамата теляци, които бършат и припляскват месата на своите жертви, мъже, полуприкрити и изпружени върху мраморни плочи. Те ти налагат, месят, обръщат ги насам-натам, бавно извиват крайниците им, сякаш за да ги изтръгнат от ябълките им — хипнотизиран съм, но продължавам да следвам баща си, докато минаваме покрай басейна, малък зеленикав куб, изпълнен със смразяваща кръвта ледена вода, и най-сетне стигаме до потилнята.

В мига, когато той отваря вратата, пред очите ми се разкрива гледка, която ми напомня далечните праисторически времена, предхождащи дори ерата на пещерните и езерните хора, за които съм учил в училище, времена, когато над димящото блато, което е представлявала Земята, са се виели бели пари, които забулвали

Слънцето, еони преди планетата да бъде подсушена за Човека. И аз моментално преставам да бъда онзи малък подлизурко, който се връща в къщи с бележник, пълен с шестници, малкият неестествено сериозен невинен хлапак, вечно търсещ ключа към тази непонятна загадка — одобрението на своята майка, — и попадам назад във времето в някакви влажни кишави пространства, преди да е имало семейства, такива каквито ги познаваме, преди да е имало тоалетни като днешните; времена, изпълнени със земноводни, шляпащи в тинята тромави безмозъчни същества с мокри и месести хълбоци и димящи телеса. Сякаш всички тези еврейски мъже, които се пъхат под студения ръмеж на душа в ъгъла на сауната и после тежко се замъкват отново сред облаци задушлива гъста пара, сякаш са се върнали с машината на времето в епоха, когато са съществували само като черда еврейски животни, чиито единствени звуци са били *ой, ой...* защото точно това е звукът, който те издават, докато се влачат от душа до тежките кълба задушлива пара. Най-сетне те, баща ми и неговите спътници в страданието, са се върнали в своята природна среда, там, където могат да бъдат естествени. Там, където няма жени и гои.

Стоя мирно между краката му, докато той ме насапунисва от главата до петите с дебел слой пяна, и разглеждам с възхита торбестата мъжественост, която се е изсипала през ръба на мраморната пейка, където седи. Неговият скротум прилича на дългнесто сбръчкано лице на старец, с по едно яйце, пъхнато във всяка от двете увиснали бузи, докато моят може да бъде закачен за китката на куклата на някое момиченце като миниатюрна розова чантичка. А що се отнася до неговия *шлонг*, за мен с моята пишка колкото детско кутре, която майка ми непрекъснато споменава пред хората (да беше веднъж, добре, но това е цял живот) като „малката бубка“, та неговият „шлонг“ ми напомня пожарникарския маркуч, навит на макара в коридора в училище. *Шлонг*: думата сякаш е уловила точно бруталното, *месестото*, което толкова ме възхищава, очевидно несъзнателното, тежко и безсрамно поклащане на това живо парче маркуч, през което той прекарва потоци вода, дебели и яки като въжета, докато аз пускам фини жълти конци, които майка ми евфемистично нарича „пишо“. Пишото, си мисля аз, несъмнено е това, което прави сестра ми, момичешка работа, тънки жълти нишки, с които може да се шие... „Искаш ли да направиш малко пишо?“, ме пита майка ми, докато в

същото време аз искам да направя порой, искам да направя потоп, искам като него да предизвикам приливи и отливи в тоалетната чиния! „Джак — крещи му майка, — за бога, затвори тая врата! Прекрасен пример даваш, знаеш на кого.“ Де да беше така, майко! Ех, ако тоя „знаеш кого“ беше черпил вдъхновение от грубата сила на онова — как му беше името! Де да бях се поучил от безмерната му вулгарност, вместо това същото да става източник за моя срам. Срам, срам, срам и срам — все се намира нещо, от което да се срамувам.

Намираме се в магазина за дрехи на чичо Нейт на Спрингфийлд авеню в Нюарк. Искам плувки с бандаж. На единайсет години съм и това е моята тайна — искам бандаж. Знам, че не трябва да се говори, знам да държа езика зад зъбите си, но как да получа това, като не го споменавам? Чичо Нейт, издокаран, с мустачки, сваля от рафта едни момчешки плувки от типа, който винаги съм носил. Отбелязва, че това е най-добрият костюм за мен — бързо съхнат и няма да се протрият.

— Кой е любимият ти цвят? — пита чичо Нейт. — Може би искаш да е с цвета на знамето на вашето училище?

Ставам червен, но това не е отговорът ми.

— Не искам повече такива бански — и вече усещам унижението, което витае във въздуха, гърмоли в далечината и е готово всяка минута да се стовари върху предпубертетната ми глава.

— Защо не? — пита баща ми. — Не чуваш ли чичо си, това са най-добрите.

— Аз пък искам с бандаж!

И, докторе, това направо убива майка ми!

— За твоята малка бубка? — пита тя, като се усмихва развеселено.

Да, майко, представи си: за моята малка бубка!

Силният мъж на рода — преуспяващ в бизнеса, тиранин в къщи — това е най-големият брат на баща ми, Хайми, единственият от моите лели и чичовци, който се е родил на брега и говори с акцент. Чичо Хайми беше в „лемонате“ бизнеса, бутилираше и продаваше сладко газирано питие, наречено Скуийз, обичайната напитка за вечеря.

Заедно с неврастеничната си жена Клара, сина си Харолд и дъщеря си Марша чичо ми живееше в гъсто населен еврейски квартал на Нюарк на втория етаж на еднофамилната къща, която притежаваше и в чийто сутерен се беше преместил през 1941 година, когато баща ми беше прехвърлен във филиала на „Бостън и Нортистърн“ в Есекс.

Изселихме се от Джърси заради антисемитизма точно преди войната, когато нацистите си правеха пикници на бира в лятната градина, която беше през няколко улици от нашата къща, а Съюзът им си показваше рогата. Когато минавахме в неделя с колата покрай тях, баща ми ги псуваше достатъчно високо, за да го чуя аз, но не и те. И една нощ на фасадата на къщата ни беше нарисуван пречупен кръст. После се появи издълбан пречупен кръст на чина на едно еврейче от класа на Хана. А самата Хана беше преследвана от училище до къщи един следобед от банда момчета, за които се предполагаше, че са буйстващи антисемити. Родителите ми не бяха на себе си. Но когато чичо Хайми чу за случая, се разсмя.

— И това ви учудва? Отвсякъде сте заобиколени с гои, пък се чудите.

Единственото място, където може да живее един евреин, е между други.

Евреи, *особено* (натъртва той думата и това не ми убягва), *особено* когато момчета и момичета растат заедно.

Чичо Хайми обича да назидáva баща ми и изпитва *особено* удоволствие да му натяква, че в Джърси сити само сградата, където живеем, е населена предимно с евреи, докато в Нюарк, където е *той*, целият квартал е еврейски. Във випуска на братовчедка ми Марша само единайсет от двеста и петдесет ученици са *гои*, и то единият е цветнокож. „Зарежи тая работа“ — казва чичо Хайми... И така баща ми след дълги колебания подаде молба за прехвърляне в родния си град и макар че прекият му началник нямаше *особено* желание да се раздели с такъв предан служител (и естествено отхвърля молбата му), най-накрая майка ми проведе по свое усмотрение междуградски разговор с Управлението в Бостън и след последвалата бъркотия, в чиито подробности изобщо не искам да навлизам, молбата бе удовлетворена — през 1941 година ние се преместихме в Нюарк.

Братовчед ми Харолд беше нисък и набит като всички мъже в рода с изключение на мен и силно приличаше на актьора Джон

Гарфийлд. Майка ми го обожаваше и непрекъснато го караше да се изчервява (а тя притежаваше таланта), като казваше в негово присъствие: „Ако някое момиче имаше тъмните мигли на Хеши, повярвайте ми, досега да е в Холивуд и да е сключило договор за един милион“. В един ъгъл на мазата, срещу касетките със Скуийз на чичо Хайми, Хеши държеше комплект гирички, с които се трудеше всеки следобед преди откриването на сезона по лека атлетика. Той беше една от звездите в отбора и имаше регистриран рекорд по хвърляне на копие. Дисциплините му бяха диск, гюлле и копие, макар че веднъж на едно състезание на училищния стадион тренерът го пусна да бяга на три хиляди метра с препятствия на мястото на един заболял играч и при последното препятствие той падна и си счупи китката. Точно по това време леля ми Клара — а може би през всичкото време? — преживяваше една от поредните си „нервни кризи“ — в сравнение с леля Клара, собствената ми артистична майчица беше като Гари Купър — и затова, когато Хеши влезе в къщи с бинтована ръка, тя се свлече в припадък на пода в кухнята. По-късно за гипса на Хеши се говореше като за „последната капка, която преля чашата“, каквото и да значеше това.

За мен Хеши беше всичко, т.е. за краткото време, което го познавах. Мечтаех си някой ден и аз да бъда включен в отбора по лека атлетика и да нося къси бели гащета, цепнати отстрани заради яките набъбнали мускули на бедрата ми.

Точно преди да го вземат в армията през 1943 година, Хеши реши да се сгоди за едно момиче на име Алис Дембоски, водещата барабанистка на училищния оркестър. Номерът на Алис беше да върти не просто едната, а двете сребърни палки едновременно, да ги прекарва зад раменете си, да ги промушва ловко между краката и после да ги подхвърля петнайсет-двайсет фута нагоре, като ги хваща една след друга зад гърба си. Много рядко изтърваше някоя палка на тревата и тогава имаше навика да поклаща капризно глава и да пищи с тънкия си гласец: „О, Алис!“, което караше Хеши да хлътва още повече; или поне мен. О, Алис с дългата руса коса, която се мятеше по гърба ѝ и през лицето! Препускаща темпераментно по игрището! О, Алис в нейната къса бяла поличка и бели сатенени гащички и с белите ботушки, които стигаха до средата на здравите ѝ прасци! О, Боже,

„Бедра“ Дембоски в цялата си тъпа, руса, *гойска* красота! Още една икона!

Това, че Алис беше толкова явно *шикса*^[7], причиняваше безкрайни терзания в семейството на Хеши и в моето; що се отнася до другата част от общността, смятам, че съществуваше дори известна гордост от факта, че една езичница е станала толкова известна в гимназията, чиито преподаватели и ученици бяха деветдесет и пет процента евреи. От друга страна, когато Алис изпълняваше онова, което високоговорителят обявяваше като „номера на издръжливостта“ — подхвърляйки една от палките, предварително натопена в мазнина и запалена — въпреки тържествените аплодисменти на запалянковците от Уикуей за нейната смелост и концентрация, въпреки дълбокото бум-бум-бум на барабана и въздишките, и писъците, които се чуваха, когато тя бе на косъм да запали прекрасните си гърди, въпреки тази искрена проява на възхита и загриженост, смятам, че в нашата част на игрището присъстваше известна доза насмешка, дължаща се на увереността ни, че само на една *гой* може да ѝ хрумне да усъвършенствува именно този си талант.

Каквото всъщност си беше и преобладаващото отношение към спорта изобщо и особено към футбола на родителските среди в квартала: това беше работа за *гой*. Нека си трошат главите заради „славата“, за победа в някаква си игра на топка! Както казваше леля ми Клара със скрибуцащия си глас: „Хеши, моля те, нямам нужда от *гойски* удоволствия!“ Нямаше нужда, не искаше такива смешни радости и удоволствия, които ощастливяват езичниците... а във футбола нашето еврейско училище беше известно с безнадеждността си (макар че оркестърът, мога да кажа, винаги печелеше награди и похвали); лошата ни слава беше, разбира се, причина за разочарование у нас, малките, независимо от мнението на родителите, и въпреки това дори за едно дете беше ясно, че да загубиш на футбол, всъщност не е краят на света. Ето ви например една песничка, която братовчед ми и неговата агитка обикновено изкрещяваха от пейките към края на мача, когато се очертаваше последният провал на Уикуейк. Аз им пригласях.

*Айки, Майки, Джейки, Сам,
ний не ядем свински салам,*

*играем футбол, играем мач,
крием матца^[8] за всеки играч!
Ай, ай, ай, Уикуейк Хай!*

И какво, като сме загубили? Оказва се, че има други неща, с които да се гордеем. Не ядем свинско. Имаме *матца* в шкафчетата си. Не наистина, разбира се, но ако искахме, *можехме и не се срамувахме да си го кажем!* Евреи сме и не се срамувахме от това! Евреи сме — и не само че не бяхме по-долу от *гойските* момчета, които ни бият на футбол, но даже имаше вероятност, тъй като не се пристрастявахме към тази кръвожадна игра, да сме по-горе от тях! Ние сме евреи — и *сме по-висши!*

*Бял хляб, ръжен хляб,
Черен хляб, хола^[9].
Всички за Уикуейк,
вкарайте гола!*

Още един възглас, който научих от братовчеда Хеш, още четири стиха, които да ми помогнат да разбера по-добре несправедливостите, на които бяхме подложени... Започнаха да ми се изясняват гневът и отвращението, които езичниците предизвикваха у моите родители: *гоите* претендираха, че са нещо по-специално, докато всъщност *ние* бяхме морално по-високо от тях. И това, което ни правеше по-висши, беше именно омразата и пренебрежението, които те с такова удоволствие изливаха отгоре ни!

Но какво да кажем за омразата, която ние хранехме към тях?

Ами Хеши и Алис? Това пък какво е?

Когато всички други опити пропаднаха, един неделен следобед на помощ бе повикан равинът Уоршоу, за да убеди Хеши да не погубва младостта си, като я отдава на най-злия си враг. Скрит зад пердето във всекидневната, наблюдавах как равинът крачи, внушителен в черните си одежди, по площадката пред къщи. Той беше наставлявал Хеши за неговия *бар мицва* и аз треперех при мисълта, че един ден това предстои и на мен. Той продължи разговора с непокорното момче и

съкрушената фамилия повече от час. „Повече от час от скъпоценното му време“, повтаряха всички те по-късно, сякаш само това бе достатъчно да накара Хеши да промени решението си. Но още щом равинът се оттегли, от тавана на стаята отново започна да пада мазилка. С трясък се отвори врата и аз хукнах към задната част на къщата, за да залегна зад пердето в спалнята на нашите. В двора Хеши си скубеше черните коси. След малко се появи и плешивият чичо Хайми, размахващ яростно юмрук — същински Ленин! А след тях — рояк от лели, чичовци и по-големи братовчеди се блъскаха между двамата с надеждата да им попречат да се смелят на купчинка еврейски прах.

Една събота в началото на май, след като цял ден се бе състезавал в първенството на щата по лека атлетика в Ню Брунсуик, Хеши се прибра в гимназията по здрач и моментално хукна към най-близкия телефон, за да се обади на Алис и да ѝ съобщи, че се е класирал трети в щата по хвърляне на копие. Тя му каза, че никога повече не иска да го вижда, докато е жив, и затворила.

В къщи чичо Хайми го чакаше подготвен: самият Хеши го бе принудил, каза той, да направи това. Самият Харолд с глупавото си твърдоглавие си бе навлякъл постъпката на баща си. Сякаш най-сетне в Нюарк падна бомба, толкова ужасяващ бе звукът, който се чу откъм стълбището: Хеш изскочи разярен от апартамента на родителите си и профуча надолу по стълбите покрай нашата врата, към мазето и след него се чу едно дълго б-у-у-м. После видяхме, че е изкъртил вратата на мазето от най-горната панта с рамо и сила, която според тези доказателства му даваше *най-малко* третото място за най-мощно рамо в щата. Трошенето на стъкла отдолу започна почти веднага. Той запращаше бутилка след бутилка Скуийз от единия тъмен ъгъл към другия по белосаните стени на мазето.

Когато чичо ми се появи на най-горното стъпало, Хеши вдигна една от бутилките над главата си и заплаши, че ще я хвърли в лицето на баща си, ако той направи дори крачка напред. Чичо Хайми не обърна внимание на заплахите му и се спусна след него. Тогава Хеши хукна между автоклавите, кръжеше около машините за миене — все още с бутилка в ръка. Но чичо го причака в един ъгъл, събори го на земята и го държа там, докато на Хеши му се свършиха всичките псувни — държа го така според легендата на рода Портной

петнадесет минути, докато по дългите, тъмни холивудски мигли на Хеши се появиха сълзи на безсилие. Ние не сме семейство, което търпи родоотстъпници.

Същата сутрин чичо Хайми се бе обадил на Алис Дембоски (в апартамента на партера в сградата на Голдсмит авеню, където баща ѝ бе портиер) и ѝ беше казал, че иска да я види по обяд при езерото в парка Уикуейк — не можел да ѝ обяснява надълго по телефона, тъй като дори мисис Портной не знаела изцяло фактите. В парка той придърпал кльощавата блондинка със забрадка на главата на предната седалка на колата и при плътно затворени прозорци ѝ съобщил, че синът му страда от неизлечима болест на кръвта, болест, за която бедното момче дори не подозира. Това ѝ казал, болна кръв, разбирай го както щеш... Мнението на докторите било, че той не бива никога да се жени. Колко оставало на Харолд да живее, никой всъщност не знаел, но що се отнася до мистър Портной, той не би искал такова младо и невинно създание като нея да бъде подложено на предстоящите страдания. За да смекчи удара, той би желал да ѝ направи подарък, нещо дребно, което тя можела да оползотвори както си иска, може би дори за да си намери някой друг. Измъкнал от джоба си плик с пет двадесет-доларови банкноти. И онемялата от страх Алис Дембоски го взела, доказвайки по този начин нещо, което всички освен Хеши (и аз) бяха предполагали от самото начало: че планът ѝ е бил да вземе Хеши заради парите на баща му и после да разбие живота му.

Когато убиха Хеши през войната, единственото, което хората можаха да кажат на леля ми Клара и чичо Хайми, за да смекчат някак ужаса, за да ги утешат някак в тяхната скръб, бе: „Поне не ви остави снаха *шикса*. Поне не ви остави *гойски* внуци.“

Край на епизода Хеши.

Макар че се смятам за голям тежкар, не стоя в синагога повече от петнайсет минути — а той не иска нищо повече, — най-малкото трябва поне от приличие да се облека в свестни дрехи за деня и да не правя за смях себе си, семейството си и религията си.

— Съжалявам — мърморя с гръб към него (както обикновено), — но само защото това е твоята религия, не означава, че тя е и моя.

— Какво каза? Обърни се, господинчо, бъди така добър да ми отговориш, като ме гледаш в очите.

— Аз не изповядвам никаква религия — казвам и чинно се обръщам към него едва-едва.

— Така ли?

— Не мога.

— И защо? Да не си нещо по-така, а? Я го погледни! Ти си бил съвсем специален.

— Не вярвам в бога.

— Събуй тия дочени гащи, Алекс, и си облечи прилични дрехи.

— Това не са дочени гащи, това са джинси.

— Днес е Рош Ашана^[10], Алекс, а за мен ти си в работни дрехи. Влез вътре, сложи си вратовръзка и сако, обуй си панталон и си облечи чиста риза, и излез облечен като човек. И обувки, господинчо, официални обувки.

— Ризата ми е чиста...

— Не отиваш на добре, драги. Само на четиринайсет си и вярвай ми, все още не знаеш всичко на този свят. Събувай тези мокасини! Да не си въобразяваш, че си някой индианец?

— Виж к'во, аз не вярвам в бога и не вярвам в еврейската религия, нито пък в която и да било друга. Всичко това са лъжи.

— А, така ли?

— Не мога да се държа така, сякаш тези празници означават нещо за мен, когато те нищо не означават, и толкоз!

— Може би не означават нищо, защото нищо не знаеш за тях, директоре. Какво знаеш ти за историята на Рош Ашана? Поне нещичко? Или две неща? Какво знаеш за историята на еврейския народ, та смяташ, че можеш да наричаш тази религия, която е служила на много по-умни от теб и много по-възрастни от теб цели две хиляди години — не можеш да наричаш цялото това страдание и душевна болка лъжа!

— Няма такова нещо като Бог и никога не е имало, и съжалявам, но в моя речник това се нарича лъжа.

— Тогава кой е създал света, Алекс? — пита той с презрение. — Според теб всичко си е станало просто така ли?

— Алекс — обажда се сестра ми, — татко просто иска да се преоблечеш, дори и да не желаш да отидеш с него...

— Но защо? — изкрещявам аз. — За нещо, което никога не е съществувало! Защо не ми кажете да се преоблека и да изляза заради някоя бездомна котка или заради някое дърво — *те поне съществуват*.

— Но ти не си ми отговорил, господин Образован Умнико. Не се опитвай да сменяш темата. Кой е създал света и хората в него! Никой ли?

— Правилно! Никой!

— О, разбира се. Прекрасно. Добре, че не съм стигнал до гимназия, щом оттам излизат такива умници.

— Алекс — казва сестра ми нежно, както тя си знае, нежно, защото вече е пречупена донякъде, — може би, ако просто си обуеш други обувки...

— Ама и ти си същата като него, Хана, ако няма Бог, к'во общо имат обувките тогава.

— Веднъж в годината го молиш за нещо, а той се прави на голям. Това е, Хана, това е брат ти, това е неговото уважение, неговата любов...

— Татко, той е добро момче. Той те уважава, обича те...

— Ами еврейския народ? — Той вече крещи и размахва ръце с надеждата, че това ще му помогне да не избухне в плач, защото в нашата къща само да се спомене думата „обич“, на всички очите им моментално се насълзяват. — Уважава ли той еврейския народ? Ами! Толкова, колкото и мен... — И изведнъж съвсем кипва. Обръща се към мен, хрумнала му е нова блестяща идея. — Кажи сега, мой учени синко, знаеш ли нещо за Талмуда? Познаваш ли историята? Раз-два, стигна до *бар мицва* и това според теб е всичко, което трябва да се знае за религията. Знаеш ли ти, че хората цял живот изучават еврейската религия и когато умрат, все още не са изучили всичко? Кажи ми, щом едва четиринайсетгодишен не се смяташ вече за евреин, знаеш ли поне едно нещо от прекрасната история и поуките, от сагата на своя народ?

По бузите му вече се стичат сълзи и в очите му напират още.

— В училище отличник, но в живота непросветен както в деня, в който се е родил.

Е, изглежда, най-сетне е дошъл моментът и аз му го казвам. Казвам онова, което от известно време вече знаем.

— Ти си непросветеният! Ти!

— Алекс! — крещи сестра ми, сграбчвайки ме за ръката, сякаш се страхува, че ще я вдигна срещу него.

— *Но той си е такъв! С всичките му глупости за истории и саги!*

— Тихо! Млъкни! Стига! — пищи Хана. — Прибирай се в стаята си...

... Докато баща ми се замъква до кухненската маса с наведена глава и превито одве тяло, сякаш току-що е бил поразен от граната в стомаха, което всъщност си е така. И аз го знам.

— Можеш да се обличаш в парцали, хич не ме е грижа, можеш да ходиш като просяк, можеш да ме правиш за срам, да ме унижаваш колкото си щещ, да ме псуваш, Александър, да ми противоречиш, да ме удряш, да ме мразиш...

Обикновено в такива случаи майка ми ридае в кухнята, баща ми — във всекидневната, скрит зад вестника, Хана подсмърча в банята, а аз рева, докато тичам от къщи към автоматите за игра на ъгъла. Но точно на този Рош Ашана всичко е наопаки и причината, поради която баща ми плаче в кухнята вместо майка ми, подсмърчайки в жалка ярост без прикритието на вестника, е, че майка ми се възстановява в болницата след операция — всъщност това обяснява неговата мъчителна самота именно на този Рош Ашана, както и глада му за моята обич и послушание. Но в този момент от историята на нашето семейство можете спокойно да заложите, че дори те да са му безкрайно необходими, няма да ги получи от мен. Защото аз не изпитвам порив да му ги дам! Е, добре, ще си променим отношението към него, нали, Алекс, ти си страхотен пич! Да, Алекс пичът смята, че обикновената ежедневна чувствителност на неговия баща се подсилва от факта, че съпругата му (поне така ми казват) едва не е издъхнала, и така Алекс пичът използва възможността да забие камата на своята неприязън още няколко инча по-навътре в и без това кървящото му сърце. Александър Велики!

Не! В тази работа има нещо повече от пубертетска неприязън и Едипов гняв — това е въпрос на чест! Няма да направя същото като Хеши! Защото през цялото си детство аз бях убеден, че стига да искаше, якият ми братовчед Хеши — третият копиехвъргач в Ню Джърси (чест, която, бих казал, е дълбоко символична за едно подрастващо момче, в чиито мисли непрекъснато се въртят бандажи)

— би могъл без усилие да събори по гръб петдесетгодишния ми чичо и да го размаже на пода на мазето. Следователно (заклучавам) той е загубил нарочно. Но защо? Защото е знаел — макар и дете, аз също знаех, — че баща му е извършил нещо непочтено. Нима тогава той се *страхуваше* да го победи? Но защо — след като баща му бе изиграл такъв гаден номер? Нима от малодушие? От страх? Или може би това беше проява на мъдростта на Хеши? Винаги, когато разправят как чичо ми е бил принуден да отвори очите на убития ми братовчед или пък когато по някаква причина самият аз размишлявам над това събитие, усещам, че в дъното на цялата работа се крие някаква загадка, дълбока морална истина, която само да можех да разбера, това би спестило и на мен, и на собствения ми баща неизбежен, но невероятен сблъсък. *Защо се предаде Хеши? Трябва ли и аз да го сторя?* Но как бих могъл, като при това остана „верен на себе си“? Е, защо просто да не опитам? Направи опит, пич! Не бъди толкова верен на себе си поне половин час!

Да, аз съм длъжен да отстъпя, длъжен съм, особено след като знам какво е трябвало да преживее баща ми при всяка една от онези хиляди минути, които са били необходими на лекарите, за да решат първо, че нещо в матката на майка ми расте, и второ, дали това, което най-сетне са открили, е злокачествено... дали тя има... о, тази дума никой от нас не може да произнесе в присъствието на другия! Думата, която се страхуваме да изговорим изцяло, поради ужаса, който ни навява! Думата, за която намекваме само чрез евфемистичното съкращение, което тя самата ни завеща, преди да влезе в болницата за изследвания: Р. И *генуг*^[11]!

А-то и К-то изобщо не желаехме да ги чуваме, за да не се плашим до смърт! Колко смела беше тя, всички роднини бяха единомдушни, дори само да произнесе това съкращение! А малко ли цели думи си шепнем зад вратата? Напротив! Напротив! Грозни и студени думички, вонящи на етер и спирт от болничните коридори, думи, които напомнят за стерилни хирургически инструменти, думи като *натривка* и *биопсия*... После думите, които тайничко, самичък в къщи проверявах в речника просто за да ги *видя* напечатани, явно доказателство за онази най-далечна от всички възможни реалности, думи като *вулва* и *вагина*, и *клитор*, думи, чиито дефиниции никога повече няма да бъдат източник на тайно удоволствие. И после тази

дума, която чакахме ли, чакахме да чуем, думата, която, произнесена, щеше да върне на нашето семейство всичко, което сега ни изглеждаше като най-чудесния и идеален живот, тази дума, която звучи в ушите ми като староеврейско заклинание — „доброкачествен!“ *Доброкачествен!* Борух атох Адонай^[12] — *нека бъде доброкачествен!* Благословен бъди, Боже, Господи наш, *нека бъде доброкачествен!* Чуй ме, о, Израел, свят да е образът ти, един е Господ, почитай баща си и майка си и аз ще ги почитам, ще ги почитам, обещавам, че ще почитам, *само нека бъде доброкачествен!*

И той беше. На масичката до леглото ѝ лежеше „Драконово семе“ от Пърл Бък и полупразна чаша с джинджифилова лимонада. Горещо е и аз съм жаден, а майка ми, която винаги чете мислите ми, казва да не се стеснявам и да изпия чашата, защото на мен ми е необходимо, отколкото на нея. Но въпреки че гърлото ми е пресъхнало, не искам да пия от чашата, до която са се докосвали нейните устни — за първи път в живота ми тази мисъл ме изпълва с отвращение! „Вземи.“ „Не съм жаден.“ „Гледай как се потиш!“ „Не съм жаден.“ „Я не се прави на много възпитан.“ „*Не обичам джинджифилова лимонада.*“ „Ти? Ти не обичаш джинджифилова лимонада?“ „Да“ „Че откога?“ О, Боже! Тя е оживяла и ето, всичко започва отново — жива е и щом си отвори очите, започва!

Разказва ми как равинът Уоршоу дошъл и седял при нея цял половин час, преди — както сега картинно се изразява, — преди да отиде под ножа. Толкова мило от негова страна. Толкова благородно. (Само двадесет и четири часа, откакто е излязла от упойката, и вече знае, представяте ли си, че аз съм отказал да си преобуя дънките за празника!) Жената, която лежи с нея в същата стая и чийто любещ и всепоглъщащ поглед се опитвам да избегна, и за чието мнение, спомням си, никой не е полюбопитствал, решава да съобщи на всички, че равинът Уоршоу е един от най-уважаваните хора в цял Нюарк. *У-ва-жа-ван*. Четири срички, които самият равин произнася отчетливо в своя могъщ пророчески английски стил. Започвам лекичко да потупвам ръкавицата си за бейзбол, сигурен знак, че съм готов да тръгвам, стига да има кой да ми позволи. „Обожава бейзбола, може да играе цял ден и цяла нощ,“ казва майка ми на госпожа *У-ва-жа-ван*. Измърморвам, че ми предстои мач от лигата. „Финали. За шампионата“. „Добре — отвърща майка ми и с любещ тон: — Дошъл си, изпълнил си дълга си,

сега бягай — тичай да си играеш мача.“ Долавям в гласа ѝ колко щастлива е, какво облекчение изпитва, че е жива в този прекрасен септемврийски следобед... А нима за мен това не е облекчение? Нима не се молих за това на един бог, в когото дори не вярвам? Нима не беше немислимо да си представя живота без нея, без нейното готвене, чистене... без *всичко*, което тя върши за нас! Нали за това се молах и плачех: операцията да свърши и тя да оживее. И после да се върне в къщи, за да бъде нашата единствена майчица. „Тичай, момчето ми“, припява майка ми сладко — о, тя може да се държи толкова мило и любезно с мен, толкова майчински! Когато съм на легло, както е тя сега, прекарва часове наред с мен в игра на канаста: представете си, сестрата ѝ е донесла джинджифилова лимонада, защото е прекарала сериозна операция, а тя го предлага на мен, защото ми било горещо! Да, тя би ми дала и залъка от устата си, това е доказано! И въпреки това аз не мога да остана дори пет минути до леглото ѝ. „Тичай“, казва майка ми, докато мисис *У-ва-жа-ван*, която за нула време е успяла да ми стане враг, и при това за цял живот, мисис *У-ва-жа-ван* нарежда: „Скоро мама ще си бъде в къщи, скоро всичко ще бъде както трябва... Добре, хайде бягай, бягай, те днес всички бягат — продължава милата дама, изпълнена с разбиране, о, те всички са толкова мили и така те разбират, че ми идва да ги удуша! — Като че изобщо не са способни на нормален ход, Бог да ги благослови.“

И така, аз тичам. О, само как тичам! Едва издържах в две минути — две минути от драгоценното ми време, макар че само предния ден докторите са наврели под роклята ѝ (така поне си представях аз, преди майка ми да ми напомни за „ножа“, нашия нож) някаква отвратителна лопатка, с която са изстъргали онова, което е изгнило в тялото ѝ. Те са бръкнали и са го извадили, точно така, както тя бърка и вади него от закланото пиле. И са го изхвърлили в кофата за боклук. Там, където съм бил заченат и носен, сега няма нищо. Празнота! Бедната мама!

Как можах да хукна и да я оставя просто така след всичко, през което е минала? След всичко, което ми е дала — самия ми живот! — как можех да бъда толкова жесток? „Ще ме изоставиш ли, момченцето ми, ще изоставиш ли мами?“ Никога — отговарях аз, — никога, никога, никога... И въпреки това сега, когато е изкормена, не мога дори да я погледна в очите! И оттогава все избягвам да го правя! Светлочервената ѝ коса е разпиляна по възглавницата на дълги кичури

къдрици, които може би никога нямаше да видя отново. По лицето ѝ има съзвездия от лунички, които по нейните думи, като била малка, са покривали цялото ѝ лице. И тях може би никога нямаше да видя. И тези червеникавокафяви очи, очи с цвят на коричката на меден сладкиш, все още отворени, все още любещи! До нея беше чашата с джинджифилова лимонада и макар че бях страшно жаден, не можах да се насия да я изпия!

И така, изхвърчам от болницата и хуквам към игрището, където моментално заемам мястото си в центъра, моята позиция в отбора, на чийто златистосин копринен екип с големи бели филцови букви от рамо до рамо е изписано: СИБИИС. Слава богу, че съществува Сибиис! Слава богу, че съм център! Докторе, не можете да си представите колко велико е да си там, съвсем сам сред цялото това пространство... Знаете ли изобщо нещо за бейзбола? Защото централната позиция е като някакъв наблюдателен пост, нещо като контролна кула, откъдето човек вижда всичко и всички, може да разбере какво става в мига, в който нещо се случи, не само по звука от удара на бухалката, но и от мигновената реакция на вътрешните играчи, щом топката литне към тях и щом ги подмине. „Моя!“, крещиш, „Моя!“ и хукваш след нея. Защото в центъра на полето, ако я стигнеш, тя е твоя. О, колко различен е центърът на игрището от нашия дом! Тук никой не се опитва да си присвоява нещо, което казвам, че е *мое*!

За нещастие бях твърде нервен с бухалката и не ме взеха в училищния отбор — извъртах се и пропусках силните удари толкова често по време на пробите за отбора на първокурсниците, че най-накрая ироничният треньор ме дръпна настрани и ми каза: „Момче, сигурен ли си, че не носиш очила?“, след което ме отпрати. А в каква форма бях само! Какъв стил имах! В отбора по софтбоул, където топката не лети толкова бързо и е малко по-голяма, аз съм звездата, която си мечтая да бъда в училищния отбор. Разбира се, в горещото си желание да надмина себе си прекалено често се завъртам и изпускам, но когато улуча, докторе, тя прелетява такива огромни разстояния, минава над препятствия и е точна. И наистина няма нищо в живота, абсолютно нищо, което може да се сравни с удоволствието от преминаването покрай втора позиция при чудесен силен удар, защото вече няма за къде да бързаш, топката, която току-що си ударил, току-

що се е изгубила от погледа ти... Можех да хващам и да връщам, и колкото по-надалеч трябваше да тичам, толкова по-добре. „Хванах я! Хванах я! Хванах я!“ и изхвърчавам към втора, за да я сграбча с ръкавицата само на инч от земята — силна ниска топка, начален удар... право в средата... Или пък хуквам обратно „Хванах я! Хванах я!“ — обратно назад с лекота и финес към телената ограда, сякаш в каданс, и после това изтънчено усещане а ла Ди Маджо, да я сграбчиш като някакъв дар божи, паднал от небето над рамото ти... Или да бягаш! Да се обръщаш! Да подскачаш като някой малък Ал Джионфридо — бейзболен играч, докторе, който веднъж извърши нещо велико... или просто си стоиш спокоен и уверен — мускул не потрепва по теб, изпълнен си със спокойствие — стоиш си там на слънцето (сякаш наред пусло поле или пък все едно се размотаваш по уличния ъгъл) стоиш си на слънцето, сякаш не те е грижа за нищо на тоя свят, като моя крал на кралете, Господ Бог мой, Самия Дюк (Снайджер, докторе, внимавайте, това име може пак да го спомена), стоя си там напълно отпуснат и спокоен, напълно доволен и просто си чакам високо летящата, над мен топка (*невероятно висока топка!* Чувам да казва Ред Барбър, който коментира пред микрофона — „изстреляна към Портной“, *под нея — Алекс*), просто я чакам да влезе в ръкавицата, която съм вдигнал към не, и хоп, ето я, *пльок*, трета поредна (*и ето, Алекс улавя третата, а ето ги и известният Ц. Д. драги зрители*, от отбора на Н. Лорилард и сие и после с едно движение, докато старият Кони ни предава поздравии от Големия медалист, аз тръгвам към пейката, като сега държа топката с петте пръста на голата си лява ръка, и щом стигна до вътрешното поле на игрището — след като съм настъпил сака при втора позиция — я изстрелвам елегантно, само с едно движение на китката към противниковия играч, който тича насреща ми, и със същото темпо продължавам с едри крачки, разтръсквайки рамене, с приведена глава, сякаш крилат, с колене, движещи се бавно нагоре-надолу, почти достигнал съвършенството на Дюк. О, колко съм добър на тая игра! Няма движение, което да не познавам до съвършенство с всяко мускулче и всяка става на тялото си. Как да се наведе, за да взема ръкавицата, как да я сваля, да проверя колко е тежка бухалката, как да я държа, как да я нося и да я въртя, как да я вдигам над главата, си да отпускам и разкършвам раменете и врата си, да отпускам и

разкършвам раменете и врата си, преди да пристъпя и да се закова с два крака точно където трябва, и как след удара да пристъпя напред и да изразя, макар и само с едно ръгване с бухалката в тревата, точната доза досада и раздразнение от това... Да, и най-дребният детайл е изучен и изпипан до съвършенство, така че извън границите на възможното е да се сблъскам със ситуация, в която да не знам как да се движа, накъде да се движа или какво да кажа и какво да премълча... И така е, нали? Невероятно е, но очевидно е истина, че има хора, които в живота се чувствуват точно толкова добре, така самоуверени, притежават основното и просто чувство винаги да знаят какво става наоколо, точно както аз се чувствах като център в отбора на Сибиис. Не че, разбирате ли, бях възможно най-добрият център, а просто знаех до най-малката подробност как трябва да се играе на тази позиция. И има такива хора, има такива хора в САЩ! Питам ви, защо аз да не мога да бъда един от тях? Защо не мога да бъда в живота такъв, какъвто бях като център в Сибиис! Да бъдеш център — и нищо повече!

Но аз съм и нещо друго, или поне така ми казват. Евреин. Не! Не! *Атеист*, крещя. Аз съм едно нищо, що се отнася до религията, и няма нужда да се правя, че съм *нещо* щом не съм! Не ме е грижа колко самотен е баща ми или колко много се нуждае от мен, аз съм това, което съм, и съжалявам, но той ще трябва да преглътне ренегатството ми изцяло! И не ме е грижа, че стигнахме почти до *седящия Шива* по отношение на майка ми — всъщност дори се чудя дали цялата тази история с хистеректомията не беше драматизирана до Р., а то съвсем не е било така, само за да ми изкарат ангелите! Единствено за да ме унижат и уплашат, та да стана послушното и безпомощно малко момченце! И съвсем не виждам доказателство за съществуването на Бога или за добродетелите и добронамереността на евреите във факта, че *най-у-ва-жа-ва-ният* човек в цял Нюарк е седял „цял половин час“ до леглото на майка ми. Ако ѝ е изхвърлял подлогата, ако я е хранил, това може би щеше да значи нещо, но да дойде и да седи половин час с нея до леглото ѝ? Та каква му е работата, майко? За него да мълви баналности на хора, уплашени до смърт, това е същото, което за мен е да играя бейзбол! Той обожаваше това! И кой не би го обожавал? Майко, равинът Уоршоу е надут, дебел, нервен мошеник с абсолютно

гротесков комплекс за превъзходство, герой от романите на Дикенс, това е той един тип, който срещнеш ли в автобуса, без да знаеш, че е толкова уважаван би казала: „Тоя човек вони ужасно на цигари“, и това е *всичко*, което би казала по негов адрес. Един човек, който, кой знае защо, си е втъпил, че основната единица, носеща значение в английския език, е сричката. Затова нито една дума, която произнася, не се състои от по-малко от три срички, дори и думата Бог. Човек трябва да чуе каква песен и танц представлява в неговите уста думата *Израел*. Той я произнася, сякаш казва „замразител“. А спомняш ли си какъв празник беше за него да произнася името. Александър Портной на моя *бар мицва*? Не помниш ли как непрекъснато изговаряше цялото ми име? И защо го правеше, ако не за да впечатли всички вас, присъстващите глупаци, с толкова много срички! И успя! Наистина успя. Нима не разбираш, че синагогата е мястото, където си изкарва прехраната, и *нищо повече*. Да ходи по болници и да дрънка мъдрости за *жи-во-та*, (сричка по сричка) пред хора, които треперят от страх пред смъртта по пижама, е работата му, така, както работата на баща ми е да продава застраховки за живот! Това те правят, за да си изкарват прехраната, и ако трябва да изпитваш благоговение пред някого, то нека това бъде баща ми, по дяволите, кланяй се нему така, както пред онзи огромен, тлъст, комичен кучи син, защото баща ми *наистина* се блъска, и то без да се смята за божи пратеник. И не изговаря така идиотски думите на *срички*! „*Доо-брр-ее доо-ишлии в сини-на-гоо-гаа-та*“. О, Боже, О, Гоо-споо-ди, ако отсега нататък от напевната дикция на равините? Защо не ни пощадиш от самите равнини! Защо не ни пощадиш от религията, макар и просто в името на човешкото достойнство! Мили Боже, майко, целият свят вече е наясно, *защо не го разбереш и ти? Религията е опиум за народа!* И ако вярата в това ме прави четиринайсетгодишен комунист, тогава аз съм такъв и се гордея! По-скоро бих бил комунист в Русия, отколкото евреин в синагогата. Това казах и на баща ми право в очите. Още една граната в корема (поне така подозирам) и много съжалявам, но аз вярвам в правата на човека, правата такива, каквито са гарантирани в Съветския съюз на всички хора, без разлика на раса, религия и цвят на кожата. Моят комунизъм всъщност е причината да настоявам да се храня заедно с прислужницата, когато в понеделник се връщам за обяд и тя все още е тук — аз ще се храня с нея, майко, на същата маса, *и ще ям същата*

храна. Ясно ли е? Ако ям претоплено печено, и тя ще яде същото, и тя ще яде претоплено печено, а не сирене „Мюнстер“ или риба тон, сервирани на специална стъклена чиния, която не поглъща нейните микроби! Но не, не, мама явно не възприема тази идея. Твърде ексцентрично е явно. Да се храня с *негърката*? Какви ги говоря? Тя ми шепне още в антрето, в момента, в който се върна от училище. „Почакай, момичето ще свърши след минута...“ *Но аз няма да се отнасям към никое човешко същество (извън семейството) като към по-нисше!* Нима нищо не разбираш от принципа за равенството, по дяволите! И ти казвам, ако той още веднъж каже думата *негро* в мое присъствие, аз ще забия истинска кама в шибаното му фанатизирано сърце! *Ясно ли е на всички?* Не ме е грижа, че дрехите му смърдят, когато се прибере, след като е събирал вноски из квартала на цветнокожите, и трябва да ги изнасяме да се проветрят. Не ме е грижа, че почти го правят луд, като оставят застраховките си да изтекат. Това е само още една причина човек да бъде състрадателен. Дявол да го вземе, да бъде мил и изпълнен с разбиране, и да престане да се отнася с прислужницата си като с някакво си муле, сякаш тя не държи на достойнството си като всички други хора. И това се отнася и за всички *гои* също! Не са имали достатъчно късмет да се родят евреи, нали разбирате? Така че малко *рахмонес*^[13] към тези, които не са били такива щастливци, нали? Защото ми е писнало от *гойско* това, *гойско* онова! Щом е лошо, значи е *гойско*, ако е добро, тогава е еврейско! Нали разбирате, скъпи мои родители, от чиито утроба аз някак си съм се пръкнал, че такъв начин на мислене е малко варварски. Че всъщност той е израз на собствения ви страх. Сигурен съм, че първото нещо, което сте ме научили да различавам, не е било нощта от деня, нито пък топлото от студеното, а *гойското* от еврейското! Но сега се оказва, скъпи мои родители, роднини и приятели, които сте се събрали тук за моя *бар мицва*, оказва се, тъпанари такива! Тесногръди глупаци! — о, как ви мразя, заради ограничените ви еврейски мозъци! Без да изключвам и вас, равин Сричко, когато за последен път в живота ми ме пращаш до ъгъла за още един пакет „Пал Мал“, от който така *смърдиш*, в случай че никой досега не ти го е казвал, — оказва се, че в живота има и нещо друго освен вашите отвратителни и безсмислени категории? И вместо да се тръшкате за онзи, който на четиринайсет години отказва да стъпи повече в синагога, вместо да опяват на онзи,

който е обърнал гръб на сказанието за *своя народ*, плачете за собствените си нещастни души, защо не го правите, а само сучете ли, сучете от този кисел плод — вашата религия! Евреин, евреин, евреин, евреин, евреин, евреин! До гуша ми дойде от това сказание за страдащите евреи! Бъди добър, народе мой, и си заври многострадалния завет в многострадалния гъз — *защото аз съм и човешко същество!*

„Но ти си *евреин* — казва сестра ми. — Ти си еврейче повече, отколкото подозираш, напразно се правиш на нещастен, само крещиш на вятъра...“ През сълзи виждам как търпеливо ми обяснява затрудненото положение, в което съм изпаднал, седнала на ръба на леглото ми. Ако аз съм на четиринайсет, тя е на осемнайсет и е студентка първа година в Нюаркския държавен учителски колеж — едро момиче с болнаво, жълто лице, излъчващо меланхолия с всяка своя пора. Понякога ходи на танци заедно с едно друго едро, грозновато момиче (което всъщност, трябва да призная, има циги колкото главата ми). Това лято сестра ми ще бъде ръководител на групата по занаяти в дневния лагер към еврейския културен дом. Виждал съм я да се чете една зеленикава книжка с меки корици: „Портрет на художника като млад“. Всичко, което, изглежда, знам за нея, са тези факти и разбира се, размерът и миризмата на сутиена и бикините ѝ.

Какви объркани години! И кога ли ще свършат? Моля ви, бихте ли ми посочили някаква дата! Кога ще се излекувам от това, което ми има!

Знаете ли, тя ме пита къде щях да съм сега, ако се бях родил в Европа вместо в Америка?

Работата не е това, Хана.

Мъртъв, казва тя.

Работата не е в това.

Мъртъв. В газова камера или застрелян, изгорен в крематориум или заклан, или може би погребан жив. Известно ли ти е? И можеше да си крещиш колкото си искаш, че не си евреин, че си човешко същество и че нямаш нищо общо с тъпия многострадален богоизбран народ,

въпреки това щяха да те приберат и да ти светят маслото. Щеше да си мъртъв и аз щях да съм мъртва, и...

Но аз не говоря за това!

И майка ти и баща ти също щяха да са мъртви.

Но защо взимаш тяхната страна!

Не взимам ничия страна, казва тя. Само ти казвам, че той не е чак такъв невежа, за какъвто го смяташ!

И тя също, предполагам! Предполагам, че именно поради съществуването на нацистите всичко, което тя казва и прави, става толкова умно и прекрасно! Предполагам, че нацистите са чудесно извинение за всичко, което става в тази къща!

Ох, не знам, изхленчва сестра ми, може, може и така да е, и сега тя също започва да плаче, и колко чудовищно се чувствавам аз, след като тя рони сълзи за шестте милиона, или поне аз така си мисля, докато аз роня моите само за себе си. Или поне така си мисля.

[1] Щуротия (идиш). — Б.р. ↑

[2] Дърдоря (идиш). — Б.р. ↑

[3] Маркуч (идиш). — Б.р. ↑

[4] Марка дамски превръзки. — Б.р. ↑

[5] Допустимо за ядене според еврейската религия (идиш). — Б.р. ↑

[6] Турска баня (идиш) — Б.пр. ↑

[7] Жена християнка — презрително (идиш). — Б.р. ↑

[8] Хляб, който се яде по време на Пасха. — Б.р. ↑

[9] Празничен еврейски хляб. — Б.р. ↑

[10] Еврейската Нова година, обикновено есента. — Б.р. ↑

[11] Достатъчно (идиш). — Б.р. ↑

[12] Благословен бъди, Господи (иврит) — началото на молитвата. — Б.р. ↑

[13] Жалост, състрадание (идиш). — Б.р. ↑

ЛУД ЗА ПИЧКА

Разказах ли ви вече, че веднъж когато бях на петнайсет години, си го изкарах и изпрасках една чекия в рейс 107 от Ню Йорк?

Бях прекарал чудесен ден със сестра ми и Морти Файбиш, нейния годеник: първо — две срещи по бейзбол на Ебети Фийлд, а след това — вечеря с морски деликатеси на Шийпсхед бей. Прекрасен ден. Хана и Морти щяха да спят във Флатбуш у родителите му и затова към десет вечерта ме качиха на метрото за Манхатън, а оттам се прехвърлих на автобуса за Ню Джърси, където си го извадих и го хванах в ръце — като си помислиш, държах в ръцете си целия си живот. Повечето от пътниците задрямаха още преди да излезем от тунела „Линкълн“, включително и момичето до мен, а аз вече притисках кадифения си крачол о плисетата на шотландската ѝ пола и преди да стигнем до Пуласки Скайуей, си го бях извадил и го стисках в юмрука си.

Сигурно смятате, че след приятните забавления този ден курът ми би трябвало да е последното нещо, за което да се сетя вечерта на път към къщи. Брус Едуардс, новият кечър от младши отбора беше точно това, което ни трябваше (на нас — Морти, аз и Бърт Шотан, мениджъра на Доджърите); беше постигнал май нещо като шест на осем в първите си два мача в отбора на големите (или може би пък беше Фурило? във всеки случай какво безумие беше да блъскам така! Представете си какво би станало, ако ме сгащеха! Представете си, че бях продължил и се изпразнех върху златистата ръка на спящата *шикса*!) и след това Морти ми бе поръчал за вечеря омар — за първи път в живота ми.

Може би омарът беше виновен за всичко. Едно табу, нарушено толкова естествено, с (такава лекота, акт, който отприщи онази страна от моята слюзеста, самоубийствена Дионисиева натура — може би бях разбрал, че за да нарушиш закона, единственото, което трябва да направиш, е да не се замисляш и просто да го нарушиш! Просто трябва да спреш да трепериш и да се тресеш, и да смяташ, че е

невъобразимо и не по силите ти: единственото, което трябва да направиш, е да го *направиш*! Какво друго, питам ви, са били всички онези забрани в храненето, ако не начин да ни приучат, нас, еврейските деца, с ролята на потискани? Практика, драги, практика, практика, практика. Задръжките не растат по дърветата, нали разбирате — необходимо е търпение, концентрация, необходими са един всеотдаен и самопожертвувателен родител и едно послушно, внимателно детенце, за да се създаде само за няколко години наистина съдържано и стиснато човешко същество. За какво иначе са необходими двата комплекта чинии? За какво са кашер сапунът и солта? За какво друго, питам ви, ако не да ни напомнят по три пъти дневно, че животът се състои от ограничения и забрани, стотици, хиляди дребни правила, постановени от някой си, т.е. Никой си, правила, които човек или изпълнява безпрекословно, независимо от това, колко идиотски му се струват (и така, подчинявайки се, става мил Нему), или нарушава, най-вероятно в името на разбунтувалия се здрав разум — нарушава просто защото дори едно дете не обича да се чувства абсолютен глупак и кретен, — да, нарушава, само че ще дойде следващият *Йом Кипур*^[1], когато Той записва в дебелия книга всички онези, които ще живеят до следващия септември (така твърди баща ми и тази сцена остава някак си запечатана в съзнанието ми), и, о, представяш ли си, твоето безценно име няма да е между тях. Е, добре, сега кой е глупакът? Освен това няма никакво значение (още от самото начало съм разбрал как разсъждава този Бог, който ръководи всичко) дали нарушаваш важно, или маловажно правило: само по себе си нарушаването го вбесява — самият факт на неподчинение и единствено това. Той изобщо не може да понася и никога не забравя, докато си седи сърдит (с димяща лула в устата вероятно и разбира се, с отчайващо главоболие, също като баща ми, когато е най-запечен) и задрасква имената от дебелия тефтер.

Когато дългът, дисциплината и послушанието са пренебрегнати — о, ето, ето посланието, което ми се внушава всеки път на *Пасха* заедно с *матцата* на майка ми, — какво ще последва с непредсказуемо. Себеотрицанието е всичко, крещи насреща ми обезкървеният кашер стейк, който се сервира всяка вечер пред мен и семейството ми. Самоконтрол, трезвост, санкции — това е ключът към човешкия живот, повеляват всички тези безкрайни закони за

храненето. Нека гоите забиват зъби в плътта на всяко низше създание, което пълзи и грухти по лицето на тази мръсна земя, ние няма да петним нашата човешка същност по този начин. Нека те (ако разбирате кого имам предвид) се тъпчат с всичко, що се движи, независимо колко отвратително и гадно животно е то, независимо колко гротескно, *шмутцих*^[2] или тъпо е въпросното същество. Нека ядат змиорки, жаби, прасета, раци и омари, нека се тъпчат с лещ, нека ядат маймунско или порско, щом искат — храна от такива отвратителни същества подхожда на човешка порода, която е дотолкова безнадеждно глупава и празноглава, че си позволява да пие, да се развежда и да се бие с юмруци. Тези имбецилни лапачи на презрени твари знаят само да се надухват, да нагрубяват, да се подиграват и рано или късно да удрят. А освен това знаят още да излизат в гората с пушка — тези гении — и да убиват беззащитните сърнички, които си хрупат тихо трева и горски плодове и са вървят по пътя, без да пречат на когото и да било. Глупави *гои*! Вонящи на бира, останали без амуниции вие се отправяте към къщи с по едно мъртво животно (доскоро *живо*), окачено на решетката на колата, така че всички шофьори по пътя да видят колко силни и мъжествени сте, а после в домовете си взимате тези сърни — които не са причинили нито на вас, нито на когото и да било и най-малкото зло, — взимате тези сърни, накълцвате ги на парчета и ги сготвяте в тенджерата. Сякаш няма какво да се яде на този свят, та трябва да изядат и *сърните*! Те биха изiali *всичко*, *всичко*, до което се докопат огромните им *гойски* ръце! А оттам следва ужасното заключение: *те биха направили всичко*. Сърните си ядат, каквото ядат сърните, и евреите ядат това, което ядат евреите, но не и *гоите*. Пълзящи животни, въргалящи се животни, припкащи ангелски животни — за тях няма никакво значение, — каквото искат, си го вземат, а чувствата на всички останали да вървят по дяволите (да не говорим за доброта и състрадание). Да, всичко е записано в историята, всичко, що са сторили нашите знатни събрата, които владеят света и не знаят нищо за човешките ограничения и задръжки.

... Така гласяха еврейските закони, поне за детето, което бях, растящо под наставленията на Софи и Джак П. в един квартал на Нюарк, където в целия ни клас имаше само две християнчета, в чиито къщи из покрайнините на квартала аз не влизах — така постановяваше еврейският закон, а кой съм аз, за да твърдя, че не е правилен? Защото,

погледнете самия Алекс, предмета на всяка сричка от *нашия* разговор — на петнайсет години той осмуква една вечер щипката на омар и още същия час изважда кура си и го насочва към някаква *шикса* в градския рейс. А висшият му еврейски ум може да е направен и от *матца*.

Такова същество никога не е било варено живо в нашата къща — имам предвид омара. Докато живеехме в къща, в нея никога не е влизала *шикса*, затова е въпрос на предположения в какъв вид би изхвъркнала от кухнята на майка ми. Прислужницата очевидно е *шикса*, но тя не се брой, защото е черна.

Ха, ха! В нашата къща не е влизала *шикса* по моя вина, това имам предвид. Аз обаче си спомням, че веднъж баща ми доведе в къщи една на вечеря, когато още бях малък — слаба, напрегната, свита, почтителна, тиха, застаряваща касиерка от неговата кантора на име Анн Макафъри.

Докторе, възможно ли е да ѝ го е подавал? Не ми се вярва! Просто сега изведнъж ми хрумна. Възможно ли е баща ми да го е подавал тайно на тази дама? Още помня как тя седна до мен на дивана и в притеснението си надълго и нашироко започна да ми диктува буква по буква първото си име, наблягайки на това, че завършвало с две „н“, което рядко се случва с името Ан и т.н., и т.н.... а междувременно, макар че ръцете ѝ бяха дълги бели, тънки и луничави (ирландски ръце, мислех си), междувременно под изпънатата ѝ бяла блуза се гушеха хубави големи гърди — а от време на време хвърлях и по един поглед към краката ѝ. Бях само осем-девет годишен, но тя наистина имаше такива страхотни крака, че не можех да откъсна очи от тях, крака, които от време на време човек с изненада открива като притежание на някоя стара мома с кисело лице, която се разхожда на тях... С тези крака — ама *разбира се, че я е чукал... Нали?*

Бил я довел в къщи, обясняваше *той*, „за да опита истинско *еврейско ядене*“. Седмици наред плямпаше за новата гойска касиерка („съвсем обикновена безлична персона, която се облича в *шматас*^[3]“); не преставала да го тормози — това беше версията, която той непрекъснато ни пробутваше — за истинско еврейско ядене от деня, в който постъпила на работа в кантората на „Бостън и Нортистърн“. Най-накрая майка ми не можа да издържи: „Добре де, доведи я най-сетне, щом толкова иска, да я поканим.“ Дали той не се изненада малко от това? Никой никога няма да разбере.

Във всеки случай тя наистина опита истинско еврейско ядене. Мисля, че никога не съм чувал думата „еврейски“ да се произнася толкова пъти за една вечер, а позволете да отбележа, че съм човек, който е чувал тази дума много пъти.

„Заповядай, това е твоята порция истински кълцан дроб по еврейски, Анн. Опитвала ли си някога истински кълцан дроб по еврейски? Е, жена ми е голям специалист в приготвянето му, можеш да не се съмняваш. Ето, яж го с хляб. Това е истински еврейски ръжен хляб със семена. Браво, Анн, добре се справяш, нали добре се справя, Софи, след като й е за първи път? Браво, вземи си парченце истински еврейски ръжен хляб, а сега една вилица от кълцания дроб по еврейски“ и все така, чак до желето. „Правилно, Анн, желето също е *кашер* по еврейски, разбира се, ама как, така трябва — о, не, о, не, никаква сметана с кафето, не и след месото, ха-ха, чуваш ли какво поиска Анн, Алекс?“

Но дъра-бъра, колкото си щещ, мили тате, на мен току-що ми хрумна, макар и с двайсет и пет години закъснение (не че имам някакво доказателство, не че до този момент изобщо съм си представял, че баща ми е способен да пристъпи семейния закон... но тъй като това деяние, изглежда, ми доставя особено удоволствие) има въпрос от публиката: защо ти *доведе* в края на краищата в къщи една *шикса*? Защото не си могъл да понесеш мисълта, че една езичница може да прекара живота си, без да е вкусила желе по еврейски? Или защото не можеше повече да живееш, без да се изповядваш по еврейски? Или без да разкриеш пред жена си своето злодеяние, за да й предоставиш възможността да те обвинява, порицава, унижава, наказва и по този начин да те изцери завинаги от твоите скрити страсти! Да, най-обикновен истински еврейски *десперадо*^[4] това си ти, татко. Този синдром ми е познат до болка. Елате, хванете ме и ме заклейте — аз извърших най-ужасното нещо, което човек би могъл да се представи, посегнах към забраненото! Предпочетох удоволствието пред дълга към моите близки! Моля ви, хванете ме, затворете ме, преди, Боже опази, да съм се измъкнал безнаказано и да извърша още веднъж нещо, което ми е приятно!

Ами гепи ли го майка ми? Пресметна ли колко правят две цици и два крака Софи, сети ли се за резултата? На мен поне тази сложна сметка ми отне две десетилетия и половина. Ох, всъщност сигурно

само си въобразявам. Баща ми... и *шикса*? Не може да бъде. Нещо непонятно за него. Баща ми — да чука *шикси*? Бих признал под натиск, че е чукал майка ми... но *шикси*? По-скоро мога да си представя, че е чукал бензинова колонка.

Но тогава защо тя му крещи така, каква е тази сцена на обвинения и отричане, на упреци, заплахи и безкрайни сълзи... За какво е всичко това, ако той не е извършил нещо толкова лошо и дори неппростимо? Самата сцена е като тежка мебел, загнездена в съзнанието ми, откъдето не помръдва — което ме кара да вярвам, че наистина се е случила. Виждам как сестра ми се крие зад майка ми: Хана се е вкопчила в кръста ѝ и скимти, а сълзите на майка ми са огромни, търкалят се по лицето ѝ и се ронят по линолеума на пода. Едновременно със сълзите тя му крещи толкова силно, че вените ѝ ще изскочат — крещи и на мен, защото, ако се задълбоча, откривам, че докато Хана се крие зад майка ми, *аз съм намерил убежище зад самия обвиняем*. О, това си е чиста фантазия, това съм го измъкнал направо от учебника с казусите, нали? Не, не, ето че не някой друг, а самият ми баща удря с юмрук по кухненската маса и ѝ крясва: „Не съм направил такова нещо! Това е гнусна лъжа!“ Но чакайте малко — всъщност аз крещя: „Не съм го направил!“ *Обвиняемият съм аз!* А майка ми плаче така, защото баща ми отказва да ме *напердаши* по дупето, което тя обещава да бъде напердашено, и то „здравата“, щом той открие какво ужасно нещо съм извършил.

Когато съм лош и гаден на дребно, тя сама успява да се справи с мен, правила го е, нали си спомняте — във всеки случай аз добре си спомням! Подавала ми е палтото и галошите — о, колко мило подробност, мамо, тези галоши! — заключвала ме е отвън (*заключвала ме е отвън!*) и ми е съобщавала иззад вратата, че никога повече няма да ме пусне да вляза, така че мога да си вървя по пътя. Само като предприеме тези прости и бързи действия, може да разчита моментално на признание от моя страна, самопорицание, и ако пожелае, подписана гаранция, че ще бъде сто процента чист и добричък до края на живота си — всичко това само за да бъде пуснат да си вляза обратно, където те по стечение на обстоятелствата държат леглото, дрехите ми и *хладилника*. Но когато съм наистина гладен, толкова проклет, че единственото нещо, което тя може да стори, е да вдигне ръце към Всевишния и да Го попита с какво е заслужила такова

дете, в такива случаи баща ми бива повикан, за да раздава правосъдие; майка ми се оказва прекалено чувствително, прекалено изтънчено създание, за да нанася телесно наказание: „Боли ме — чувам я да обяснява на леля ми Клара — повече, отколкото него. Такъв човек съм. Не мога да го направя и това си е.“ О, горката ми майка!

Но чакайте, какво всъщност става? Докторе, разбира се, ние сме двама печени еврейски пичове и трябва да се разберем... Ужасно деяние е било извършено и при това или от баща ми, или от мен. Престъпникът, с други думи, е един от двамата членове на семейството, които притежават пенис. О кей. Дотук добре. Сега: дали той го е заврял между пицните крака на тази езическа касиерка, или аз съм изял шоколадовия пудинг на сестра ми? Вижте сега, тя не го искаше на вечеря, но очевидно е искала да го *запази*, така че да си го изяде преди лягане. Добре де, мили Боже, откъде, по дяволите, можех да зная това, Хана? Кой се задълбочава в подробности, когато е гладен? Та аз съм само на осем години и като видя шоколадов пудинг, просто полудявам. Само като видя дебелата шоколадова заливка да проблясва насреща ми от хладилника, и не зная какво правя. Освен това мислех, че той е *останал*! И това е самата истина! Боже мой, за какво е всичкото това викане и кряскане, само защото съм изял шоколадовия пудинг на една оклюмала дебелана? Дори да е така, не съм го направил нарочно! Мислех, че е нещо друго! Кълна се, кълна се, не съм го направил нарочно!... Но аз ли съм това, или баща ми крещи в своя защита пред съдебните заседатели? Разбира се, че е той — направил го е, добре, добре, Софи, остави ме на мира най-сетне, направих го, но не нарочно! Дявол да го вземе, още малко и ще й каже, че *даже не му е харесало*, само и само тя да му прости. Какво искаш да кажеш с това *не нарочно, тъпако* — напъхал си й го нали? Тогава сега се защитавай като мъж! Кажи: „Правя си, Софи, подадох й го на *шиксата* и хич не ми пука какво ти е мнението по този въпрос. Защото, ако още не си го разбрала, в тази къща аз съм мъжът и аз *поръчвам музиката*!“ И ако трябва, й забий един! Простри я на пода, Джейк! Точно така би направил един *гой*, нали? Мислиш ли, че някой от онези големи ловци с пушките ще вземе да се свлече на стола, ако го хванат да престъпва седмата заповед, и ще се разхленчи, молейки жена си да му *прости*? Какво да му прости? Какво толкова си направил? Вкарал си го някъде, мърдал си го напред-назад и нещо е изскочило от

него. Така че какво толкова е станало, Джейк? Колко продължи цялата работа, та сега да слушаш такива проклетия от устата ѝ, да изпитваш такава вина, да се самонамразваш, да ти сипят такива обвинения! Тате, защо трябва да изпитваме такова страхопочитание към жените, когато не ни е в кръвта — нито на тебе, нито за мен! Не е необходимо. *Ние*, тате сме тия, по чиято свирка трябва да се водят! „Татко е извършил нещо ужасно, ужасно“ — крещи майка ми или може би си въобразявам? А може би казва: „Ох, малкият Алекс пък е извършил нещо ужасно, татенце...“ Каквото и да казва, тя вдига Хана (Хана, а не някой друг), която до този момент никога не съм възприемал като възможен обект на нечия любов, взима я на ръце и започва да я целува по цялото тъжно и необичано от никого лице, като ѝ говори, че нейното малко момиченце е единственият човек в целия свят, в когото тя има доверие... Но ако аз съм на осем, Хана е на дванайсет и никой не я сваля, уверявам ви, защото проблемът на нещастното дете е наднорменото тегло, „и то колко!“, както казва майка ми. Та тя дори не бива да яде шоколадов пудинг. Да-а, *ето защо* аз го изядох! Ама че глупости, Хана, та това са нарежданията на *доктора!* К’во да правя, като ти си дебела и „тъпа“, а аз съм слаб и умен? К’во да правя като съм толкова красив, че спират мама, когато ме вози в количката, за да разгледат страхотния ми *пуним*^[5] — тя разправя тази история, аз нямам нищо общо с цялата работа, това си е просто природна даденост — аз съм се родил красив, а ти, ако не си грозна, то поне хората не са умирали от желание да те разглеждат. И за това ли съм виновен? За това, каква си се родила цели четири години, преди аз дори да съм заченат? Очевидно така иска Господ, Хана! Така е по дебелия том!

Но цялата работа е в това, че самата Хана не ме смята виновен за нищо, тя продължава да се държи мило със скъпото си малко братче, никога не го бие, нито пък го нарича с мръсни думи. Аз ѝ ям шоколадовия пудинг, а тя ми бърше дупето и никога не протестира. Просто ме целува преди лягане, внимателно ме превежда през улицата, когато отивам на училище, а после се дръпва и чинно се оставя да бъде сякаш само сянка на стената (мисля, че там стои), докато аз имитирам пред примиращите си от удоволствие родители всички възможни гласове от предаването „Алеята на Алън“ или когато ми разнасят славата сред роднините от единия до другия край на Северно Джърси

заради прекрасния бележник. Защото, когато не ме наказват, докторе, ме носят на ръце из къщи, както носят Папата по улиците на Рим...

Знаете ли, всъщност сестра ми присъствува в много малко от спомените ми от онези ранни детски години. Преди всичко до времето на моето юношество, когато Хана се появява като единствения разумен човек в тази лудница, с когото мога да разговарям, тя е нещо като гост, когото виждаме веднъж-два пъти в годината — сякаш идва на гости за ден-два, яде на нашата маса, спи в едно от нашите легла и след това бедното дебело същество просто благословено изчезва.

Дори в китайския ресторант, където Господ е вдигнал забраната от ястията със свинско за послушните чедра на Израел, за ядене на омари по кантонски според мнението на Всевишния (чийто Вестител на земята по въпросите на храненето е мама) не може да става и дума. Защо можем да си позволим да ядем свинско на Пел Стрийт, но не и в къщи? Откровено казано, аз все още не мога изцяло да разбера тази работа, но по онова време смятах, че се дължи на факта, че възрастният съдържател на заведението, когото помежду си наричахме „шмендрик“^[6], не беше човек, с чието мнение трябваше да се съобразяваме. Да, единствените хора на този свят, от които, както ми се струва, евреите не се страхуват, са китайците. Защото, първо, начинът, по който те говорят английски, сравнен с английския на баща ми, го прави да звучи като Лорд Честърфийлд, второ, главите им и без това са пълни с пържен ориз и трето, за тях ние не сме просто евреи, а бели и може би дори англосаксонци. Представете ли си! Нищо чудно, че келнерите не могат да ни сплашат. За тях ние сме просто някаква разновидност на УОСП^[7] с големи носове! Господи, само как се тъпчем! Изведнъж дори прасето не представлява никаква заплаха, макар че, разбира се, то ни е представено така накълцано и надробено, а след това потопено в океани от соев със, че изобщо няма нищо общо със свинска пържола или, о, какво отвращение — с *наденица* (Пфу)... Но защо тогава да не можем да ядем и омар, дегизиран като нещо друго? Позволете на майка ми да даде своето логическо обяснение. Силогизъм, докторе, така както го използва Софи Портной. Готов ли сте? Защо не можем да ядем омар? „Защо това може да те убие! Защо веднъж хапнах и едва не умрях!“

Да, тя също е прегрешила и била справедливо наказана. В своята буйна младост (по времето, преди аз изобщо да я познавам) тя е позволила да бъде съблазнена (което ще рече, поласкана и в същото време засрамена) да хапне омар по Нюбъргски от един привлекателен палав застрахователен агент, който работел заедно с баща ми за „Бостън и Нортистърн“, пияница на име Дойл.

Това станало на един конгрес, организиран от компанията в Атлантик Сити, на шумен прощален банкет, на който Дойл накарал майка ми да повярва, че макар да има особен мирис, блюдо, което келнерът навирал под носа ѝ, съдържа не друго, а пиле по кралски. Разбира се, тя още тогава надушила, че има нещо гнило, заподозряла, когато красивият пиян Дойл се опитал да я храни със собствената ѝ вилица, че трагедията, както тя каза, витаела из въздуха. Но в твърде добро настроение след два коктейла с уиски, тя прибързано отвърнала дългия си еврейски нос от съвсем явното предупреждение за нечестна игра и — о, луда главо, о, безпътна блуднице, о, несъобразителна авантюристке! — отдала се напълно на духа на безумно безгрижие, който явно витаел в залата, пълна със застрахователни агенти и техните съпруги. Чак когато сервирали шербета, Дойл — когото майка ми описва като „втори Ерол Флин^[8], и то не само външно“, — чак тогава Дойл ѝ разкрил какво всъщност била погълнала.

Следствие на което тя прекарала цялата вечер наведена над тоалетната чиния: „Червата си изповръщах заради тая гадост! Ама че шегаджия! Затова и до ден-дневен ти повтарям, Алекс, никога не си прави шеги с хората, защото последствията могат да бъдат трагични! Толкова ми беше лошо, Алекс“, обичаше да припомня тя на себе си и на мен, и на баща ми, разбира се, пет, десет, петнайсет години след самия катаклизъм, „че баща ти, господин Смелчага номер едно, трябваше да събуди лекаря на хотела от дълбокия му сън, за да го докара в стаята ми. Виждаш ли ми пръстите? Толкова повръщах, че те се схванаха ей така, сякаш бях парализирана, питай баща си — Джак, кажи му, кажи му какво си си помислил, когато си видял как са се схванали пръстите ми от онзи омар по Нюбъргски“. „Какъв омар по Нюбъргски?“ „Онзи, дето приятелят ти Дойл ми натика в устата“. „Дойл? Кой Дойл?“ „Дойл, онзи, готиният гой, дето го преместиха в оная пустош в Саут Джърси. Не го свърташе на едно място. Дойл! Дето приличаше на Ерол Флин! Кажи на Алекс какво ми стана на пръстите,

какво си си помислил, че ми е станало...“ „Слушай, аз дори не знам за какво говориш“, което може би беше вярно: не всеки схваща живота на майка ми като велика трагедия, както тя го преживява, освен това винаги съществува възможността тази история да е по-скоро резултат на богато въображение, отколкото реалност (и се отнася по-скоро, не е нужно дори да се споменава, до опасния Дойл, отколкото до забранения омар). Освен това баща ми си има своята собствена доза тревоги за всеки ден и понякога му се налага да не обръща внимание на разговорите около себе си, за да отдаде дължимото на своите грижи. Наистина може да не е чул и дума от онова, което тя разказва.

Но то продължава — монологът на майка ми. Докато другите деца ежегодно слушат историята на Скрудж или всяка вечер им четат приказки от някоя любима книга, мен непрекъснато ме тъпчат с изпълнени с напрежение епизоди от нейния опасен живот. Това всъщност е четивото на моето детство, тези преживелици на майка ми — единствените подвързани книги в къщи, като изключим учебниците, са онези, подарени им от разни познати, докато единият или другият се възстановява след излизане от болница. Една трета от библиотеката ни се състои от копия: „Драконово семе“ (нейната хистеректомия) (поука: никога нищо не е иронично, винаги някъде дебне истинският смях), а другите две трети са „Аржентински дневник“ от Уилям Л. Шайрър и (същата поука), „Мемоарите на Казанова“ (неговата апендектомия). Останалите книги са писани от Софи Портной, всяка като продължение на небезизвестния ѝ сериал със заглавие „Познавате ме, всичко бих опитала веднъж.“ Понеже идеята, която изглежда, подхранва нейните творби, е, че тя е един вид смелчага, който се впуска храбро в живота в преследване на новото и вълнуващото само за да бъде шамаросана заради любознателния си дух. Всъщност тя, изглежда, се смята за жена на предната линия на житейския опит, някаква обречена, зашеметяваща комбинация от Мари Кюри, Ана Каренина и Амелия Ерхарт^[9]. Във всеки случай това е нейният романтичен образ, с който малкото момченце си ляга, след като му е закопчала пижамата и го е завила добре, разказвайки за пореден път как се е научила да шофира, когато била бременна със сестра ми, и още първия ден, като получила книжката си — „още първия час, Алекс“ — „някакъв смахнат“ се ударил в задната броня, в резултат на което тя никога от този миг нататък не е шофирала. Или пък случката

със златната рибка, която търсила в онова изкуствено езеро в Саратога, Спрингс, Ню Йорк, където я завели десетгодишна на посещение при някаква стара болна леля, и без да иска, паднала вътре, чак до дъното на мръсното езеро, и оттогава не влиза във водата, даже и на плиткото при отлив и в присъствието на спасител. И най-сетне — омара, който дори и замаяна от питиетата, знаела, че не е пиле по кралски, но само „за да му затвори устата на оня Дойл“ се била насилила да го изяде, вследствие на което почти се стигнало до трагедия и разбира се, оттогава не е вкусвала нищо, дори едва напомнящо омар. И не дава и аз да го правя. Никога. Не бива, казва, ако знам, кое е добро за мен. „Има толкова хубави неща за ядене на света, Алекс, не е нужно човек да яде омари, рискувайки ръцете му да останат парализирани до края на живота му.“

Пфу... Имал ли съм оплаквания! Дали при тая омраза, за която дори не подозирам, че съществува? Дали това е развитието на болестта, докторе, или са тъй наречените „симптоми“? Та аз вечно се жалвам, отвращението ми е безгранично и почвам да се чудя дали изобщо някога ще му се види краят. Усещам, че все повече се отдавам на това ритуално вкисване, заради което пациентите на психоаналитиците са си спечелили такава лоша слава. Наистина ли съм ненавиждал детството си и съм презирал тези мои бедни родители тогава, както го правя сега, връщайки се назад в мислите си към онова, което съм бил, от гледната точка на това, което съм — или може би не съм — сега? Дали е моето откровение, или е просто най-обикновено хленчене? А може би за хора като мен хленченето е форма на откровение? Няма значение. Преди да започна отново да се жалвам, съвестта ми държи да се знае, че докато бях малък, не съм изпитвал подобни чувства. Колкото и объркан да съм бил, колкото и дълбок да е изглеждал душевният ми смут, не си спомням да съм бил едно от онези деца, чието единствено желание е да живеят в друг дом, с други родители, независимо от неосъзнатия копнеж към подобни действия. В края на краищата къде бих могъл да намеря такава публика за моите представления като онези двамата! Побърквах ги, докато вечеряхме — майка ми дори веднъж подмокри гащите. Да, докторе, и се наложи да търчи до тоалетната, превита от смях, като видя как имитирам мистър Китцел от шоуто на Джак Бени. Какво още? Разходките. Разходките в неделя с баща ми в парка Уикуейк, които не мога да забравя. Знаете ли,

винаги когато съм сред природата и случайно намеря някой жълъд, непременно си спомням за него и за нашите разходки. А това не е малко, нали, след цели трийсет години.

А споменах ли, апропо, майка ми, безкрайните разговори, които двамата водехме в онези години, когато още не ходех на училище? През онези пет години, когато по цял ден бяхме заедно сами, ние, вярвам, сме обсъдили всичко, за което може да се сети човек. „Като си говорим с Алекс — казваше тя на баща ми вечер, когато той се прибираще капнал, — мога да глудя цял следобед, без да усетя как минава времето.“ Имайте предвид, че съм бил едва четиригодишен.

А що се отнася до истеричните й крясъци, плачът и треперенето, дори и те бяха толкова колоритни и впечатляващи, че си заслужава да се помнят, при това нищо не ставаше просто така, а винаги имаше **НЕЩО**, най-обикновената случка можеше ненадейно да причини **УЖАСНА КРИЗА** — и всичко това за мен бе *животът*. Един писател, как му беше името, май че Маркфийдд, бе писал някъде, че до четиринайсетгодишен вярвал, че думата „*компликация*“ е еврейска. Е, така си мислех и аз за „*суматоха*“ и „*лудница*“ — две от любимите съществителни на майка ми. А също и „*шпатула*“^[10]. Бях вече отличникът на първи клас и от мен се очакваше винаги да вдигам ръка, когато един ден учителят ме накара да назова по картинка предмета, който много добре знаех, че майка ми нарича „*шпатула*“. Но да ме убият не можех да се сетя, за английската дума. Онемял и изчервен, потънах съкрушен на мястото си, не толкова потресен като учителя, но достатъчно изумен... ето колко отдавна нося кръста си, от колко малък за мен е „нормално“ да бъда в състояние на душевен тормоз — в този случай за нещо толкова „монументално“ като някакъв си кухненски прибор.

*О, тоз конфликт за шпатулата, майко,
Какво ли мисля аз за теб си представи!*

Във връзка с тази смешна история си припомням, че на времето, докато живеехме в Джърси Сити, когато още бях малката бубичка на мама и когато постоянно се врях покрай нея и душех полите й, безответно привързан към нейните пръжки и сосове, в нашия

блок стана самоубийство. Едно петнайсетгодишно момче на име Роналд Нимкин, когото жените от блока боготворяха с името „Хосе Итурби Втори“, се обеси на душа в банята. „С тези златни ръце! — оплакваха го жените, имайки предвид, разбира се, как свиреше на пиано. — С този талант!“ И после: „Няма друго момче, което толкова да е обичало майка си, както Роналд.“

Кълна ви се, това не са измишльотини, нито пък съм го виждал на кино, това са точните думи, които жените използват. Великите трагични оперни теми за човешките страсти и страдания се сипеха от устните им, сякаш ставаше въпрос за цените на аспирин или консервираната царевица „Дел Монте“. Собствената ми майка, нека ви *припомня*, ме поздрави по телефона миналата година след завръщането ми от Европа с думите: „Е, как си, любов моя?“ Своя любов ме нарича, докато съпругът ѝ слуша на другия телефон. И даже не ѝ минава през ума, че ако аз съм ѝ любовник, то кой, по дяволите, е онзи, с когото живее? Не, няма смисъл да се мъчите да проумеете психиката на тези хора — на тях всичко им е изписано на *челата*!

Мисис Нимкин плаче в нашата кухня: „Защо? Защо? Защо постъпи така с нас?“ Чувате ли? Не какво *ние* сме му *сторили*, о, не, никога — защо той постъпи така с *нас*? С нас! Ние, които давахме мило и драго да го направим щастлив пианист в замяна. Ама наистина, как можеше да бъдат толкова слепи? Нима може да са толкова страхотно тъпи и да са живи? *Представяте* ли си? Може ли да са конструирани толкова добре, да си имат мозък, гръбначен стълб и всичките там четири отвора за уши и очи — оборудване, мисис Нимкин, почти толкова сложно, колкото цветен телевизор — и при това да си живуркат, без изобщо да подозират, че на света има някакви други копнежи и чувства освен техните собствени. Мисис Нимкин, говно такова, помня те, бях само на шест години, но те помня. И какво уби твоя Роналд, бъдещия велик пианист, е съвсем ясно: ШИБАНИЯТ ТИ ЕГОИЗЪМ И ТЪПОТА! „На колко уроци го праскахме“, продължава мисис Нимкин... О, я стига, как ли се правя на луд? Може би му е желала доброто, сигурно е така — какво бих могъл да очаквам от тия обикновени хорица в такъв тежък момент? И то само защото в скръбта си тя не знае какво друго да каже освен тия отворителни думи за някакви си уроци, на които са праскали някого, който вече е труп. Що за хора са в края на краищата тези еврейски

жени, които ни отгледаха? В Калабрия ще видите техните многострадални антиподи, сякаш каменни статуи в църквите, да преглъщат цялата тая гадна католическа помия; в Калкута просят по улиците или, ако имат късмет, се бършат в някоя прашина нива след ралото... Само в Америка, Боже Господи, тия селянки, нашите майки, си боядисват косите платиненоруси, когато стигнат шейсетте, и се разхождат нагоре-надолу по Колинс авеню във Флорида, облечени в бричове и наметки от норка и при това — компетентни по всички въпроси. Не са виновни те, че могат да си служат със словото — е, ако кравите можеха да говорят щяха да избълват същите идиотщини. Да, да, това все пак може би е решение: трябва да си мислим за тях като за крави, които са били дарени с двете чудеса — словото и играта маджонг. Защо да не бъдем милостиви поне в мислите си? А, докторе?

Любимият ми детайл от самоубийството на Роналд Нимкин — тялото на мъртвия млад пианист се полюшва, увиснало на душа, а на ризата му с къси ръкави е забодена бележка, тая риза е онова, което най-добре си спомням от Роналд, дълъг и мършав юноша вечно в кататония или шляещ се самотен в своите поне три номера по-широки ризи с къс ръкав, с колосани и жестоко изгладени ревери, така че изглеждат като броня... А самият Роналд с така изпънати крайници, че ако го докоснеш, може и да звънне... и пръстите му, разбира се, онези дълги, бели гротескни органи, най-малко с по на седем стави, преди да стигнеш до акуратно изгризания нокът, онези ръце като на Бела Лугоши, за които майка ми повтаряше — и повтаряше — и *повтаряше*, — защото нищо не се казва само веднъж, нищо: „ръце на роден пианист“.

Пианист! О, това е точно една от онези думи, които те просто обожават. Почти колкото доктор. Или *резиденция*. И най-вече *неговата собствена кантора*. „Той отвори собствена кантора!“ „Помниш ли Сиймор Курин, Алекс?“ пита тя, или Арон Пишкин, или Хауард Хуйн, или някое друго тарикатче, което трябва да съм познавал в гимназията някъде преди двацет и пет години и за което изобщо нямам спомен. „Е, днес срещам майка му на улицата и тя ми съобщава, че Сиймор сега е най-великият мозъчен хирург в цялото Западно полукълбо. Съобщава ми, че той има шест вили в Ливингстън, всяка на по няколко нива, изцяло изградени от камък, а освен това е член на настоятелствата на единайсет синагоги, чисто нови и проектирани от

Марк Ташкин, а миналата година завел жена си и двете си малки дъщерички, които били толкова сладки, че вече имали сключени договори с Метро-Голдуин-Майер, и такива ученички, че можели вече да бъдат в колеж, та значи, завел ги на обиколка за осемдесет милиона из Европа — в седем хиляди държави, за някои от които даже не си чувал и които са били създадени специално в негова чест и отгоре на всичко бил толкова важна клечка, Сиймор де, че във всеки град в Европа, който посетили, бил молен лично от кмета да спре и да направи някоя и друга невъзможна мозъчна операция и клиники, които начаса издигали за него, и слушай сега — в операционните зали, докато вършел виртуозната си работа, пускали с все сила лайтмотива от «ЕКЗОДУС», за да няма човек да не разбере каква религия изповядва — ето колко велик е твоят приятел Сиймор днес. И *колко са щастливи родителите му с такъв син.*“

А ти, е подтекстът, кога ти най-сетне ще се ожениш? В Ню Йорк и околностите очевидно това е въпросът, който се чете по устните на всички: КОГА АЛЕКСАНДЪР ПОРТНОЙ ЩЕ ПРЕСТАНЕ ДА БЪДЕ ТАКЪВ ЕГОИСТ И ЩЕ ОЩАСТЛИВИ НАЙ-СЕТНЕ ПРЕКРАСНИТЕ СИ РОДИТЕЛИ С ВНУЦИ? „Е?“, пита всеки път, когато се видим. „Има ли сериозно момиче на хоризонта, а, баровец? Извинявай, че те питам, аз съм ти само баща, но тъй като няма да живея вечно, се надявам, ако не си забравил, че носиш нашето фамилно име, да споделиш с мен тази тайна.“

Да, срам, срам, за Алекс П., единствения от съучениците си, който още не е дарил с внуци мама и тате. Докато всички други се женят за прекрасни еврейски момичета и (по думите на баща ми) *пускат корени*, докато всички други синове продължават рода и фамилното име — какво прави той? Гони путките. И путки *шикси* при това! Гони ги, души ги, лиже ги, но най-вече мисли за тях. Ден и нощ, на работа и на улицата — станал на трийсет и три години и продължава да кръстосва града, а очите му ще изхвъркнат. Чудно как все още някое такси не го е направило на кайма, като се има предвид как пресича главните улици на Манхатън по време на обедната

почивка. На трийсет и три, а продължава да се пули и да сваля наум всяко момиче, което си кръстоса краката срещу него в метрото. Все още се псува, задето не можа да размени и дума с двете сочни цици, с които се вози сам цели двацет и пет етажа в асансьора! После пък се проклина точно за обратното. Защото, както знае, случвало се е да пресрещне на улицата някое момиче със съвсем почтен вид и въпреки че откакто почна да се появява по телевизията в неделя, физиономията ми не е напълно непозната на определена част от интелигентната публика, въпреки че в момента може би е тръгнал да вечеря в апартамента на сегашната си приятелка, случвало се е да промърмори: „Бихте ли дошли с мен в къщи?“ *Естествено* тя ще отговори: „Не!“ Естествено, че ще изкрещи: „Разкарай се!“ или пък ще го среже: „Благодаря за поканата, но си имам собствен дом и съпруг в него.“ Какво прави този човек със себе си, този глупак! Този идиот! Този *смотаняк*! Този секс маниак! Той просто не може не иска да обуздае огньовете, дето му го дигат, кипналата си кръв, страст, която го изгаря отвътре, към новото, дивото и немислимото и ако можете да си представите — към нещо *несънувано*. Когато става въпрос за пичка, той изпада в състояние, което не се е променило ни най-малко, нито пък се е култивирало съществено от времето, когато бе петнайсетгодишен и не можеше да стане от чина в класната стая, без да прикрива с някоя тетрадка издутите си панталони. Изглежда, че всяко момиче, което види (дръжте си шапките), разнася между краката си наляво и надясно истинска пичка! Удивително! Страхотно! Все още не може да преживее фантастичната идея, че когато гледаш някое момиче, всъщност гледаш същество, което при всички положения има — пичка! *Всички те имат пички!* Направо под роклите! Пички за чукане! И, докторе, Ваша милост, как ви беше името, изглежда, че всъщност няма значение какво забучва нещастното копеле, защото, докато клати днес една, вече си мечтае за утрешната пичка.

Дали преувеличавам? Дали сам не се прекарвам, като се опитвам да се изтъкна по някакъв хитър начин? А може би се фукам? Дали не изживявам това безпокойство, тази възбуденост като проклятие или благословия? Или и двете?

Може би. Или това е начин да се измъкна? Вижте, аз не мога да си представя, че едва трийсетгодишен бих могъл да се вържа с някое прекрасно същество, чието тяло е престанало да буди какъвто и да е

интерес у мен — поне няма да ми се налага да си лягам всяка вечер с някоя, която, общо взето, чукам по задължение, вместо от желание. Имам предвид кошмарната депресия, в която някои хора изпадат преди лягане... От друга страна, дори и аз трябва да призная, че може би в моя случай има и нещо потискащо, ако го погледнем от друг ъгъл. Разбира се, човек не може да има всичко или поне така съм разбрал, — но въпросът, който си задавам, е: имам ли изобщо нещо? Докога ще продължавам да го ръгам във всяка дупка, която ми падне, сега — в тази дупка, после, като ми писне от тая — в оная... и така нататък. Кога ще свърши всичко? Само че защо да свършва? Единствено заради удоволствието на някакви си родители? За да спазя правилата? Защо, по дяволите, трябва да се оправдавам, че не съм женен — нещо, което на времето е било гордост? В края на краищата това е то — ергенлък. И кое е престъпното? Сексуалната свобода ли? През този век? Защо е нужно да се предавам на буржоазията? Нима аз искам те да ми се предадат? Може и да имам нещо бохемско в кръвта — и какво толкова лошо? Вредя ли някому с моята лъст? Не изнудвам жените, не им извивам ръцете, за да ги вкарам в леглото, аз съм, така да се каже, честен и състрадателен мъж; нека ви кажа, че що се отнася до мъжете, аз съм...

Но защо ли трябва да се обяснявам! Да се *извинявам*! Защо трябва да оправдавам желанията си с Честност и Състрадание! Имам желания — е, само че са безгранични. Безгранични! И това, това може би не е кой знае какво предимство, ако само за момент се погледне от психоаналитична гледна точка...

Но тогава Подсъзнателното не може да прави нищо друго, както ни учи всъщност Фройд, освен да иска. И да иска! И пак да ИСКА! О, Фройд, знам ли? Тази има чудесен задник, но много приказва. От друга страна, тази не говори много или поне не казва нищо смислено, но как само духа, приятелю! Страхотно ноу-хау! А от друга страна, ето една сладурана с най-меките, розови затрогващи зърна, които някога са минавали през устата ми — само че не ще да го лапне. Е, не е ли странно? А освен това — иди ги разбери хората — доставя й удоволствие, докато я лупам, някой от пръстите ми да стои на топло, пъхнат в ануса й. Гледай сега каква особена работа! Безкрайната магия на тези отвори и дупки! Виждате ли, просто не мога да се спра! Или да се вържа за *някоя*. Имам истории, които продължават година, година и

половина, месеци наред любов, нежна и страстна, но накрая — неизбежно като смъртта — времето отминава, а страстта спада и увисва. В края на краищата просто не мога да се реша на тази стъпка — брак. И защо ли трябва? *Защо?* Да не би да има закон, който да гласи: Алекс Портной трябва да бъде нечий съпруг, съпруг или баща. Докторе, те могат да се качват на перваза на прозореца и да заплашват, че ще се плъоснат на паважа, могат да си напълнят стаята със Секонал^[11] — мога да живея седмици наред, тероризиран от заплахата, че някое от тези търсещи брак момичета ще вземе да се хвърли под влака, но аз просто не мога, просто не мога, просто няма да сключа договор да спя само с една жена до края на живота си.

Само си представете: да предположим, че се реша и се оженя за А. с нейните сладки цици и т.н., какво ще се получи, когато се появи В., чиито цици са още по-така или поне по-нови? Или пък С, която знае да си върти задника по някакъв особен начин, дето никога не ми се е случвало, или Е., или... Просто се опитвам да бъда откровен с вас, докторе, защото, когато става въпрос за секс, човешкото въображение може да стигне до Z и оттатък. Цици, пупки, бедра и устни, уста, езици, задници! Как мога да се откажа от нещо, което дори не съм притежавал, заради някакво си момиче, което, колкото и да ме привлича и възбужда, при всички случаи един ден ще ми стане скучно като прочетена книга? Заради любовта ли? Коя любов? Коя любов? Няма това е чувството, което свързва всички тези познати ни двойки? Онези, които даже се натискат да се вържат? Не е ли по-скоро някаква слабост? Не е ли по-скоро страх, изтощение и инерция, най-обикновен страх, нещо далеч повече от оная „любов“, за която защитниците на брака, поетите и психоаналитиците мечтаят.

Моля ви, нека не си говорим простотии за „любовта“ и нейната трайност. Ето защо питам: как мога да се оженя за някого, когото „обичам“, като знам, че след пет, шест или седем години отново ще тичам след друга чисто нова пичка, докато моята любима съпруга, която ми е изградила такъв чудесен дом и т.н., и т.н., смело посреща самотата и изоставянето си. Как ще погледна разплаканите ѝ очи? Бих ли могъл? Как ще погледна любещите си деца? А после — развод, нали? Издръжката на детето, нейната издръжка. Дните за свиждане. Чудесна перспектива, просто прекрасна! А колкото до някоя, дето иска да се затрива само защото аз виждам малко по-далеч от носа си, ами

това си е нейна работа — и така трябва да бъде! Не е нужно, нито пък е оправдано някой да ме заплашва със самоубийство просто защото съм достатъчно мъдър да прозра какви неприятности и скандали ни чакат... Скъпа, моля те, не крещи така, умолявам те — някой може да си помисли, че те душа. О, мила (чувам как собственият ми глас я умолява — миналата година, тази година, всяка божя година от моя живот!), всичко ще бъде наред, вярвай ми, ще се справиш, душицо миличка, нещастна, толкова те моля, курво мръсна, прибери се обратно в стаята и *ме нусии да си уда!*

— Ти! Ти, педераст скапан! — крещи най-прясно разочарованата и току-що самоназначила се бъдеща булка, моята особена, кльошава и съвсем откачена приятелка, която е свикнала като манекен на бельо да печели на час толкова, колкото неграмотният ѝ баща изкарва за цяла седмица в мините на Западна Вирджиния. — Мислех те за голяма работа! Простак такъв! Чекиджия скапан!

Това красиво момиче, което, изглежда, ме бърка с някой друг, се нарича Маймуната, прякор, който ѝ лепнах, след като ми разказва за една малка перверзийка, в която участвала малко преди да се запознае с мен, по времето, когато се занимавала с големи работи. Никога не съм имал момиче като нея, докторе, тя беше олицетворение на най-мръснишките ми пубертетски възжеления — но да се женя за нея, ама възможно ли е изобщо да си го мисли? Виждате ли, независимо от дрънкулките и парфюмите си, тя има твърде ниско мнение за себе си, а в същото време (и точно тук се крие бедата) аз стоя неестествено високо в очите ѝ. Но едновременно и прекалено *ниско!* Тя е една объркана Маймуна и страхувам се, не особено умна. „Интелектуалец! — крещи тя. — Образована, духовна личност! Нещастен куродървец, ето какво си ти! Повече се интересуваш от пичките в Харлем, дето изобщо не ги познаваш, отколкото от мен, дето цяла година ти духам!“ Объркана, съкрушена и съвсем издивяла. Всичко това блътва върху мен от балкона на хотелската ни стая в Атина, докато аз стоя на прага с куфарчето в ръка и я моля, *ако обича* да се прибере вътре, за да си хвана самолета и да се чупя от това място. В този миг, тичайки нагоре по стълбите и махайки с ръчички, се появява мъничкият ядосан собственик — мас, мустаци и разярена почтеност, — та аз, поемайки дълбоко дъх, произнасям: „Значи, ако ще скачаш, скачай!“ — и напускам сцената, като последните думи, които чувам, са

потвърждение на това, че единствено от любов („Любов, моя!“, дере се тя) ми е позволила да направя всички онези, цитирам, кавички, долни работи, затварям кавичките, с нея.

Да, ама последното изобщо не е вярно, докторе! Ама изобщо! Това е просто поредният опит на онази подла кучка да ме побърка от разкажание и по тоя начин да си гепи съпруг. Защото на двајсет и девет това е единственото, което ѝ се иска, нали разбирате, но за мен не означава, че трябва да ѝ угодя. „През септември, мръсно, ставам на трийсет!“ „Правилно, Маймунке, правилно! Ама точно затова да преследваш своите цели си е твоя работа, а не моя! Ясно ли е? *Твоя работа!*“ „Ще те разнесе навсякъде, педал безсърдечен! Всички ще разберат какъв мръсен перверзен тип си и какви гадости си ме карал да правя!“

Ужасна путка! Страхотен късмет извадих, че се измъкнах *жив* от тоя история. Ако изобщо съм успял!

Всъщност ставаше въпрос за родителите ми и за това, как, като не се женех, изглежда, причинявах на тези хора само скръб. Това, че съвсем наскоро, мамо и татко, се оказах назначен от самия кмет на Ню Йорк Сити за пълномощник по социалните въпроси, очевидно не означава нищо за вас, що се отнася до мястото в обществото и израстването — въпреки че не е точно така и аз го знам, за да бъдем справедливи, трябва да кажем, че когато и да се мерне името ми в „Таймс“, те бомбардират всеки жив роднина с копие от колонката. Половината от пенсията на баща ми потъва в пощенската кутия, а майка ми се застоява с денонощия на телефона и трябва да бъде хранена венозно поради невъобразимата скорост, с която устата ѝ меле за нейния Алекс. Всъщност така си е било винаги — те не могат да преживеят успехите ми и моята гениалност, името ми във вестниците, а сега положението ми като помощник на блестящия нов кмет в борбата му за Истина и Справедливост, враг на тарторите на бордеите, фанатиците и плъховете („за насърчаване равенството в отношенията между хората, за премахване дискриминацията, за подпомагане на всеобщото разбирателство и уважение“ — хуманната цел на нашата комисия според както е указано в декрета на Градския съвет)... И все пак, ако разбирате какво искам да кажа, все пак някак си не съвсем идеален.

Е, как да не му призлее на човек? И след всичко, което те са жертвали за мен, след всичко, което са направили за мен, как са ме хвалили и са били идеалното семейство (по техните думи), за което едно дете може да мечтае, изведнъж се оказва, че въпреки всичко аз не искам да бъда идеален. Чували ли сте подобно нещо в живота си? Аз просто отказвам да бъда идеален! Ами че проклето хлапе!

Те идват да ме видят:

— Откъде си взел това чердже? — пита баща ми и прави физиономия. — Да не си го купил на битпазар или някой ти го е подарил?

— Аз си го харесвам.

— Какво говориш — казва баща ми. — Виж колко е протритото.

— Трито, но не протрито — казвам ведро. — Ясно? Достатъчно!

— Алекс — в гласа на майка ми има молба, — това чердже е съвсем протрито.

— Ще се спънеш в това чудо — продължава баща ми. — Ще си счупиш коляното и тогава ще видиш.

— И с това коляно хич няма да ти е весело — заплашва майка ми.

На този етап те вече са готови да навият на руло въпросното чердже и двамата заедно да го изхвърлят през прозореца. *И да си ме приберат в къщи!*

— Нищо му няма на черджето. И на *коляното* му няма нищо.

— Нали не ти беше хубаво — бърза да ми припомни майка ми, — когато те бяха гипсирали до хълбока, миличък. Само как *шляпаше* с онзи топуз наоколо! Колко нещастен беше!

— Но тогава бях само на четиринайсет години, мамичко.

— Да-а, а като го свалиха — допълва баща ми, — не можеше да си свиваш крака и аз си мислех, че ще останеш сакат за цял живот. Казвах му: „Свий го! Свий го!“ От сутрин до вечер го молах. „Нима искаш да останеш сакат за цял живот? Сгъни тоя крак!“

— Направо ни беше изкарал акъла с това коляно.

Да, но това беше през хиляда деветстотин четирийсет и седма, а сега сме шейсет и шеста. Близо двацет години, откакто са ми свалили гипса!

И необоримият отговор на майка ми: „Ти ще видиш. Като станеш баща един ден, ще разбереш какво ни е. Тогава може би ще престанеш

да се подиграваш на родителите си.“

Надписът, издълбан върху всяка еврейска монета, върху тялото на всяко еврейско дете: не УПОВАВАМЕ СЕ НА БОГА, а НЯКОЙ ДЕН ЩЕ СТАНЕШ РОДИТЕЛ И ЩЕ РАЗБЕРЕШ КАКВО Е.

— Мислиш ли — пита баща ми, ироникът, — че това може да стане, докато сме живи, Алекс? Смяташ ли, че това може да се случи, преди да ме спуснат в гроба? Ами, по-скоро, ще се занимава с някакво си протрито чердже. — Ироник! Логик! — И ще си спуска главата! А може ли да те попитаме нещо друго, мой самостоятелен сине? Кой изобщо ще разбере, че лежиш тук на пода с разбита глава? Всеки път, когато не вдигаш телефона, си представям как лежиш тук и Господ знае какво се е случило. И кой ще се погрижи за теб? Ще има ли кой да ти донесе паница чорба, ако недай Боже се случи нещо ужасно?

— Мога да се грижа сам за себе си! И не ходя като въртоглав като някои хора...

— Добре, момче, дръж се твърдо със стареца, Ал! — ... като някои хора, дето непрекъснато очакват всемирния потоп.

— Ще видиш — казва той нещастно, клатейки глава, — че ще се разболееш! — И във внезапен изблик на ярост изкрепява с напълно необоснована омраза към мен: — *Един ден ще остарееш и ще престанеш да бъдеш толкова независим и важен!*

— Алекс, Алекс — започва майка ми, докато баща ми се отправя към прозореца, за да дойде на себе си, и пътъм коментира с презрение „квартала, в който живее“. Аз работя за Ню Йорк, а той все още иска от мен да живея в прекрасния Нюарк!

— Майко, аз съм на трийсет и три години. Пълномощник на кмета по социалните въпроси в Ню Йорк! Първенец на випуска по право! Спомняш ли си? Бил съм първенец във всеки випуск, който съм завършил. На двайсет и пет години вече бях специален съветник към една от подкомисиите в Американския Конгрес, майко. Ако исках да бъда на Уолстрийт, щях да бъда на Уолстрийт! Аз съм високоуважаван в своята професия и това трябва да ви е ясно! Точно сега разследвам незаконни дискриминационни действия в областта на строителния бизнес в Ню Йорк! *Расова дискриминация!* Опитвам се да принудя Съюза на металурзите да издаде малките си тайни. Точно днес се занимавах с това! Слушай, аз спомогнах да бъде изяснен скандалът с телевизионните викторини, *помниш ли?* — О, защо ли да

продължавам? Защо ли да продължавам да се задъхвам с пискливия си пубертетски глас? Боже господи, един евреин с живи родители не е нищо друго освен петнайсетгодишно момченце и ще си остане такава *докато те са живи*.

Както и да е, междувременно Софи вече държи ръката ми в своята и със сведени очи очаква да излома тя и последното свое постижение, за което се сещам, последната добродетелна постъпка, която съм извършил, за да изтърси: „Но за нас ти все още си дете, скъпи.“ А после следва шушненето, прочутото шушнене на Софи, което всеки в стаята може да долови, без да се напруга, толкова загрижена: „Извини му се. Целуни го. Една твоя целувка би променила всичко.“

Моята целувка *щяла да промени всичко!* Докторе, докторе! Петнайсет ли казах, извинявай, десет! По-точно пет! Не — нула! Един евреин с живи родители през повечето време е безпомощно *бебе!* Слушайте, помогнете, моля ви — и по-скоро! Отървете ме от тая роля, от ролята на удушения син в еврейския виц! Защото на трийсет и три почва вече малко да ми втръсва! А и *боли*, изпитвам болка, усещам известно човешко страдание, ако мога да си позволя да се изразя така — само че тая роля Сам Левинсон я *пропуска*. Ето, седят си в казиното на Конкорд — жените в своите наметки от норка, а мъжете в искрящи костюми и господи, как само се смеят, смеят ли, смеят — „Помощ, помощ, синът ми, докторът се дави“ — ха-ха-ха, само че какво става с *болката*, Майрън Коен! Какво става с момчето, което наистина се дави? Наистина потъва в океана на родителската безпощадност! Какво става с него, с момчето, Майрън Коен, което се оказвам аз! Докторе, *моля ви*, не мога повече да живея в свят, осмислен и оразмерен от някакъв вулгарен клоун в нощен бар. От някакъв... някакъв изпълнител на *черния хумор!* Защото точно тези са изпълнителите на черен хумор — разбира се! — Хени Янгмъните и Милтън Бърлевците, които се превиват от смях там, долу, във Фонтенбло, и на какво се смеят? Разни историйки за убийства и осакатявания! „Помощ — крещи някаква жена, тичайки по пясъка на Маями Бийч. — Помощ, синът ми, докторът, се дави!“ Ха-ха-ха, само че това е *синът ми, пациентът*, госпожо! И как само се дави! Докторе, разкарайте тия хора, моля ви! Зловещото е смешно на сцената, но не и да живееш с него, благодаря! Така че само ми кажете как и аз ще го направя! Само

ми кажете какво и аз ще им го изтърся в лицата! Изчезвай, Софи! Еби си майката, Джак! *Оставете ме на мира най-сетне!*

Ето ви, значи, една весела случка. Трима евреи си вървят по улицата — баща ми, мама и аз. Това е миналото лято, точно преди да изляза в отпуска. Вечеряли сме (Имате ли риба?, пита баща ми сервитьора във френския деликатесен ресторант, където съм ги завел, за да им покажа, че съм пораснал. „Да, мосю, имаме...“ „Добре, донесете ми порция риба“, казва баща ми „и нека бъде гореща“), вечеряли сме и след това, дъвчейки таблетка Тетралакс (против киселини), ги поизпращам, преди да ги настаня в едно такси до началната спирка на техния автобус. Баща ми моментално започва да ми натяква как не съм отишъл да ги види цели пет седмици (въпрос, по който смятам, че разговорите приключиха още в ресторанта, докато майка ми шушнеше на келнера да направи така, че наистина порцията риба за „голямото й момче“ — това съм аз, приятели! — да бъде наистина добре изпечена) и как заминавам за цял месец и в края на краищата кога изобщо те виждат собствения си син? Те се виждат с дъщеря си и с децата й, и то нерядко, но това не ги задоволява. „Тоя зет — мърмори баща ми, — ако не говоря психологически правилно с децата му, ще ме вкара в затвора, ако недай си боже изтърва пред внучките нещо, което не е правилно от гледна точка на психологията. Не ме интересува какъв се нарича, за мен той все още се държи като комунист. Каквото и да кажем, аз или внучките ми, трябва да мине през него, Господин цензор!“ Да де, ама сега дъщеря му е мисис Файбиш и внучките също са Файбиш. Къде са наследниците на фамилията Портной, за които толкова си мечтаеше? В ташаците ми. „Слушай — задъхвам се аз, — нали сега ме виждаш! Нали сега си с мен?“ Но той я е подкарал и няма спиране. Сега, като няма кости от риба, от които да се задави, никаква сила не може да го обуздае — семейство Тънунгерови се радвали на сина си Сиймор и красивата му жена и на техните седем хиляди умни и прекрасни дечица, които им ходели на гости *всеки божи петък*. „Слушай, аз съм много зает! Куфарът ми е пълен с важни дела!“ „Хайде, хайде — отговаря той. — Нали трябва да ядеш, можеш да идваш у нас веднъж седмично, защото, като дойде шест часът, и без това трябва да вечеряш, нали?“ При което само Софи може да се намеси, осведомявайки го, че когато била малка, родителите й непрекъснато й казвали какво да прави и понякога се

чувствала толкова нещастна от това, че чак ги намразвала, та затова баща ми не трябвало толкова да ме поучава, „защото, заключава тя, Александър е голямо момче, Джак, и има право сам да решава. Винаги съм го казвала“. Значи ти винаги *какво? Какво* си била казвала винаги?

О, защо да продължавам? Защо се задълбочавам толкова? Защо издребнявам? Защо не съм готин като Сам Левинсън, да се изсмея над всичките, а?

Само да довърша. И така, те се качват в таксито. „Целуни го — шушне майка ми, — заминаваш чак за Европа.“

Разбира се, че баща ми чува — нали затова е снишила гласа си, за да слушаме по-внимателно всички — и го обзема страхотна паника. Всяка година от септември нататък той непрекъснато ме разпитва какви са плановете ми за следващия август — сега изведнъж разбира, че е бил надхитрен, още по-лошо, аз заминавам посред нощ със самолет, и то за друг континент, а най-лошото е, че той изобщо не е наясно с маршрута ми. Победа! Победа!

— ... но къде в Европа? Европа е половината земно кълбо? — крещи той, докато аз затварям вратата на таксито.

— Казах ти, че не знам.

— Какво искаш да кажеш? Трябва да знаеш. Къде ще отидеш, ако не знаеш...

— Съжалявам, съжалявам...

Тялото му отчаяно се люшва през майка ми — точно когато затръшвам вратата, ой, не върху пръстите му, моля ви се! Господи, този баща! Когато цял живот съм имал! Когато всяка сутрин съм намирал дълбоко заспал върху тоалетната чиния, с пижама, смъкната до коленете, и брадичка, опряна в гърдите. Станал в шест без петнайсет, за да си осигури цял час спокойствие в кенефа с горещата надежда, че ако е толкова нежен и грижовен към червата си, те ще се размекнат, ще се предадат, ще кажат най-сетне: „Добре, Джак, ти печелиш!“ И ще подарят на нещастното копеле пет-шест мижави барабонки. „Боже Господи — стене той, когато го събудя за да се измия за училище, и разбере, че е станало почти седем и половина, а на дъното на клозетната чиния, над която е дремал повече от час, ако има късмет, се мъдри една-единствена сърдита кафява гремка, такава, каквато човек може да очаква от ректума на заек, но не и от задника на мъж, който трябва вече да излиза, отново задръстен, за да се блъска дванайсет

часа. — Седем и половина? Защо не се обади?“ Хоп и е готов, с шапка и палто, с дебелината си счетоводна книга под мишница, прав, натъпква с една ръка в устата си сушени сливи, а с другата сушени плодове в джоба си в такова количество, което би докарало нещо подобно на дизентерия на всяко нормално човешко същество. „Ще трябва да се пъхна ръчна граната в задника, ако искаш да знаеш какво е положението — шепне ми той на ухото, докато майка ми е в банята, а сестра ми се облича в нейната «стая», остъкления балкон. — Заредил съм се с толкова овесени ядки, че мога да изстрелям бойна ракета. Още малко, ще ми излязат през носа, за Бога.“ И тук, понеже аз започвам да се хия, което явно го забавлява, той отваря уста и посочва гърлото си с пръст. „Погледни! Гледай там, дето тъмнее. Това не е някаква си тъмнина — това са всичките онези сушени сливи, които са стигнали до сливиците ми. Да благодарим на бога, че изкарах всички ония неща, иначе нямаше да има никакво място.“

— Чудесен разговор — обажда се майка ми от клозета, — чудесни приказки за пред дете.

— Приказки? — учудва се той. — Това е голата *истина* и изтрополява по стълбите, мърморейки: — Шапката ми, закъснявам, къде ми е шапката? Някой да ми е виждал шапката? — докато майка ми влиза в кухнята и ме удостоява с нейния търпелив, вечен всезнаещ поглед на сфинкс... и чака... а той отново се появява в антрето, всеки момент готов да получи удар, и сетне, наистина потънал в скръб: — Къде ми е шапката? *Къде е тая шапка!* — докато най-накрая тя му отговаря нежно от дълбините на всеведущото си сърце.

— Глупчо, тя е на главата ти.

Моментално като че ли очите му се изпразват от всичко човешко, той се вдървява, безмозъчен, просто предмет, едно тяло пълно с лайна и толкоз. После съзнанието му се възвръща — да, все пак трябва да се върне в света в края на краищата, след като шапката му е била намерена, и то не къде да е, а на главата му.

— А, да — попипвайки се удивено, а после вън се качва в „Кайзерът“ — и така Суперменът изчезва до тъмно.

„Кайзерът“ — време е в моя разказ да се появи и „Кайзерът“: как гордо ме поведе със себе си след войната, за да купим тоя Додж модел 39, като нов, ново производство, нов модел, всичко ново — какъв страхотен начин за един американски татко да впечатли американския

си син! — как се държеше бързоговорещият продавач, сякаш не можеше да повярва на ушите си. „Не“ на всяко от хилядите дребни приспособления, които този минетчия искаше да ни продаде заедно с колата.

„Ще ви кажа мнението си, а вие си мислете каквото искате — казва гадното копеле, — тя ще изглежда хиляди пъти по-хубава, ако гумите ѝ са бели, не си ли съгласен, млади момко? Не мислиш ли, че ще бъде добре баща ти да вземе бели гуми поне?“ Поне! Ах, ти куре лъзгав! Говориш на мен, за да можеш да му го завреш на дъртия, ти, нещастен, долен, крадлив копелдако! Кой си ти, да ти еба майката, та да ни казваш какво да си купуваме? Проклет бакалин! Къде си да ни плашиш *сега*! „Не, никакви бели гуми“, мърмори смотаното ми татенце, а аз просто повдигам рамене, озадачен от неговата непригодност да осигури за мен и семейството ми красивите неща в живота.

Както и да е, хайде на работа с „Кайзера“, без радио и без бели гуми, а там ще го посрещне чистачката, за да му отключи. Питам ви защо той трябва да е този, който вдига щорите в кантората всяка сутрин? Защо трябва да държи рекорда за най-дълъг работен ден на застрахователен агент? За кого? За *мен*? О, ако е така, ако това е причината, то тогава това наистина е изключително трудно да се понесе. Разминаването е просто ужасно, За *мен*! Направи ми тая услуга и *не го прави заради мен*! Че животът ти е такъв, не търси причината в Алекс, моля те! Аз не съм началото и краят на човешкото съществуване! Отказвам да *мъкна този товар* до края на живота си! Отказвам! Чуваш ли? Престани да повтаряш, че не можеш да проумееш как ще летя до Европа на хиляди и хиляди километри, а ти вече си на шейсет и шест и всеки момент можеш да се гътнеш. Нали всяка сутрин първата ти работа е да прочетеш некролозите в „Таймс“. Мъже на неговата възраст, че и по-млади, *умират* — вчера живи, днес мъртви — и очевидно той смята, че ако съм само отвъд Хъдсън, вместо отвъд Атлантика... Слушай, какво *всъщност* мисли той? Че като съм наблизо, не може да му се случи нищо? Че ще се притека на минутата, ще хвана ръката му и ще го върна към живота? Дали наистина вярва, че аз притежавам сила, способна да победи смъртта? Че аз съм възкресение и живот. Татко, ти си истински вярващ християнин! И дори без да подозираш!

Неговата смърт. Неговата смърт и неговият стомах: истината е, че аз едва ли мисля за тях по-малко от самия него. Няма случай да получа телеграма или да ми звъннат след полунощ и да не ми се обърне стомахът, и да кажа на глас — на глас! „Умрял е.“ Защото явно, че и аз вярвам, вярвам, че мога някак си да го спася от оная с косата — мога и трябва! Откъде се е взела у нас тази смешна и абсурдна идея, че съм толкова всемогъщ, толкова безценен, толкова необходим за оцеляването на всички! Какво им е на тези еврейски родители — защото аз не съм сам в лодката, аз съм в най-големия военен кораб по вода... Само погледнете през люка вътре, натъпкани по койките един върху друг, стенещи и пъшкащи от самосъжаление, тъжните синове на еврейски родители, с просълзени очи, изразени от кръстосване по бурните води на вината — така понякога виждам себе си и своите стенещи братя, меланхолици и умници, все още в трюма като нашите предшественици и сме зле, зле сме като пребити кучета, непрекъснато отнякъде се чува: „Тате как можа?“ „Мамо, защо?“, а историите, които си разказваме, докато големият кораб се издига и спуска по вълните, са надпреварване кой е имал най-строга майка, кой — най-невеж баща, аз ще те надмина, копеле такова, унижение за унижение, срам за срам... гаденето в тоалетната след вечеря, истеричен предсмъртен смях от койките и сълзи — тук локвичка, изплакана от разкаяние, там локвичка от възмущение, а погледът ти мърва как тяло на мъж (с мозък на момче) се надига в безсилен гняв да шибне матрака отгоре само за да се строполи обратно, самобичувайки се с укори. О, мои приятели евреи! О, мои комплексирани, цапнати в устата братя! Мили мои! Другари! Ще престане ли някога да се люшка тоя шибан кораб! Кога? Кога, че най-сетне да престанем да се оплакваме колко ни е зле и да излезем на въздух да живеем!

Доктор Шпилфогел, никакво облекчение не носи намирането на виновника — да обвиняваш, значи още да боледуваш — разбира се, разбира се, — но независимо от всичко, какво им *има* на тези еврейски родители, какво им беше, че можеха да ни накарат, нас, малките еврейчета, да вярваме, че от една страна, сме принцове, неповторими като еднорога, гении и таланти като някои други деца, спасители и направо великолепни, а от друга — тъпи, необразовани, безпомощни, егоистични, гадни, дребни говна, малки *неблагодарници*.

— Но къде в Европа... — крещи той след мене, докато таксито потегля.

— Не знам къде — отвърщам, махайки радостно за сбогом. На трийсет и три съм и най-послед съм се отървал от майка ми и баща ми. За цял месец.

— Но ние как да разберем адреса ти?

Радост! Истинска радост!

— Ами няма как!

— Но какво ще стане, ако през това време...

— И какво, ако какво? — засмивам се аз. — Какво, ако какво, за какво пък сега се тревожите?

— Какво, ако...?

И за бога, наистина ли чух това от прозореца на таксито? Наистина ли неговият страх, неговата алчност, вяра в мен и нужда от мен са толкова големи, та той крещи по улиците на Ню Йорк: „Какво ще стане, ако умра?“

Защото именно това чувам, докторе. Последните думи, които чувам, преди да отлети за Европа, и то с Маймуната, която досега съм пазил в пълна тайна от тях. „Какво ще стане, ако умра?“, след което се отправям за моята оргия в чужбина.

... Сега, друг въпрос е дали думите, които съм чул, той ги е казал. И дали онова, което чувам, го чувам от състрадание към него, или е резултат на моята агония от неизбежността на това ужасно събитие, неговата смърт, или понеже непрекъснато я очаквам. Това също е друг въпрос. Но, разбира се, вие сте съвсем наясно, нали е по вашата специалност.

Казвах, че любимият ми детайл от самоубийството на Роналд Нимкин е бележката до майка му, която намериха забодена на прекалено голямата му, добре изпрана и колосана риза. Знаете ли какво пишеше там? Познайте! Последната бележка на Роналд до майка му. Ха познайте!

МИСИС БЛУМЕНТАЛ СЕ ОБАДИ МОЛИ ТЕ ЛА
ЗАНЕСЕШ ДОВЕЧЕРА У ТЯХ ПРАВИЛНИКА ЗА

Добре, как ви се струва *това* за сбогом? За едно такова добро, умно момче, мило и уважително, и добре възпитано, приятно еврейско момче, от което никой никога не се е срамувал? Кажете „благодаря“, миличък. Кажете „моля“, миличък. Кажете, че съжалявах, Алекс. Кажете, че съжалявах! *Извини се!* Да, за какво? Какво съм направил сега? Хей, аз се крия под леглото, с гръб към стената, отказвам да се извиня, отказвам също така да изляза и да си понеса последствията. *Отказвам!* А тя ме погва с метлата, опитвайки се да измете гнилия ми труп навън. Защо, о, сенки на Грегор Замза?! Здравей, Алекс, довиждане, Франц! „По-добре да се извиниш, иначе хич няма да ти цепя басма!“ А аз съм на пет, може би на шест и тя няма да ми цепи басма, ще видя аз какво ще стане, сякаш наказателната рота вече е отвън и покрива улицата с вестници за моята екзекуция.

А сега е ред на баща ми: след приятен ден в опити да продаде някоя и друга застраховка за живот на чернокожите, които дори не са сигурни дали още са живи, върнал се е в къщи при своята истерична жена и превъплътилото се дете — защото какво съм сторил аз, самата добродетел? Невероятно, не го побира умът, но или съм я ритнал по кокалчетата, или съм я ухапал. Не искам да звучи като хвалба, но вярвам, че и *двете*.

„Защо — настоява да знае тя, коленичила на пода и насочила фенерче в очите ми. — Защо направи това?“ О, простота, защо Роналд Нимкин се отказа от своето пиано и своя дух? **ЗАЩОТО ПОВЕЧЕ НЕ МОЖЕМ ДА ИЗДЪРЖАМЕ! ЗАЩОТО Вие, ГАДНИ ЕВРЕЙСКИ МАЙКИ, СТЕ СИ ЕБАЛИ МАЙКАТА, ТОЛКОВА УЖАСНИ СТЕ, ЧЕ НЕ МОЖЕМ ДА ВИ ПОНАСЯМЕ!** Чел съм какво пише Фройд за Леонардо^[12] и извинявайте за високомерието, но то отговаря точно на моите видения: онази огромна, задушаваща ме птица, неистово биеща с криле лицето и устата ми, *така че не мога дъх да си поема*. Какво искаме ние, аз, Роналд и Леонардо? *Да бъдем оставени на мира!* Поне за половин час от време на време! Спрете вече да ни *тормозите* да бъдем *добри!* *Да ни тормозите да бъдем мили.* Просто ни оставете на мира, по дяволите, да можем спокойно да си опъваме малките пишки и

да си мислим малките егоистични мисли, спрете вече да ни внушавате респект към собствените ни ръце, бубички и уста. Да ви еба витамините и рибеното масло! Просто ни дайте месото наше насущно! И простете прегрешенията ни — дето даже не са прегрешения!

... Значи искаш да бъдеш момченце, което рита майка си по кокалчетата! — говори баща ми... и само му вижте ръцете. Никога преди не съм забелязвал какви лапи има. Той може и да няма бели гуми на колата и висше образование, но има ръчища, с които шега не бива. Господи, как е ядосан! Но защо? Донякъде, глупака, я ритнах заради теб!

— ... Човешкото ухапване е по-опасно от кучешкото, знаеш ли? Излизай изпод леглото! Чуваш ли, това което си сторил на майка си, и куче не би сторило! — И така крещи, толкова е убедителен, че моята обикновено спокойна сестра търчи в кухнята и чак стене от страх, като заляга между хладилника и стената в поза, която днес бихме определили като ембрионална. Или поне така си я спомням, макар че с пълно право бихте могли да попитате откъде знам какво става в кухнята, когато в същото време стоя скрит под леглото.

— Ухапването мога да преживея, кокалчетата мога да преживея — метлата продължава безпощадно да се опитва да ме изръчка от моята пещера, но какво да правя с дете, което дори не иска да каже, че съжaliaва? Кое то не иска дори на собствената си майка да се извини и да обещае, че никога, никога повече няма да прави така, *никога!* Какво ще правим, татенце, с такова момче в къщи?

Шегува ли се? Сериозна ли е? Защо не повика полицаите, които да ме пратят в затвора за малолетни престъпници, щом съм такъв непоправим? „Александър Портной, петгодишен, вие сте осъден да бъдете обесен, докато издъхнете, за отказа да се извините на вашата майка.“ Човек може да си помисли, че детето, дето лочи мляко и се къпе във ваната с патенцето и лодчиците си, е най-търсеният престъпник в Америка. Когато всъщност ние разиграваме в нашата къща някакъв фарс по „Крал Лир“, в който аз изпълнявам ролята на Корделия. Тя непрекъснато се оплаква по телефона на всеки, който я слуша от другата страна, че най-голямата ѝ грешка е, че е прекалено добра. Защото *със сигурност* никой не седи от другата страна, кимайки и записвайки в телефонното си тефтерче тези прозрачни, егоистични, безумни глупости, дето даже и хлапе от забавачката би проумяло.

„Знаеш ли коя е най-голямата ми грешка, Роуз? Неприятно ми е да го казвам за себе си, но съм прекалено добра.“ Това са истинските й думи, докторе, запечатани на магнетофонната лента на мозъкът ми през всичките тези години, които все още ми действат убийствено. Това са точните съобщения, които тези Рози, Софи, Голди и Перли си предават една на друга ежедневно! „Раздавам се на хората — признава си тя с въздишка — и в замяна — чиста неблагодарност, а грешката ми е, че колкото и пъти да ме ударят по бузата, толкова пъти подлагам другата.“

По дяволите, Софи, само опитай, защо не пробваш? Защо всички ние не опитаме! Защото истинската борба, майко е да бъдеш *лош* — да бъдеш лош и това да ти доставя удоволствие! Ето това прави от нас, момчетата, мъже, майки. Но какво така наречената моя съвест е сторила с моята сексуалност, моята спонтанност, моята смелост? Няма значение, че има нещо, от което се опитвам да се отърва, защото фактът си остава — не мога да се отърва. Белязан съм от главата до петите като пътна карта с моите комплекси. Можете да пропътувате на дълж и шир тялото ми по широките магистрали на срама, задръжките и страха. Виждаш ли, аз също съм твърде добър, майко. И аз съм почтен до мозъка на костите си — точно като теб! Виждала ли си ме някога да запаля цигара? Приличам на Бети Дейвис. В днешно време момчетата и момичетата още преди да са на възраст за *бар мицва* смучат марихуана, сякаш е ментови бонбони. А аз още не мога да запаля като хората една „Лъки Страйк“. Да, толкова съм добър. Не мога да пуша, почти не пия, никакви наркотици, не вземам на заем пари, не играя комар, ако излъжа, се потя, сякаш съм минал през екватора. Е, да, казват, шибя твърде често, но, уверявам те, с това се изчерпват моите прегрешения. Виж какво направих с Маймуната — изоставих я, избягах от нея от страх, момичето, чиято пичка съм мечтал да лижа цял живот. Защо и най-нищожният протест не е по силите ми? Защо и най-малкото отклонение от нормите на почтеност ме кара да се пържа в собствения си ад? Когато аз *мразя* тези проклетите норми! Когато знам нещо *повече* от табутата. Докторе, мили докторе, какво казваш ти? КАКВО КАЗВАШ ТИ, ДА НАПЪХАМЕ ПОДСЪЗНАНИЕТО ОБРАТНО В ЕВРЕЙСТВОТО? Освободете либидото на това прекрасно еврейско момче, моля ви. Повишете цената, ако трябва — всичко ще платя! Стига вече съм треперил пред

тъмните низки удоволствия! Мамо, мамо, какво искаше да направиш от мен — скитащ призрак като Роналд Нимкин? Откъде ти скимна, че най-добре за мен е да бъде *послушен*? Малък *джентълмен*? Страхотен модел за едно създание, изтъкано от лъст и желания! „Алекс — казваш на излизане от Уикуейки Динър, и не ме разбирайте погрешно, преглътнах го, хвалбата си е хвалба и аз я възприемам откъдето и да идва, — Алекс — казваш ми ти, а аз съм изтупан с вратовръзчица на ластик и блейзер, — как само решише месото! Как само ядеше печения картоф, без да разсипваш! Идеше ми да те цункам, никога, не съм виждала такъв мъничък джентълмен с мъничка салфетка на скута!“ *Сладкишче*, мамо. Едно мъничко *сладкишче* си видяла — истински продукт на възпитателната ти програма. Разбира се, разбира се! Загадката всъщност се състои не в това, че не съм умрял като Роналд Нимкин, а че не съм като онези млади мъже, които виждам да се разхождат, хванати за ръце в Блуминглейл^[13] събота сутрин. Мамо, плажът на Файър Айлънд е претъпкан с тела на хубави еврейски момчета по бикини и намазани с плажно масло, които също са били малки джентълмени в ресторанта и сигурен съм, също са помагали на мамичките си да подреждат плочките за маджонг, когато дамите са се събирали в понеделник вечер, за да поиграят. Всемогъщи Боже! След всичките тези години подреждане на плочки как изобщо се оправям сега в света на пичките, *това е* загадката. Затварям очи и без особена трудност виждам как живея под един покрив на Оушън Бийч с някаква гримирана личност на име Шелдън. „Да ти еба майката, Шели, те са *твои* приятели, ти ще приготвиш чесновия хляб.“ Мамо, твоите малки джентълмени вече са пораснали и ето ги, лежат на плажа върху ароматизирани с лавандула хавлиени кърпи, изпълнени с яростен нарцисизъм. Ой, гут — подвиква ми някой — на мен! „Алекс? Александър Велики! Миличък, да си виждал някъде естрагона ми?“ Ето го, мамо, малкото ти джентълменче — целува по устата някого на име! Шелдън, защото онзи сял гарнитура с ароматни подправки! „Знаеш ли какво прочетох в «Космополитън» — пита мама баща ми, — че има жени, които са хомосексуални.“ „Хайде стига — изръмжава Татко Мечо, — що за дивотии...?“ „Джак, моля ти се, нищо не си измислям, *прочетох* го в «Космополитън»! Ще те *покаже* статията!“ „Остави тая работа, публикуват такива глупости само заради тиража...“ Мамо! Тате! Има и по-лошо — има хора, които чукат

пилета! Има мъже, които шибат трупове! Вие просто не можете да си представите как реагират някои хора след изтърпяването на петнайсет-двайсет годишна присъда да бъдат „добри“, постановена от някой идиот!

Така че, *мамо*, ако съм те ритал по кокалчето, ако съм ти прегризал китката *до костта*, благодари на бога! Защото, ако бях съдържал *всичко* в себе си, вярвай ми, ти също можеше да се прибереш някой ден и да намериш един пъпчив юноша да виси на душа на колана на баща си. И още по-лошо, миналото лято, вместо да се правите на седящия *Шива* заради сина си, който бяга в далечна Европа, вие двамата можехте да се окажете на вечеря на моята „палуба“ на Файър Айлънд в компанията на мен и Шелдън. И ако си спомняш какво ти стана от онзи гойски омар на стомаха какво ли би било да се опиташ да не издрайфаш *соса бернез*, направен от Шели.

Та така.

Каква пантомима трябваше да разигравам, докато сваля шушляковото яке от гърба си, за да прикрия с него слабините си, онай нощ, когато ги изложих на природните стихии. И всичко това заради тоя тъп поляк, шофьора, в чиито възможности беше да включи светлините над главите ни и в един миг да разруши всичко градено за петнайсет години с прилежните тетрадки, отличните оценки, миенето на зъби два пъти дневно и никакво ядене на немити плодове... Ама че горещо е тук! Олеле, колко е горещо! Е, май ще е по-добре да си сваля якето и да го сложа на малка купчинка върху скута си... Само че какво *права*? Баща ми винаги ми е казвал, че полякът си няма мѝра, ако не направи мръсотия на някой еврейин. Защо рискувам пред най-лошия си враг? Какво ще стане с мен, ако ме хванат!

Половината от пътя през тунела ми е потребен, за да разкопчая безшумно ципа си и ей го пак, отново изскача, както винаги — надървен. Ще се пръсне от желание, сякаш е някой макроцефал, който превръща в ад живота на родителите си с идиотските си ненаситни нужди.

— Лъсни ме! — заповядва ми коприненият звяр.

— Тук? Сега?

— Разбира се, че тук и сега. Кога мислиш, че пак ще ти се падне такъв случай? Не знаеш ли какво е момичето, дето спи до теб? Само погледни това после!

— Какво после?

— Там е работата де — почти няма после. Погледни тая коса, сякаш е навивана на чекрък. Помниш ли какво е лен? Учил си в училище. Това е човешки лен! Глупако! Това е самата Макой. *Шикса!* При това заспала! Иди може би само се прави? Преструва се, но си мисли наум: „Ела, рицарю мой, направи ми всички онези мръсни неща, за които цял живот си мечтал.“

— Възможно ли е това?

— Миличък — припява курът ми, — нека само да почна да ти изброявам хилядите мръсни нещица, дето ѝ се искат: първо — иска да я хванеш за малките твърди цици.

— Ами-и-и?

— Иска да разтъркаш с пръст пътката ѝ отвътре, докато припадне.

— Господи! Докато припадне!

— Това е шанс, който никога повече може да не ти се представи. Докато си жив.

— Да, ама пита се колко може да продължи това. Името на шофьора е изтъкано от „ш“ и „ж“, та, ако баща ми е прав, тези поляци са преки потомци на горилите.

Но кой може да излезе на глава с надървен кур? *Ven der putz shteht, ligt der sechel in drerd.* — Знаете ли тая пословица? Когато ти се вдигне курът, пада ти пердето! И тъй си е! Давай! Скача като куче през обръч в гривната от средния пръст, палеца и показалеца, които съм приготвил за случая. Трипръста чекийка, изпълнена в стакатови двусантиметрови движения от долу на горе — това е най-доброто за автобус, тъй като най-малко кара (да се надяваме) шушляковото ми яке да подскача. Разбира се, такава техника означава да пренебрегнем чувствителния вършец, но че по-голямата част от живота се състои от жертви и самодисциплина, е факт, с който дори и един сексуален маниак не може да не се съобразява.

Трипръстата чекийка е моето изобретение за обществени места. Вече съм я прилагал в Театъра на бурлеската в Нюарк. Една неделна сутрин — по примера на Смолка, моя Том Сойер — излизам от къщи

за училище с бейзболна ръкавица под мишница и си подсвирквам. И когато никой не гледа (очевидно положение, в което не вярвам), скачам в един празен автобус номер четиринайсет и се сгушвам на седалката. Може да си представите колко народ се тълпи пред Театъра на бурлеската в неделя сутрин. Центърът на Нюарк е пуст като Сахара, с изключение на хората пред театъра, които приличат на екипаж на кораб, заболял от скорбут. Луд ли съм, че да влизам? Един Господ знае каква болест мога да си лепна от седалките!

— Няма значение, влизай! Еби им майката на болестите! — обажда се маниакът, който говори по микрофона в гащите ми. — Не разбираш ли какво ще видиш вътре? Женска пичка.

— *Пичка?*

Цялата, разбираш ли, топла и влажна, и готова за ебане.

— Но мога да хвана сифилис дори само от билета. Ще се лепне на подметките на кецовете ми и ще го замъкна в къщи. Някой идиот може да превърти и да ме наръга, за да ми вземе троянското съкровище от портмонето. Ами ако дойдат ченгетата? Ще размахат пищови, някой ще хукне да бяга, а те ще вземат да ме убият мен по погрешка! Защото съм малолетен. Ако ме убият — и още по-лошо, ако ме арестуват! Какво ще кажат родителите ми?

— Слушай, искаш ли да видиш пичка, или не искаш?

— Искам, искам!

— Момченце, вътре има една курва, която се трие в пердето с гол задник.

Добре — ще рискувам сифилиса. Ще рискувам да ми се накъдри мозъка и да прекарам остатъка от дните си в лудницата, играейки хандбал със собственото си лайно, само че какво ще стане със снимката ми в „Ню Йорк Ивнинг Нюз“! Когато ченгетата запалят лампите и изкрещят: „О кей, манияци, проверка“, какво ще стане, ако изгърмят крушките? И ме улучат — мен, вече председател на Клуба за международни контакти, а съм само в девети клас! Мен, дето взех две години наведнъж в основното училище! Та нали през 1946, понеже не позволиха на Мериан Андерсън да пее в конгресната зала, аз накарах целия осми клас да се откаже от участие в олимпиадата за патриотично есе. Аз бях и все още съм дванайсетгодишното момче, което като заслуга за смелото му поведение срещу фанатизма и омразата беше поканено в Есекс Хауз в Нюарк да присъствува на конгреса на

Комитета за политически действия, да се качи на трибуната и да се здрависа с доктор Франт Кингдън, известния журналист, чиито статии чета всеки ден в пресата. Как мога изобщо да се помисля да вляза в това заведение заедно с тези дегенерати, за да гледам как някаква си шейсетгодишна дама се преструва, че прави любов с азбестово перде, докато в същото време на сцената на балната зала в Есекс Хауз самият доктор Франк Кингдън се здрависва с мен и на фона на аплодисментите в моя чест ми казва: „Млади момко, тази сутрин ще имаш възможност да видиш демокрацията в действие!“ А с бъдещия ми зет, Морти Файбиш, вече съм присъствал на митинги на Комитета на американските ветерани, помагал съм на Морти, който е в председателството, да подрежда столовете за събранията на управителния съвет. Чел съм „Гражданинът Том Пейн“ на Хауард Фаст, чел съм „С поглед назад“ на Белами и „Финали Рен“ на Филип Уайли. Заедно със сестра ми и Морти съм слушал маршовете на храбрия хор на Червената Армия. Ранкин и Билбо, Мартин Дейз, Джералд Л.К. Смит и отец Кофлин, всички тези фашистки копелета са мои смъртни врагове. Така че, по дяволите, какво правя на странична седалка в Театъра на бурлеската, блъскайки чекия в кухнята на ръкавицата за бейзбол? Ами ако има насилие? Ами ако има микроби?

Добре де, ама какво би станало по-късно, след представлението, ако онази с големите бомби, какво би станало... Само за шейсет секунди си представих най-прекрасния живот на пълна деградация, който ние двамата водим върху просната плюшена завивка в мърлява хотелска стая, аз (пръв враг на Америка) и Макой. Истинската, име, което прикачвам на най-долната от всички долни курви в редицата. И то какъв живот под голата крушка (надписът ХОТЕЛ мига точно пред прозореца ни). Тя маже кура ми с шоколадови бонбони, които имат бял пълнеж в центъра, и после ги поема с уста парче по парче. Сипва ягодов сироп върху нежните ми ташаци и после го обира с език, докато станат чисти като на новородено. Любимият ѝ цитат от английската литература е шедьовър: „Дъни ми путката, ебльо, докато ме скъсаш!“ Когато пръдна във ваната, тя коленичи гола на пода, проточва шия и целува мехурчетата. Седи ми на кура, докато кензам, и пъха в устата ми зърното си с размер на курабийка, като през цялото време шепне злобно в ухото ми всички мръсни думи, за които се сееща. Лапа и държи в устата си парченца лед, докато езикът и устните ѝ изтръпнат

от студ, а после ми облизва — после минава на горещ чай! Всичко, всичко, за което съм си мечтал, тя също си го е мислила и го прави. Най-голямата курва, която някога е съществувала! И тя е моя! „О, Истинска, аз идвам, идвам при теб, еблива путко“, и така ставам единствената личност, която някога се е изпразвала в бейзболна ръкавица вътре в Нюаркския театър на бурлеската. Може би.

Голямата работа в този театър са шапките. Но един от по-предните редове друг един вманиачен брат с около петдесет години по-голям от мен се празни в шапката си. В *шапката си*, докторе! О, не мога да го понеса. Идва ми да заплача. Не в шапката си, тъпако, това чудо трябва да си го слагаш на главата! Сега ще трябва да си я сложиш и да излезеш навън, из центъра със сперма, капеща по челото ти. Как ще обядваш с тази шапка?

Каква всемирна скръб ме обхваща, когато последната капка се източва в ръкавицата! Отчаянието е всепоглъщащо, дори курът ми е засрамен и дума не може да намери да ми отвърне, когато излизам от театъра, безмилостно самобичувайки се, и стена на глас: „О, не, не, не“, като човек, който току-що е цопнал с обувка в кучешко лайно... А-а-х, а-а-х, каква гадост! В шапката, си! *Ven der pulz shteht! Ven der pulz shteht!* В шапката, дете я носи на *главата си!*

Изведнъж се сецам как майка ми ме учеше да пикая прав! Слушайте, може би точно това чакате от толкова време, ключа към моя характер. Онова, което прави живота ми труден, измъчван от желания, противни на съзнанието ми, и от съзнание, противно на желанията ми. Ето как се научих да пишкам прав като голям мъж. Само чуйте.

Стоя над кръгчето вода в кенефа, бебешкото ми пишле е щръкнало хубавичко напред, докато майка ми е седнала на ръба на ваната и с една ръка регулира струята вода от крана (която, предполагам, трябва да имитирам), с другата ме гъделичка отдолу по пишлето. Аз повтарям: *гъди, гъди, пиш, пиш!* Изглежда, тя си мисли, че така ще изкара нещо от моята работа. И да ви кажа истината — госпожата е права. „Пишкай, бубенце, пишкай! Направи пиш за мама“, докато всъщност онова, което правя, стоейки там с нейната ръка върху

чурката ми, по всяка вероятност е моето бъдеще! Представете си *цялата нелепост*! Характерът на един мъж се кове, съдбата му се оформя... или може би не... във всеки случай това обяснява защо не мога да уринирам в присъствието на друг човек. И до ден-дневен! Мехурът ми може да се надуне като диня, но има ли някой наоколо, преди да почна (искате да чуете всичко, нали, е, добре, казвам ви всичко), а то е, че в Рим, докторе, двамата с Маймуната си избрахме от улицата една обща курва и я замъкнахме с нас в хотелското легло. Е, най-сетне го казах. Изглежда, ми трябваше доста време да се реша.

Автобуса, автобуса, какво ли ми попречи да свърша върху ръката на спящата *шикса*... Не знам. Здравият разум? Мислите ли? Приетото благоприличие? Разумът, както казват, е взел връх? Добре, къде тогава е бил разумът ми онзи следобед, когато се прибрах от училище и открих, че мама я няма, а в хладилника се мъдри огромно червено парче суров дроб. Мисля, че вече се изповядах зад дъската за обявления на път за подготовката за *бар мицва*. Добре, искам да се изповядам до край, Ваше светейшество. Че тя... то... не беше първото ми парче. Първото си парче познах, уединен в къщи, навито около кура ми в банята в три и половина следобед, а след това отново го познах на върха на вилицата си заедно с другите членове на моята бедна нищо неподозираща фамилия.

Така. Вече знаете най-ужасното, което съм извършил. Начуках вечерята на собственото си семейство.

Освен ако не споделяте мнението на Маймуната, че най-гадното престъпление, което съм извършил, е, дето я зарязах в Гърция. И другото още по-гадно — шведската тройка в Рим. По нейна преценка — егати преценката — единствено аз съм отговорен, задето го направихме, понеже по характер съм бил по-силен и морален. „Великият хуманист! — вика. — Тоя, чието призвание е да защитава дребния бедняк от лошия му господар. Този, дето ми дава да чета «САЩ»^[14]. *Заради тебе* подадох молба при Хантър. *Заради теб* се трепя да бъда нещо повече от един тъп задник, над който да се потиш. А сега искаш да ме използваш, сякаш съм товарна кобила — да ме използваш за всяка прищявка и перверзия, която ти скимне — като че ли ти си призван да бъдеш суперинтелектуалецът! Тоя, дето постоянно ни поучава, даже и по шибаната телевизия!“

Виждате ли, според Маймуната моята мисия била да я измъкна от точно тази бездна на лекомислие и безнадеждност, на перверзия, дивотия и похот, в която самият аз цял живот напразно се мъча истински да се потопя — аз трябвало да я спася от същите изкушения, на които толкова години сам се мъча да се предам. А сега е забравила, че в леглото не по-малко от мен горещо мечтаеше за тази тройка. Е, докторе, питам ви, кой пръв направи това предложение? От първата вечер кой кого блазнеше с възможността за още една жена в леглото? Повярвайте ми, не се опитвам да се измъкна от помията — напротив, мъча се да се натопя вътре! Но трябва да ни стане абсолютно ясно, на мен и на вас, ако не и на нея, че тази безнадеждно невротизирана жена, тая високопарна еблива селска пичка едва ли може да бъде наречена моя жертва. Аз просто няма да се огъна пред такава лайняна жертва! Тя вече е на трийсет, иска ѝ се да е женена и майка, иска и се да бъде уважавана и да живее в къща със съпруг (особено като се има предвид, че високоплатените години на блестящата ѝ кариера вече отминават), но като си въобразява, че е жертва, че е експлоатирана и лишена от права (може и така да е, ако се погледне целият ѝ живот), това в никакъв случай не означава, че аз трябва да опера пешкира. Да не би аз да съм виновен, че е на трийсет и сама? Да не би аз да съм я докарал от въгледобивните райони на Западна Вирджиния, та да ми увисне на врата, да не съм я вкарвал в леглото с онази уличница! Истината е, че самата Маймуна се подаде от прозореца на наетата кола и на италиански обясни на проститутката какво ще искаме и колко ще ѝ платим. Аз просто си стоях на кормилото с крак върху педала на газта, сякаш съм шофьор при обир, какъвто всъщност съм си... И повярвайте ми, като видях курвата да се качва на задната седалка, си казах: не; и в хотела, където успяхме да я вкараме в нашата стая през барчето, отново си помислих: не. Не! Не! Не!

Не изглеждаше никак зле това курве — леко закръглено и трътлесто, някъде към двайсетгодишно, с широко и приятно отворено лице и изумителни цици. Тъкмо заради тях си го бяхме избрали след като се разходихме бавно нагоре-надолу по „Виа Венето“, оглеждайки стоката като на пазар. Курвето, което се казваше Лина, както си стоеше наред стаята, изведнъж си съблече роклята, под нея носеше корсет тип „Веселата вдовица“, отгоре изхвъркваха гърдите ѝ, а отдолу се подрусваха доста пищни бедра. Бях смаян от това бельо и от неговата

театралност, но в тоя миг бях смаян от всичко, а най-вече че след толкова месеци приказки бяхме постигнали някакъв напредък и вече щяхме да го направим.

Маймуната излезе от банята, облечена само с късата си шемизетка, гледка, която винаги ме е настървявала (кремава коприна с красивата Маймуна вътре), а аз междувременно свалих всичките си дрехи и седнах гол до крака на леглото. Това, че Лина не знаеше дума английски, само засили чувството, което започна да пулсира между Маймуната и мен, чувство на някакъв сдържан садизъм; ние можехме да си говорим, да споделяме тайни планове, без курвата да разбира, както тя от своя страна можеше да си шепне с Маймуната на италиански, без аз да знам какво си казват и дали заговорничат... Лина заговори първа, а Маймуната се обърна и ми преведе. „Казва, че ти е голям.“ „Бас държа, че това го казва на всички.“ После те ме зяпнаха, както си бяха по бельо — *чакащи*. Ама и аз чаках. А как ми биеше сърцето! И това ли трябваше да се случи, две жени и аз... а сега? Ето, виждате ли, продължавах да си казвам: НЕ!

„Тя иска да знае, каза Маймуната, след като Лина се обади втори път, откъде желае да започне синьорът.“ „Синьорът, отвърнах аз, желае да започна от началото...“ О, страхотно хитър отговор, наистина много небрежен, само че продължавахме да седим, без да мръднем, аз — съвсем надървен, съвсем разсъблечен, и няма накъде. В края на краищата именно Маймуната дава ход на нашата похот. Тя отива до Лина, надвесва се над нея (о, Боже, нима тя не ми стига? Нима не е достатъчно за моите възможности? Колко ли кура имам?) и си пъха ръката между краката на курвето. Това си го бяхме представяли предварително във всичките му варианти бяхме си го мечтали на глас много месеци и въпреки всичко аз онемявам, когато виждам как средният пръст на Маймуната потъва в пупката на Лина.

Ситуацията, в която се озовах оттук нататък, най-добре мога да опиша с термина „трескава работа“. Работа не, ами работа! Искам да кажа, че имаше толкова много да се върши. Аз заставам тук, ти заставащ там — чудесно, сега ти идваш отсам, а аз оттам — добре, сега тя лекичко се смъква до тук, докато аз се понадигна малко, а ти лекичко се пообръщаш, ей така... и така карахме, докато аз свърших за трети и последен път. По това време Маймуната беше по гръб на леглото, а моят задник стърчеше към полилея (и към скритите камери,

както мимоходом ми хрумна), а по средата в устата на Маймуната тъпчеше цици общата ни курва. В чия дупка, в коя от всичките дупки нахвърлих последния заряд, не мога да бъда сигурен. Възможно беше да съм свършил в някаква влажна миризлива комбинация от подгизнали италиански космаци, лепнещ американски задник и абсолютно смрадлив чаршаф. После станах, отидох в тоалетната и много ще се зарадвате като разберете, издрайфах вечерята си. *Китките ми*, майко — изповръщах ги в тоалетната чиния. И сега, ако кажеш, че не съм добро момче...

Когато се върнах от тоалетната, Маймуната и Лина бяха заспали прегърнати.

Сърцераздирателният рев на Маймуната, обвиненията и нападките започнаха веднага след като Лина се облече и си тръгна. Аз съм я бил вкарал в грях! „Аз? Че нали ти си ръгна пръста в цепката ѝ и играта се завъртя. Ти я целуваше по мръсната уста!“ „Защото, пицеше тя, ако трябва нещо, аз го *правя до край!* Но това не значи, че съм го *искала.*“ А после, докторе, започна да ми опява заради циците на Лина — защо не съм си бил *играл* повече с тях! „Само за цици мислиш и говориш! *За чужди цици!* Моите ти били малки, а всички други, които видиш, са огромни — най-после ти се паднаха две наистина грамадни — и какво направи? Нищо!“ „Е, чак пък нищо... Въпросът е, че почти не можах да се вредя от теб...“ „Аз да не съм лесбийка! Само смей да ми кажеш, че съм лесбийка! Защото, ако съм станала лесбийка, *ти си виновен!*“ „*Боже мой*, не...“ „не, ама да! Нали заради теб го направих, а сега ме мразиш за това.“ „Тогава няма да го правим отново *заради мен*, нали? Щом така ще обръщаш нещата!“

Да, ама на другата вечер в ресторанта на Раниери отново си бяхме толкова навити — едва ли не както в първите дни на нашето познанство. По едно време Маймуната се оттегли до тоалетната и се върна с пръст, ухаещ на пичка, който аз душих и целувах, докато донесоха вечерята. И след като изпихме по едно-две брендите в „Дони“, отидохме при Лина, спазарихме се с нея и я откарахме в хотела за втори рунд. Само че този път аз самият разсъблякох Лина и я възседнах още преди Маймуната да се върне от кенефа. Щом съм започнал, помислих, поне да го направя докрай! Изцяло! Всичко! И без повръщане, моля! Вече не си в гимназията на Уикуейк! И си доста далеч от Ню Джърси.

Когато Маймуната излезе от банята и видя, че играта е започнала, не остана много очарована. Тя приседна на ръба на леглото, смачкана като никога, отклони поканата за участие и мълчаливо изгледа моя оргазъм и напъните на Лина да симулира свой. След това Лина услужливо — много любезно наистина — се опита да се навре между дългите крака на моята любовница, но Маймуната я блъсна, отиде до прозореца и седна на един стол, за да се цупи оттам. Така че Лина, която не беше особено чувствителна към междуличностните борби, се облегна на възглавницата до мен и започна да ми разказва историята си. Нейното проклятие били, абортите. Имала едно дете, момченце, с което живеела на Монте Марио („В красива нова сграда“, превеждаше Маймуната.) За нещастие в нейното положение не можела да си позволи повече от едно, „въпреки че тя обича децата“, така че постоянно киснела в кабинета за аборти. Изглежда, единственото ѝ предпазно средство беше вагиналната промивка със съмнителна надеждност.

Не можех да си представя, че никога не е чувала за песари, нито за противозачатъчни хапчета. Накарах Маймуната да ѝ обясни за съвременните средства, които тя със сигурност можеше да си набави, и то почти без усилие от нейна страна. Маймуната ме изгледа накриво. Курвата слушаше, но беше много скептична. Потресе ме, че е толкова неосведомена за неща, които засягат здравето ѝ (през това време пръстите ѝ шареха по влажните ми слабини): тъпата католическа църква, помислих си...

Така че, като си тръгна, тази вечер в чантата ѝ освен петнайсетте хиляди лири имаше и едномесечна доза „Еновид“ от запасите на Маймуната, която моя милост ѝ подари.

— Ама ти си бил страхотен спасител, бе! — развика се Маймуната, след като Лина си отиде.

— А ти какво искаш? Да я стържат през седмица? За какво?

— Знаеш ли колко ме интересува какво ще стане с нея! — рече Маймуната злобарски. — *Проститутка*. Всъщност ти искаше само да я шибаш. Не можа да изчакаш да изляза от кенефа и я налегна! А после ѝ даваш от *моите* хапчета.

— Това пък к'во значи? Какво точно искаш да кажеш? Знаеш ли, едно от нещата, които ти липсват, е способността да мислиш. Да бъдеш честна, можеш, но да мислиш, не!

— Зарежи ме тогава! Постигна каквото искаше! Сега се разкарай!

— Може и да го направя!

— И без друго ти е все едно дали си с мен, или с *нея*! Ти, с надутите си приказки и смахнатите си велики идеали — за теб аз съм само една лесбийка проститутка, един задник!

Мани я кавгата. Стана скучно. Неделя, изнизваме се от асансьора и кого, мислите, виждаме да влиза през главния вход на хотела — наша Лина, а с нея детенце на около седем-осем години, шишкаво момченце, сякаш направено от алабастър, натруфено с воланчета, кадифе и лачени обувки.

Лина — косата ѝ пусната, очите, влажни от сутрешната литургия, изпълнени с небезизвестната италианска тъга. Самата благопристойност. Сладурана (това направо ме уби). Дошла е да ни покаже своето *бамбино*! Поне така изглежда.

Сочи момчето и шепне на Маймуната: „*Молто елегантно, но?*“^[15] Обаче после, докато ни изпраща до колата и детето усърдно разглежда униформата на портиера, тя подхвърля, че ако искаме, можем да отидем с нея до апартамента ѝ в Монте Марио днес следобед и там отново да го направим заедно с още един мъж. Тя си имала приятел — имайте предвид, че всичко това го казва преводачът ми, — та имала приятел, който със сигурност, както казва, че би желал да шиба *сеньорината*. Виждам как сълзите тръгват изпод черните очила на Маймуната още докато ме пита: „Е, какво да ѝ отговоря — да или не?“ „Не разбира се. Твърдо не!“ Маймуната разменя още няколко думи с Лина, после се обръща отново към мен. „Тя казва, че няма да е за пари, а просто.“

„Не! Не!“

През целия път до Вила Адриана Маймуната ми хленчи: „И аз искам дете! И дом! И съпруг! Не съм лесбийка! Не съм проститутка!“ Припомня ми миналата пролет, когато я заведох в Бронкс на една от онези сбирки, които в отдела наричаме „Шанс за всички“. „О, бедните пуерториканци, дето ги мамят в бакалията!“ Тогава ти говореше на испански и толкова ме впечатли. Що не ми разкажеш сега за лошите санитарни условия, за твоите плъхове и паразити, кажи ми как полицията защитава хората. Защото дискриминацията била противозаконна! Година в затвора или петстотин долара! А нещастното

пуерториканче скочи и извика: „И двете!“ Страхотен мошеник си ти, Алекс. Лицемер и лъжец! Голям тежкар за тъпите мексиканчета, обаче мен не мож ме излъга! *Ти си човек, който кара жените да се чукат с проститутки!*

— Никого не карам да правим нещо насила.

— Човешки условия! *Човешки!* Влюбен си в тази дума? Ама знаеш ли какво означава тя, копеле сводническо! Сега ще ти кажа! Спри колата!

— Съжалявам, не мога.

— Можеш, можеш. Щото слизам. Трябва ми телефон! Сега ще се обадя на Джон Линдзи да му кажа какво правиш с мен.

— Не се и съмнявам.

— Ще те съсия, Алекс, и на Джими Бреслин ще се обадя.

А после в Атина ме заплашва, че ще скочи от балкона, ако не се ожени за нея. Аз пък изчезвам.

Шикси! През зимата, когато бацилите са заспали своя зимен сън и аз мога да разчитам да преживея до края на учебната година, карам кънки по заледеното езеро в парка Ървингтън. Привечер през седмицата, а после по цял ден в студените, слънчеви съботи и недели кръжа след *шиксите* по пердетата, които майките им слагат на прозорците. Освен това *гоите* окачват на предния прозорец бяло парченце плат със звезда в прослава на самите тях и на синовете им, които служат далеч от дома — синя звезда, ако момчето е живо, златна — ако е загинало. „Майка със златна звезда“, тържествено обявява Ралф Едуарде следващата участничка в конкурса „Истина или Последствията“, която след две минути ще получи чисто нов хладилник за кухнята си... Леля горе също е майка със златна звезда, само че — и в това е разликата — на прозореца ѝ няма окачено знаме, защото тя не се чувства горда или благородна, или каквото и да е друго от това, че синът ѝ е убит. Този факт, изглежда, я е превърнал по думите на баща ми в „невротичка“ за цял живот. Откакто Хеши падна убит при десанта в Нормандия, леля Клара прекарва по-голямата част от деня в леглото, като се скъсва от плач, та се налага понякога да викаме доктор Изи да ѝ слага инжекция, за да се поуспокои... Но пердетата — пердетата са целите в дантели или „фантазе“ по някакъв

друг техен си начин, който майка ми с насмешка описва като „гойски вкус“. Около Коледа, когато не ходя на училище и мога да се пързялям и вечер, виждам как трепкат и проблясват светлинките по коледните дръвчета зад пердетата на езичниците. Не и в нашия блок — боже опази! — нито на улица „Лесли“ или на улица „Шали“, или пък дори на „Фабиан“, а като наближа линията, която ни отделя от Ървингтън, тук *гой*, там *гой*. Стават все повече и ето, вече съм в Ървингтън, а тук е просто ужасно — не само че във всяко антре, огрявано от светлини, е поставено на показ коледно дърво, ами и самите къщи са опасани с гирлянди от цветни лампички, които рекламират Християнството, и отвсякъде към улицата се носи „Тиха нощ, свята нощ“ сякаш — сякаш? — е националният химн, а отвън, върху заснежените ливади, са поставени изрязани фигурки, изобразяващи сцената в яслите — наистина само това е достатъчно да ти прилошее. Как е възможно да *вярват* на тези глупости? Не само децата, но и възрастните застават в края на снега около малките дървени фигурки, високи само една педя, наречени Мария, Йосиф и Исус, и им се усмихват — и разните кравички и кончета също се усмихват! Господи! Идиотщините на евреите цяла година, а след това и идиотизмът на *гоите* по празниците! Що за страна! Нима е чудно, че половината от нас са изкукуригали?

Но *шиксите*, *шиксите* са нещо съвсем друго. Между миризмата на влажни стърготини и мокра вълна и затопления навес за лодки и гледката на техните свежи от студа руси коси, разпилени изпод кърпите и баретите, аз изпадам в екстаз. Сред зачервени, кикотещи се момичета, завързвам кънките си с премалели, треперещи пръсти и изскачам на студа, вървя след тях на пръсти и по дървеното мостче и най-сетне се спускам на леда след ятото момичета — китка *шикси* гирлянда от езически девойки. Изпитвам такова страхопочитание и се изплъзвам с такова огромно желание, *че чак не може да ми стане*. Малката ми обрязана пишка просто се е свила от благоговение. Или може би от страх. Как стават толкова пищни, толкова здрави толкова *руси*? Презрението ми към вярата им е направо неутрализирано от възхищението ми от вида им, движението им, смеха им и говора им, от живота, който вероятно водят зад тези *гойски* пердета! Може би това е по-скоро гордост за *шиксите* — или пък е гордост за онези *шкотцим*. Защото това са момичета, чиито батковци за привлекателните,

добродушни, самоуверени, чистички, бързи и яки полузащитници в университетските футболни отбори с имена като „Нортуестърн“, „Тексас Крисчън“ и „ЮКЛА“. Бащите им са мъже с побелели коси и дълбоки гласове, които говорят винаги правилно, а майките им — дами с мили усмивки и прекрасни маниери, които казват нещо като: „Мери, уверена съм, че сме реализирали трийсет и пет сладкиша на Разпродажбата на печива.“ „Скъпа, не се бави много“ — чуруликат сладко те на своите малки лаленца, когато те припват в бухналите си тафтени рокли на бал с момчета, чиито имена са извадени сякаш от буквара за първи клас — не Арон или Арнолд, или Марвин, а Джони и Били или Джими и Тод. Не Портной или Пинкас, а Смит, Джонс или Браун. Това са *американците*, докторе — като Хенри Олдрих и Омир, като Великия Гилдерслийв и племенника му Ле Рой, като Корлис и Вероника, като „Уги Прингъл“, който пее под прозореца на Джейн Пауъл^[16] в „Среща с Джуди“ — това са хората, за които Нат Кинг Кол пее на всяка Коледа „Кестен на жаравата се пече, Дядо Коледа пощипва твоето носле“... Жаравата в моя дом? Не, не, той пее за техните нослета. Не за своя сплескан черен нос, нито пък за моя дълъг месест нос, а за онези мънички правилни чудеса, чиито ноздри се насочват автоматично на север още при раждането! И си остават така за цял живот! Това са децата, които оживяват от книжките за оцветяване, децата, които се имат предвид на пътните знаци по шосето през Юниън, Ню Джърси, на които пише ВНИМАНИЕ, ИГРАЯТ ДЕЦА и ШОФИРАЙТЕ ВНИМАТЕЛНО, О НИЕ ОБИЧАМЕ ДЕЦАТА СИ — това са момичетата и момчетата, които живеят „до нас“, които винаги питат за „*таратайката*“ и се набутват в „*мелета*“, като успяват да се измъкнат точно навреме за последните реклами — децата, чиито съседни не са Силверстейновци или Ландау, а Фибър Макгий и Моли, Ози и Хариет, Етел и Албрет, и Лоренцо Джонс, и жена му Бел, и Джак Армстронг! Джак Армстронг — най-американският *гой*! — и то Джак от Джон, а не Джак от Джейк като баща ми... Слушайте, и ние се хранехме под звуците на радиото, та се чуваше чак в пустинята, и за мен последната светлина, която виждам преди лягане, е жълтата лампичка на скалата, но не се опитвайте да ме убедите, че сме като другите, че сме американци точно както и те. Не, не, тези русокоси християни са законните жители и собственици на това място, те могат да надуват по улиците която си поискат песен и никой няма да им

попречи. О, Америка! Америка! Може да е означавала злато по улиците за моите прародители, може да е означавала пиле във всяка тенджера за майка ми и баща ми, но за мен, едно дете, чиито най-ранни спомени са от филмите на Ан Радърфорд и Алис Фей, Америка означава *шикса* сгушена до теб, шепнеща любов любов, любов любов!

И така, в здрача над замръзналото езеро в градския парк, докато се пързаям зад пухкавите червени наушници и трепкащите жълти къдрици на някоя непозната *шикса*, аз научавам какво значи *копнеж*. Това е повече, отколкото едно сърдито тринайсетгодишно еврейско мамино момченце може да понесе. Извинете ме за тези подробности, но това са най-мъчителните мигове в моя живот — научавам значението на думата *копнеж*, научавам значението на думата *терзание*. Ето, вървят си миличките забързано по крайбрежната алея, кънките им звънтят по изринатата пътека между боровете — и ето и аз тръгвам (ако посмея!) Слънцето е почти залязло и всичко е в пурпур, докато ги следвам на безопасно разстояние. Пресичат улицата както са си с кънките и с весел смях нахълтват в малката сладкарничка край парка. Докато аз събера кураж да вляза през същата тази врата — всички погледи, разбира се, ще бъдат приковани в мен! — те вече са свалили наушниците и са разкопчали якетата си, надигат чаши с топъл шоколад, между гладките си пламнали страни — и онези нослета загадка на загадките! Всяко едно изчезва напълно в чашата с шоколад и след това се показва, без да е изцапано дори с капчица! Господи, как безнаказано си хапват те преди вечеря! Какви момичета! Лудешки и необмислено аз самият си поръчвам чаша шоколад и продължавам да си развалям апетита за вечерята, която ми се поднася от пъргавата ми майка точно в пет и трийсет, когато баща ми влиза в къщи „изгладнял“. После вървя след тях до езерото. После ги проследявам покрай езерото. Най-сетне моят екстаз свършва — те си отиват в къщи при своите правилно изразяващи се бащи и спокойни майки и самоуверените си братя, които живеят всички заедно с хармония и блаженство зад *гойските* си пердета, а аз тръгвам обратно към Нюарк, към моя бясно пулсиращ живот със семейството ми, което сега живее зад алуминиевите венециански щори, за които майка ми е спестявала години наред от парите за храна.

Колко много сме се издигнали в социалната стълбица с тези щори! Майка ми има чувството, че едва ли не стремглаво сме били

изстреляни във висшето общество. Голяма част от живота ѝ сега е отдадена на бърсането на прах и лъскането на всяка една от ламелите на щорите; през деня стои зад тях и ги бърше, а по здрач наднича между своите чистички щори към снега, който е започнал да се сипе на светлината на уличната лампа, и започва да помпи машината си за тревоги. Обикновено е въпрос на минути, преди съвсем да пощурее. „Къде се туби още?“ — изстенва тя всеки път, когато на улицата проблеснат фарове и не са нашите. Къде, о, къде е нашият Одисей? Над нас чичо Хайми си е в къщи, отсреща Ландау си е в къщи, до нас Силверстейн си е в къщи — всички са се прибрали до пет и четирийсет и пет с изключение на баща ми, а по радиото съобщават, че откъм Северния полюс към Нюарк приближава страхотна снежна буря. Да, няма никакво съмнение, можем дори да се обадим на „Такерман и Фарбър“ за приготовленията по погребението и да започнем да каним гости. Да, достатъчно е да се заледят пътищата, за да се стигне до заключението, че баща ми, след като е закъснял петнайсет минути за вечеря, се е забил в някой телеграфен стълб и лежи мъртъв в локва от собствената си кръв. Майка ми влиза в кухнята с лице, което вече напомня Ел Греко. „О, гладните ми арменчета, почакайте, няма смисъл да чакате“... И кой не би потънал в скръб? Само си помислете за годините, които ни чакат — двете ѝ невръстни деца без баща, самата тя без съпруг и подкрепа, само защото изневиделица, точно когато този нещастник си е тръгнал за къщи, е започнало да вали сняг.

Междувременно аз се чудя дали след като баща ми е мъртъв, ще се наложи да работя след училище и в събота и следователно ще трябва да се откажа от пързалката в парка Ървингтън — да престана да карам кънки с моите *шикси*, преди дори да съм успял да разменя и дума поне с една от тях. Страх ме е да си отворя устата, защото ми се струва, че ако го направя, няма да излезе нито звук — или ще кажа нещо *нередно*. „Портной, да, това е старо френско име, произлязло от грешното произнасяне на «порт ноар», което означава «черна врата». Очевидно през средните векове във Франция вратата на нашето фамилно имение е била боядисана...“ и т.н. и др. Не, не, те ще чуят това ой накрая и с номера ми е свършено. Тогава Ал Порт или Ал Парсънс! „Здравейте, госпожице Макой, мога ли да се попързаям заедно с вас, името ми е Ал Парсънс...“ Но нима Алън не е толкова еврейско и чуждо, колкото Александър? Знам, че има един Алън Лад,

но има и Алън Рубин — приятелят ми от отбора по софтбоул. И само гледай к'во става, като чуе, че съм от Уикуейк. Но какво значение има в края на краищата — мога да излъжа за името си, мога да излъжа за училището, но какво да правя с този шибан нос? „Изглеждате много приятен човек господин Порт Ноар, но защо непрекъснато криете средната част на лицето си? Защото внезапно се е разкрила — средната част на лицето ми! Защото изведнъж е изчезнало малкото копче от детството, онова красиво малко петно, което хората обичаха да разглеждат в бебешката количка, и, о, чудо, средната част на лицето ми се е устремила едва ли не към Бога! Порт Ноар и Парсънс — топки, момче, през средата на лицето ти пише с големи букви Е-В-Р-Е-И-Н! Я му вижте човката, за Бога! Това не е нос, а маркуч! Разкарай се, чифутче! Изчезвай от леда и остави момичетата на мира!

И това си е самата истина. Навеждам глава над кухненската маса и на лист хартия от канцеларията на баща ми очертавам с молив профила си. Той е ужасен. Как е могло да ми се случи това — на мен, който бях толкова прекрасен в бебешката количка, майко! В горния край е започнал да сочи към небесата, а едновременно с това в края, където свършва хрущялът, е завил обратно към устата ми. Още една-две години и вече няма да мога да ям, това нещо ще застане точно на пътя на *храната* ми. Не може да бъде! Отивам в банята и заставам пред огледалото, натискам ноздрите си нагоре с два пръста. Отстрани не изглежда много зле, но отпред, където е била горната ми устна, сега се виждат само зъбите и венците. Ама че *гой*. Приличам на зайчето Бъни! Изрязвам картончета от кутиите, в които идват ризите от пране, и ги залепвам с тиксо от двете страни на носа си, като по този начин възстановявам профила на прекрасната извивка нагоре, с която толкова се гордеех в детството си... и която сега е изчезнала! Всъщност, изглежда, че това избуяване на човката ми датира точно от времето, когато открих *шиксите* на кънки в парка. Ървингтън — сякаш моят собствен нос е станал агент на родителите ми! Ще се пързаяш с *шикси*, а? Само опитай, хитрец такъв! Спомняш ли си Пинокио? Е, неговото е нищо в сравнение с онова, което теб те чака. Те ще ти се присмиват, ще те освиркват и дюдюкат — и още по-лошо, през цялото време ще те наричат Голдбърг, ще те пращат по дяволите, изпълнен с гняв и омраза. На теб! Кльощавият чифут, който върви подире им с дългата си човка всеки божи следобед и дума не обелва! Стига си

играл с носа, моля те, казва майка ми. Алекс, не ме интересува какво има вътре, особено на вечеря.“ „Но той е много голям.“ „Кой? Кой е много голям?“ Пита баща ми. „*Носът* ми!“, крещя аз. „Но, моля те, той показва характер, отговаря майка ми, така че остави го на мира.“

Но кой ти иска характер? Аз искам Истинска Макой! Със синята ѝ парка и червените наушници, с огромните бели ръкавици — мис Америка на кънки! С нейната Коледа и с бухналия пудинг (каквото и да е това) и еднофамилната ѝ къща с парапет и вътрешно стълбище, с родители, които са спокойни, търпеливи и с *достойнство*, а също и с брат ѝ Били, който знае как да разглобява двигатели и казва „Безкрайно съм ви задължен“, и не се страхува от нищо живо, и, о, само как ще се сгуши тя до мен на дивана в своя ангорски пуловер, с крака, сгънати под шотландската пола, и как ще се обърне на вратата и ще ми каже: „Много ти благодаря за прекрасната вечер!“ А после това удивително създание, на което никой никога не е казвал „*Шах*“ или „Надявам се някой ден децата ти да постъпват по същия начин с теб!“, това съвсем, съвсем непознато момиче — гладко, лъскаво и хладно като крем карамел — ще ме целуне, повдигайки зад себе си прекрасно оформено краче, и носът ми и името ми вече няма да означават нищо.

Вижте, аз не искам целия свят — аз просто не разбирам защо трябва да получа по-малко от живота, отколкото някой глупак като Уги Прингъл или Хенри Олдрих. И аз искам Джейн Пауъл, по дяволите! И Корлис и Вероника. И аз искам да бъда гаджето на Деби Рейнолдс — в мен се проявява нещо от Еди Фишър, това е всичко, копнежът във всички нас, мургавите еврейчета, към тези мили руси екзотики, наречени *шикси*... Но онова, което все още не знаех в тези трескави години, е, че за всеки Еди, копнеещ за Деби, има една Деби, копнееща за Еди, една Мерилин Монро, копнееща за своя Артър Милър, дори една Алис Фей^[17], копнееща за Фил Харис^[18]. Дори и самата Джейн Мансфийлд^[19] щеше да се жени за един такъв, спомняте ли си, когато внезапно загина при автомобилна катастрофа. Кой ти е знаел, разбирате ли, кой ти е знаел в онези години, когато гледахме „Нашънъл Велвет“^[20], че тази изумителна мацка с пурпурен поглед, която притежаваше най-върховната от всички *гойски* дарби, смелостта и умението да се метне на коня и да препусне (вместо той да я тегли, впрегнат във фургон, като онзи вехтошар, на чието име съм кръстен), кой би повярвал, че тази мацка на коня, обува в бричове и с прекрасно

произношение, копнее по нашего брата не по-малко, отколкото ние по такива като нея? Защото нали знаете кой беше Майк Тод^[21] — евтино факсимиле на чичо Хайми! А кой нормален човек би повярвал, че Елизабет Тейлър е била страхотно навита на чичо Хайми? Кой ти е знаел, че тайният ключ към сърцето (и кутийката) на една *шикса* е не да се правиш на някаква кривоноса *гойска* разновидност, толкова скучна и празноглава като собствения ѝ брат, а да бъдеш това, което е чичо ти, което е баща ти, какъвто си ти самият, вместо да играеш трогателната еврейска имитация на полумъртвите студенокръвни курове Джими, Джони или Тод, които изглеждат, мислят, чувствуват и говорят като пилоти на бомбардировачи!

Погледнете Маймуната, моя стара дружка и партньорка в престъплението. Докторе, само като произнеса името ѝ, само като се сетя за нея, моментално се надървям! Но аз знам, че не бива повече да ѝ се обаждам, нито да я виждам. Защото е луда, кучката! Тази разгонена кучка е напълно изкукуригала! Жива напаст!

Но какво, какво друго трябваше да съм аз освен *нейния* еврейски спасител? Рицарят на голям бял кон, човекът в бляскави доспехи, за когото малките момиченца мечтаят да дойда и да ги спаси от кулите, в които си въобразяват, че са затворени, е, разбира се, това се отнася само до някои *шикси* (между които и Маймуната); този рицар се оказва не някой друг, а един остроумен, оплешивяващ, дългонос евреин със силно изявено национално самосъзнание и черни косми по ташаците, който нито пие, нито играе комар, нито пък сваля тайно манекенки, мъж, който със сигурност ще им осигури деца за отглеждане и Кафка за четене — истински домашен Месия! Разбира се, той може би като признание към бунтовното си юношество ще казва твърде често из къщи *лайна и еби му майката* — дори пред децата, — но неоспоримият и приятен за душата факт е, че *той винаги си е в къщи*. Никога барове, никакви бардаци, никакви състезания, никаква табла по цяла нощ в клуб „Ракет“ (за който тя е чувала в изисканото си минало) или бира до малките часове в Американския легион (който си спомня от долната си мръсна младост). Не, не, наистина това, което виждате, дами и господа, направо излязло от безкрайната рекордна обвързаност към мама и тате е едно еврейче, което си умира да бъде *добро, отговорно и вярно* на своето собствено семейство. Същите хора, които са ви дали „Само за 2 цента“ на Хари Голдън, сега ви представя шоуто

„Александър Портной“! Ако сте харесвали Артър Милър като спасител на *шикси*, вие просто ще припадате по Алекс! Моето потекло и среда във всяко едно отношение бяха особено важни за Маймуната — те бяха точно обратното на онова, което тя е била длъжна да понася на осемнайсет мили южно от Уийлинг в някакво миньорско градче на име Маундсвил, докато аз съм си живял в Нюарк, потънал в уют (обгърнат в еврейски ласки, както се изразяваше Маймуната), тя направо замръзвала някъде в Западна Вирджиния. Не била нищо повече от най-обикновена вещ за баща си, който по нейните думи приличал на първи братовчед на мулетата, и някакъв вързоп от неразбираеми нужди за майка си, която била толкова добронамерена, колкото може да бъде една селяндурка от първото поколение, слязло от планините, една жена, която не можела нито да чете, нито да пише, нито да брой и отгоре на всичко нямала и един кътник в устата.

Това беше една от историите на Маймуната, която особено силно ме впечатляваше (не че останалите ѝ истории не изискваха същото невротично внимание с темите си за жестокостта, невежеството и експлоатацията): веднъж, когато била на единайсет години и се измъкнала въпреки забраната на баща си една събота, за да иде на урок по балет, който се ръководел от местния „артист“ (на име мистър Морис), дъртият дошъл с колана и я налагал по глезените по целия път до къщи, а после я заключил до вечерта в килера и за по-сигурно с вързани крака: „кът тъ гепя пак при тоз педерас, не само штъ вържа, ми... мисли му!“

Когато дошла за пръв път в Ню Йорк, била на осемнайсет години и ако трябва да бъдем откровени, също нямала кътници. Всичките били извадени (по причина, която тя още не може да проумее) от местния доктор, толкова надарен като зъболекар, колкото и мистър Морис като танцьор. Когато се запознахме преди близо две години, Маймуната вече бе приключила с брака и развода си. Мъжът ѝ бил петдесетгодишен френски индустриалец, който преди женитбата я ухажвал една седмица във Флоренция, където тя участвувала като модел в едно шоу в Палацо Пити. След брака неговият сексуален живот се изчерпвал в това да си легне с младата си и красива съпруга и да се изпразни в някой брой от списание „Колани за жартиери“, което си бил изписал от Четирийсет и втора улица. Понякога Маймуната обича да си служи с някакъв гаден носов долен селски диалект и

винаги го прави, когато описва ексцесиите, на които е трябвало да бъде свидетел като съпруга на магнат. Тя умееше да разказва за тези четиринайсет месеца прекарани с него, много забавно, макар че преживелиците ѝ са били твърде мрачни, да не кажем ужасяващи. Но понеже след сватбата той я качил на самолета за Лондон, където ѝ оправили зъбите за пет хиляди долара, а после в Париж ѝ окачил около врата още неколкостотин хиляди долара в бижута, доста време, казва Маймуната, се чувствувах задължена към него. Както тя се изразяваше (преди да ѝ забрани да употребява думи като „таковата“, „значи“, „адски“): „Беше някак си етично.“

Това, което я накарало най-накрая да хукне да се спасява, били малките оргии, които магнатът започнал да урежда, след като и на двамата им писнало той да се празни в „Колани за жартieri“ (или може би беше „Високи токчета“). Наемал на много висока цена някоя жена, за предпочитане чернокожа, и я карал да клечи гола върху стъкления плот на масичката за кафе и да сече, докато той лежал по гръб отдолу под масата и си блъскал чекии. А докато лайното плъосвало на стъклото — шест инча над носа на любимия ѝ — Маймуната, нашата нещастна Маймуна, трябвало да седи на тапицираното с червена дамска канапе, напълно облечена, да си сръбва коняк и да гледа.

Няколко години след като се върнала в Ню Йорк — трябва да е била вече двацет и четири-пет годишна, Маймуната се опитала да се самоубие, като си резнала китките с бръснач, и всичко това заради начина, по който се отнасял с нея в „Льо Клъб“, „Ел Мороко“ или може би „Л'Антерди“^[22] тогавашният ѝ приятел, някой си от стотината най-добре облечени мъже в света Морис Франкел, оттук нататък споменаван в тези откровения като Харпо. През последните пет години с известни прекъсвания Маймуната се мятала на кушетката на Харпо в очакване той да ѝ каже какво трябва да направи, за да стане нечия съпруга и майка. „Защо, крещи Маймуната на Харпо, защо трябва винаги да попадам на такива коравосърдечни лайнари вместо на мъже? Защо? Отговори, Харпо! Кажи ми нещо! *Каквото и да е!* О, знам, че той съществува някъде, имала навика да казва Маймуната със сгърчено от болка лице. Просто си знам. Искам да кажа, чувал ли е някой за мъртвец, чийто телефонен секретар работи?“ И така Маймуната се подлага периодически на терапия (ако така се нарича това), подлага се

винаги, когато някой лайнар е съкрушил сърцето ѝ, и прекъсва, щом следващият евентуален рицар се е появил на хоризонта.

Аз бях „спасителният изход“. Разбира се, Харпо не казал да, но не казал и не, когато тя предположила, че аз мога да ѝ свърша работа. Той обаче се покашлял, а това за Маймуната било потвърждение. Понякога тъй кашля, понякога грухти, понякога се оригва, от време на време пърди, дали неволно, или не, никой не може да каже, макар че аз твърдя, че пръдната му трябва да се интерпретира като отрицателна ответна реакция от негова страна. „Спасителю, ти си толкова *разкошен!*“ Спасител съм, когато тя ми е котенцето и котката, но когато се бори за живота си, съм „гаден еврейски кучи син!“ Тя искала да е женена и да е човек!

Така че аз трябваше да бъда нейният спасителен изход... А не трябваше ли тя да бъде моят? Нима някога ми се е падала такава като Маймуната — и дали изобщо някога ще ми се падне? Не че не съм се молил, разбира се. Не, молил си се, молил си се, молил си се, отправял си страстни молитви към Господа Бога пред олтара на тоалетната чиния, през цялото си юношество си Му принасял живи жертви от твоите собствени сперматозоиди — с литри — и после, една нощ, около полунощ, на ъгъла на Лексингтън авеню и Петдесет и втора улица, когато почти си загубил надежда, че съществува такова създание, каквото си си пожелавал чак до трийсет и втората си година, ето я, в светлокафяв панталон, опитва са да спре такси — слабичка, с тъмна буйна коса и дребни черти, които придават на лицето ѝ нацупен вид, и с абсолютно фантастичен задник.

Защо не? Какво губиш? Какво печелиш всъщност? Давай, смотан, вързан, кучи сине, *затвори я!* Тя има задник с такива извивки, изваян като най-прекрасната праскова на земята. *Говори!*

— Здравсти — тихичко и малко учудено, сякаш сме се срещали някъде преди...

— Какво искаш?

— Да пием по едно.

— Ама че сваляч — подиграва се тя.

Усмихва се подигравателно! За две минути — две обиди! Към Пълномощника на кмета по социалните въпроси на целия град! „Да те олижа, маце, как ти се струва?“ Господи! Та тя ще извика полица! И ще ме предадат на кмета!

— Това е по-добре — отговаря тя.

И така едно такси спира и ние отиваме в апартамента ѝ, и тя си сваля дрехите и казва: „Давай.“

Невероятно! Такова нещо да се случи на мен! Ама лизах ли? Сякаш преживях целия си живот посред нощна полюция. Ето, аз лижех звездата на всички онези порнофилми, които сам съм си измислял, откакто за пръв път се хванах за чепи... „Сега аз теб — казва тя, — на доброто трябва да се отвърща с добро“ — и тази непозната почва да ми духа с такава техника, сякаш е ходила в специално училище, за да изучи всички тия номера. Каква находка, мисля си, та тя го лапа целия! На каква уста съм попаднал само! Какво има да си говорим за шанс! И в същото време: *„Измъквай се! Изчезвай! Коя и каква е тази особа?“*

По-късно надълго и нашироко си говорихме прочувствено за перверзиите. Тя започна с въпроса дали изобщо някога съм го правил с мъж. Аз отговорих „не“ и я запитах (тъй като подозирах, че очаква) дали тя някога го е правила с жена.

— ... Не.

— ... А би ли искала?

— ... Ти би ли искал да го направя?

— ... Разбира се, защо не?

— ... Искаш да гледаш?

— ... Предполагам.

— ... Тогава може би ще се уреди това.

— ... Така ли?

— ... Да.

— ... Е, може би ще ми хареса.

— ... Ооо — възкликва тя саркастично, — може би! После ми разказа, че само преди месец, когато била болна от грип, една позната двойка дошли да ѝ приготвят вечеря. След яденето казали, че искат да ги гледа, докато се чукат. И тя го направила. Седяла в леглото с температура 38 градуса, а те се съблекли и отпочнали на килима пред леглото... *„И знаеш ли какво искаха от мен, докато го правеха?“*

— Не.

— На полицата в кухнята имах няколко банана и те поискаха да изям един. Докато ги гледам.

— Заради тайнствения символизъм, без съмнение.

— Заради какво?

— Защо са искали да ядеш банана?

— Човече, откъде да знам? Предполагам, че държаха да чувстват, че наистина съм там. Искаха просто да ме чуват. Да дъвча. Слушай, ти само лижеш ли, или и чукаш?

Истинската Макой! Моята мръсница от Театъра на бурлеската, без цици, но толкова красива!

— И чукам.

— Ами и аз.

— Ама че съвпадение — казвам — да попаднем един на друг.

Тя се засмя за пръв път и вместо това най-после да ме накара да се отпусна, аз изведнъж *разбрах*: някой як пич ще изскочи от гардероба и ще се нахвърли с нож към сърцето ми или може би тя ще пощурее, смехът ѝ ще премине в дива истерия и само един господ знае каква катастрофа ще последва.

Дали не беше от тия, дето се поръчват по телефона? Маниачка? Дали не беше във връзка с някой пуерторикански пласьор на наркотици, който сега стоеше на прага на моя живот? Щеше да влезе и да сложи край на всичко заради четирийсетте долара в портмонето ми и часовника ми „Корвет“.

— Слушай — казах хитро, какво аз си знам, — с това ли се занимаваш повечето време...?

— Що за въпрос! Какво искаш да кажеш с този шибан въпрос? И ти ли си някое безсърдечно копеле? Не смяташ ли, че аз също имам чувства!

— Съжалявам. Извинявай.

И изведнъж на мястото на гнева и озлоблението рукнаха сълзи. Нима имах нужда от повече доказателства, че това момиче най-малкото е психически неуравновесено? Всеки здравомислещ мъж в такъв случай щеше да стане, да се облече и за нула време да се чупи. И щеше да се благославя за това. Но нима не разбирате — моят здрав разум е просто другото име на моите страхове! Моят здрав разум е онова наследство от ужас, което нося от абсурдното си минало. Този тиранин, моят свръхаз, трябва да бъде удушен кучият му син, трябва да бъде окачен за идиотските си десантни ботуши, докато умре! Кой има смелостта, куража, силата, аз или момичето? Момичето! Шибаната мацка!

— Слушай — подсмърчаше тя, триейки сълзите си с калъфката на възглавницата, — слушай, аз те излъгах преди, ако изобщо те интересува, в случай че си го записваш някъде или нещо такова.

— Да? За кое?

И ето го, излиза, помислих си, моят *черньо* за килера, очите, зъбите и бръсначът му блестят. Ето и заглавието: ЗАМ.-ПЪЛНОМОЩНИК ПО СОЦ. ГРИЖИ НАМЕРЕН ОБЕЗГЛАВЕН В АПАРТАМЕНТА НА ПРОСТИТУТКА!

— Искам да кажа, защо, по дяволите, трябваше да те лъжа?

— Не знам за какво говориш, така че не мога да ти кажа.

— Искам да кажа, че те не ме караха да ям онзи банан. Приятелите ми изобщо не са искали да ям банан. Аз поисках.

И така: Маймуната.

Колкото до въпроса защо ме бе излъгала, мисля, че това си беше неин начин да съобщи моментално на себе си — подсъзнателно, разбира се, — че май е попаднала на по-висша личност: независимо от свалката на улицата, независимо от всеотдайното духане в леглото, последвано от затрогващо гълтане, и разговора за перверзиите след това... въпреки всичко тя всъщност не желаше да я смятам за изцяло отдадена на сексуални извращения и авантюризъм... Защото само един бегъл поглед към моята личност явно ѝ е бил достатъчен да се представи, че може да се хвърли с главата напред и един живот, който вече можеше да е и неин... Край на самовлюбените плейбои с костюми от Карден, край на отчаяните женени шефове от рекламата, дошли за една вечер от Кънектикът, край на педерастите с английски грейки, отседнали на обяд в Серендипити, или застаряващите сладострастници от козметичната индустрия с потекли лиги пред стодоларовите си вечери в Льо Павийон... Не, най-сетне човекът, който през всички тези години е бил в сърцето на *нейните* мечти (та излезе), мъжът, който ще бъде добър към съпруга и деца... Евреин! И то какъв евреин! Първо я олизва, веднага след това се надига и започва да ѝ говори и да ѝ обяснява разни неща, да раздава оценки наляво и надясно, да я съветва какви книги да чете и как да гласува, да ѝ обяснява как животът трябва и не трябва да се живее. „Откъде знаеш това?“, имаше навика да пита тя отегчена. „Искам да кажа, че това е само твое *мнение*.“ „К'во значи *мнение* — това не е моето мнение, момиченце, това е истината.“ „Имам предвид дали всички го знаят... или само ти?“ Един евреин, който се

грижеше за благоденствието в Ню Йорк й беше близал пичката! Човек, който се бе появявал в образователните програми на телевизията, се празнеше в устата й! Само за миг, докторе, тя може би е предвидила всичко — възможно ли е това? Нима жените са *толкова* предвидливи? Нима съм толкова наивен по отношение на пичките? Видяла и планирала всичко, нали, още там, на Лексингтън авеню?... Тихият огън, който гори в камината в отрупаната с книги всекидневна в къщата ни извън града, ирландската гувернантка, която къпе децата, преди мама да ги сложи в леглото, и грациозната дъщеря на мините и заводите на Западна Вирджиния, бивш модел, чест посетител на най-скъпите курорти в света, сексуално извратена, жертва по собствено желание на дузина истински копелдаци в пижами на Сен Лоран, зачела се задълбочено в роман на Самюел Бекет... полегнала върху кожа заедно със съпруга си, за когото хората говорят, че е най-божественият Пълномощник в Ню Йорк... с лулата му и изтъняващата му къдрава черна еврейска коса, и целия му еврейски месиански плам и чар.

Но какво се случи в края на краищата в парка Ървингтън: един късен съботен следобед аз открих, че всъщност съм съвсем сам на залебеното езеро с една мила четиринайсетгодишна *шиксичка*, която наблюдавах как се упражнява да прави осморки още от обяд, момиче, както ми се струваше, с дребнобуржоазния чар на Маргарет О'Брайън^[23] — същата пъргавина и остроумие в бляскавите очи й луничавато носле — и с простотата и елементарността, достъпността на низшите класи и дългата права коса на Пеги Ан Гарнър^[24]. Виждате ли, те, които бяха филмови звезди в очите на всички други, за мен бяха просто различни *шукси*. Често, като излизах от кино, се мъчех да отгатна в коя гимназия на Нюарк би ходила Джийн Крейн с (нейната цепка) или Катрин Грейсън^[25] (с нейната), ако бяха на моята възраст. И къде бих могъл да намеря *шукса* като Джийн Тиърни, за която дори мислех, че е еврейка, ако не и полукитайка? Междувременно Пеги Ан О'Брайън бе направила последната си осморка и се насочваше към хангара за лодки, а аз не бях направил още нищо с нея или с някоя от тях, нищо през цялата зима, а вече е почти март — червеният флаг, с който забраняваха пързаянето, щеше да се появи и отново щеше да настъпи сезонът на детския паралич. Аз можех и да не доживея до

следващата зима, *така че какво чакам?* „Сега! Или никога!“ Така, след нея — когато вече се изгубила от погледа ми — аз се впускам в лудешко преследване. „Извинете, ще кажа, имате ли нещо против да ви изпратя до къщи?“ До къщи или до вкъщи — кое е по-правилно? Защото трябва да се изразявам абсолютно правилно. Нищо еврейско. „Бихте ли желали например да изпием по чаша горещ шоколад? Бих ли могъл да получа телефонния ви номер и да ви се обадя някоя вечер? Името ми? Казвам се Алън Питърсън“ — име, което си бях избрал по телефонния указател на областта Есекс, напълно *гойско*, сигурен бях, и съвсем като Ханс Кристиан Андерсен. Ама че заговор! Цяла зима бях опитвал тайно да се подписвам „Алън Питърсън“ на листовце хартия, които късах след училище от тетрадката си, а след това изгарях, така че да не се налага да давам обяснения на когото и да е в къщи. Аз съм Алън Питърсън. Аз съм Алън Питърсън — Алън Кристиан Питърсън? Дали не отивам прекалено далеч? Алън К. Питърсън? И съзнанието ми е толкова заето да не забравя кой искам да бъда, толкова силно желая да стигна до хангара, докато тя още си сваля кърките — а освен това се чудя какво ще отговоря, като ме попита за средната част на лицето ми, какво ли ми се е случило (стара хокейна травма? Паднах от коня, като играех поло една неделя след църква, или прекалено много наденички за закуска, ха-ха-ха), — че стигам с едната кърка до края на езерото по-скоро, отколкото бях планирал, и се сгромолясвам по лице върху замръзналата земя, като си счупвам един преден зъб и размазвам костния израстък на горния край на пиццала си.

В продължение на шест седмици левият ми крак е в гипс от глезена до бедрото. А има и нещо, което докторът нарича Болестта на Осгуд Шлатерер. След свалянето на гипса си влача крака, все едно че съм ранен във войната, а баща ми крещи: „Прегъни го! Да не искаш да се влачиш цял живот така? Прегъни го! Върви нормално! Стига си му угаждал на този Оскар Скапан с крака си, Алекс, или ще останеш сакат до края на живота си!“

За това, че съм карал кърки след *шикси*, и то под псевдоним, ще остана сакат до края на живота си.

С живот като моя, докторе, нима човек се нуждае от сънища?

Бъбълс Джирарди, осемнайсетгодишно момиче, което е било изхвърлено от гимназията Хилсайд и по-късно открито да плува в басейна на парка Олимпик от моя похотлив съученик Смолка, сина на шивача...

Аз самият не бих пристъпил до този басейн, пари да ми дават — той е развъдник на детски паралич и гръбначен менингит, да не говорим за кожни болести, за болести на скалпа и на задника, — дори се носи слух, че едно момче от Уикуейк нагазило в канала между шкафчетата и басейна и излязло на другия край без нокти на краката. Но въпреки всичко тук можеш да откриеш момичетата, които се чукат. Как да не знаеш? Това е мястото, където можеш да намериш ония *шикси*, които биха направили всичко! Стига човек да не се бои да рискува да се зарази от паралич в басейна, от гангрена в преливника, птомаин от хотдог или елфантиазис от сапуна или пешкира, може и да свали нещо.

Ние седим в кухнята, където Бъбълс се поти над дъската за гладене — по комбинезон! Мандел и аз разлистваме стари броеве на списание „Ринг“, докато в дневната Смолка се мъчи да наговори Бъбълс да обслужи двамата му приятели в знак на благосклонност към него. От брата на Бъбълс, който по-рано е бил парашутист, няма защо да се страхуваме, убеждава ни Смолка, тъй като е в Хобокън и се боксира в показан мач под името Джони (Джеронимо) Джирарди. Баща ѝ през деня карал такси, а нощем — кола за Голямото семейство, разкарва гангстери някъде и не се прибира до ранните часове, а майка ѝ изобщо не бива да ни безпокои, тъй като е умряла. Отлично, Смолка, отлично, не мога и да се чувствавам по-сигурен. Сега няма нищо, за което да се страхувам, освен за „Троянеца“, който разнасям толкова отдавна в портмонето си, че може би е полуразяден от плесен. Една струйка и целият може да се разлети на парчета из кутийката на Бъбълс Джирарди — *и тогава* — какво ще правя аз?

За да се убедя, че тези „Троянци“ издържат на налягане, ги пълнех с вода в мазето: колкото и скъпо да беше, използвах ги да се празня в тях, за да видя дали ще издържат на симулирано чукане. Дотук добре. Само че как ли ще е онзи, свещеният, който вече е оставил незаличим отпечатък върху портфейла ми, най-специалният, онзи, със смазка на върха, който пазех, за да го използвам, когато ще се чукам. Как е възможно да не съм го повредил, след като съм седял

върху него в училище и съм го мачкал в портфейла си цели шест месеца? И кой твърди, че Джеронимо ще остане цяла нощ в Хобокън? И какво ще стане, ако човекът, когото гангстерите е трябвало да убият, вече е паднал в битка, преди те да пристигнат, и мистър Джирарди бъде изпратен по-раничко в къщи, за да се наспи? Ами ако момичето има сифчо? Но тогава и Смолка ще ги има! Смолка, който винаги си отпива по някоя глътка от бутилките лимонада на другите и гледа да гепи всекиго за кура! Само това ми трябва с такава майка! Никога няма да млъкне! „Алекс, какво криеш под крака си?“ „Нищо.“ „Алекс, чух някакъв звук. Какво е това, дето падна от панталона ти и си го настъпил? От най-хубавия ти панталон?“ „Нищо! Няма нищо под обувката ми! Остави ме на мира!“ „Млади момко, ти какво... О, Боже мой! Джак! Ела бързо! Гледай, виж там, на пода, до обувката му!“ С панталони, смъкнати на коленете и с „Нюарк Нюз“, отворен на страницата с некролозите в ръка, той се спуска от тоалетната в кухнята: „Сега пък какво?“ Тя пици (това е отговорът ѝ) и сочи под стола ми. „Какво е това, господинчо — някаква страхотна ученическа шега ли?“ — изисква гневно отговор баща ми. „Какво е това черно пластмасово нещо на пода на кухнята?“ „Не е пластмасово — казвам аз и избухвам в ридание. — Моят собствен е. Гепих сифилис от една осемнайсетгодишна италианка от Хилсайд и сега... сега нямам повече п-п-п-пенис!“ „Мъничката му бубка — пици майка ми, — дето го гъдилках по нея, за да прави пиш...“ „НЕ ГО ДОКОСВАЙ, НИКОЙ ДА НЕ МЪРДА! — крещи баща ми, защото майка ми е готова да се метне на пода, като жена върху гроба на мъртвия си съпруг... — Обадете се... на Хуманитарното дружество...“ „Като за бясно куче?“ — хълца тя. „А какво друго можеш да направиш, Софи? Да го запазиш в някое чекмедже? За да го показваш на децата му? Той няма да има деца!“ Тя започва да вие сърцераздирателно, като опечалено животно, докато баща ми... Но сцената избледнява бързо, защото само за секунди ослепявам и в рамките на един час мозъкът ми се превръща в консистенция от гореща каша.

Над мивката у Джирарди е залепена картина на Исус Христос, който се рее из небесата в розова нощница. Колко отворителни могат да бъдат човешките същества! Презирам евреите заради тесногърдието им, заради тяхното фарисейство, заради невероятно странното чувство, което тези пещерни човеци, моите родители и роднини, някак си са

придобили от превъзходството си, но когато става въпрос за безвкусица и евтиния, за вяра, която би била срамна дори за горила, гоите са ненадминати. Що за низки и безмозъчни кретени са тези хора, та да боготворят някого, който, първо на първо, никога не е съществувал, и второ, ако е, то по начина, по който е изобразен на тази картина, навярно е бил Първото педи на Палестина. С пуснати къдрици и тен Палмолив, в дълга роба, за която днес си мисля, че може да е от холивудската фирма „Фредерикс“. Хайде, стига с тоя господ и с всичките тия глупости! Стига с тая религия и унижение на човешкото достойнство! Да живее социализмът и достойнството на личността. Всъщност ходя в къщата на Джирарди не толкова за да сваля дъщеря му — пази Боже! — а за да бъда животописец на Хенри Уолъс и Глен Тейлър. Ама разбира се! Защото кои са Джирарди, ако не тъкмо *хората*, за чиито права, свободи и достойнство аз и бъдещият ми зет се счепкваме всяка неделя следобед с безнадеждно невежите ми баща и чичо (който гласуват за демократите, а мислят по неандерталски). Щом не ви харесва тук, казват ни те, защо не отидете в Русия, където всичко е толкова гот?

— Ще направиш това дете комунист — предупреждава баща ми Морти, при което аз изкрещявам:

— Ти нищо не разбираш! Всичко хора са братя! Господи, бих могъл да го удуша на момента, задето е толкова сляп за човешкото равенство.

След като ще се жени за сестра ми, сега Морти кара камион и работи за чичо ми в склада: може да се каже, че и аз съм там — вече три съботи поред ставам преди изгрев-слънце, за да отида с него да разнасям каси със Скуийз по магазините в селските райони, там, където Ню Джърси напират към планините Поконо. Написал съм радиопиеса, вдъхновена от моя учител Норман Коруин и неговото произведение за празника на победата „Победна нотка“ (екземпляр от което Морти ми подари за рождения ден). „И така, врагът е мъртъв в малка уличка зад «Вилхелмщрасе»; *кавалерийо, поклон, слез от своя кон...*“ Дори само ритъмът беше достатъчен да ме накара да настръхна, както когато слушах бодрите маршови песни на победната Червена Армия в онази песен, която научихме в началното училище по време на войната и която учителите ни наричаха „Националния химн на Китай“, „На крак, вий горди роби, с плът и кръв“ — о, този дързък

каданс! Помня всяка героична дума: „ний нова Велика стена ще съградим!“ И следва моят любим стих, започващ с любимата ми дума от английския език: „Не-го-ду-ва-ни-е изпълва сърцата на нашите съна-род-ници! На крак! На крак! НА КРАК!“

Отварям на първа страница моята пиеса и започвам да чета на глас на Морти, докато пътуваме с камиона през Ървингтън, градовете Орейндж и все по на запад — Илинойс! Индиана! Айова! О, моя Америка с равнини и планини, с долини, реки и каньони! Започна да ми става навик да се приспивам вечер с такива патриотични песнички, след като съм изпраскал една чекия в чорапа си. Пиесата ми се нарича: „Да звънне свободата!“ Жанрът (днес вече знам) е моралитè, а двата главни образа са Предразсъдък и Толерантност и е написана в тъй наречения „бял стих“. Спираме в една закусвалня в Доувър, Ню Джърси, точно когато Толерантност започва да защитава негрите за това, как миришат. Звукът на моята собствена човешка, състрадателна, латинизирана и алитеративна риторика, раздути почти до неузнаваемост, от синонимния латински речник (подарък за рождения ден от сестра ми), плюс това, че едва се зазорява, а аз съм станал още по-рано, плюс татуирания барман в закусвалнята, когото Морти нарича „Шефе“, плюс, че за пръв път в живота си ям за закуска домашно изпържени картофи, плюс люшкането отново в кабинета на камиона в дънки, карирана риза и мокасини на краката (които тук, на магистралата, вече не изглеждат същите като по коридорите на гимназията), плюс слънцето, което току-що се показва иззад хълмистите пасища на Ню Джърси, моя щат! Аз съм прероден! Освободен от срамни тайни! Толкова чист, толкова силен, толкова — американец! Морти спира на магистралата и в тоя миг и час аз се заклевам, полагам клетва да посветя живота си на изкореняването на злините, утешаването на униженията и оскърбените, освобождението на несправедливо осъдените. Пред Морти като свидетел — моя новооткрит мъжествен, ляво настроен по-голям брат, — живо доказателство, че е възможно да обичаш едновременно човечеството и бейзбола (и дори сестра ми, дето и аз вече съм готов да заобичам заради спасителния изход, който тя намери и за двамата ни); Морти, който чрез Комитета на ветераните от войната ме свърза с Бил Молдин, когото почитам не по-малко от Коруин или Хауърд Фаст; на Морти, със сълзи на обич (към него, към мен) в моите очи, аз се

заклевам да използвам „силата на перото“, за да освободя от несправедливост и експлоатация, от унижение, нищета и невежество хората, за които сега вече мисля (докато си хапвам сандвич с гъше месо) като за НАРОД.

Сковал съм се от страх. От момичето и нейния сифчо! От баща ѝ и приятелите му! От брат ѝ и юмруците му! (Макар че Смолка се опитва да ме накара да повярвам в онова, което ми се струва напълно невъзможно, дори за един гой: че брат ѝ и баща ѝ знаят, че Бъбълс е „курве“, но не ги е грижа). И освен това примирам от страх, че под прозореца на кухнята, от който се каня да скоча при най-малкия ум по стълбите, има ограда от железни колове, на които ще се набуча. Разбира се, оградата, която си представям, всъщност загражда католическия дом за сираци на Лайънс авеню, но вече се намирам между халюцинацията и реалността и имам световъртеж, сякаш твърде дълго съм гладувал. Виждам снимката на оградата в „Нюарк Нюз“ и тъмна локва от собствената ми кръв на тротоара, а над нея с главни букви заглавие, което ще виси като проклетие цял живот над майка ми и баща ми: НЕЩАСТЕН СЛУЧАЙ СЪС СИНА НА ЗАСТРАХОВАТЕЛЕН АГЕНТ: ЗАГИНАЛ, СЛЕД КАТО СКОЧИЛ ОТ ПРОЗОРЕЦ.

Докато стоя замръзнал в иглото си, Мандел се пържи в собствената си пот и си я мирише. Телесната миризма на негрите ме изпълва със състрадание, с „бял стих“, но специално към Мандел не съм толкова снизходителен: „От него ми се повръща“ (така говори майка ми за него), което съвсем не означава, че той има по-малко влияние над мен, отколкото Смолка. Шестнайсетгодишен и с еврейска кръв като мен, но дотук свършва всяка прилика: носи косата си дълга отзад, бакенбардите му се спускат под ухото и се облича в костюми с едно копче, черни трандафори, широки яки като на Били Екщайн, че даже и по-широки от неговите. Но е евреин. Невероятно! Един учител с назидателен тон ни издаде тайната, че Арнолд Мандел има коефициент на интелигентност на гений, но въпреки всичко предпочита да се вози в откраднати коли, да пуши цигари и да се напива с бира. Как да повярваш? Едно еврейче? Също така участва в кръжоци по чекиджийство, които се провеждат във всекидневната у

Смолка зад спуснати щори, докато възрастните от семейството се трепят в шивачницата. Слушал съм тези истории, но въпреки всичко (въпреки моя собствен онанизъм, ексхибиционизъм и воайорство — да не говорим за фетишизма) не мога и не искам да го повярвам: четирипет юнака седат в кръг на пода и по сигнал на Смолка всеки започва да лъска, и този, който свърши пръв, грабва наградата — залогът е по долар на глава.

Ама че свини!

Единственото оправдание, което мога да намеря за поведението на Мандел, е, че баща му е починал, когато е бил само десетгодишен, и това ме хипнотизира повече от всичко: *момче без баща*.

А как да си обясня Смолка и неговата дързост? *Майка му работи*. Моята, нали си спомняте, по цял ден караули из шестте стаи на апартамента ни, сякаш горски обхожда района си — няма чекмедже или шкафче, чието съдържание да не е фотографирано в паметта ѝ. Майката на Смолка, от друга страна, по цял ден стои на малко столче под лампичката в шивачницата на баща му и шие и разпаря, и докато стане време да се прибере вече в къщи, няма сили да извади гайгеровия си брояч и да се впусне да търси колекцията от афродизиаки на сина си, от които може да ти настръхне косата. Нали разбирате, семейството на Смолка не е толкова богата, колкото нашето, и там е разликата. Майка, която работи, а и нямат венециански щори... Това дава удовлетворително обяснение за всичко — как така той плува в Олимпик парк, както и защо непрекъснато сграбчва някого за *пуца*. Живее от бисквити и хитрости. А аз всеки ден получавам топъл обяд, а оттам и всичките си комплекси. Но не ме разбирайте погрешно (сякаш това изобщо е възможно): има ли нещо по-вълнуващо от това, по време на зимна буря, докато изтръскваш снега от ботушите си по обяд на задния вход, да дочуеш „Леля Джени“ от радиото в кухнята и да доловиш миризмата на сметана от доматената супа, която къкри на печката? Какво може да замени една изпрана и току-що изгладена пижама по всяко време на годината и миризмата на полирол за мебели в спалнята ти? Нима бих предпочел бельото ми да е мърляво и смачкано в чекмеджето като това на Смолка? Не бих. Нима бих предпочел чорапи с дупки и да няма кой да ми донесе топла лимонада с мед, когато ме боли гърлото?

И обратно, нима не бих предпочел Бъбълс Джирарди да дойде в собствената ми къща някой следобед и да ми духне, така както направи със Смолка на собственото му легло?

По ирония на съдбата миналата пролет кого, мислите, срещам надолу по Уърт Стрийт — самия кръжочник мистър Мандел с пълно куфарче мостри от бандажи, тиранти и медицински корсети. И знаете ли? Това, че все още диша и е жив, ме сащиса напълно. Не можах да го преживея. И все още не мога. При това женен, задомен, със съпруга и две невръстни дечица. И с „ранчо“ в Мейпълуд, Ню Джърси, живурка си там, притежава градински маркуч, барбекю и брикети — Мандел, който в резултат на своето преклонение пред Пупи Кампо и Тито Валдес в деня, в който завършихме училище, отиде в кметството и се прекръсти от Арнолд на Ба-ба-лу. Мандел, който пиеше по „три каси бира“! Невъзможно! Удивително! Как ли го е отминало възмездието? Стоял си там година след година, размотавал се мързелив и невеж на ъгъла на „Чанслър“ и „Лесли“, кацнал като някой мексиканец над бонго барабаните си, а площадката му лъснала към небето. И нищо и никой не го сломил. И ето го сега на трийсет и три като мен, продава стоките на тъст си, който има санитарен магазин на Маркет Стрийт в Нюарк. А аз какво правя, пита той, с какво се занимавам? Сериозно, нима не знае? Нима не е в списъка за новогодишни картички на родителите ми? Та нали на всички е известно, че съм най-добродетелният човек в цял Ню Йорк, целият изтъкан от чисти помисли и изпълнени с хуманизъм и страдание идеали? Не знае ли, че професията ми е да бъда добър? „Социалните грижи“, отговарям, като соча надолу към Трийсета улица. Мистър Скромел.

— Виждаш ли се още с някой от момчетата? — пита Ба-ба-лу. — Женен ли си?

— Не, не.

Под новата опаковка се събужда старото, лукаво латиноамериканче.

— А какво правиш с путараните?

— Имам си няколко, Ари, но като не ми стигат, лъсна някой и друг бастун.

Грешка, разбирам веднага. Грешка! Ами ако изплямпа нещо на „Дейли нюз“? ЗАМ.-ПЪЛН. ПО СОЦ. ВЪПРОСИ ШИБА ЧУЧЕЛО, а също „води разпътен живот“, съобщава стар съученик.

Заглавията. Винаги тези заглавия, разкриващи мръсните ми тайни — шок и разочарование за читателите.

— Хей — казва Ба-ба-лу, — помниш ли Рита Джирарди? Бъбълс? Дето ни духаше на всички?

— ... Е, какво тя? По-тихо, Ба-ба-лу! Какво тя?

— Не си ли чел в „Новини“?

— Какви новини?

— „Нюаркски новини“.

— Вече не чета нюаркски вестници. Какво е станало с нея?

— Убиха я. В един бар на Хоторн авеню, малко под Анекс. Била с някаква горила, после дошла друга горила и им пръснала главите и на двамата. А, как ти се струва? Да се шибаш с горили?

— Ау-у-у — казах и точно това мислех. След това внезапно: — Слушай, Ба-ба-лу, какво стана със Смолка?

— Откъде да знам — отвърща Ба-ба-лу. — Не е ли професор? Струва ми се, чух, че е станал професор.

— Професор? *Смолка*?

— Мисля, че преподава в някакъв колеж.

— А, не може да бъде — изричам с най-тънка ирония.

— Да-а-а. Някой ми каза. В Принстън.

— *Принстън*?

Не може да бъде! Без топла доматена супа за обяд в мразовитите следобеди? Дето спеше в тия мърляви пижами? Собственикът на всички онези червени гумени напръстници със сърдити малки израстъци, за които твърдеше, че направо побърквали мадамите? Смолка, който ходеше да плува в басейна в Олимпик парк, той също е жив? И на всичкото отгоре — професор в Принстън? В коя катедра, класически езици или астрофизика? Ба-ба-лу, ти ми напомняш майка ми. Може би искаш да кажеш водопроводчик или електротехник. Защото не желая да повярвам! Защото дълбоко в себе си, чак до своите *кишкас*, поради отколешните ми убеждения, въпреки че много добре знам, че Смолка и Мандел, разбира се, продължават да се наслаждават на селските си къщи и професионалните възможности, достъпни за хората на тая планета, дълбоко в подсъзнанието си просто не мога да повярвам, че са оживели да не говорим за успехите на средното съсловие, до които тези две момчета са достигнали. Господи, та те трябва да са в затвора или под моста. Та те не си пишеха домашните,

по дяволите! Смолка преписваше от мен по испански, а Мандел дори не си правеше труда да извърши и това... да не говорим за мнението на ръцете преди ядене... Не разбира ли, тези две момчета трябваше да са мъртви! Като Бъбълс. При нея поне нещата вървят по реда си. Ето ви случай на причина и следствие, който потвърждава моите идеи за логиката в човешкия живот! Твърде лоша, твърде развалена и ето, една горила ти пръска минетчийската глава. Ето така *трябва* да върви светът!

Смолка се връща в кухнята и ни съобщава, че тя не иска.

— Нали каза, че ще ни чука! — крещи Мандел. — Каза, че ще ни духа! Изстискани, изцедени, облизани — така каза ти:

— Еби й майката — ядосвам се аз, — като не ще, майната й, хайде да се ходим...

— Цяла седмица само това чакам! Не мърдам оттук! Що за *дивотии*, Смолка! Няма ли поне да ми лъсне *бастуна*?

А аз непрекъснато припявам:

— Ама слушайте, щом не иска, хайде да си ходим...

Мандел:

— Коя, по дяволите, е тя, че не иска даже да ни поклати пакетите? Най-проста чекия. Да не искаме кой знае какво? Няма да си тръгна, докато не го лапне или не го хване в шепа — едното или другото! По неин избор, курва с курва!

Така Смолка се връща вътре за втори разговор и след половин час отново се появява с новината, че момичето си е променило мнението: тя ще лъсне бастуна на един от нас, но само, ако е с панталони и това е всичко. Хвърляме чоп и аз спечелвам правото да гепя сифилиса! Мандел твърди, че монетата се е ударила в тавана и е готов са ме убие — той продължава да крещи, че не е честно, докато влизам в стаята, за да получа печалбата.

Тя седи по комбинезон на дивана, на другия край на покрития с линолеум под, с нейните сто и седемдесет фута и наболи мустачки. Антони Перута, така се казвам, в случай че ме попита, но тя не го прави.

— Слушай — казва Бъбълс, — дай да се разберем, що го направя само на тебе и това е всичко.

— Това си е чисто твоя работа — отвърщам любезно.

— Хайде, изваждай го от гащите, но не ги сваляй! Чуваш, нали, защото му казах, че няма да правя нищо с никакви топки.

— Добре, добре, както кажеш.

— И освен това не се опитвай да ме докосваш.

— Слушай, ако искаш, да си вървя.

— Само го изкарай.

— Разбира се, щом така, искаш... Ето... ето казвам, но малко съм подранил. „Просто-трябва да-го извадя...“ Но къде е това нещо? В клас по някой път съзнателно си налагам да мисля за СМЪРТТА, БОЛНИЦИ и ВСЯКАКВИ УЖАСНИ АВТОМОБИЛНИ КАТАСТРОФИ с надеждата, че такива мрачни мисли ще го накарат да омекне, преди да е бил звънецът и се налага да ставам. Изглежда, не мога да изляза на дъската или да сляза от автобуса, без той да се надигне и да каже на всички наоколо „Здрасти! Вижте ме!“ — а сега го няма никакъв.

— Ето го! — изкрещявам най-сетне.

— Това ли е?

— Ами — сменям боята, — става по-голям, когато се втвърди...

— Добре де, ама аз нямам на разположение цяла нощ, нали разбираш.

Мило.

— О, не мисли, че ще ми отнемеш цяла нощ...

— Лягай долу!

Не напълно удовлетворена от отговора ми, тя сяда на един стол, а аз се опъвам на дивана до нея и внезапно тя го докопва, а на мен ми се струва, че нещастният ми хуй е попаднал в клещите на някаква машина. Изпитанието започва яростно, да не кажа нещо по-силно. Но все едно блъскаш медуза.

— К'во става? — пита най-сетне тя. — Не можеш ли да свършиш?

— Обикновено мога.

— Тогава какво се дърпаш?

— Не се дърпам. Опитвам се, Бъбълс...

— Щото ша броя до педесе и ако не ти стане, не съм виновна аз.

Петдесет? Ще бъда голям късметлия, ако все още се крепи за тялото ми до петдесет. По-полека, иска ми се да изкрещя. По-полека с

кожата ми, моля! — „единайсет, дванайсет, тринайсет“ — и си мисля: Слава Богу, че скоро ще свърши, само още четиридесет секунди, но едновременно с удовлетворението идва и разочарованието и то е много остро: ама това ли е, за което мечтаех ден и нощ, откакто съм на тринайсет! Най-накрая не изтърбушена ябълка, нито празна бутилка от мляко, намазана с вазелин, а момиче по комбинезон, с две цици и путка, и мустаци, но кой съм аз, че да придирям? Нима това съм си представял...

И тогава ми хрумва какво да направя. Ще забравя, че първото ми обезчестяване е работа на Бъбълс, ще се престоря, че си е мое! И така, вперил очи в тъмния таван, вместо да си представям, че ме работят, както когато ръкоделствам, аз си мисля, че ръкоделствам.

Ефектът е моментален. За съжаление обаче стигам до там, където искам, точно когато работното време на Бъбълс изтича.

— Окей, това е! — казва тя и спира. — Петдесет!

— Не! Още! — проплаквам.

— Слушай, два часа съм гладила, както знаеш, преди да се появите вие, момчета.

— САМО ОЩЕ ВЕДНЪЖ! ВЕДНЪЖ! МОЛЯ ТЕ! ДВА ПЪТИ! МОЛЯ ТЕ!

— НЕ!

При което, неспособен (както винаги!) да издържа на фрустрацията — лишението и разочарованието, пресягам се, сграбчвам го и ПУФ!

Само че право в окото ми. С един-единствен камшичен удар от ръката на майстора от мен изпръсква пяна. Питам ви, кой би могъл да ми лъсне бастуна по-добре от мен самия? Само че така, както съм полегнал, струята излита от слабините ми по хоризонталата, преминава над целия ми торс и се приземява — гъста, влажна и изгаряща — право в собственото ми око.

— Мръсен чифут! — крещи Бъбълс. — Омаза ми цялата кушетка! И стените! И лампата!

— Влезе ми в окото! И не ми викай чифут, ей!

— Ти си чифут, чифутин! Омаза всичко, скапан кучи син! Погледни ковчорчето!

Стана точно както бяха ме предупредили родителите ми — появява се първото разногласие, без значение колко е дребно, и тогава

единственото, което знае една *шикса*, е да те нарече мръсен евреин. Какво ужасно разкритие — моите родители, които винаги грешат, тоя път са прави! А окото ми е сякаш попарено — и вече си спомням от какво! На Дяволския остров, беше ни казал Смолка, надзирателите обичали да се гаврят със затворниците, като им натривали очите със сперма и по *този начин го ослепявали*. Аз ослепявам! Курът ми беше докоснат от *шикса* и сега ще бъде слял за цял живот! Докторе, психиката ми е не по-трудна за разчитане от буквара за първи клас! Кому са нужни сънища, питам? Кому е нужен Фройд! И Роза Францблау от „Ню Йорк Пост“ е достатъчно интелигентна, за да направи анализ на такъв като мен.

— Кретен! — пищи тя. — Чифут! Не можеш даже да се изпразниш, докато сам не си опънеш ластика, загубен еврейски нещастник!

Хей, било, каквото било, къде отиде съчувствието й?

— Окото ми! — И търча в кухнята, където Смолка и Мандел се търкалят покрай стените от възторг.

— ... право в... — избухва Мандел и се срива на пода, превит на две, като бие с юмруци по линолеума, — ... право в скапаното му...

— Вода, гадняри такива, ослепявам! Изгарям! — И като прегазвам с пълна пара тялото на Мандел, завирам глава под крана. Над мивката Христос все още се спуска в своята розова нощница. Това безполезно копеле! Мислех, че трябва да прави християните състрадателни и мили. Мислех, че ги кара да съчувстват на чуждото страдание. Що за дивотии! Ако оследея, той ще е виновен! Да, струва ми се, че той е първопричината за всичката болка и объркване. И, о, Боже, докато водата тече върху лицето ми, се чудя как ще обясня слепотата на родителите си! Майка ми добродетелно прекарва половината от живота си около задника ми — проверявайки съдържанието на гърнето — как бих могъл да скрия от нея, че вече съм загубил зрението си?

— Чук-чук-чук, аз съм, мамо, това голямо добро куче ме доведе в къщи заедно с пръчката ми.

— *Куче!* В къщата ми? Моментално го изкарай навън, докато не е омърсило всичко! Джак, в къщата има куче, а аз току-що съм измила пода на кухнята.

— Но, мамо, то ще остане, то трябва да остане, това е куче водач. Аз съм сляп.

— О, господи! Джак! — крещи тя към тоалетната. — Джак! Алекс си е дошъл в къщи с куче, ослепял е!

— Как може да бъде сляп — отвръща баща ми, — как е възможно, та той дори не си изгася лампата?

— Как? — крещи майка ми. — *Как? Кажу ни как се случи това...*

Как ли? Ами как иначе? Сношавайки се с християнки.

На другия ден Мандел ми доверява, че само половин час след моето паническо бягство Бъбълс е паднала на макаронджийските си колене и му е налала кура.

Главата ми чак подпушва:

— *СЕРИОЗНО?*

— На макаронджийските си колене — повтаря Мандел. — Глупако, защо си замина?

— Тя ме нарече *чифут*! — отговарям фарисейски. — Мислех, че съм ослепял. Гледай, Ба-ба-лу, тя е антисемитка.

— Е, и к'во от това — отминава думите ми Мандел. Всъщност, мисля, че той не знае какво значи антисемитизъм. — Знам само, че тя го направи два пъти.

— *Наистина ли? Беше ли с презерватив?*

— Я стига, не съм използвал нищо.

— Но тя ще забременее! — креща в изстъпление, като че ли на мен ще ми бъде търсена отговорност.

— Какво ме интересува? — отвръща Мандел.

Защо тогава се тормозя аз! Защо прекарвам часове наред сам в мазето, за да изпробвам „трояниците“? Защо само живея в смъртен ужас от сифилиса? Защо търча из къщи с кървясало око и си въобразявам, че съм ослепял завинаги, когато само след половин час Бъбълс ще падне на колене и ще налага кура му? Вкъщи — при мама! При домашните ми курабийки и чашата мляко — при чистичкото ми и хубаво легло! О, тая цивилизация и нейните неудобства! Говори ми, Ба-ба-лу, разкажи ми, казвай как беше, когато тя ти го направи! Трябва да знам с подробности — точните подробности! Циците й? Зърната й? Бедрата й? Какво правеше с бедрата си, Ба-ба-лу, уви ли ги около кръста ти както в задъханите книги, които съм чел, или стисна здраво с тях кура

ти, докато на теб ти идваше да изкрещиш както в сънищата, които съм сънувал? А космите ѝ долу? Разкажи всичко, което може да се разкаже за космите ѝ долу и как миришат, няма значение, ако съм го чувал и преди. Ама наистина ли коленичи, да не ме премяташ? Наистина ли коленичи на колене? А зъбите ѝ, те *къде отиват*? Дали го смуче, или го духа, или може би съчетава и *двете*? О, Боже, Ба-ба-лу, изпразни ли се в устата ѝ? О, Господи! Веднага ли го глътна, или го изплю, или пък пощуря — казвай! Какво направи тя, когато ти се изпразни! Предупреди ли я, че ще стреляш, или просто го направи и я остави да се оправя? И кой го сложи вътре? Тя ли го сложи, или ти го сложи, или просто сам си *потъна*? Къде ти бяха дрехите — на кушетката? На пода? Къде точно? Искам детайли! Детайли! Съвършени детайли! Кой ѝ свали сутиена, кой ѝ свали гащите — *нейните гащи*, — ти ли? Тя ли? Когато беше на колене, за да ти духа, Ба-ба-лу, имаше ли нещо върху себе си? А възглавницата под задника ѝ, натъпка ли възглавницата под задника ѝ, така както пише в „Книга за младото семейство“ на моите родители? Какво стана, когато ти свърши в нея? И тя ли свърши заедно с теб? Мандел, обясни нещо, което трябва да знам — те *свършват ли*? Как точно? Или само много стенат — или какво? Как свършват? На какво прилича? Преди да полудея, трябва да знам на какво прилича!

[1] Празник на всеопрощението. — Б.р. ↑

[2] Мръсен (идиш). — Б.р. ↑

[3] Парцали, тоалети (идиш). — Б.р. ↑

[4] Отчаян разбойник (исп.). — Б.р. ↑

[5] Лице, физиономия (идиш). — Б.р. ↑

[6] Онзи, някой си, Сульо (идиш). — Б.р. ↑

[7] Бели англосаксонски протестанти (англ. съкр. от WASP — White Anglo-Saxon Protestant). — Б.р. ↑

[8] Кинозвезда от първата половина на миналия век. — Б.р. ↑

[9] Амелия Ерхарт (1897–1937) — американска авиаторка. — Б.р.

↑

[10] Бъркалка (идиш). — Б.р. ↑

[11] Приспивателно. — Б.р. ↑

[12] Става дума за прочутата картина на Леонардо „Дева Мария с младенеца и света Анна“, където орелът е ключът към взаимоотношението с майката. — Б.р. ↑

[13] Голям универсален магазин в Ню Йорк. — Б.р. ↑

[14] Трилогия от американския писател Джон Дос Пасос. — Б.р.

↑

[15] Много елегантен, нали? (итал.) — Б.р. ↑

[16] Кинозвезда на музикални комедии от средата на миналия век. — Б.р. ↑

[17] Алис Фей (1915–1998) — актриса от музикални комедии през 1930-40-те години, съпруга на Фил Харис. — Б.р. ↑

[18] Фил Харис (1904–1995) — музикант и участник в прочутото музикално радиошоу на Джек Бени, по-късно прави свое собствено радиошоу със съпругата си. — Б.р. ↑

[19] Джейн Мансфийлд (1933–1967) — американска киноактриса, известна като „русата сексбомба“. — Б.р. ↑

[20] Филм с Елизабет Тейлър в главната роля. — Б.р. ↑

[21] Прочут холивудски продуцент и по-късно киномагнат, един от съпрузите на Елизабет Тейлър. — Б.р. ↑

[22] Изискани нощни клубове в Ню Йорк. — Б.р. ↑

[23] Американска актриса от първата половина на миналия век, започнала кариерата си още като дете. — Б.р. ↑

[24] Пеги Анн Гарнър (1932–1984) — американска киноактриса, започнала кариерата си на 7-годишна възраст и спечелила Оскар още като дете. — Б.р. ↑

[25] Катрин Грейсън (1922–2010) — американска оперна певица и киноактриса. — Б.р. ↑

НАЙ-РАЗПРОСТРАНЕНАТА ФОРМА НА ДЕГРАДАЦИЯ В ПОЛОВИЯ ЖИВОТ

Мисля, че още не съм ви разказвал как правописът на Маймуната ме изваждаше от психическо равновесие. Каква безнадеждна калиграфия! Сякаш беше писало осемгодишно дете — направо ме подлудяваше! Никакви главни букви и никаква пунктуация — само едни разкривени и прекалено големи букви, в редове, завиващи надолу по страницата, докато най-сетне изпадат от нея. При това печатни, по начина, по който надписвахме рисунките си в първи клас, а после ги занасяхме в къщи с малките си ръчички. Ох, ами тоя правопис! Една такава малка думичка като „светъл“ се появява в три различни варианта на една и съща страница. Един път се появява като „светал“, а следващите два пъти с „ф“. Ф! Като в Йозеф! „Йозеф К.“! Да не говорим за „скъпи“ в началото на писмо: с-к-а-п-и. Или с-к-а-п-и-тъ-т. Или, когато за първи път (о, това най го обичам), я беше написала -с-к-а-п. Същата вечер, когато щяхме да ходим на вечеря в Грейси Маншън^[1] — С! К! А! П! Искам да кажа, че трябва да си задам въпроса — защо се занимавам с жена, която е почти на трийсет години и смята, че „скъп“ се пише с „а“!

Почти два месеца са изминали, откак я свалих на Лексингтън авеню и все още в мен бушуват две противоположни чувства: желание, от една страна, *безумно* желание (никога не съм се забравял така по някоя жена) и нещо подобно на презрение, от друга. Грешка. Само няколко дни по-рано бяхме на екскурзия до Върмонт. През този уикенд сякаш моята досада от нея — опасенията, породени от блясъка на безупречната ѝ фигура, от ниския ѝ произход и най-вече от сексуалната ѝ безотговорност, — страхът и недоверието ми бяха изместени от див изблик на обич и нежност.

Сега се намирам под влиянието на една научна статия със заглавие „НАЙ-РАЗПРОСТРАНЕНАТА ФОРМА НА ДЕГРАДАЦИЯ В ПОЛОВИЯ ЖИВОТ“, както вероятно сте предположили, купих си СЪБРАНИТЕ СЪЧИНЕНИЯ и откакто съм се върнал от Европа, всяка

вечер в уединението на монашеското си легло се приспивам с някой том на Фройд в ръка. Понякога с Фройд в ръка, понякога с малкия Алекско в ръка, а понякога и с двете. Да, лежа аз там с разкопчана пижама, съвсем сам, въртейки го в ръка като момченце в детинска самозабрава, обтягам го и го извивам, мачкам го и го разтривам, докато препускам очарован и онемял по страниците на „Приноси към психологията на любовта“, вгълбен в изречението, фразата и думата, които ще ме освободят от тъй наречените ми съновидения и фиксации.

В есето за „Деградацията“ има фраза „течения на чувството“. За „напълно нормални отношения в любовта“ (заслужаващи задълбочено семантично изследване, особено това „напълно нормални“, но нека продължим...), за напълно нормално отношение в любовта, казва той, необходимо е да съществуват две течения от чувство, които да се съединяват: нежни чувства на привързаност и плътски чувства. Но в много случаи това не се случва, констатира той със съжаление. „Когато такива хора обичат, им липсва желание, а когато имат желание, не могат да обичат.“

Въпрос: трябва ли да считам себе си за част от фрагментираната тълпа? Или с думи прости и ясни: са ли половите чувства на Александър Портной фиксирани към кръвосмесителни фантазии? Какво мислите, докторе? Наистина ли има толкова жалко ограничение, наложено върху обекта ми на избор? Вярно ли е, че само ако сексуалният обект изпълнява за мен условието да е деградира, само тогава плътското ми чувство може да бъде освободено? Чуйте, това ли обяснява затъването ми с шикси?

Добре, но ако е така, как да си обясним тогава онзи уикенд във Върмонт? Защото тогава се отприщи преградата на кръвосмесителния бент, или поне така изглеждаше. И руконах плътските желания, смесиха се с потока на най-чистите, най-нежни чувства, които някога съм изпитвал. Гарантирам ви, сливането на двете течения беше знаменито! Също и при нея! Тя дори си го каза!

Или пък се дължеше само на пожълтелите листа, на огъня, горящ в трапезарията на Уудсток Ин, та се размекнахме така? Нежност ли изпитвахме един към друг, или просто есента си вършеше работата, тиквите едреят (Джон Кийтс), а туристическият бизнес процъфтява в носталгия по доброто и истинското в живота. Бяхме ли само двама измежду многото омаяни от гората еротомани, които се запенваха под

изтърканите си джинси от историческите места на Нова Англия, сънувайки с отворени очи старите сънища на земеделеца в откритата си кола под наем. Или пък възможно ли е това да са били напълно нормалните отношения в любовта, това, което преживяхме с Маймуната през тези два дни във Вермонт?

Какво всъщност се случи? Всъщност най-вече пътувахме. И гледахме: долините, планините, светлината по полето и листата, разбира се, много ахкане и охкане. Веднъж спряхме да погледаме някакъв човек в далечината, който се беше покачил на стълба и ковеше хамбара си, това също беше удоволствие. А, и наетата кола. Отидохме в Рутланд и наехме открита кола. Открита кола, можете ли да си представите? Вече трийсет години съм американски младеж, а това е първата открита кола, която карам. Познайте защо! Защото синът на един застрахователен агент знае повече от другите риска, който се поема, когато човек се шляе с такава кола. Той знае повече подробности от статистиката на изплатените застраховки! Само да се натресеш в някоя дупка по пътя и тогава, при откритите коли, подскачаш на седалката (и нека не бъдем толкова детайлни и забиваш глава в асфалта, а ако имаш късмет, продължаваш да се возиш с инвалидна количка до края на живота си. А обърнеш ли се с открита кола — е, тогава вече ще те целуват студен. И това е статистика, както казва баща ми, а не някаква си измишльотина, която е съчинил за удоволствие. Застрахователните компании не са създадени, за да губят пари, и когато те препоръчват нещо, Алекс, то винаги е истина! И сега, веднага след думите на мъдрия ми баща, ето и мъдрата ми майка:

— Моля те, за да мога да спя нощем, обещавай ми нещо, изпълни това единствено желание на майка си и тя няма да те моли за нищо повече: когато отидеш в Охайо, обещавай ми да не се возиш в открита кола! За да мога да затворя очи нощем, обещавай ми, Алекс, че няма да рискуваш живота си по такъв глупав начин.

Отново баща ми:

— Защото ти си ни съкровището, Алекс! — Объркан и почти разплакан от предстоящото ми заминаване. — И ние не искаме нашето съкровище да бъде разпиляно ей така!

1. Обещавай, Съкровище, че никога няма да се возиш в открита кола, такава дреболия, какво ти пречи да обещаеш?

2. Да намериш Хауард Шугърман, племенника на Силвия. Чудесно момче — и президент „Хилел“. Той ще те разведе навсякъде. *Молим те*, потърси го.

3. Съкровище, Миличко, Слънце, помниш братовчед си Хеши, мъките, които причини на себе си и на родителите си с онова момиче. През какво ли не трябваше да мине чичо Хайми, за да спаси това момче от лудостта му. Спомняш ли си? Нима трябва да даваме и други примери? Ясна ли съм, Алекс? Не се продавай толкова евтино! Не разрушавай блестящото си бъдеще заради едното нищо! Няма смисъл да говорим повече! Нали! Ти си още дете, само на шестнайсет години, и едва завършваш гимназия. Дете, Алекс. Не познаваш омразата, която съществува по света. Мисля, че умно момче като теб разбира от малко. САМО ВНИМАВАЙ ЗА ЖИВОТА СИ! НЕ СЕ ХВЪРЛЯЙ С ГЛАВАТА НАПРЕД! СЛУШАЙ КАКВО ТИ КАЗВАМЕ, БЕЗ ДА СЕ МРЪЩИШ, И НЕ МИ ПРОТИВОРЕЧИ, БЛАГОДАРЯ ТИ! НИЕ ЗНАЕМ! НИЕ СМЕ ЖИВЕЛИ ПОВЕЧЕ! ВИДЕЛИ СМЕ! НЯМА ДА СТАНЕ ТАЯ РАБОТА, СИНЕ! ТЕ СА ОТ СЪВСЕМ ДРУГО ТЕСТО! ЩЕ БЪДЕШ РАЗКЪСАН НА ПАРЧЕТА! ОБАДИ СЕ НА ХАУАРД! ТОЙ ЩЕ ТЕ ПРЕДСТАВИ В ХИЛЕЛ! И ДА НЕ СЕ НАТРЕСЕШ НА НЯКОЯ БЛОНДИНКА. МОЛЯ ТЕ! ЗАЩОТО ТЯ ЩЕ ТЕ ИЗЦЕДИ И ЩЕ ТЕ ИЗХВЪРЛИ НА БОКЛУКА! БЛЕСТЯЩО, НЕВИННО МОМЧЕНЦЕ КАТО ТЕБ, ЩЕ ТЕ ИЗЯДЕ ЖИВ! Тя ще ме изяде жив?

Да, ама ние можем да отмъщаваме, ние, блестящите момченца, ние, съкровищата. Сигурно знаете вица — Милти, войник, телефонира от Япония:

— Мамо — казва той — обажда се Милтън. Имам добри новини. Запознах се с чудесно японско момиче и днес се оженихме. Веднага щом се уволня, искам да я доведа в къщи, мамо, и да се запознаете.

— Добре — отвърща майката, — доведи я, разбира се.

— Чудесно, мамо, чудесно, само се чудех къде ще спим с Минг Той в малкия ти апартамент?

— Къде? — повтаря майката. — В леглото, разбира се. Къде другаде може да спи човек с жена си?

— Ама тогава, ако ние спим в леглото, къде ще спиш ти? Майко, сигурна ли си, че ще има достатъчно място и за нас?

— Милти, скъпи, всичко ще бъде наред, моля ти се! Не се притеснявай, ще има колкото искаш място: след като затвориш,

веднага се самоубивам.

Колко е невинен този Милти! Колко ли се е стреснал там, в Йокохама, като е чул какви ги дрънка майка му. Скъпи, добричък Милтън, ти не би убил и муха, нали; *тателех*? Ти мразиш кръвопролитие, не би ти се присънило дори да *удариш* друг човек, а какво остава да го убиеш? *Така че оставяш гейшата да го извърши вместо теб!* Хитро, Милти. *Хитро!* От гейшата, повярвай ми, тя няма да се оправи толкова лесно! От гейшата, Милти, тя направо ще пукне! Ха-ха! Направи го, без да си мръднеш пръста! Разбира се! Нека шиксата да убие вместо теб! Ти си просто невинен минувач! Попаднал между куршумите! Жертва, нали, Милт?

Прекрасно, нали, тая работа с кревата?

Когато пристигнахме в мотела на Дорсет, й напомням да премести един от половин дузината си пръстени на четвъртия пръст.

— В обществото човек трябва да бъде дискретен — припомням й аз и съобщавам, че съм резервирал стая на името на мистър и мисис Арнолд Мандел. — Герой от славното нюаркско минало.

Докато попълвам картите, Маймуната (страхотно еротична на фона на Нова Англия) обикаля из фойето и разглежда дребните сувенири от Върмонт.

— Арнолд — провиква се тя.

— Да, скъпа.

— Непременно трябва да вземем кленов сок за мама Мандел. Тя толкова го обича — и пуска загадъчно съблазнителната си усмивка на манекен за бельо от Сънди Таймс към подозрителния регистратор.

Каква нощ! Не искам да кажа, че се случи нещо повече от обикновеното тръшкане и мятане на коси и тела, озвучено страстно от Маймуната — не, драмата беше в тази Вагнерова тоналност, с която бях започнал да свиквам: новото и страхотното бе приливът на чувства.

— О, не мога да ти се *наситя* — стенеше тя. — Дали съм нимфоманка, или е от халката?

— Мисля, че може да е от нелегалното пребиваване в мотела!

— О, ето! Усещам го! Усещам го толкова страшно... и толкова нежно — толкова страшно нежно с теб! О, скъпи. Мисля, че ще се разплача толкова съм *щастлива*!

В събота отидохме до езерото Чамплейн, а по пътя спирахме, за да може Маймуната да снима; рано вечерта заминахме директно за Уудсток. Зяпахме, възклицавахме, въздишахме, а Маймуната се гушеше в мен. Една сутрин (в обрасла с храсталаци местност на брега на езерото) проведохме сексуален конгрес, а после, същия следобед, някъде по един черен път в планините на централен Върмонт тя ми каза:

— О, Алекс, отбий сега, искам го в устата си — и така тя ми духна, без да вдигаме покрива на колата.

Какво искам да обясня? Че просто започнахме да чувстваме нещо. Да усещаме *чувството*! И без ни най-малко да намалява сексуалният ни апетит!

— Знам едно стихотворение — говорех, сякаш съм пиян и мога да се справя с всеки, който излезе насреща ми — и ще ти го кажа.

Тя се беше сгушила в скута ми, все още с притворени очи, а омекващият ми член — до бузата ѝ като малко пиленце.

— О, о, я стига — изръмжа, — не сега, нищо не разбирам от стихотворения.

— Това ще го разбереш: За ебане е. Един лебед чука красиво момиче.

— Айде бе! — тя погледна нагоре и повдигна изкуствените си мигли.

— Стихотворението е сериозно.

— Добре — съгласи се тя, като ме близна, — това е сериозно престъпление.

— О, неотразими и остроумни южняшки красавици, особено дълги като теб.

— Не ме занасяй, Портной. Казвай мръсното стихотворение.

— *Porte poire* — казах аз и започнах:

*Внезапен удар. И след нея бият
крила огромни, тъмен пух лежи
на скута ѝ — с клюн сграбчил гола шия,
гърди в гърди той здраво я държи.*

— Къде можа да научиш такова нещо?

— Ш-ш-т! Има още:

*Как да отблъснат тези тръпни пръсти
от скута слаб пернатия разкош?*

— Айде стига, бе! Скута, а?

*И как плътта под тласъците гъсти
на туй сърце да не изгуби мощ?*

*Потръпват слабините и се срива
стената, лумва кула като факла,
загива Агамемнон.*

*В този плен
на кръв въздушна, с тази сила жива
и мъдростта му ще ли е облякла
дорде я пусне клюнът изнурен!*^[2]

— Това е — завърших.

Пауза.

— Кой го е написал? — Фалшиво: — Ти ли?

— Уилям Бълтлър Йейтс го е написал — отговорих, като разбрах колко нетактичен съм бил и колко безчувствено съм разкрил пропастта: аз съм начетен, а ти си тъпа, това единствено можеше да означава рецитирането пред тая жена на едно от трите стихотворения, които съм научил наизуст за трийсет и три години.

— Един ирландски поет — отвърнах неубедително.

— Аха? Да не ти го е казал той? Не знаех, че си ирландец.

— В колежа, маце. — От едно момиче, което познавах в колежа. Тя ме научи и на: „Силата, която със зеления си огън възпламенява цветето“. „Ама стига, защо да я сравнявам с някаква друга? Защо не я оставя да бъде такава, каквато си е? Ама че идея! Обичай я такава, каквато е! С всичките ѝ несъвършенства — което всъщност е съвсем човешко!“

— Е — каза Маймуната, като продължаваше да се прави на шофьор на камион, — аз никога не съм била в колеж. — И после унило южняшки: — На село, в Маунтсвил, душа, единственото стихотворение, дето знаехме, беше: „Виждам наш’те, виждам ваш’те и на Мери Джейн долните гащи!“ Само дето не носех долни гащи... Знаеш к’во напрайх, кат бях на петнайсет? Скъсах си кичур косми отдолу и ги изпратих на Марлон Брандо. Дори не потвърди, че ги е получил, педерастът му долен!

Тишина. В която се чудим какво ли правят двама толкова различни люде на едно място — във Върмонт.

После тя се обажда:

— Добре де, какво е Агамемнон?

И аз обяснявам, впрегнал всичките си знания: Зевс, Агамемнон, Клитемнестра, Парис, Троя... Чувствам се като лайно и измамник. *Знам*, че поне половината си го измислям.

Но тя е възхитителна.

— Добре, сега повтори още веднъж!

— Сериозно?

— Да! Отново! Но, за бога, по-бавно!

Декларирам отново и през цялото време панталоните ми са на пода на колата, и става все по-тъмно на пътеката, където съм спрял покрай шосето под драматичната корона на едно дърво. В колата всъщност падат листа. Маймуната изглежда като дете, което се опитва да реши задача с много неизвестни, но не тъпо дете, а пъргаво и умно малко момиченце! Съвсем не глупаво! *Това момиче наистина е много специално! Макар че го свалих на улицата!*

И знаете ли какво направи, когато свърших? Взе ръката ми и я прекара между краката си. Там, където Мери Джейн още не носеше гащи!

— Пипни! Подмокри ми се катерицата!

— Любима! Та ти си разбрала стихотворението!

— Кат че ли да! — промълвява Скарлет О’Хара. И изведнъж: — Ами да! Аз разбрах стихотворение!

— И с пичката си още повече!

— Спасителчето ми! Та ти я правиш гениална! О, Спаси, скъпи, изяж ме! — ръга пръсти в устата ми, дърпа ме за долната челюст и стенен: — О, изяж образованата ми путка!

Идилия, няма що! Под червените и жълтите листа.

В стаята на Уудсток, докато се бръсна за вечеря, тя се кисне в гореща вода с пяна. Каква сила се крие в тази нежна обвивка, та може да изпълнява такива славни акробатични номера, захапала ме за единия край? Човек би могъл да си помисли, че тя ще си счупи гръбнака, като види как половината ѝ тяло се извива извън леглото в екстаз! Ей! Слава богу, че ходи на тия тренировки по гимнастика! Какво чукане получавам в замяна! Ама че сделка! На всичкото отгоре излиза, че е и човешко същество — да, има всички признаци, че може да е така! *Човешко същество! Кое то може да бъде обичано!*

Но от мен ли?

Защо не?

Нима?

Защо не?

— Знаеш ли какво? — обръща се тя към мен от ваната. — Малката ми дупчица е така възпалена, че едва диша.

— Бедната тя!

— Случай, хайде да изядем една хубава вечеря в ресторанта с много вино и шоколадов мус, после да се върнем тук в нашето двестагодишно легло и да не се чукаме!

— Как си, Анри? — пита тя, след като гасим лампите. — Голям майтап, а? Сякаш сме на осемдесет?

— Или на осем. Искам да ти покажа нещо.

— Не, Арнолд, не!

През нощта се събуждам и я придърпвам към себе си.

— Моля те — измърморва. — Пазя се за съпруга си.

— Лебедът хич не го е грижа за това, лейди!

— О, моля те, моля те, еби си...

— Пипни ми перото.

— А-а-а — пъшка тя, докато ѝ го ръгам в ръцете. — Евреин лебед! Ей! — сграбчва ме за носа с другата ръка. — Безразличният клюн! Разбрах още малко от стихотворението... Нали?

— Господи, ти си чудесно момиче!

Това ѝ взема ума.

— Нима?

— Да.

— Аз!

— Да! Да! Да! Сега мога ли да те чукам?

— О, любими! Скъпи! — пищи Маймуната. — Избери си дупка, която си искаш дупка, твоя съм!

След закуската, докато се разхождаме из Уудсток, Маймуната бе залепила боядисаната си буза на ръкава на якето ми.

— Знаеш ли, мисля, че не те мразя вече — призна ми тя.

Тръгнахме си късно следобед, шофирахме през целия път до Ню Йорк, за да изглежда уикендът по-дълъг. Бяхме пътували само един час, когато тя намери някаква музика по радиото и започна да се друса в ритъма на рока. После изведнъж рече:

— Еба ти данданията! — и изгаси радиото.

Нямаше ли да е прекрасно, говореше тя, да не трябва да се връщаме?

Нямаше ли да е прекрасно да живееш сред природата с човек, който наистина ти харесва?

Нямаше ли да е прекрасно, щом пукне зората, да ставаш, преизпълнен с енергия, и да заспиваш уморен като куче, щом се стъмни?

Нямаше ли да е прекрасно да имаш много задължения и да ги вършиш през целия ден, без даже да разбираш, че това са задължения?

Нямаше ли да е прекрасно да не се сещаш за себе си дни, седмици, цели месеци наред? Да носиш стари дрехи, да не слагаш грим и да не ти пука през цялото време?

След известно време подсвирна:

— Нали щеше да е чудесно?

— Сега пък какво?

— Да си пораснал.

— Страхотно — признах аз.

— Кое?

Ами едва три дни и вече няма пейзажни приказки, маниерите на тъпа селска пичка и тийнейджърски дивотии...

Правех ѝ комплимент, а тя взе, че се обиди:

— Това не са маниери, човече, това не са приказки, това съм аз! Ако не ме харесваш такава, ебавай си майката, скапан пълномощник! И не се подигравай само защото наближаваме шибания град, където се мислиш за нещо.

— Исках само да кажа, че си по-приятна така, отколкото когато се държиш като уличница. Това е всичко.

— Глупости! Просто е невъзможно някой да бъде толкова тъп, колкото мислиш, че съм аз! — Тук се навежда и пуска по радиото „Добри момчета“. И уикендът сякаш никога не бе съществувал. Знаеше думите на всички песни и се опитваше да ми го докаже по всякакъв начин. — Йе-йе-йе-йе-йе — принос към развитието на малкия мозък.

По тъмно спряхме в една крайпътна кръчма:

— Май трябва да сме гладни, пич — казвам аз. — Да заредим, пич. Сякаш трябва да ручаме, пич.

— Слушай, аз може да не знам какво съм, но и ти не знаеш какво исках да бъда. И не забравяй това!

— Жестоко!

— Педераст! Не виждаш ли какъв ми е животът? Мислиш ли, че ми харесва да бъда никоя? Да не мислиш, че съм побъркана по този мой празен живот? Мразя го! Мразя Ню Йорк! Не искам никога да се връщам в този вмирисан кенеф! Искам да живея във Върмонт, пълномощниче! Искам да живея във Върмонт с теб и да съм пораснала, каквото и да означава това! Искам да бъда жена на някого, на когото мога да разчитам. И да му се възхищавам! И да го слушам! — плачеше тя. — Някой, който няма да се ебава с мен! О, мисля, че те обичам, Алекс! Наистина мисля, че те обичам! Страхотна печалба уцелих, нали?

С други думи: мислех ли, че съм влюбен в нея? Отговор: не! Това, което мислех (може би ще ви се стори забавно), това, което мислех, не бе: „Дали я обичам?“, или дори: „Мога ли да я обичам?“, а по-скоро: „*Би ли трябвало да я обичам?*“

Най-много, което можех да направя за нея в ресторанта, беше да ѝ кажа, че искам да дойде с мен на официалната вечеря, давана от кмета.

— Арнолд, исках ли да ходим сериозно?

— Какво значи това?

— Е, не бъди толкова предпазлив. Какво мислиш, че значи? *Да ходим сериозно!* Ти чукаш само мен, аз чукам само теб.

И това ли е то?

— Най-вече. И освен това ще ти се обаждам често по телефона. Набило ми се е в главата — не мога ли и аз да кажа, че нещо ми се е набило в главата? Добре де — *фиксидея*. О кей? Просто искам да кажа, че не мога да го преодоля. Искам да кажа, че ще ти се обаждам в кантората, о то много. Просто защото искам всички да зная, че принадлежа на някого. За петдесет хиляди долара толкоз успях да науча от онзи психоаналитик. Искам да ти кажа просто, че винаги, когато си намеря работа, ще ти се обаждам да ти кажа, че те обичам. Разбираш ли ме?

— Ясно.

— Защото наистина искам да бъда разбрана. Ах, Спаси, обожавам те! Хей — прошепна тя, — искаш ли да помиришеш нещо? Нещо *зашеметяващо*? — Тя се огледа, за да види дали келнерката не е някъде наоколо, после се наведе напред, сякаш да си оправи чорапа под масата. Секунда по-късно ми подаде пръстите си. Аз ги притиснах до устата си.

— Грехът ми — каза тя, — направо от бурето с туршията! За теб!... Само за теб!

Добре, давай! Обичай я! Бъди смел! Ето една фантазия, която се моли да я превърнеш в реалност! Толкова еротична! Толкова развратна! Толкова разкошна! Малко лъскава, но въпреки всичко красива! Когато вървим заедно по улицата, хората зяпат, мъжете изгарят от желание, а жените от завист. Една вечер в някакъв ресторант дочух някой да казва: „Не е ли това онази там... как ѝ беше името? Дето играе в «Долче Вита»?“ И когато се обърнах да видя дали не е влязла Анук Еме, открих, че всъщност гледат към нас, към тази, която бе с мен! Суета? Защо не! Погреби срама, зарежи изчервяването — вече не си палавото момиченце на мама! Когато става въпрос за апетити, един трийсетгодишен мъж не е отговорен пред никого друго освен пред себе си! Това му е то хубавото да си пораснал! Искаш ли да вземеш? Взе-май! Малко разврат, за бога! СТИГА СИ СЕ САМООТКАЗВАЛ! ПОГЛЕДНИ ИСТИНАТА В ОЧИТЕ!

Да, но тук (нека сведем глави), тук лежи „моего достойнство“, моемо добро име. Какво ще си помислят хората? Какво ще си помисля аз? Докторе, това момиче някога го е правило за *пари*! Пари! Да! Мисля, че на това му викаха „проституция“! Една нощ, за да я похваля (поне това беше поводът, струва ми се), ѝ казах:

— Тая работа трябва да я продаваш. Не е само за един мъж — просто исках да бъда кавалер, но се оказах... пророк. Както и да е, тя отговори:

— Правила съм го.

Не я оставих на мира, докато не ми обясни какво иска да каже; отначало се кълнеше, че просто се е пошегувала, но под кръстосаните ми въпроси разказа следната история, която ме порази с достоверността си или само с част от нея. Веднага след Париж и развода ѝ била изстреляна в Холивуд (както каза) за пробни снимки за роля в някакъв филм (която не ѝ дали). Притиснах я да каже кой, но тя твърдеше, че е забравила, а филмът никога не бил направен. На път за Ню Йорк от Калифорния тя и момичето, с което била („Кое е това момиче?“, „Момиче, една приятелка“, „Защо пък си пътувала с друго момиче?“ „Ей така!“), тя и това друго момиче се отбили да разгледат Лас Вегас. Та там тя преспала с някакъв тип, когото срещнала, съвсем невинно, както твърди, и за нейно удивление на сутринта той попитал: „Колко?“ Просто ѝ се изплъзнало от устата: „Колкото си струва, пич“! И той ѝ оставил три по сто.

— И ти ги взе?

— Бях на дваайсет години. Разбира се, че ги взех. Просто за да видя какво е. Това е всичко!

— И като какво беше, Мери Джейн?

— Не помня. Нищо. Просто като нищо.

Добре, какво мислите вие за това? Тя твърди, че се е случило само веднъж преди десет години, и то дори по някакво случайно „съвпадение“, на недоразумение от негова страна и прищявка от нейна. При вас минава ли това? А при мен? Трудно ли е да си помислим, че това момиче може някога да е било високоплатено момиче на повикване? Исусе Христе! Ако я приема, мисля си, няма да съм на по-високо ниво в еволюционната стълбца от гангстерите и милионерите, които си избират жени от опашката пред Копа. Тя е от типа момичета, които можем да видим увиснали на врата на някой мафиот или филмова звезда, а не на отличник от випуска 1950 година на гимназия Уикуюейк! Не и на редактора на „Колумбия Ло Ривю“! Нито пък на някой високопоставен ратник за граждански свободи! Проститутка или не, тя е добре изразена курва, нали? Ако някой ме види с нея, лесно може да разбере какво ме очаква в тоя живот. Това е точно типът жени,

които баща ми наричаше „флърца“. Разбира се! А нима мога да доведа една флърца в къщи, докторе? Мамо, тате, това е жена ми, флърцата. Страхотно дупе, а? Ако я приемем за напълно моя, цялата махала ще разбере истината за мръсното ми съзнанийце. Така нареченият гений ще бъде изобличен във всичките си свински наклонности и долни желания. Вратата на тоалетната ще се отвори (незаклучена) и вижте! Там седи спасителят на човечеството с увиснали лиги и абсолютно изкукал поглед, а курът му изстрелва залпове към крушката! Посмешище най-накрая! Лошо момче! Шанде^[3] за семейството завинаги! Да, да, представям си всичко ясно: една сутрин се събуждам, прикован към тоалетната чиния в ада, заедно с всички, които са си падали по флърците в света — штаркес^[4] би казал дяволът, докато ни раздава нови, чисто бели ризи, модни вратовръзки и ни пробва елегантни копиринени костюми. „Истински свалячи, баровци с дългокраките си жени, добре дошли. Вие свършихте добра работа в живота, момчета. Наистина сте се отличили. Браво! Особено ти — повдига вежда иронично към мен — Ти, който си влязъл в гимназията на дванайсет години, които беше пратеник в света от еврейската общност на Нюарк...“ Аха, знаех си, това не е дяволът в истинския смисъл, това е дебелият Уоршоу. Моят решителен и надут духовен водач! Она със страхотната дикция и дъх на „Пал Мал“! У-ва-жа-ва-ният равин! Говоря за моя *бар мицва*, стоя срамежливо до него, пия причастието като сос, без да имам особено желание да бъда посветен. Александър Портной онова, и да ви призная истината, дете говори на срички и превръща малките думи в големи, а големите в цели изречения, само по себе си, откровено казано, това не ме тормози повече от обикновено. О, слънчевата утрин бавно изтича, докато той изброява моите добродетели и постижения пред събраните роднини и приятели сричка по сричка. Изложи го пред тях, Уоршоу, надуй ми Платната, не бързай за моя сметка, моля те. Аз съм млад, целият ден е пред мен, ако е необходимо... Предан син, любещ брат, чудесен ученик, жаден читател на вестници (посветен във всички текущи събития, знае имената на всички членове на Върховния съд и на Кабинета, както и на водачите на мнозинството и малцинството в двете камари на Конгреса и имената на председателите на по-важните комисии в Конгреса), влязъл в гимназията в Уикуейк на дванайсетгодишна възраст и с коефициент на интелигентност 158, сто

петдесет и о-сем!, а сега казва той на онемялото и светнало от радост множество, чието обожание чувствам по себе си като че ме опипва и обхваща, сякаш съм на олтара — е, няма да бъда хич изненадан, ако след като той свърши, те ме грабнат и ме понесат из синагогата като самия *Тора*^[5] да ме разнасят тържествено по пътеките, докато вярващите се борят да докоснат с устни някоя част от новия ми костюм, а пък старите хора се бутат напред да докачат с *талисите*^[6] си бляскавите ми лондонски чепици. „Пуснете ме да мина. Нека да го пипна!“ И когато съм всепризнат от света, те ще кажат на децата си: „Да, аз бях там, присъствах на *бар мицва* на Върховния съдия Портной!“ — „посланика“, казва равинът Уоршоу, „... сега наш извънреден посланик...“ Само че мелодията се променя! И то как! „Сега — казва ми той — с манталитета на сводник! С човешките добродетели на коняр! Какво са за него висотите на човешката история? Да влезе в ресторант с дългокрако курве подръка? Една лесна жена само по чорапогащник!“ „Ох, моля ви, Уважавани, вече съм голямо момче, може да зарежете праведността. Малко е смешна на този етап на играта. Така се случи, че предпочитам красивото и сексапилното пред грозното и студеното. Така че къде е трагедията? Защо ме обличате в дрехите на бандит от Лас Вегас? Защо ме приковавате завинаги към тоалетната чиния? Защото обичам едно пикантно момиче?“ „Обичаш? Ти! Позор за теб! Самовлюбен *бойчик*, така го наричам. С главно «САМО»! Сърцето ти е празен хладилник! Кръвта ти тече на бучки! Чудя се как не дрънчиш, като вървиш? Така нареченото пикантно момиче — бас държа, че е пикантно! — е едно голямо и тлъсто перо в украсата на патката ти и това е *единственото ѝ* предназначение, Александър Портной! Какво *стана с обещанието ти*? Отвратително! Любов! Която се пише п о х о т! Която се пише е г о и з ъ м!“ „Но аз усетих пристъпи на чувство в ресторанта...“ „Да, сигурно! Само че в ташаците!“ „Не!“ „Не, ама да! Това е единственото място, където си усетил пристъпи на чувство през целия си *живот*! Ревльо! Торба такава, пълна със злоба! Ти си се привързал дълбоко към себе си още в първи клас, пази боже!“ „Не е вярно!“ „Вярно е! Вярно е! Това е голата истина, приятелче! Не даваш и пет пари за страданията на човечеството! Това е *параван*, друже, и не се самозалъгвай! Вижте, обръщаш се ти към своите братя! Вижте къде си ръгам пръчката, вижте кого чукам — манекенка с десетметрово бедро!

Аз получавам без пари това, за което другите дават по триста долара! Нима това не е триумф на хуманност! Не се прави, че триста долара не те гъделичкат — просто не е така! И какво ще речеш за това, което обичаш, Портной!“ „Моля ви, не четете ли. «Ню Йорк Таймс»? Прекарал съм целия си съзнателен живот да се боря за правата на беззащитните! Пет години съм работил в Американския съюз за граждански свободи, борейки се за доброто фактически безплатно. А преди това в комисията към Конгреса! Можех да натрупам два-три пъти повече пари, ако бях на частна практика, но не го направих! Сега съм избран — не четете ли вестниците? — за Пълномощник на кмета по социалните въпроси! Подготвям специален доклад за търговията със сгради...“ „Таратанци! Пълномощник на Путка, това си ти! Пълномощник по социалните въпроси! Маестро по ръкоделието! Ти, случай на забавено развитие! Всичко е суета, Портной, но ти държиш първенството! Сто петдесет и осем точки в теста за интелигентност и всичко на боклука! Много добра работа свърши това, че взе два класа наведнъж, глупако!“ „Какво?“ „И баща ти те изпрати да му харчиш парите в колежа Антиох — което той едва си позволяваше! Всичко е грешка на родителите ти, нали Алекс? Всичко лошо за направили те, а което е добро, си постигнал сам! Невежа! Как нямаш сърце! Защо те приковавам към тоалетната чиния? Ще ти кажа защо: поетична правда! Така че можеш да си опъваш малкия Иванчо до края на света! Блъскай си скъпоценното хуйче *ad infinitum*. Хайде, почвай пълномощнико! Така и така животът ти е отдаден единствено за това! На миризливия ти вонящ *пути*!“

Пристигам, облечен със смокинг, а тя още е под душа. Вратата е отключена, очевидно за да мога да вляза, без да я безпокоя. Тя живее на последния етаж на голяма модерна сграда на Източна Осемдесета и се ядосвам, като си помисля, че всеки, който случайно минава по коридора, може да влезе като мен. Предупреждавам я за това през завесата, на банята. Допира до бузата ми малкото си мокро лице:

— Безсмислено е. Всичките ми пари са в банката.

— Това не е отговор — оттеглям се във всекидневната, като се опитвам да потисна раздразнението си. Забелязвам лист хартия върху масичката. Дали пък не е идвало някакво дете? Не, не, просто за пръв път съм изправен пред образец с почерка на Маймуната. Бележка за

чистачката. Въпреки че на пръв поглед ми се струва, че трябва да е от чистачката.

Трябва? Защо „трябва“? Защото тя е „моя“?

скапа Вила ласни подъ и банята многу та моля и не
зъбрай пружорците мери джейн.

Предпочитам три пъти изречението и както става с някои текстове, всяко четене разкрива нови тънкости на изречението и мисълта, всяко четене носи горести, които ще ми се лепнат на задника. Защо трябва да позволявам на тази „сериозна“ връзка да набира повече инерция? Къде ми е бил умът във Върмонт? О, това „у“ на края на „многу“ — това издава съзнание с размерите на филмов павилион! Ами „зъбрай“! Точно както една проститутка би сгрещила тази дума! Но има нещо в осакатяването на „скъпа“, тези две срички на нежна привързаност, които се превръщат в пет третокласни букви и ме смайват с безнадеждния си драматизъм. Колко неестествена може да бъде една връзка! Тази жена е необразоваема и не подлежи на рекламация! За разлика от нейното, моето детство е преминало в интелектуални среди. Каква ли работа можем да имаме ние двамата заедно? Маймунска работа! Срам за майстора!

Телефонните разговори например не мога да ги понасям! Колко по детски чаровна беше, когато ме предупреди, че ще ми се обаждат често, много често — и за моя изненада започна да го прави! Аз съм в службата си, бедните родители на едно психично болно дете ми обясняват как техният наследник е систематично морен от глад в една градска болница. Бяха дошли при нас с болката си, а не в Управлението на болниците, защото някакъв блестящ адвокат от Бронкс им обяснил, че детето им очевидно е жертва на дискриминация. Но след разговор по телефона с главния психиатър на болницата разбирам, че детето отказва да погълне каквато и да е храна. Поема я, държи я в устата си с часове, но не желае да преглъща. И сега трябва да обясня на тези хора, че нито тяхното дете, нито те са преследвани по начина или поради причината, в която вярват. Отговорът ми им изглежда лицемерен. На мен самия ми звучи лицемерен. Мисля си: „Щеше да гълта, ако имаше майка като моята“, а

междувременно изразявам съчувствие към затрудненията им. Но сега те отказват да напуснат кабинета ми, докато не видят „Кмета“, както преди това са отказали да напуснат салона на хората от Социални грижи, преди да видят „Пълномощника“. Бащата казва, че ще ме уволни, мен и всички други, които са виновни за унищожаването чрез глад на едно безпомощно малко дете просто защото е пуерториканче! *Es contrario a la ley discriminar contra cualquier persona*^[7] — цитира ми той двуезичния наричник на Социални грижи, който аз съм съставил! В този момент звъни телефонът. Пуерториканецът ми крещи на испански, мама ми се заканва с нож някъде из детството ми, а секретарката ми съобщава, че госпожица Рийд би желала да говори с мен. За трети път днес.

— Липсваш ми, Арнолд — шепне Маймуната.

— Съжалявам, но точно сега съм зает.

— Толкова, толкова те обичам.

— Чудесно, мога ли да говоря с теб по-късно по този въпрос?

— Как бих искала дългата ти гладка краставица да се плъзне в мен...

— Дочуване засега!

Какви други недостатъци има, тъй и тъй сме се захванали с нея? Мърда си устните, когато чете. Дреболия? Така ли мислите? Понякога да сте седели на масата срещу жена, с която уж имате сериозна връзка — човек на двайсет и девет години, която мърда устни, докато чете програмата на кината и търси филм, на който да отидете. Знам кои филми дават, преди още да ми е казала — чета го по устните ѝ. А книгите, които ѝ донасям — мъкне ги със себе си в огромната си чанта — да чете? Не! По-скоро, за да впечатли някой педал-фотограф или минувачите по улицата, *непознатите*, с многостранните си интереси! Погледнете го това момиче със страхотния задник — носи книга! С истински текст в нея! На другия ден след като се върнахме от Върмонт, аз ѝ купих един екземпляр от „Нека сега възхвалим знаменитите мъже“^[8], написах на една картичка „За страхотното момиче“ и накарах да ми опаковат книгата като за подарък.

— Ще ми казваш кои книги да чета, нали? — това бе затрогващата молба, която отправи към мен вечерта, когато се върнахме в града. — Защото нима трябва да бъда тъпа, ако, както ти казваш, съм толкова интелигентна?

И така, ето ѝ Ейджи за начало и фотографиите на Уокър Еванс като помагало: книга, която да ѝ говори за младежките ѝ години, да разшири перспективата на произхода ѝ (произход, от който, разбира се, много повече би се възхищавал един ляво настроен млад еврей, отколкото едно пролетарско момиче като нея). Колко усърдно съставях този списък с книги! Как само щях да ѝ подобра съзнанието! След Ейджи, „Динамит“ на Адамик, моя собствен пожълтял екземпляр от колежа; представях си как ще се възползува от моите колежански подчертавания, как ще започне да прави разлика между значимото и несъщественото, обобщението и илюстрацията, и т.н. По-нататък я чакаше една книга, толкова просто написана, че надявах се, и без да я притискам да намери сили да прочете не само главните, които ѝ препоръчвам, тези, които се докосват пряко до миналото ѝ (поне така си въобразявах) — насилие във въгледобивните райони, което започва с Моли Макгайтърс, главата за Уоблийс, — но и цялата история на жестокостите и терора, упражняван от и върху американската работническа класа, от която тя произхождаше. Чела ли е някога книга, озаглавена „САЩ“? Мортимър Спърд: „Тъ, хич не съм чел нищо, мистър Бъргън“. Така че ѝ купих Дос Пасос в издание на „Модърн Лайбъри“ с твърди корици. Простичко, мислех, нека бъде простичко, но образователно, възвисяващо и сигурен съм, ще стигнеш призрачната цел. Текстовете? „Душата на черните“ на У.Е.Б. Дю Боа. „Гроздовете на гнева“ от Стайнбек. „Американската трагедия“ от Теодор Драйзер. Една книга на Шъруд Андерсън, която ми харесва: „Бедният бял“ (мислех, че заглавието ще възбуди интереса ѝ). „Записки на един син на Америка“ на Болдуин. Как се нарича курсът от лекции? О, може би „Унижените малцинства — увод“ на професор Портной. „История и функция на омразата в Америка“. Целта? Да спаси тъпата *шикса*, да я освободи от невежеството на нейната раса, да направи тази дъщеря на безсърдечен потисник образована по въпроса на страданието и потисничеството, да я научи на състрадание, да страда поне малко за мъката по света. Разбрахте ли? Идеалната двойка: тя да ми възвърне самочувствието, а аз да направя от нея човек.

Къде съм аз? В смокинг. Напълно цивилизован във вечерния си костюм, а „скапа вила“ още пари в ръцете ми, когато Маймуната се появява в рокля, купена специално за случая. *Какъв* случай? Къде си мисли тя, че отиваме, да се снимаме в някой мръсен филм ли? Докторе,

та тази рокля едва покрива задника ѝ! Ушита е от ламе и закрива само най-горната част на чорапогащника ѝ с цвят на кожата! И като връх на това скромно облекло на главата ѝ стои перука сякаш по образец на Малкото сираче Ани^[9] — ореол от черни спирали, подобни на тирбушони, изпод които се подава глупавото ѝ изрисувано лице. Колко малка и подла изглежда устата ѝ така! Тя наистина е от Западна Вирджиния. Миньорска щерка сред неоновите светлини на града! „И така ли ще дойде с мен у Кмета? Облечена като стриптийзърка? Боже, и пише «скъпа» с «а»! И не е прочела и две страници от книгата на Ейджи за цяла седмица! Дали поне е погледнала снимките? Съмнявам се! О, грешка — мисля си аз, като напъхвам бележката в джоба си за спомен, утре могат да ми я отпечатаат върху метална плака за двайсет и пет цента, — грешка! Това е някоя, която съм свалил на улицата! Която ми духа още преди да ми е научила името! Която по-рано си е продавала задника в Лас Вегас, ако не и другаде! Само я погледнете — първа проститутка! Мацката на Пълномощника по социалните въпроси! Нима живея в някакъв сън? Да бъдеш с такава персона е *крайно сбъркано!* Без-смис-ле-но! Загуба на енергия, воля и време!“

— Е — пита Маймуната в таксито, — какво те тормози, Макс?

— Нищо.

— Не ти харесва как изглеждам.

— Ами!

— Шофьор, към Пек енд Пек!

— Млъквай. Към Грейси Маншън, шофьор.

— Чувствувам се радиационно отровена, Алекс, от твоето излъчване.

— Да не излъчвам лайна? Нищо не съм казал.

— Черните ти еврейски очи, те говорят вместо теб. Всичко!

— Спокойно, Маймунке.

— Ти се успокой!

— Аз съм спокоен! — Но моята мъжка непоколебимост трае не повече от минута. — Само, за Бога — казвам, — не казвай пичка пред Мери Линдзи!

— Какво?

— Добре ме му. Като стигнем, не започвай да говориш за подмокрената си катерица на всеки, който ти отвори вратата! Не

хващай краставицата на Големия Джон, докато не сме стояли поне половин час, ясно?

Откъм шофьора се надига свистене, сякаш от звук на въздушни спирачки, а Маймуната се мята от ярост към задната врата.

— Ще говоря и ще правя каквото си искам! Това е свободна страна, мръсен еврейски педал!

Трябваше да видите погледа, който ни метна при слизване мистър Мани Шапиро, нашият шофьор.

— Богаташки копелдаци! — извиква — Кучка нацистка! — и гумите му изсвирват при потеглянето.

От пейката, на която седим в парка Карл Шурц, могат да се видят светлините на Грейси Маншън; гледам как другите членове на новата администрация пристигат, галя я по ръката, целувам я по челото, казвам ѝ да не плаче, аз съм виновен, да, да, аз съм скапан еврейски педал и се извинявам, извинявам, извинявам.

— ... да се заяждаш с мен през цялото време! Просто по начина, по който ме *гледаш*, ти се заяждаш, Алекс! Отварям вратата вечер, направо *умирам* да те видя, по цял ден не мисля за нищо друго освен за теб и ето ги тези очи, улавят и *най-дребното* нещо, което не е в ред по мен! Сякаш и без това не съм достатъчно несигурна в себе си, сякаш несигурността не ми е фиксидея, на лицето ти се изписва онази физиономия в момента, в който си отворя устата — искам да кажа, че не мога дори да спомена колко е часът, без този твой *поглед*, по дяволите, още една тъпа забележка от тази глупава пичка. Аз казвам „Седем без пет е“, а ти мислиш: „Колко ли тъпа може да бъде тя?“ Добре, аз не съм без мозък и не съм тъпа пичка само защото не съм била в шибания Харвард! И стига си ме учил как да се държа пред тези *Линдзи*. Кои, по дяволите, са тези *Линдзи*? Някакъв си кмет и жена му! Шибан кмет! Може би си забравил, че съм била женена за един от най-богатите мъже във Франция, и то когато бях само на *осемнайсет*, била съм почетен гост на вечеря у Ейли Кан, когато ти все още си си стоял в Нюарк, Ню Джърси и си бъркал с пръст в путките на малките си еврейски приятелки.

Това ли ми е представата за сериозна връзка, пита тя, като подсмърча жално. Да се отнасям с една жена като с прокажена?

Исках да кажа: „Може би това не е сериозна любовна връзка. Може би е грешка. Може би всеки трябва да тръгне по пътя си без

озлобление.“ Но не го направих. От страх да не се самоубие! Нима не се опита преди пет минути да скочи от задната врата на таксито? Нека си представим, че бях казал: „Виж, маце, това е то“ — какво щеше да я спре да се втурне през парка и да скочи в Ийст Ривър? Докторе, трябва да ми повярвате, това наистина беше възможно — ето защо не казах нищо, но в следващия миг ръцете ѝ бяха около врата ми и занарежда: „Обичам те, Алекс. Боготворя те и благоговей пред теб! Не ме изоставяй, моля те! Не бих могла да го понеса! Защото ти си най-добрият мъж, жена или дете, които съм срещала! В целия свински свят! О, Спаси, ти имаш голям ум и голям кур и аз те обичам!“

И тогава на пейката, на не повече от двеста фута от резиденцията на *Линдзи*, тя зарови перука в скута ми и започна да ми духа. „Не, Маймуно — молах я, — не, — докато страстно разкопчаваше ципа на черните ми панталони, — има хора наоколо!“ Като имах предвид полицаите около къщата и в района. „Ще ни приберат, дразним обществеността... *Маймуно, ченгета!*“ Но тя само благоволи да обърне амбициозните си устни и да прошепне „само във въображението ти“ (не може да се каже, че отговорът ѝ не беше достатъчно остроумен) и после отново зарови глава като побесняло животинче, което търси бърлогата си. И ме изработи с уста.

По време на вечерята я дочух да казва на кмета, че денем работи като модел, а вечер посещава курсове в Хантър. Нито дума за пички, доколкото можах да разбера. На следващия ден отиде в Хантър и още същата вечер за моя изненада ми показа формуляр за записване, който бе взела от канцеларията. За което ѝ отдах дължимото, но в този формуляр тя никога не попълни нищо друго освен възрастта си: 29.

Една фантазия на Маймуната, датираща от гимназиалните години в Маунтсвил. Блянът, в който живеела, докато другите се учили да четат и пишат.

Около голяма заседателна маса стоят мирно всички момчета от Западна Вирджиния, които се опитват да влязат в Уест Пойнт. Под масата на лакти и колене пълзи нашата непохватна малолетна и необразована Мери Джейн Рийд — гола. Полковникът от Уест Пойнт с ръце зад гърба се потупва с офицерско бастунче и кръг след кръг обикаля периметъра на масата, като наблюдава внимателно лицата на

младите мъже, а извън обзора му Мери Джейн продължава да разкопчава панталоните и да духа на всеки от кандидатите поред. Приет във военната академия ще бъде този от кандидатите, който най-добре успее да поддържа строгата и достойна войнишка осанка, докато се изхвърля в жестокото и незнаещо пощада оръжие — устата на Мери Джейн.

Десет месеца. Невероятно. Защото през това време нито ден, а възможно е и нито час да не е минал, без да се запитвам: „Защо продължавам с тази личност? Тази оскотяла жена? Тази груба, измъчена, ненавиждаща себе си, объркана, загубена, безлична...“ и т.н. Списъкът е неизчерпаем, постоянно го подновявах. А ако си спомним лекотата, с която я свалих на улицата (сексуалният триумф на живота ми!), е, това ме кара да вия от отвращение. Как мога да продължавам толкова дълго с някого, чиито ум и преценки, и поведение просто не мога да понасям! Който ме зарежда ежедневно с вътрешно неодобрение и ме кара всяка минута да избухвам в забележки! А пък конското! Да не говорим на какъв даскал се превърнах! Например, когато купи онези италиански мокасини за рождения ми ден — каква лекция й изнесох!

— Слушай — казах й още на излизане от магазина, — малък съвет от мен: не е необходимо, когато правиш нещо толкова дребно като пазаруване, да развяваш цепката си пред всеки, който се появи на хоризонта. *Нали?*

— Да, развявам какво? Кой е развявал нещо!

— Ти, Мери Джейн! Тъй наречените ти интимни части!

— Не съм!

— Ама, моля ти се, всеки път, когато ставаше или сядаше, мислех, че ще си закачиш пичката на носа на продавача.

— Боже, та нали трябва да ставам и да сядам все пак!

— Но не все едно че се качваш и слизаш от кон, нали?

— Е, не знам какво те яде, той и без това си беше чист педал!

— Това, което ме „яде“, е, че мястото между краката ти са видели повече хора, отколкото са гледали Хънтли и Бринкли! Докато сме хубави, трябва да си вирим задниците, *така ли?*

И въпреки всичко, докато я обвинявам, си казвам: „О, Дрисльо, я заеби, ако ти трябва дама вместо пичка, върви си намери! Кой те е вързал?“ Защото, както ни е известно, този град гъмжи от момичета, напълно различни от госпожица Мери Джейн Рийд, обещаващи, ненакърнени, неомърсени млади жени — яки като доячки. Знам, защото точно такива биха предишните, но пък не ме задоволяваха. С тях също не вървеше Шпилфогел, повярвайте ми, опитал съм: ял съм гювечите им и съм се бръснал в кенефите им, давали са ми ключове от апартаментите си и са ми отделяли полица в шкафчетата си и дори съм се сприятелявал с котките им с имена като Спиноза, Клитемнестра, Кандид и Котка — да, да, умни и ерудирани момичета, току-що изплували от успешни приключения в науката и секса из всички колежи на Бръшляновата Лига, живи, интелигентни, достойни, самоуверени млади жени с добро поведение, общественички и научни асистентки, учителки и коректорки, момичета, в чиято компания не се чувствах отхвърлен или засрамен, момичета, които нямаше нужда да надзиравам като баща или майка, нито да образовам, нито да спасявам. С тях също не вървеше!

Кей Кембъл, приятелката ми от колежа Антиох — може ли да съществува нещо по-типично от нея? Естествена, добросърдечна, без следа от нездравост или егоизъм — стойностна и достойна за похвала личност. Къде ли е сега тя, тази находка? Здравей, Тикво! Прекрасна съпруга на някой щастлив шейгец^[10]! Някъде в централните щати? Нима може да бъде другояче? Редакторка на литературното ни списание, дипломирана с всички почетни титли по английска литература, която протестираше заедно с мен и другите ни разярени приятели пред оная бръснарница в Йелоу Спрингс, където не искаха да подстригват негри — яка, жизнерадостна, с широко сърце и широк задник, със сладко бебешко лице, жълта коса, никакви цици (за нещастие, изглежда, плоските жени са моята съдба, между другото — защо е *точно* така? Има ли някакво есе, което да прочета по въпроса? Това важно ли е? Или да продължавам?) И тия крака на здрава селянка! И блузата, винаги измъкната от полата на гърба! Ех, как ме размекваше тая игрива подробност! Както и фактът, че, качена на високи токове, изглеждаше като котка на дърво, подгонена от куче, не на себе си,

извадена от равновесие. Винаги сред първите нимфи от колежа в Антиох, боси на лекции през пролетта. Наричах я „Тиква“ в чест на пигментацията и размера на задника ѝ. Здрава като кратуна, що се отнася до моралните принципи, красиво упорита по начин, достоен за завист и възхита!

Тя никога не повишаваше глас по време на спор! Можете ли да си представите впечатлението, което ми направи това на седемнайсет години, току-що напуснал Дружеството за полемика „Джак и Софи Портной“! Чували ли сте някога за такъв подход към противоположната страна? Никога да не осмиваш опонентите си? Да не показваш, че го мразиш заради идеите му. А-ха, значи *това* било то, да си дете на гои, първенец на гимназия в Айова, а не в Ню Джърси, това е, което гоите притежават; ако изобщо притежават нещо! Власт без страсти! Добродетел без самовъзхита. Доверие без перчене или снизходителност. Хайде, нека бъдем честни и да отдадем на *гоите* дължимото им, докторе, когато са впечатляващи, те наистина са впечатляващи. Толкова устойчиви! Да, това е, което хипнотизираше — сърдечността, упоритостта, с една дума, тиквеността ѝ. Моя монолитна, дебелогъза, неначервена, босонога *шиксо* — къде си сега. Кей-Кей? Колко дечица роди? Затлъстя ли вече? И какво? Да предположим, че си голяма като къща — имаш нужда от витрина за тоя твой характер! Най-доброто от Средния Запад — тогава защо ли я заряхах? О, аз ще стигна до това, без съмнение, самотерзанието никога не е повече от един спомен, това е известно. Нека за миг изоставим характера ѝ. Тази мазна кожа! Тази неподдържана разпиляна коса! И то още през петдесетте, когато разпилените коси не бяха на мода! Това е то същинската *естественост*, докторе! Закръглена и пищна, загоряла от слънцето Кей! Басирам се, че вече половин дузина дечурлига са се лепнали за обилния ѝ задник (толкова различен от стегнатото, събиращо се в шепа манекенско дупе на Маймуната!) Басирам се, че сама си пече хляба! (По начина, по който го направи в квартирата ми в Йелоу Спрингс през онази гореща пролетна вечер само по комбинезони и сутиен, с брашно по ушите и полепнала от пот коса — спомняш ли си? Когато въпреки жегата ми показва какъв вкус трябва да има истинският хляб? Можеше да използваш сърцето ми за тесто, толкова се беше размекнало!) Обзалагам се, че живееш там, където въздухът още не е отровен и никой не си заключава вечер вратите! — и

все още не ти пука за пари и имоти. И на мен, Тикво, все още неомърсен от тези и други подобни дребнобуржоазни ценности! О, идеално несъразмерна девойко! А не километрова манекенка! Нямала цици, та какво от това? Ефирна като пеперуда в гръдния кош и шията, но надолу — набита като мечка! Засадена, това искам да кажа! Свързана с тези крака на гюлетласкач към американската земя!

Трябваше да чуете Кей Кембъл, когато като второкурсници обикаляхме из окръг Грийн да агитираме за Стивънсън. Изправена пред най-зашеметяващото тесногърдие, язвителност и суровост на републиканския дух, който би могъл да пречупи всеки характер, Тиквата никога не измени на държанието си на дама. Аз бях варварин. Независимо колко спокойно започвах (или снизходително, както всъщност се оказваше), неизменно се разпенвах и покривах с пот, саркастичен, жилещ, клеймящ, очи в очи с тази ужасно притеснени хора, наричайки техния любим Айк невежа, политически и морален дебил — така че може би аз нося голяма вина за поражението на Адлай в Охайо. От друга страна, Тиквата се отнасяше толкова безпогрешно и внимателно към гледната точка на опозицията, че понякога ми се струваше, че ще се обърне и ще каже: „Да, Алекс, мисля, че мистър Йокел е прав, мисля, че може би той дори е твърде мек по отношение на комунистите!“ Но не, и когато най-крайната идиотщина биваше изречена по отношение на „социалистическите“ или „розови“ идеи на нашия кандидат, когато за пореден път бе заклеено чувството му за хумор, Тиквата продължаваше да изпълнява церемонията (върховен подвиг!) без намек от сарказъм — сякаш беше съдия на състезание по печене на баници, такава изключителна смес от трезвост и добродушие имаше у нея — и продължаваше да поправя фактическите и логическите грешки на мистър Йокел, даже да му обръща внимание върху мизерната му моралност. Необременена от тенденциозния синтаксис на апокалипсиса или от невъзпитания речник на безразсъдството, без потяща се горна устна, стиснато от яд гърло и струи ненавист, тя би могла да разколебае половин дузина кандидати в окръга. Господи, да, това беше една от големите *шикси*. Можеше да науча много, прекарвайки остатъка от живота си с такава личност. Да, можеше, ако изобщо можа да науча нещо! Ако можеше по някакъв начин да бъда измъкнат от тази мономания на минети и разврат, на романтика, фантазия и отмъщение — от гоненето на бройки!

Преследването на мечти! От тази безнадеждна, безсмислена привързаност към миналото!

Годината е 1950-а, само на седемнайсет съм, а Нюарк е вече два и половина месеца зад гърба ми (всъщност не точно „зад“, сутрин се събуждам в салона, смаян от непознатото одеяло върху гърдите ми, от липсата на един от „моите прозорци“, потиснат и луднал за няколко безкрайни минути от неприемливите размествания, извършвани в спалнята ми от майка ми). От това време датира една от най-смелите постъпки в живота ми: вместо да се върна в къщи за първата си колежанска ваканция, пътувам във влака до Айова, за да прекарам Деня на Благодарността при Тиквата и родителите ѝ. До този септември никога не съм стигал по на запад от Лейк Хопатконг в Ню Джърси, а сега изведнъж — чак в Айова! И то с мадама! Християнка! Кой е потресен повече от това предателство — семейството ми или аз? Каква наглост! А може би това е дързостта на невротик?

Бялата, обкована с дъски къща, в която беше израсла Тиквата, можеше да бъде Тадж Махал, ако се съди по емоциите, които предизвика у мен. Само Балбоа^[11] може би знае какво съм изпитал, когато за пръв път зърнах люлката, висеща на терасата пред входа. *В тази къща беше възпитана тя. Момичето, което ми беше позволило да разкопчая сутиена му и едва ли не да му разтворя краката до вратата на общежитието, беше израсло в този бял дом. Зад тези гойски завеси! Вижте, мои мамини щори!*

— Мамо, тате — казва Тиквата, когато слизаме на гарата в Девънпорт — това е нашият гост за уикенда, приятелят ми от училище, за когото ви писах...

Я гледай, аз съм бил „гост за уикенда“! Значи ме наричат „приятел от училище“? На какъв език говори тя? Аз съм „бондит“, аз съм „вани“^[12], аз съм син на застрахователен агент. Аз съм пратеникът на Уоршоу! „Приятно ми е да се запознаем, Алекс.“ На което аз, разбира се, отговарям: „Благодаря!“ Каквото и да ми каже някой през първите двайсет и четири часа в Айова, аз отговарям „Благодаря!“ Даже и на неодушевените предмети. Сядам на стола и отчетливо му казвам: „Извинете, благодаря!“ Изпускам салфетка на пода, навеждам се да я вдигна изчервен и се чувам да казвам: „Благодаря“ — дали на

салфетката, или на пода? Колко горда би била майка ми с нейния малък джентълмен! Учтив дори към мебелите!

Има един израз в английския — „Добро утро“ или поне така съм чувал, тази фраза никога не съм ползувал особено. И защо ми трябва? На закуска в къщи обикновено ме посрещат с думите: „Господин Сръдльо“ или „Мистър Рачо“. Но изведнъж тук, в Айова, подражавайки на местното население, аз се превръщам в истински гейзер от доброутра. Всички тук знаят как да произнасят тези думи, усещат слънцето по лицата си и това като че ли отключва някаква химическа реакция: „*Добро утро!* Добро утро! Добро утро!“, изпято по дузина различни начини. После започват да се питат един друг дали „са спали добре през нощта“. И мен ме питат! Дали съм спал добре през нощта? Не знам, трябва да помисля... Въпросът ме сварва неподготвен. *Дали съм спал добре през нощта?* О, ами да! Мисля, че да! А — нима? „Като пън“, отговаря мистър Кембъл. И за пръв път в живота си усещам истинската сила на усмивката. Този човек, който е истински търговец на недвижими имоти и член на Градския съвет в Девънпорт, ми казва, че е спал като пън, и аз наистина си представям пън! Сега разбирам! Неподвижно, тежко, като пън! „*Добро утро*“ ми казва и изведнъж ми хрумва, че думата „утро“ в този смисъл се отнася точно за часовете между осем сутринта и дванайсет на обяд. Никога преди не съм се замислял за това. Той иска часовете между осем и дванайсет да бъдат *добри*, което ще рече: развлекателни, приятни и полезни! Ние всички си желаем четири часа удоволствие и благополучие! Че това е страхотно! Направо е прекрасно! Добро утро! А същото се отнася и за „Добър ден“, „Добър вечер“ и „Лека нощ“. Боже! Езикът е форма на *комуникация*! Разговорът не е просто престрелка, където пускаш или получаваш куршуми! Където трябва да се криеш, да се прицелваш и да убиваш! Думите не са само бомби и куршуми — не, те са малки подаръци, носещи значение!

Но чакайте, още не съм завършил — като че ли възможността да бъда от вътрешната страна на тези геройски пердета, а не от външната, не е достатъчно зашеметяваща, като че невероятната възможност да се сбъдне желанието ми и удоволствието да бъда в къща с *goi* не е достатъчен източник на удивление, а на всичко отгоре като съставна част на целия този хаос трябва да прибавим и името на улицата, където се намираше къщата на Кембълони, улицата, където *моята* приятелка

беше израсла, скачала, пързала се, играла на дама, докато аз съм мечтаел за съществуването ѝ, отдалечен на хиляда и петстотин километра, на място, за което ме уверяват, че било същата страна. Името на улицата? Не „Ксанаду“, а нещо повече, нещо много по-безсмислено:

„Бряст“! Бряст! Сякаш съм влязъл през целулоидната оранжева лента на нашия стар фотоапарат направо в снимката „Семейството на един човек“. Бряст. Там растат дървета — и те, изглежда, са брястове!

За да бъда откровен, трябва да призная, че не ги познах, когато в сряда вечерта пристигнахме на фарове с колата на Кембъл — в края на краищата ми бяха необходими дванайсет години, за да мога да различа дъба, но дори и това ми е трудно, ако няма жълъди. Първото нещо, което виждам в един пейзаж, не е флората, повярвайте ми, а фауната, човешкото противостоене, което плоди и бива оплождано. Зеленината оставям на птиците и на пчелите — всеки с проблемите си. Кой у дома знае името на това, което расте между паветата под прозореца му? Някакво си дърво — и толкоз. Видът му няма значение, кого го е грижа за вида, само докато, разбира се, не ти падне на главата. През есента (или през пролетта? Разбирате ли ги тия работи? Сигурен съм, че не беше зима) от клоните му падат дълги и изкривени шушулки, пълни с малки бели зрънца. Добре. Ето ви един научен факт за нашето дърво, научен от майка ми, Софи Линеус: ако изстреляш тези зрънца през тръбичка, можеш да извадиш окото на някого и завинаги да го ослепиш (ТАКА ЧЕ НИКОГА НЕ ГО ПРАВИ! ДОРИ НА ШЕГА! И АКО НЯКОЙ ХВЪРЛЯ ПО ТЕБ, КАЖИ МИ ВЕДНАГА!) И това повече или по-малко са знанията по ботаника, с които разполагам до тази събота следобед, когато тръгнахме от къщата на Кембъл към гарата и аз направих своето Архимедово откритие: улица „Бряст“... тоест... брястове! Колко просто! Искам да кажа, че *не е нужно* да имаш Коефициент на интелигентност 158, *не е нужно* да бъдеш гений, за да се оправяш в този свят. Всичко е толкова просто!

Паметна седмица в моя живот, бих казал, еквивалентна на цялата Каменна ера в човешката история. Всеки път, когато мистър Кембъл наричаше жена си *Мери*, телесната ми температура се качваше над трийсет и девет. Ето ме и мен, ям ястия, приготвени от жена, наречена Мери. (Може би тук се крие ключът на упорството ми да не наричам Маймуната по име, освен, когато я назидавам? Да? Боже, молах се във

влака, докато пътувахме на Запад, дано да няма никакви изображения на Исус Христос в къщата на Кембълви. Дано да прекарам този уикенд, без да видя трогателния му *пуним*, или пък да си имам работа с някого, който носи кръст! Когато лелите и чичовците пристигнат за вечеря в Деня на благодарността, дано между тях да няма антисемити! Защото, ако някой започне с „нахални евреи“ или „чифути“, ще го очифутя аз него! Ще им очифутя зъбките! Не, не, никакво насилие (като че ли съм изпълнен с такова), нека те бъдат насилниците, това е техен приоритет. Не, аз ще се надигна от масата и ще произнеса реч! Ще засрамя и унижа фанатичните им сърца! Ще поднеса Декларацията на независимостта върху подсладените им блюда. За какви, по дяволите, се смятат, че само те да могат да притежават Деня на благодарността!

После, на гарата, баща й каза:

— Приятно ми е, млади момко.

И разбира се, аз отговорих:

— Благодаря.

Защо се държи толкова мило? Защото е бил предупреден (което аз не знам как да приема, като обида или като благословия) или защото още не ме познава? Трябва ли да му го кажа, преди още да сме седнали в колата? Да, трябва! Не мога да живея в лъжа! „Приятно е да съм тук, в Девънпорт, мисис и мистър Кембъл, макар че съм евреин и т.н.“ Май не е достатъчно звучно. „Като приятел на Кей, мистър и мисис Кембъл, и като евреин, бих искал да ви благодаря за поканата...“ Я стига си се мазнил! Тогава? Да говоря на идиш? Как? Освен името си знам двайсет и пет думи, половината — мръсни, а другата половина — грешни. Ей че говняна работа, я млъквай и се качвай в колата. „Благодаря, благодаря“, взимам си багажа и се отправяме към комбито.

Кей и аз се настаняваме на задната седалка *при кучето*. Кучето на Кей! На което тя говори, все едно че е човек! Ау, тя наистина е гой. Ама че глупава работа, да говориш на куче — само че Кей не е глупава. Всъщност си мисля, че тя е по-начетена дори от мен. И да говори на куче? „Що се отнася до кучетата, мистър и мисис Кембъл, ние евреите, изобщо...“ О, я му еби майката! Няма нужда. Ти пренебрегваш (или поне правиш адски опити да забравиш) този красноречив придатък — носа си. Да не говорим за афроеврейските ти къдрици. Разбира се, че са разбрали. Съжалявам, но не можеш да

избягаш от съдбата си, драги, твоят нос е твоето проклятие. *Но аз не искам да избягам!* Ами да, това е много мило, защото не можеш. *О, да, мога — стига да искам!* Но ти каза, че не искаш. — Да, ама ако исках! —

Още щом влязох в къщата, започнах (тайно и дори за моя собствена изненада) да душа: на какво ли ще мирише? Картофено пюре? На стари женски дрехи? Пресен цимент? Душа ли, душа, опитвам се да уловя мириса. А! Това ли е то, това ли е християнското, което надушвам, или идва от кучето? Каквото и да видя, вкуся, докосна, си мисля: *гойско!* Още първата сутрин изстисквам половин инч Пепсодент в мивката, вместо да допра четката си до нещо, което може да е докоснато от четките, с които родителите на Кей си търкат *гойските* кътници. Наистина! Сапунът в сапунерката е разпенен от нечий ръце. Чии? На *Мери*? *Дали* да го взема и веднага да започна да се мия, или първо трябва да му пусна малко вода, за да съм сигурен. Сигурен за какво? Дрисльо, може би ти трябва сапун, с който да си миеш сапуна! Отивам на пръсти до тоалетната и надничам в чинията: „Ето това е то, момче, истинска гойска тоалетна чиния. Прекрасно изделие. Ето тук бащата на твоята приятелка пуска езическите си говна. Какво си мислиш, а? Много впечатляващо.“ Вманиачен? Не, омаян!

След това трябва да реша дали да постеля нещо на седалката. Това е въпрос на хигиена, сигурен съм, че мястото си е чисто, безупречно по един свой особен антисептичен *гойски* начин: дали не е още топло от някой задник на Кембъллови — например на майката! *Мери!* Майка също и на Исус Христос! Ако трябва да се съобразявам с моето семейство, може би трябва да покрия ръба с тоалетна хартия — нищо не струва, пък и кой ще разбере?

Да, да, точно това ще направя! Сядам и — *топло!* Ей, на седемнайсет години и вече си търкаме задниците с врага! Докъде съм стигнал от септември! *Край водите на Вавилон седяхме, ъе, и плакахме, кат си спомнихме Цион!* И много точно! Седнал там, ме обхващат съмнения и разкаяние, внезапен копнеж за дома завладява сърцето ми... Когато баща ми тръгна да купува „истински ябълков сайдер“ от пазара, аз няма да бъда с него! И как Хана и Морти ще отидат да гледат бейзболния мач Уикуейк — Хилсайд по случай Деня на благодарността без мен, да ги развеселявам? Господи, надявам се, че ще спечелим (което означава да загубим с по-малко от 21 точки).

Бийте Хилсайд, копелета! У-И-КУ-БЕЙК! Бърни, Сидни, Леон, „Уши“, ХАЙДЕ!

*Ай, ай, ай, Уикуейк Хай,
ние сме чифути,
но от Уикуейк сме прочути!
Свирката ми целуни
и не ми пречи!*

Давай, дръж тая линия, направи тая точка, ритни го в ташаците, давайте, пичове!

Виждате ли, пропускам шанса си да бъда блестящ и остроумен от трибуните! Да покажа саркастичния си и язвителен език! И след играта да присъствам на историческия обяд, приготвен от майка ми — тази луничава и червенокоса потомка на полски евреи! Как ще се оттегли кръвта от лицата им, каква мъртва тишина ще настъпи, когато тя вдигне голямата палка и извика „Наздраве! И познайте за кого!“, а Познайте за кого ЛИПСВА! ЗАЩО дезертирах от семейството си? Може би около масата не приличаме на картина от Норман Рокуел, но ние също сме имали добри дни, не се тревожете. Не се връщаме към Плимут Рок, никой индианец не е носил царевица на член от нашето семейство, доколкото сме запознати, но само подушете тия нещица! Гледайте, купички с боровинков сос от всяка страна на масата! И името на пуйката — „Том! Защо тогава не мога да повярвам, че ям обяда си в Америка, тази Америка се намира там, където съм аз, вместо на някое друго място, на което един ден бих отишъл, например в Юниън, Ню Джърси — там ходим всеки ноември с баща ми при онзи селяндур и жена му (*и двамата* в работни комбинезони), за да вземем истински ябълков сайдер за Деня на Благодарността.“

— Отивам в Айова — съобщавам им от телефона на нашия етаж.

— Къде?

— До Девънпорт в Айова.

— През първата ваканция от колежа?

— ... да де, знам, но е рядка възможност и не бива да я пропускам...

— *Възможност? За какво?*

— Да, ще прекараме Деня на Благодарността с това момче Бил Кембъл и семейството...

— Кой?

— Кембъл. Живее в нашето общежитие...

Обаче те ме очакват. Всеки от тях ме очаква. Морти е купил билети за мача. За каква *възможност* говоря?

— И откъде изведнъж се появи това момче, Кембъл?

— Приятел. Бил.

— А сайдерът? — пита баща ми.

О, Боже, случи се това, което се кълнях, че не бива да допускам! Обливам се в сълзи, а „сайдер“ е малката думичка, която ги предизвиква. Човекът си е надарен — може да се държи като Граучо Маркс^[13] и да спечели наградата, като познае ключовата дума. Поне моята я отгатва всеки път! И обира банката, като печели разказание!

— Не мога да се откажа! Съжалявам! Приех! *Отиваме!*

— Отивате? Но как така, Алекс, изобщо не разбирам тия намерения? — намесва се майка ми: — Как, отивате, ако не съм нахална, като те питам, и къде? А може би ще пътувате с открита кола, също, *защото...*

— НЕ!

— Ами ако са заснежени магистралите. Алекс?...

— Мамо, ще пътуваме със *спален вагон!* Ясно? Ясно?

— Алекс — казва тя, — усещам по гласа ти, знам, че не ми казваш всичко и ще пътуваш на стоп, с открита кола или някаква друга такава лудост — два месеца и половина далеч от къщи, на седемнайсет години и вече подивя!

Тоя телефонен разговор проведох преди шестнайсет години. Малко повече от половината на годините, на които съм сега. Ноември 1950 — ето, татуирано е на китката ми, датата на *Провъзгласяването на моята еманципация*. Децата, неродени още, когато проведох първия телефонен разговор с родителите си, за да им кажа, че няма да се върна в къщи от колежа, вече постъпват в колежа, предполагам, само аз още се обаждам на родителите си, за да им съобща, че няма да се върна в къщи! Все още в решителен сблъсък със семейството си! Каква полза, че съм взел два класа за един в прогимназията и съм изпреварил много всички други, като в резултат на това се моткам на опашката? Първоначалните ми перспективи са легенда: да играя

главните роли във всички тези прогимназиални пиески! На дванайсет години да спечеля всички награди на ДАР! Защо тогава живея сам и няма собствени деца? Не е безсмислен този въпрос! В професионалния си живот със сигурност ще се закача някъде, но в личния? С какво ще мога да се представя? На тази земя трябва да играят деца, които да приличат на мен! *Защо не?* Защо всеки тъпанар с дворче и бяла ограда да си има наследници, а аз не? Това е безсмислено! Помислете си само, половината състезание е минало, а аз още стоя тук — на стартовата линия, — аз, първият, който се измъкнах от пелените и нахлузих шортите! Сто петдесет и осем точки на теста за интелигентност и все още споря с арбитрите за правила и тълкувания! Разисквайки процедурата! Оспорвайки легитимността на дежурните съдии! Да, „Мистър Рачо“ — правилно казваш, майко! „Сръдльо“ е точната дума — право в надутия поялник! „Мистър Истеричен Припадък“...

Друга от тези думи, за които през детството си мислех, че са „еврейски“. Истеричен припадък. „Хайде, хайде, направи истеричен припадък“ — съветваше ме майка ми. — „Виждали това би променило нещо, гениалното ми синче.“ Ама пък се опитвах! Как се тръсках на пода в кухнята й! Мистър Ядльо! Мистър Кисел! Сърдитко Петко! Празната торбичка! Това са имената, които си спечелих! Не дай Боже някой да те погледне накриво, Алекс, животът му не чини и пукната пара! Мистър Вечноправ! Сърдитко от Седемте джуджета ще ни дойде на гости, тате! А, Хана, брат ти ни е почел с присъствието си тази вечер, чест е за нас да ви посрещнем! „Здравей, Съкровище! — Въздиша тя, когато влетявам в стаята си, за да впия зъби във възглавницата. — Детето с огнения нрав отново яхна коня!“

Към края на първата ни година в колежа Кей пропусна месечен цикъл и така — с определено нетърпеливо задоволство, но съвсем без паника, интересно — ние започнахме да кроим планове за женитба. Ще предложим услугите си като постоянни детегледачи на млада двойка университетски преподаватели, които се бяха привързали към нас, в замяна те ще ни дадат таванските си помещения и лавица в хладилника. Ще износваме стари дрехи и ще ядем спагети. Кей ще пише стихове за щастието да имаш дете и, както каза, ще печата на машина курсови работи за нещо отгоре. Имахме стипендии, какво повече ни трябваше? Един матрак, няколко тухли и дъски за

библиотека, плочата на Кей с Дилън Томас и когато му дойде времето — детско кошче. Смятахме се за авантюристи.

— И ще смениш вярата си, нали? — казах аз.

Исках въпросът да бъде възприет иронично или поне мислех, че искам. Но Кей го взе на сериозно. Не формално, забележете, а сериозно.

— Защо би трябвало да извърша подобно нещо?

Страхотно момиче! Чудесно, изобретателно, сладко момиче! Ясна мисъл, виждате ли, такава беше тя! Това, по което мъжете си падат в една жена — сега разбирам! *Защо би трябвало да извърша подобно нещо?* И нищо тъпо или обидно, дори и най-малката следа от надменност в тона ѝ. Само здравият смисъл, простичко изложен.

Само че това хвърли нашия Портной в ярост, Детето с огнения нрав издивя. Какво искаш да кажеш, *защо* би трябвало да извършиш подобно нещо? *Защо*, мислиш, глупачка от *гоите*! Върви и си говори с кучето, питай *него*! Питай Спот какво мисли той, четириногият умник! „Искаш ли Кей-Кей да бъде еврейка, Спот?“ А, приятелю, кажи? Какво, по дяволите, те прави толкова самодоволна? Това, че си разговаряш с кучета ли? Или че можеш да познаеш бряста, когато го видиш? Или това, че баща ти кара комби с дървена ламперия? Каква е върховата реализация в живота ти, бубе, че си постигнала физиономията на Дорис Дей^[14]?

За щастие бях толкова изумен от собственото си възмущение, че не можех дума да издумам. Как мога да усетя рана на място, където дори не съм уязвим? Та нали Кей и аз най-малко се интересувахме от парите, а след това от религията? Любимият ни философ беше Бертран Ръсел. Религията ни беше религията на Дилън Томас, Истината и Радостта! Децата ни трябва да бъдат атеисти! Та аз само се шегувах!

Въпреки това, изглежда, че никога не съм ѝ простил: през седмиците след фалшивата тревога тя започна да ми се струва отегчителна и разговорите и не по-възбуждаща от медуза. И се изненадах, че го понесе толкова тежко, когато ѝ казах, че повече не ме интересува. Виждате ли, бях много откровен точно както Бертран Ръсел ми беше поръчал. „Просто не искам да се виждаме повече, Кей. Не мога да се преструвам. Съжалявам.“ Тя ридаше сърцераздирателно, разнасяше из двора на колежка ужасни малки торбички под зачервените си сини очи, не идваше за ядене,

пропускаше часове... А аз бях изненадан. Защото през цялото време си бях мислил, че аз съм я обичал, а не тя мен. Каква изненада да се открие точно обратното в случая!

Ах, само на двайсет и да изгониш любимата си — тази първа проява на откровен садизъм с жена! И мечтата за другите жени, които ще се появят. Този юни се върнах в Ню Джърси, радостен от проявената „сила“, като се чудех как съм могъл да бъда очарован от едно толкова обикновено и дебело същество.

Едно друго нежно сърце, разбито от мен, принадлежеше на Сара Абът Молсби, потомка на първите заселници от Ню Канаан, Фокекрофт и Васар (където имала за компания запрятата в Пафкипси друга русокоса красавица, малка кобилка). Висока, изискана, благопристойна, двайсет и две годишна, току-що излязла от колежа, тя беше секретарка в канцеларията на сенатор от Кънектикът, където ние се запознахме и се чифтосахме през есента на 1959 година.

Аз бях в състава на подкомисията, която се занимаваше със скандалите на една забавна рубрика в телевизията. Чудесно дело за кабинетен социалист като мен: търговска измама от национален мащаб, експлоатация на невинната публика, изпипани масови интриги — с две думи, добрата стара капиталистическа алчност. И като добавка — онзи шарлатанин Ван Дорен. Такова възпитание, интелект, обноски, чаровност на гимназист — супер УОСП, нали? А излиза, че е мошеник! А ти какво знаеш за това, езическа Америко? Супергой? Говно! Краде пари! Алчен за пари! Ламти за пари и ще направи всичко за тях! Бог да ме прости, почти толкова лоши, колкото евреите — лицемерни Уоспи такива!

Да, аз бях един щастлив юдей в центъра на Вашингтон, с малка собствена групичка, която усърдно взривяваше честността и почтеността на Шарлатана, а в същото време станах любовник на тази красива янки, чиито предци са слезли на тези брегове още през седемнадесети век. Явление, известно като „Да мразиш един гой и в същото време да лижеш една друга от тях“.

Защо ли не се ожених за това красиво и очарователно момиче? Спомням си я в галерията — бледа и чаровна и морскосин костюм със златни копчета, — гледа с такава гордост, с такава любов, когато един

следобед, на първия си публичен кръстосан разпит, който проведох, успях да сгация един много хлъзгав рекламен агент от телевизията... Ах, аз наистина бях доста впечатляващ, за пръв път в действие: хладнокръвен, блестящ, целеустремен, усещаш и най-малкото колебание — едва двайсет и шест годишен. О, да, когато държа в ръцете си моралните козове, пазете се, мошеници такива! Не съм човек, когото можете да подмятате насам-натам, щом знам хиляда процента, че съм прав.

Защо не се ожених за това момиче? Първо, поради надутия училищен жаргон, който използваше. Не го понасях. „Повърнено“ вместо повръщано, „панса“ вместо пансиона, „цвиля“ вместо смея се, „фенер“ вместо глава, „фарове“ вместо очи. О, и „божествено“. (Това, на което Мери Джейн Рийд викаше „жестоко“ — все трябва да ги учатия момичета как да говорят правилно, с моя речник от петстотин думи, научен в Ню Джърси.) После идваха прякорите на приятелите ѝ, а и самите приятели! Пудела, Пипето и Перката, Скаридата, Жестокия, Смотания, Валяка, Битовия и Бабата — звучаха сякаш е била съученичка с Доналд Патока и всичките му роднини. Но моят жаргон също доста я дразнеше. Първия път, когато казах „шиба“ в нейно присъствие (и в присъствието на приятелката ѝ Пипето, облечена с груба жилетка и жабо и загоряла като индианец от прекалено много игра по кортовете на клуба Чеви Чейс), по лицето на Наследницата на първите заселници се появи такъв израз, сякаш току-що съм жигосал тия четири букви на челото ѝ. „Защо?“, попита тя жално, веднага след като останахме сами, *защо* трябва да бъда толкова „непривлекателен“? Какво удоволствие може да ми достави да се държа така „невъзпитано“? Какво, за бога, съм „доказвал“? Защо трябваше да се държиш така гадно? Никой не те е предизвиквал. „Гадно“ тук дебютира вместо „неприемливо“.

В леглото? Никаква фантазия, никаква акробатика или изяви на дързост и умение; както се чукахме за пръв път, така си и продължихме. Аз нападам, тя се предава и върху масивното махагоново легло (семейна реликва) се разпалва значителна жар. Единственото ни допълнително удоволствие беше огледалната от горе до долу врата на банята. Изправени пред него, залепени един до друг, ѝ шепнях: „Виж, Сара, виж!“ Отначало тя се срамуваше и оставяше гледането само на мен, отначало бе скромна и се съгласяваше само

защото аз го исках, но с времето разви нещо като страст към огледалото, също като мен, и следеше отражението на нашето сношаване с определен нарастващ интерес, който се виждаше в погледа ѝ. Виждаше ли това, което виждах аз? *Дами и господа, с черното окосмяване, тегло сто и седемдесет фунта, половината от които още несмляна халва и пастърма, шнотцът^[15] Александър Портной от Нюарк, щата Ню Джърси! А русата вълна, с елегантните гладки крайници ѝ нежното женско лице от Ботичели всеизвестната доставчица на обществен отдих и култура тук, в Медисън Скуеър Гардън, сто и петнадесет фунта от републиканската изисканост и най-дръзките гръдни зърна в цяла Нова Англия — Сара Абът Молсби от Ню Канаан, щата Кънектикът!*

Това, което казвам, докторе, е, че си пъхам кура не толкова в самите тези мадами, колкото в техния произход — като че ли чрез шибането ще открия Америка. Ще покоря Америка, може би това е поточното. Колумб, капитан Смит, губернаторът Уинтрош, генерал Уошингтон — и сега Портной. Като че ли явно съдбата ми е да прелъстя, по едно момиче от всеки един от четиридесет и осемте щата. Що се отнася до жените от Аляска и Хаваите, то наистина нямам никакви амбиции в тези посоки, нямам сметки за уреждане, нито пък купони за употреба или желания, които да удовлетворявам — какви са ми те на мене, шепата ескимоски и ориенталки? Не, аз съм дете на четирийсетте на радиото и Втората световна война и за мен осем отбора правят една лига, а четиридесет и осем щата — една страна. Знам пълните текстове на Флотския химн и на Химна на минохвъргачите, и на песента на военновъздушните сили. Знам думите на песента на флотската авиация: „Вдигни въздушни котви, / ще плуваме в небето, / ще плуваме напето...“ Мога да ти изпея дори песента на понтонниците: Хайде, кажи и какви войски си служил, Шпилфогел, и аз ще ти изпея твоята песен! Моля те, разреши ми — аз си плащам с парите! Спомням си, бяхме постлали палтата си и седяхме върху циментовия под на коридорите в мазето на училището, облежани на дебелите стени, и пеехме в хор, за да запазим бойния си дух, докато прозвучеше сигналът за отбой: „Слави Бога и подай гранатата.“ Пилотът каза „отдай му дължимото, защото синът на мерача е то-о-о-й!“ Само ми я кажи и ако възхвалява звездното знаме, знам я дума по дума! Да, докторе, аз съм дете на учебните тревоги и си

спомням Корехидор и „Кавалкадата на Америка“, и флага, ветреец се на пръта, побит и наклонен сърцераздирателно на Иво Джима^[16]. Колин Кели падна като огнен метеор, когато бях осемгодишен, а Хирошима запуши като прахан една седмица след като бях навършил дванайсет. И това беше основата на детството ми. Четири години на омраза към Хитлер, Тойо и Мусолини и любов към тази смела, решена на всичко република! Отдал цялото си малко еврейско сърце за нашата американска демокрация! Добре, ние спечелихме, врагът е мъртъв в малка уличка зад „Вилхелмщрасе“ и е мъртъв, защото аз се молих за това! И нека дойде това, което ме очаква. Моята войнишка равносметка — истински американски задник! Пички от Родината, ето ме! Моята тържествена клетва към пътката на Съединените американски щати и републиката, която тя символизира: Девънпорт, щата Айова! Дейтън, щата Охайо! Шенектади, щата Ню Йорк и съседен Трои! Форт Майърс, щата Флорида! Ню Канаан, щата Кънектикът, Чикаго, щата Илинойс! Албърт Лий, щата Минесота! Портланд, щата Мейн! Маундсвил, щата Западна Вирджиния! Скъпа земя на шикси цепки, за тебе пея аз!

*От планините
там до прериите,
до океана, който с мойта ня-я-я-на съм по-о-окрил-л-
л!*
Благословя Америка-а-а-а-а-а!
Дом мой ДОМ МИИИИИЛЛЛЛ-Л!

Представете си какво ми беше, когато научих, че поколения наред семейство Молсби са погребвали мъртъвците си в Ню Бери Порт, Масачузетс, а поколения от семейство Абътс — в Салем, *Земя, в която моите деди лежат, земя на моите горди предци...* Точно. А, и още: пред мен беше едно момиче, чиято майка настръхваше от звука на името „Елинон Рузвелт“. А самото то е седяло на коленете на Уендел Уилки в Хоуб Сауид, Флорида, през 1942 година (по времето, когато баща ми се е молил за Хранк Рузвелт по празниците, а майка ми го благославяше пред запалената свещ в петък). Сенаторът от Кънектикът е делил една стая с татенцето й в Харвард, а батко й „Паунч“,

възпитаник на Йейл, е имал място на Нюйоркската борса и (какъв късмет бих могъл да извадя) играел поло (игра, която се води от гърба на коня!) в събота следобед някъде из окръг Уестчестър, докато си карал учението. Тя би могла да се роди Линдабъри, както разбирате. Дъщеря на шефа на баща ми! Ето ви едно момиче, което знаеше да кара яхта, знаеше да си изяде десерта с два сребърни прибора (парче кекс, което иначе можеш да хванеш с ръка; трябваше да я види човек как работи с ножа и вилицата — като китаец и пръчици! Какви ли не номера беше научила в тоя затънтен Кънектикът!). Дейности, които можеха да бъдат причислени към екзотичното и даже към забраненото, тя изпълняваше толкова леко, просто ей така — и аз бях онемял (въпреки че това не беше всичко) като Дездемона, чула за човекоядците. Попаднах на една изрезка от вестник в дневника ѝ, една колонка, озаглавена „Дебютантката на деня“, която започваше така: „Патици, пъдпъдъци и фазани, по-добре избягвайте Ню Канаан тази есен, защото САРА АБЪТ МОЛСБИ, Сали, дъщеря на мистър и мисис Едуард Х. Молсби, открива ловния сезон. Стрелбата — с пушка, докторе, — стрелбата е едно от хобитата на открито на госпожицата. Тя обича също да язди, а това лято ще опита късмета си и с въдица.“ А сега внимавайте, мисля, че тази история ще заинтригува всекиго: „ще опита въдицата си срещу някои от тези пъстърви, които плуват около «Уиндвю» — лятната ѝ фамилна резиденция“!

Но имаше нещо, което Сали не можеше — да ми духа. Да изпразни пушката си по една малка крякаща патка — чудесно, — но да налапа кура ми, това е извън възможностите ѝ. Съжалявам, каза тя, ако го приемаш толкова навътре, но това е нещо, което не бих могла да опитам. Не бивало да се държа така, сякаш това е лична неприязън, защото нямало нищо общо с мен като индивид... О, нима? Дръжки! Да, мен ме вбесяваше точно убеждението ми, че ме дискриминират. Баща ми не можеше да се издигне в „Бостън и Нортистърн“ точно по същата причина, поради която Сали Молсби не желаше да го надуе. Има ли справедливост на тоя свят? Къде е Еврейската антиклеветническа лига...?

— Да, но аз го искам, това не е въпрос на „необходимост“! Аз искам...

— Е, аз пък не.

— Но *защо*?

— Защото не искам.

— По дяволите, това може да бъде отговор на едно дете, Сара — „защото“! Посочи причина!

— Аз... Аз просто не искам, това е.

— Но това ни връща отново на въпроса „защо“? *Защо?*

— Не мога, Алекс, просто не мога.

— Посочи ми поне една основателна причина!

— Моля те — отвърна тя, знаейки правата си, — мисля, че не е необходимо.

Да, не беше необходимо, защото за мен отговорът беше достатъчно ясен: *Защото не знаеш как се насочва яхта по вятъра, не знаеш какво е стаксел, никога не си притежавал вечерни дрехи и не си бил на официален прием...* Да, сър, ако бях някой едър русокос гой, облечен в розов костюм за езда и обут със стодоларови ловни ботуши, не се притеснявайте, щеше да ми го захапе на секундата, сигурен съм в това!

Но се оказа, че греша. Три месеца прекарах да натискам постоянно тила ѝ (натиск, посрещан с изненадваща съпротива, дори затрогващи прояви на упоритост от такава деликатна и дружелюбна личност), за три месеца я съсипах с аргументи и дърпане за ушите. После една вечер тя ме покани да чуя Моцарт в изпълнение на Будапещенския струнен квартет в Библиотеката на Конгреса; по време на финалната част на кларинетния квинтет ме хвана за ръка, лицето ѝ светна и когато се върнахме в апартамента и си легнахме, Сали каза:

— Алекс... аз... ще...

— Какво „ще“?

Но тя вече бе изчезнала отдолу под завивките и го бе налапала! Това означава, че тя пое кура ми с уста и го задържа там, докато преброя до шейсет, държейки изненаданото малко нещо сякаш бе термометър. Аз отхвърлих одеялото — това трябваше да се види! За чувства, то нямаше много какво да се чувства, но гледката бе изумителна! Само че Сали вече бе свършила. Вече го бе изместила до лицето си, сякаш бе скоростният лост на спортната ѝ кола. А по лицето ѝ имаше сълзи.

— Направих го — съобщи тя.

— Сали, о, Сара, не плачи.

— Но аз наистина го направих, Алекс!

— ... искаш да кажеш... това е всичко?

— Нима — изпъшка тя — има *още*?

— Е, ако трябва да бъда малко по-откровен, искам да кажа, искрен с теб, това ще бъде възнаградено...

— Но той се подува. Ще се задуша...

ЕВРЕИН ЗАДУШАВА ДЕБЮТАНТКА С ПЕНИСА СИ.
*Абсолвентка на Васар Джорджтаун — жертва на удушаване.
Арестуван еврейски адвокат...*

— Не и ако дишаш!

— Ще се... ще се задавя...

— Сара, най-доброто лекарство против задуха е дишането.
Просто дишай и това е спасението. Нищо повече.

Господ да я благослови — опита се. Но се отказа, зинала:

— Казах ти! — изстена.

— Но ти не дишаше.

— Не мога с това нещо в устата.

— През носа. Все едно че плуваш.

— Но аз не плувам!

„ПРЕДСТАВИ СИ“, настоях и въпреки че направи още един деликатен опит, само след секунда изплува, тресейки се от кашлица и сълзи. Прегърнах я (това чудесно, добронамерено момиче! Убедено от Моцарт да духа, на Алекс! О, мила, като Наташа във „Война и мир“! Нежна млада графиня!). Люлях я, гъделичках я, накарах я да се смее, за пръв път ѝ казах: „Аз също те обичам, скъпа!“ Но за мен не можеше да бъде скрито, че въпреки многото ѝ качества и чар, въпреки предаността, красотата, грацията ѝ на сърна, мястото ѝ в американската история — никога в мен нямаше да има истинска „любов“ към нея, потомката на първотаселниците. Непочтен към крехкостта ѝ! Завистлив към маниерите ѝ. Обиден от семейството ѝ. Не, не, тук има твърде малко място за любов.

Не, Сали Молсби беше подарък, който един син можеше да направи за баща си. Малко отмъщение към мистър Линдабъри за всички онези вечери и недели, които Джак Портной беше прекарал да събира застраховки из квартала на цветнокожите. Малко възнаграждение, изтръгнато от „Бостън и Нортистърн“ за всички онези години на честна служба и експлоатация.

- [1] Резиденцията на кмета на Ню Йорк. — Б.р. ↑
- [2] Превод Ал. Шурбанов. — Б.р. ↑
- [3] Срам, позор (идиш). — Б.пр. ↑
- [4] Мъжаги (идиш). — Б.пр. ↑
- [5] Петокнижието (евр.). — Б.р. ↑
- [6] Ритуална наметка, използвана при обреди (идиш). — Б.р. ↑
- [7] Противозаконна е дискриминацията срещу която и да било личност (исп.). — Б.р. ↑
- [8] Известна книга за живота в Алабама по време на Депресията, с поетичен текст от Джеймс Ейджи и художествени снимки от Уокър Еванс. — Б.р. ↑
- [9] Героиня от известен музикален филм. — Б.р. ↑
- [10] Нееврейски младеж (идиш). — Б.р. ↑
- [11] Васко Нунес де Балбоа (1475–1519) — испански конкистадор. — Б.р. ↑
- [12] Дървеница (идиш). — Б.р. ↑
- [13] Американски телевизионен комик, един от прочутите братя Маркс. — Б.пр. ↑
- [14] Руса американска киноактриса от средата на миналия век. — Б.р. ↑
- [15] Юнак (идиш) — Б.р. ↑
- [16] Японски остров, арена на ожесточена битка между японските и американските войски по време на Втората световна война. — Б.р. ↑

В ИЗГНАНИЕ

В неделите, когато е достатъчно топло, двайсетина мъже от махалата правят един мач по софтбоул от седем начални, като започват в девет и завършват в един следобед. Залогът за всяка игра е долар на човек. Съдия е нашият зъболекар — доктор Улфенбърг, възпитаник на махленския колеж, вечерното училище на Хай Стрийт, което за нас има славата на Оксфорд. Между играчите са месарят, неговият брат близък — водопроводчикът, зарзаватчията, собственикът на бензиностанцията, където баща ми си пълни колата — всички на възраст между трийсет и петдесет, въпреки че тяхната възраст не ме интересува, за мен те са само „мъжете“. Дори на игрището продължават да дъвчат недопушените си пури. Не момчета, както виждате, а мъже! С кореми! Мускули! Ръце, обрасли с черни косми! А гласовете им — топовни гърмежи, които се чуват през две улици. Представям си гласните им струни — дебели като въжета за простиране, — белите им дробове с размери на дирижабли! Никой не може да им забрани да мотолевят думите и да иска от тях да се изразяват по-ясно! А пък какви безобразни неща говорят! Разговорът на игрището не е разговор, а наръчник на кибика (за това малко момче, което току-що почва да изучава изкуството на осмиването) — весел, особено обидите, които бълваше един човек, наречен от баща ми „Лудия руснак“, Бидерман, собственик на сладкарницата на ъгъла, който имаше не само много смешно, но и много ефектно „колебливо“ странично хвърляне. „Абракадабра“ — вика той и мята така, че можеш да се счупиш врата, ако го проследиш. И винаги гледа да го тури на доктор Улфенбърг: „Сляп съдия, добре, ама сляп зъболекар?“ Мисълта го кара да се плесне с ръкавицата по челото. „Играй, шут такъв — подканя го доктор Улфенбърг, на вид съвсем като Кони Мак в тия перфорирани огромни обувки и панамена шапка, — започвай, Бидерман, ако не искаш да те изхвърля за обида...“ „Докторе, да не би да си учил в зъболекарското училище по Брайлово писмо?“

Междувременно откъм зяпачите долита игрива забележка от един, който на външен вид повече прилича на бетонобъркачка, отколкото на Хомо сапиенс, царя на бакалските стоки Али Соколоу. Ама каква урна отваря (както казва майка ми)! Половината игра обидите летят от неговото място в центъра на полето към базата, а когато дойде редена неговия отбор да бие и той заеме мястото си на първа база, течението обръща посоката си без прекъсване. Без да му пука от това, което става на игрището. Обратното. Баща ми, когато не е на работа в неделя сутринта, идва да поседи и да погледа малко с мен. Той познава Али Соколоу, както и повечето играчи тъй като са ергенували заедно в Централ Уорд, преди да се запознае с майка ми и да се премести в Джърси Сити. Казва, че Али винаги си е бил такъв — „истински артист“. Когато Али се впусне към втора база, без да спира мръсотиите и подмятанията към точката за хвърляне (където все още няма батър, и където доктор Улфенбърг все още мете с малката метличка, която е донесъл специално за играта), хората от пейките си умират от смях, ръкопляскат и викат: „Покажи им, Али! Скапи го, Соколоу!“ И тогава неизменно доктор Улфенбърг, който се взема много на сериозно, повече, отколкото се полага на непрофесионалист (и е чист немски евреин), вдига ръка и спира една вече прекъсната от Соколоу игра, като казва на Бидерман: „Бихте ли изкарали този мешугенер^[1] от игрището?“

Наистина затрогваща картинка. Седя на дървените пейки успоредно с първа база, заврял съм нос и бейзболната си ръкавица и душа този възкисел пролетен букет от миризми — пот, кожа, вазелин, — и се скъсвам от смях. Не мога да си представя, че бих могъл да живея на друго място освен тук. Защо да заминавам, защо да напускам, когато тук има всичко, което бих могъл да пожелаая? Подигравките, шегите, преструвките, закачките — такава веселба! Прекрасно е! Но въпреки всичко те са истински и сериозни до смърт! Би трябвало да ги видите в края на играта, когато доларите трябва да се сменят притежателите си. Не му убеждавайте, че не са сериозни! Победата и загубата не са шега... и въпреки всичко са! Това ме очарова най-много. Колкото и да е жестока борбата, те не могат да спрат да се кривят и правят на клоуни. Разиграват комедия. Колко бих искал да съм голям и да стана истински евреин! Да живея завинаги в Уикуйек, да играя

софтбол на Ченслър авеню от девет до един всяка неделя, чудесна комбинация от клоун и състезател, кибицещ хитрец и опасен батер.

И къде си го спомням всичко това? Кога? Докато пилотът, капитан Майърсън, прави последен кръг над Тел Авивското летище. Залепил съм лице на прозореца. *Да, мисля си, бих могъл да изчезна, да сменя името си и никой повече да не чуе за мен* — после Мейърсън прави завой и за пръв път виждам Азиатския континент. Гледам от две хиляди фута Израелската земя, там, където се е появил еврейският народ, а в същото време ми се натрапва споменът за неделните игри на софтбол в Ню Йорк.

Възрастната двойка до мен (Една и Феликс Соломон), които само за час полет успяха да ми разкажат всичко за своите деца и внуци в Синсинати (разбира се, с помощта на куп снимки), сега се смушкват един друг и заедно клатят глави в мълчаливо задоволство, дори побутват някакви техни приятели през пътеката, двойка от Маунт Върнън, с която току-що са се запознали (Силвия и Бърни Пърл) и последните двама също се обръщат, за да видят как един висок добре изглеждащ, млад еврейски адвокат (и неженен! Чудесна партия за нечия дъщеря!) изведнъж започва да плаче, когато самолетът докосва еврейската земя. Въпреки че това, което предизвиква сълзите, не е причината, за която си мислят хората — първото зърване на родната земя, прибирането в къщи от дълго изгнание, а гласът, който чувам в ухото си на малко деветгодишно момче — *моят* глас, искам да кажа. На девет. Аз на девет години. Едно нацупено, намръщено, дръзко хлапе, в чийто глас винаги позира тонът на недоволството („като че ли — както казва майка ми — светът му е дължен, а пък е само на девет години“), но все пак весело и засмяно, не забравяйте това! Ентусиаст! Романтик! Имитатор! Деветгодишно влюбено в живота дете! Изпълнено с невинни детски мечти! „Отивам на игрището!“, провиквам се към кухнята, а между зъбите ми — влакна от пушена сьомга като хирургически конци. „Отивам на игрището, мамо“, като потупвам с ръка бейзболната си ръкавица. „Ще се върна около един...“ „Чакай малко! Колко е часът? Къде отиваш?“ „*На игрището*“ крещя, много силно, за да бъда чул, излиза сякаш съм сърдит, но без съответните последствия, „... да гледам мъжете!“

И това е фразата, която ме разчувства, когато докосваме Eretz Israel^[2]: да гледам мъжете.

Защото обичам тези мъже! Искам да порасна, за да *бъда* един от тях! Да се връщам в къщи за неделния обед в един часа, чорапите, изсулени след двайсет и един ининга софтбола, бельото, вмирисано като на тежкоатлет, а в мускула на ръката, с която мятам — леко туптене от ниските и красиви топки, които съм пускал цяла сутрин, за да задържа противника: за косата разрошена, между зъбите пясък, краката отмалели, а стомахът свит от смях, с други думи, превъзходно усещане, един як евреин, превъзходно изтощен... Насочвам се към къщи за рехабилитация... и при кого? При *моята* съпруга и *моите* деца, при моето собствено семейство — в Уикуейк! Бръсна се и вземам душ — поточета мръснокафява вода се стичат по лицето ми, ах, че е хубаво, ах, да, истинско удоволствие, да стоиш така и почти да се щавиш с вряла вода. Това ми се струва толкова *мъжествено* — да превръщам болката в удоволствие. После нахлузвам чифт леки джинси и прясно изпрана „каубойска“ риза — супер! Свиркам си някаква известна мелодия, възхищавам се на бицепсите си, прекарвам един парцал по обувките си, за да светнат, а междувременно децата прелистват неделните вестници (очите им са точно с цвета на моите) и се хият на килима в дневната, съпругата ми, мисис Александър Портной, слага масата в столовата — майка ми и баща ми ще ни дойдат на гости, ще влязат всеки момент, както правят всяка неделя. Ама *бъдеще*, а! Просто и задоволително! Изтощителна и освежаваща игра на софтбола, в която изразходваш енергията си — това за сутринта, — а следобед, препълнената със задушено чиния на семейния живот и вечер три пълни часа от най-добрата забавна радиопрограма в света; да, тъй както аз съм се наслаждавал на щуранията на Джак Бени из банковия трезор в компанията на *баща* ми, на разговорите на Фред Алън с мисис Нусбаум и Фил Харис с Хранки Ремли, така и моите деца ще се забавляват с тях заедно с мен и тъй нататък до стотното коляно. И след това, след Кени Бейкър, аз заключвам предната и задната врата, угасям всички лампи (проверявам, както прави баща ми, дори и втори път проверявам газа, да не загубим живота си през нощта). Целувам красивата си сънена дъщеричка и умния си сънен син — и в ръцете на мисис А. Портной, тая мила и нежна (и в сладникавите ми, но умерени фантазии — безлика) жена, потушавам огньовете на обзелите ме желания. Сутринта слизам в центъра на

Нюарк, до съдебната палата на Есекс, където прекарвам работния си ден в търсене на справедливост за бедните и онеправданите.

Осми клас — посещаваме съдебната палата, за да разгледаме архитектурата ѝ. В къщи, в стаята си тази вечер записвам в новия си лексикон под графата ВАШЕТО ЛЮБИМО МОТО: „Не бий падналия.“ Моята любима професия? „Адвокат.“ ЛЮБИМ ГЕРОЙ? „Том Пейн и Ейбрахам Линкълн.“ Линкълн седи пред съдебната палата (в бронза, излят от Гъдзън Борглъм) с бащински и загрижен вид: нали знаете колко се грижи за всички. Статуята на Вашингтон (прав и авторитарен) пред коня си наглежда Бродстрийт. Тя е дело на Дж. Маси Райнд (ние записваме това неприличащо на име на скулптор в тетрадките си); учителят ни по рисуване казва, че двете статуи са „гордостта на града“, и в редица по двама се отправяме към картините на Нюаркския музей. Трябва да призная, че Вашингтон ме оставя хладен. Може би заради коня, това, че се е облегал на кон. Във всеки случай той очевидно е гой. Но Линкълн! Идва ми да заплача. Само погледнете как стои там, толкова измъчен! Как се е борил за онеправданите — така ще правя и аз!

Малко, симпатично еврейско момче! Моля, моля, аз съм най-симпатичното малко еврейче, което е живяло някога! Само вижте моите фантазии, колко са сладки и самоотвержени! Благодарност към родителите, лоялност към съплеменниците, преданост към делото на справедливостта!

А, и какво му е лошото? Упорита работа в една идеализирана професия, игри, изиграни без фанатизъм и насилие между равни по интелект и без присмех, семейно опрощаване и любов. Какво лошо има да вярваш във всичко това? Какво се случи със здравия разум, който притежавах на девет, десет, единайсет години? Как можах да се превърна в такъв враг и убиец на самия себе си? И така самотен! О, така самотен! Нищо друго освен едно *его*! Заключен в себе си! Да, трябва да се запитам (докато самолетът ме носи — вярвам — далеч от моя мъчител) какво е станало с моите намерения, тези почтени и стойностни цели? Дом? Нямам. Семейство? Не! Неца, които бих могъл да притежавам само като щракна с пръсти... добре, защо не щракнах тогава и да уредя живота си? Вместо да гушкам децата си и да лежа до вярната си съпруга (на която също съм верен), за две последователни вечери вкарвам в леглото си — съвместно, както

казват в бардаците — малка дебела италианска курва и неграмотна и неуравновесена американска манекенка. И това даже не е разбирането ми за хубаво прекарване на времето, да ги вземат мътните! А какво тогава? Казах ви! И настоявам — да си седя в къщи и да слушам Джак Бени заедно с децата си! Да възпитавам интелигентни, здрави, любещи деца! Да съм опората на някоя добра жена! Достойнство! Здраве! Любов! Работа! Интелигентност! Доверие! Почтеност! Здрав дух! Състрадание! Какво, по дяволите, ме интересува чувственият секс? Как мога да се оплитам с нещо толкова просто, толкова *глупаво* като някаква си путка? Колко е абсурдно, че накрая хванах венерическа болест! На моята възраст! Защото съм сигурен в това — прихванал съм нещо от тая Лина! Просто трябва да се почака малко, за да се появи триперът. Но аз няма да чакам, не мога: в Тел Авив — на доктор, първата ми работа, преди да се появи сифилисът или преди да ослепея!

Само че какво ще правим с мъртвото момиче в хотелската стая? Защото досега тя трябва да го е извършила, сигурен съм. Хвърлила се е от балкона по кюлоти. Влязла е навътре в морето, докато потъне и се удави, носейки най-малките възможни бикини. Или пък е пила бучиниш в осветените от луната сенки на Акропола — облечена във вечерна рокля от Баленсиага! Тая празноглава, ексхибиционистична, склонна към самоубийства прѣдла! Когато го направи, ще бъде фотогенична — ще изглежда като реклама на дамско бельо! Ще я публикуват както обикновено в притурката към неделния брой, само че мъртва! Трябва да се върна, преди това смешно самоубийство да легне на съвестта ми! Трябваше да телефонирам на Харпо! Даже не се и замислих — просто хукнах да се спасявам. Трябваше да я накарам да говори по телефона с доктора си. Ама той дали ще каже нещо? Съмнявам се! Това нямао копеле, той *трябва* да го направи, преди тя да извърши необратимото отмъщение! МАНЕКЕНКА СИ ПРЕРЯЗВА ГЪРЛОТО В АМФИТЕАТЪР; *Медея, сложила край на живота си...* и те ще публикуват бележката, която ще намерят повече от сигурно в бутилка, напъхана в цепката ѝ. „Отговорността носи Александър Портной. Той ме принуди да спя с една курва и след това не пожела да ме направи честна съпруга. Мери Джейн Рийд.“ Да благодарим на бога, патката не може да пише! Ще бъде като на гърци за тези гърци! Да се *надяваме*.

Бягам! На път, отново се спасявам — и от какво? От още една, която иска да ме направи светец! Какъвто не съм! И не искам, нито пък възнамерявам да бъда! Не, да говорим за вина от моя страна, би било *комично*! Не искам и да *чуя*! Ако се самоубие — но тя няма да се реши на такова нещо! Не, ще направи нещо по-отвратително от това — ще се обади на кмета! И затова бягам! А, няма. Аа, ще се *обади*. *Сигурно!* И сигурно вече го е направила. Спомняте ли си? *Ще те изобличи, Алекс. Ще се обадя по телефона на Джон Линдзи. Ще телефонирам на Джими Бреслин.* И е достатъчно шантава, за да го направи! Брислин — ченгето! Геният на градското управление! Господи, нека пукне тогава! Скачай, невежа, разрушителна кучко — по-добре ти, отколкото аз! Само това ми трябва сега — да започне да върти на телеграфните агенции; мога да си представя баща ми, който отива до ъгъла следобед, за да си вземе „Нюарк Нюз“, и ето, думата СКАНДАЛ, изписана с тлъсти букви, а под нея снимка на любимия му син! Или като включи телевизора за новините в седем, кореспондентът на Си Би Ес в Атина интервюира Маймуната от болничното ѝ легло. „Портной, точно така. Главно П, след това О, след това мисля Р, о, по-нататък не помня, мистър Ръд, но кълна се в подмокрената си катерица, че ме накара да спя с една курва!“ Не, не, не преувеличавам: спомнете си за момент характера ѝ и липсата на срам. Какво ще кажете за Лас Вегас? Спомняте ли си отчаянието ѝ? Тогава ще се убедите, че не ме наказва съвестта, каквото и отмъщение да си представя, тя може да си представи същото. И още как! Вярвайте ми, не сме чули последната дума на Мери Джейн Рийд. Предполагаше, че ще спасявам живота ѝ — *но аз не го направих*. Вместо това я накарах да спи с курви! Така че тя има какво още да каже!

И сякаш за да ме накара да се хапя по задника, под мен всичко е синьо — Егейско море! Тиквенското Егейско! Моето поетично американско момиче! Софокъл! Много отдавна! О, Тикво, скъпа, повтори го. *Защо би трябвало да извърша подобно нещо?* Жена, която знаеше какво струва! Толкова запазена психически, че нямаше никаква нужда да я спасявам или да изкупвам греховете ѝ. Нямаше нужда от разговори за бляскавата ми съдба! Как ми четеше стихове в Антиох, как ме посвещаваше в литературата, в новото виждане, новото разбиране на изкуството и художествеността... О, защо я заряхах... Не

мога да го повярвам — защото тя не искаше да бъде *еврейка*? „Вечната нотка тъга...“ „Мрачните приливи и отливи на човешкото нещастие...“

Само че *това* ли е човешкото нещастие? Аз мислех, че трябва да е по-възвишено! *Достойно* страдание! *Многозначително* страдание — нещо подобно на Ейбрахам Линкълн. Трагедия, а не фарс! Това, което имах предвид, бе нещо по-скоро а ла Софокъл. Великият Освободител и т.н. Никога не ми е минавало през ума, че най-накрая ще се опитам да освободя не някой друг, а собствения си хуй. СВОБОДА ЗА МОЯ ИВАНЧО! Ето това е лозунгът на Портной. Това е историята на моя живот, цялата обобщена в четири героични мръсни думи. Пародия! Моите цели, принизени до кура ми. РЪКОДЕЛЦИ ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ, ОБЕДИНЯВАЙТЕ СЕ! НЯМА КАКВО ДА ЗАГУБИТЕ ОСВЕН МОЗЪЦИТЕ СИ! Ама че съм лайно! Влюбен в никого и в нищо! Необичан и необичащ! И аха да стана Профюмо на Джон Линдзи! Поне така изглеждаше на един час път от Атина.

Тел Авив, Яфа, Йерусалим, Бир-Ше'ва, Мъртво море, Седом, Ейн Геди и след това на север до Цезарея, Хайфа, Акко, Тиберия, Сафьед, Горна Галилея... по-скоро сън, отколкото истина. Не че се поддавам на чувства. Сблъсках се с много по-невероятни неща в Рим и Гърция покрай моята компаньонка. Не, за да осмисля поне донякъде импулса, който поначало ме накара да се метна на самолета на Ел Ал, за да се превърна от объркан беглец отново в мъж, господар на волята си, осъзнаващ намеренията си, вършещ това, което иска, а не това, което се налага, отправих се на обиколка из страната, като че ли пътуването бе предприето нарочно, предварително премислено, желано и по смислени, пък били те и конвенционални причини. Да, вече ще добия (след като по необясним начин съм тук), както се казва, горчив опит. Ще се променя за добро в края на краищата, което е моя черта. Или беше, нали? Затова ли все още чета с молив в ръка? За да се учи? Да стана *по-добър*? (от кого?) Така изучавах географските карти в леглото си, купувах си исторически и археологически текстове и ги четях, докато ям, наемах екскурзоводи, коли — упорито търсех и видях всичко, което можах в този зной, гробници, синагоги, крепости, джамии, храмове, пристанища, руини, нови, стари. Посетих пещерите Кармел, прозорците на Шагал (аз и стотина баби от Детройтския

Хадасах^[3]), Юдейския университет, разкопките Бет Ше, на, пропътувах зелените кибуци, обжарените пустини, непристъпните застави по границите из планините, изкачих се малко и по Масада под артилерийския обстрел на слънцето. И открих, че всичко, което виждам, мога да асимилирам и разбера. История, природа, изкуство. Даже пустинята Негев — тая халюцинация — почувствувах като истинска и принадлежаща на този свят. Пустиня. Но това, което беше невероятно и страшно за мен, по-необикновено от Мъртво море и дори от драматичната пустош на Цин, където скитах един зловещ час под лъчите на палещото слънце между белите скали, сред които (както разбрах от пътеводителя) са се скитали племената на Израел (откъдето взех като сувенир — и сега ми е в джоба — такъв камък, какъвто, както ме информира екскурзоводът, Зипорах е използвал за обрязването на Мойсей...), това, което придаде на цялото ми пътуване нелеп облик, бе един прост, но напълно неправдоподобен (за мен) факт: аз съм на еврейската земя. В тази страна всички са евреи.

Сънят започва още в момента, когато слизам. *Аз съм на летище, където не съм бил никога преди, и всички хора, които виждам — пътници, стюардеси, билетопродавачи, носачи, пилоти, таксиметрови шофьори, — са евреи.* Толкова ли е различно от сънищата, които разказват вашите пациенти? Толкова ли е различно от това, което човек изпитва, когато спи? Но да сънуваш с отворени очи — кой е чувал за такова нещо? Надписите по стените са еврейски — еврейски графити! *Флагът* е еврейски. Лицата, които виждате, са същите като по Чанслър авеню! Лицата на моите съседи, моите чичовци, учители, родителите на приятелите ми от детство. Лица като моето собствено! Само че се движат пред екрана на белите стени, под палещото слънце и сред тропическа растителност. И това не е Маями Бийч. Не, лицата на Източна Европа, но само на хвърлей от Африка! В късите си панталони мъжете напомнят ръководителите на летните еврейски лагери, където съм работил през летните ваканции — само че това не е летен лагер. Това е у дома! Това не са учителите от гимназията на Нюарк в отпуск за два месеца, със свирки и папки, сред планините на Ню Джърси. Това са (няма друга дума) местните хора. Върнали са се! Това е мястото, където всичко е започнало! Просто са били на една дълга почивка и това е всичко! Хей, *тук ние сме ГОСПОДАРИТЕ!* Таксито ми минава през голям площад, заобиколен

отвсякъде с кафенета, каквито човек може да види в Париж или в Рим. Само че кафенетата са препълнени с евреи. Таксито изпреварва някакъв автобус. Поглеждам през прозорците му. Още евреи. Включително и шофьорът. Включително и полицаят, който регулира движението! В хотела питам регистратора за стая. Той има тънички мустачки и говори английски сякаш е Роналд Колман. Но и той е евреин.

И сега драмата се задълбочава.

Минава полунощ. Привечер алеята покрай морето е изпълнена с весела и оживена тълпа евреи — евреи, които ядат сладолед, пият сокове, говорят си, смеят се, вървят, хванати за ръце. Но сега, като се връщам в хотела, откривам, че всъщност съм съвсем сам. В края на алеята, откъдето трябва да мина, преди да стигна хотела, виждам петима младежи, които пушат и разговарят. Еврейски младежи, разбира се. Когато ги наближавам, разбирам, че те ме очакват. Един от тях излиза напред и се обръща към мен на английски: „Колко е часът?“ Поглеждам часовника си и разбирам, че няма да ме пуснат да мина. Ще ме нападнат! Но как е възможно? Щом те са евреи и аз съм евреин, какъв би могъл да бъде мотивът им да ми сторят зло?

Трябва да им кажа, че правят грешка. Разбира се, те не биха могли да се отнесат с мен сякаш са банда антисемити. „Извинете“, казвам и се опитвам да се промъкна между тях със строга физиономия на бледото си лице. Един от тях се провиква: „Господине, колко е...“, при което аз ускорявам крачка и продължавам бързо към хотела, като все още не мога да разбера защо искат да ме уплашат така, щом всички сме евреи.

Трудно обяснимо, нали?

Вече в стаята, бързо събувам панталоните и гащетата си и под светлината на нощната лампа разглеждам пениса си. Намирам, че органът е ненакърнен и без каквито и да е явни признаци на заболяване, но въпреки всичко не се успокоявам. Може би в определени случаи (вероятно най-тежките) никога няма външни прояви на заразата. Може би по-скоро разяждащите процеси се извършват скрито и неподозирано в тялото, докато накрая болестта достигне необратим стадий и пациентът е обречен.

На сутринта се събуждам от шума под прозореца ми. Едва седем часът е, но като поглеждам навън, виждам, че плажът вече гъмжи от

хора. Гледката е стряскаща в такъв ранен час, особено като се има предвид, че е събота, и аз очаквах в града да цари дух на тържественост и набожност. Но тълпата от евреи — пак евреи — е весела. Разглеждам члена си на утринната светлина и — отново — съм обзет от опасения, когато откривам, че той е в отлична форма.

Излизам от стаята си, за да отида и да пошляпам в морето заедно с щастливите евреи. Влизам там, където тълпата е най-гъста! Играя си в море, пълно с евреи! Игриви, скачащи евреи! Гледайте как еврейски крайници се движат из еврейската вода! Гледайте как еврейските дечица се смеят и си играят, сякаш това място си е тяхно... Както и е! И Спасителят — и той е евреин! Нагоре-надолу по плажа, докъдето ми стига погледът — само евреи и в прекрасната утрин се изсипват все повече и повече, като от рог на изобилието. Изтягам се на плажа, затварям очи. Над главата си чувам шум от мотор — няма страшно, еврейски самолет. Под мен пясъкът е топъл — еврейски пясък. Купувам си еврейски сладолед от еврейски продавач. „Е, това вече е друга работа — си казвам, — еврейска страна!“ Но идеята е по-лесно изразима, отколкото обяснима: не мога съвсем да проумея това. Алекс в Страната на чудесата.

Следобед се запознавам с млада жена, зеленоока и мургава, която е лейтенант в еврейската армия. Вечерта лейтенантът ме завежда в един бар на пристанището, чиито клиенти според нея са предимно рибари и докери. Еврейски рибари и докери? Да. Аз се засмивам и тя ме пита какво толкова смешно има. Дребната ѝ пищна фигура, пристегнатата в средата с широк военен колан, ме възбужда. Що за решителна, хладнокръвна и без всякакво чувство за хумор миньонка! Не зная дори дали ще ми позволи да ѝ поръчам нещо (даже и да говорех езика). „Кое ти харесва повече — пита тя, след като всеки от нас е пресушил по бутилка еврейска бира, — трактори, булдозери или танкове?“ Аз пак се засмивам.

Каня я в хотела. Вече в стаята ние се боричкаме, целуваме се, започваме да се събличаваме и изведнъж аз загубвам ерекция.

— Виждаш ли — казва лейтенантът, сякаш подозренията ѝ напълно са се потвърдили, — ти не ме харесваш. Изобщо.

— Харесвам те, разбира се, че те харесвам — отговарям аз. — Откакто те видях в морето, толкова много ми харесваш. Гладичка си като малко тюленче... — Но после засрамен, смутен и разкрит от това

спипване, избухвам: — Но може да съм болен, разбираш ли? Няма да е честно.

— И това ли намираш смешно — изсъсква тя, сърдито си навлича униформата и си заминава.

Сънища! Де да бях ги имал! Но аз нямам нужда от сънища, докторе. Затова и почти не сънувам — защото вместо сънища си имам този живот. При мен всичко става посред бял ден! Изкривеното и мелодраматичното — това е ежедневието ми. Странните съвпадения в сънищата, символите, ужасяващо смешните ситуации, странните злокобни знаци, случайностите пониженията, странните удари на съдбата — кога за добро, кога за зло, — които хората преживяват насън, при мен се случват наяве! Познавате ли някой друг, дето майка му наистина да го е заплашвала с нож? Кой друг е имал късмет собствената му майка да го заплашва направо с кастриране? Кой друг, при това с такава майка, е имал тестис, дето не е искал да си отиде на мястото? Орех, който трябваше да бъде примамван, глезен, убеждаван, упояван, за да го накараш да слезе да си живее в скротума като човек! Познавате ли някой друг да си е счупвал крака, докато преследва *шикси*? Или да се изпразни в окото си, когато е за пръв път с мадама? Или да намери истинска жива маймуна наред улиците на Ню Йорк, момиче, пристрастено към банани? Докторе, може би другите пациенти сънуват — при мен *всичко се случва наяве*. Моят живот е без латентно съдържание. Съновиденията се *случват*! Докторе, на мен *не може да ми стане в Израел*! И това ако не е символизъм, буби? Ненадминат съм! Не можах да задържа ерекцията си в Обетованата земя! Поне не когато имах нужда от това, не когато го исках, не когато имаше нещо много по-примамливо за завиране от собствената ми ръка. Но както се оказва, желе не може да се напъха в нищо. А аз предлагам на това момиче желе. Пандишпан! Някакъв си мек напръстник. А през цялото време тази малка самоуверена лейтенантка вее гордо израелски цици и очаква да бъде яхната от някакъв командир на танк!

И после пак, само че още по-лошо. Моето последно падение и унижение — Наоми, еврейската ми Тиква, Героинята, тази безразсъдна, червенокоса, луничава яка чиновничка! Взех я на стоп за Хайфа от един кибуц близо до ливанската граница, където била при

родителите си. Беше на двайсет и една години, висока почти един и осемдесет и изглеждаше като човек, който продължава да расте. Родителите ѝ били ционисти от Филадельфия, които се преселили в Палестина точно преди избухването на Втората световна война. След военната си служба Наоми решила да не се връща в кибуца, където била родена и отгледана, а да живее с млади местни евреи, за да чистят камъни от черната вулканична скала в едно пусто място сред планините близо до границата със Сирия. Работата била тежка, условията за живот били примитивни и винаги съществувала опасност от нападение на сирийски диверсанти, въоръжени с ръчни гранати и пехотински мини. А на нея ѝ харесвало. Достойно за възхищение, смело момиче! Да, еврейска Тиква! *Дава ми се втора възможност.*

Интересно. Моментално я свързвам с Тиквата, която заряхах, а всъщност на външен вид тя прилича на майка ми. По цвят, по размер, дори по характер тя се оказва човек, който постоянно намира кусури, и мой професионален критик. Мъжете, които има, трябва да бъдат идеални. Но аз оставям сляп за всичко: не виждам приликата между това момиче и снимката на майка ми от гимназиалния албум.

Ето колко откачен и истеричен съм бил в Израел. Само минути след като я качих в колата, вече сериозно се питах: „Защо не се оженя за нея и не остана? Защо не отида в планината и не започна нов живот?“

Веднага подехме сериозен разговор за човечеството. Тя постоянно издигаше разпалени лозунги, които ми напомняха за онези от моето юношество. *Справедливо общество. Всеобща борба. Свобода на личности. Живот, отдаден на обществото.* Но колко естествено, мислех си, се проявяваше нейният идеализъм. Да, това беше моят тип момиче — невинно, добродушно, *зафтих*^[4], *непретенциозно и недоебано*. Разбира се! Не ми трябва кинозвезди, манекени, курви или някаква подобна комбинация. Не ми трябва сексуална ексцентричност цял живот, нито пък ми се ще да продължавам с тази мазохистична ексцентричност. Не трябва ми скромност, здраве, трябва ми тя!

Говореше английски прекрасно макар малко книжно — със съвсем лек европейски акцент. Не преставах да я разглеждам и да търся признаците на онова американско момиче, което би била, ако родителите ѝ никога не бяха напускали Филадельфия. *Това можеше да е сестра ми*, мисля си, още едно едро момиче с високи идеали. Даже

си представям как Хана би емигрирала в Израел, ако не беше намерила Морти да я спаси. А мен кой щеше да ме спаси? Моите *шикси*? Не, не, аз тях спасявам. Не, моето спасение явно е в тази Наоми! Носи косите си по детски, на две дълги плитки — номер, разбира се, техника на сънищата, ако изобщо има такива, измислена специално, за да не мога да си спомня веднага снимката от гимназиалния албум на Софи Гински. Софи Гински, която класът „Рижата“ нарече и която ще стигне далече с душа богата и ум в главата. Вечерта, след като прекарахме деня (по моя молба) в разходки из древния арабски град Акко, Наоми нави плитките си около главата като бабичка. Спомням си как си помислих: „Колко е различна от оная манекенка с нейните перуки, фибики и шнолки, и часове, прекарани при фризьора. Как ще се промени животът ми! Нов човек — с тази жена!“

Плановете ѝ бяха да спи в спалня с чувал на открито. Беше в едноседмична ваканция далеч от комуната. Пътуваше с малкото пари, които семейството ѝ бе дало като подарък за рождения ден. Най-фанатично настроените от приятелите ѝ никога не биха одобрили такъв подарък, разказваше ми тя, и вероятно биха я осъдили за това, че го е приела. Тя ми преразказва един остър спор, който избухнал в кибуца на родителите ѝ, когато била още малко момиченце, за това, че някои хора имали часовници, а други не. Най-накрая след няколко разгорещени събрания членовете на кибуца решили да носят часовниците по ред на всеки три месеца. През този ден, по време на вечеря, а после, докато се разхождахме по романтичния кей на Акко, аз ѝ разказах за своя живот. Попитах я дали би дошла с мен в хотела в Хайфа да пийнем по нещо. Тя се съгласи, имала какво да ми каже във връзка с моя разказ. В този момент ми се прииска да я целуна, но си помислих: „Ами ако имам някаква венерическа болест?“ Все още не бях ходил на лекар, отчасти понеже не ми се щеше да споделям с други хора, че съм имал контакт с проститутка, но най-вече защото няха никакви симптоми. Явно нищо ми нямаше и няха нужда от лекар. Въпреки всичко, когато я попитах дали ще дойде в хотела, потиснах желанието си да притисна устни към нейната неопетнена социалистическа уста.

— Американското общество — каза тя, като пусна сака и спалния си чувал на пода, в продължение на лекцията, която бе започнала, докато се прибирахме с колата покрай залива на Хайфа —

не само търпи груби и несправедливи отношения между хората, но и ги насърчава. Нима това може да се отрече? Не. Съперничество, конкуренция, завист, ревност и всичко лошо в човешкия характер се подхранва от системата. Вие всъщност измервате щастието и успеха чрез такива гнили стандарти като притежания, пари и собственост. Между другото — продължава тя, като се настанява с кръстосани крака върху леглото — голяма част от вашето население е лишено от минималните предпоставки за нормален живот. Не е ли така? Защото вашата система в основата си е експлоататорска, сама по себе си унижаваща и несправедлива. Следователно Алекс — тя изговаряше името ми като строг учител, в тона ѝ се чувствуваше заплахата, — в такова общество никога не може да съществува нещо подобно на истинско равенство. И това е неоспоримо, не може да не се съгласиш, ако изобщо си честен. Например ти какво постигна с твоите разследвания по скандала с онези телевизионни състезания? Поне нещо? Нищо, ако мога така да се изразя. Ти разкри корупцията на отделни слаби личности. Но що се отнася до системата, която ги е научила на тази корупция, върху нея не си оказал и грам ефект. Системата си е останала непокатима. Системата е ненакърнена. И защо? Защото, Алекс — аха, започва, — ти самият си корумпиран от тази система като мистър Чарлз Ван Хорн. (По дяволите, все още несвършен! Брей!) Ти не си враг на системата. Дори не си заплахата за системата, както си мислиш. Ти си просто един от нейните полицаи, платен работник, съучастник. Извинявай, но трябва да ти кажа истината: мислиш си, че служиш на справедлива кауза, но си само лакей на буржоазията. Вашата система е сама по себе си експлоататорска, жестока и нечовешка, чужда на човешките ценности, а твоята професия е да се опиташ да покажеш, че тази система е легитимна и морална, като действуваш така, сякаш справедливостта, човешките права и достойнство, могат да съществуват в такова общество, когато явно нищо подобно не е възможно. Знаеш ли, Алекс — сега пък какво? — знаеш ли защо хич не ме е грижа кой носи часовник или дали ще приема пет лири като подарък от моите „преуспели“ родители? Знаеш ли защо тези спорове са глупави и не мога да ги търпя? Защото аз знам, че само по себе си — разбираш ли, сама по себе си! — да, разбирам! Английският колкото и да е странно, случайно е *моят* роден език! — сама по себе си системата, в която

живея аз (и то по собствено желание, това също е особено важно — по собствено желание!), тази система е хуманна и справедлива. Докато комуната притежава средствата за производство, докато всички нужди се задоволяват от комуната, докато никой няма възможност да натрупа богатство или да живее от принадлежната стойност от труда на друг, дотогава същността на кибуца е непроменена. Всеки човек има достойнство. В най-широк смисъл съществува равенство. И това всъщност е най-важното.

— Наоми, обичам те.

Тя присви кафявите си, пълни с идеализъм очи:

— Как можеш да ме обичаш? Какво приказваш?

— Искам да се ожения за теб.

Бум, тя скочи на крака. Горко на сирийския терорист, който би се опитал да я изненада.

— Какво ти става? Това да не е някаква шега?

— Стани моя съпруга. Майка на децата ми. Всеки *штунк*, който има панорамен прозорец в къщата си, има и деца. *Защо не и аз?* Аз нося фамилното име.

— Ти май пи твърде много бира на вечеря. Да, мисля, че трябва да си тръгвам.

— Недей! — И отново уверих това момиче, което едва познавах и дори не харесвах, колко дълбоко съм влюбен в него. — Любов — о, направо потръпвам! — Л-ю-ю-бов — сякаш със самата дума бих могъл да предизвикам чувството.

И когато тя се опита да си тръгне, аз заставах на вратата. Молах я да не си тръгва, за да нощува на някой мокър плаж, някъде си, когато можехме да споделим това огромно удобно легло в Хилтън.

— Не се опитвам да те привлека към буржоазията, Наоми. Ако леглото е прекалено луксозно за теб, можем да го направим на земята.

— Полово сношение? *С теб?*

— Да! С мен! Току-що пристигналия от самата несправедлива, система! С мен, съучастника! Да! С несъвършения Портной!

— Мистър Портной, извинете, но между глупавите ви шеги и, ако изобщо те са...

Тук последва малко боричкане, докато я изблъсках към леглото. Посегнах към гърдите ѝ, но с рязко движение на главата тя ме удари под брадичката.

— Къде, по дяволите, си научила това? — извиках. — В армията ли?

— Да.

Аз се строполих на стола.

— Добре ви учат в армията.

— Знаеш ли — каза тя без капка състрадание, — има нещо, което не е наред с теб.

— Да, първо, езикът ми кърви...

— Ти си най-нещастният човек, когото познавам. Ти си като бебе.

— Не! Не е така! — Но тя махна с ръка, преди да съм успял да обясня каквото и да е, и започна да ми чете лекция за моите недостатъци, които бе открила през този ден.

— Как само си недоволен от живота си! Защо така? Недостойно е за един мъж да недоволствува от живота си като теб. Изглежда, ти доставя особено удоволствие и гордост да бъдеш жертва на странното си чувство за хумор. Не вярвам, че всъщност искаш да подобриш живота си. Всичко, което казваш, е някак странно изкривено по един или друг начин, за да звучи „смешно“. Цял ден едно и също. По един или друг начин всичко е иронично и самоосъждащо.

— Самоосъждащо?

— Самоосъждащо, самоосмиващо.

— Именно! При това ти си високоинтелигентен човек — затова и нещата изглеждат още по-трудни за възприемане. Колко много би могъл да допринесеш! Такова глупаво самоосъждане! Колко неприемливо!

— О, не знам — казах. — Самоосъждането е в края на краищата класическа форма на еврейския хумор.

— Не на еврейския хумор! Не! На хумора от *Гетото*.

Нямаше особено много любов в тази забележка. До сутринта бях убеден, че съм въплъщение на всичко най-срамно в „културата на Диаспората“. Тези векове наред скитане без дом са родили такива противни хора като мен — уплашени, вечно нащрек, самоосъждащи се, самотни и корумпирани от живота в света на езичниците. Именно евреите от Диаспората, такива като мен, послушно, с милиони, са отивали към газовите камери, без дори да вдигнат ръка срещу своите палачи, и не са знаели как да бранят живота си със собствената си

кръв. Диаспората! Самата дума я вбесяваше. Когато тя свърши, аз казах:

— Чудесно. Хайде сега да се чукаме.

— Ти си *отвратителен*!

— Правилно! Започваш да схващаш нещата, храбра Сабра^[5]! Върви и бъди праведна в планините, ясно? Бъди модел за човечеството! Шибана юдейска светица!

— Мистър Портной — казва тя, като вдига сака си от пода — вие не сте нищо друго освен един самоненавиждащ се еврейин.

— О, Наоми, може би това е най-добрият вид.

— Страхливец!

— Мъжкарана!

— *Шлемиел*!^[6]

И се отправи към вратата. Само че аз се метнах изотзад и с плонж съборих тази огромна червенокоса дидактична мацка на земята. Ще ѝ покажа аз кой е *шлемиел*! И бебе! Ами ако имам трипер? Чудесно! Страхотно! Още по-добре! Нека, без да знае, го замъкне в планината. Нека го разпръсне сред всички тези добродетелни еврейски момчета и момичета! Добре ще им дойде една доза трипер! Така е в Диаспората, свети дечица, така е в изгнание! Съблазън и немилост! Корупция и самоосмиване! Самоосъждане и самоосиране! Стенания, истерия, компромиси, объркване, болест! Да, Наоми, аз съм омърсен, ох, аз съм нечист и освен това съм безкрайно изморен, мила моя, от това, че никога не съм достатъчно добър за Избрания народ!

Но как само се бранеше тази едра селска пичка! Тази бивша пехотинка! Тази заместителка на майка ми. Възможно ли е да е така! О, моля ви, не може да е толкова просто. Не и при *мен*! Или в случай като моя, всъщност не може да бъде *достатъчно* просто. Нима само защото имаше червена коса и лунички, това я правеше според моето едноточно подсъзнание майка ми? Само защото тя и жената от моето минало са наследници на същата бледа полска жилка еврей? Тогава това е кулминацията на Едиповата драма, докторе. Още малко фарс, приятелю! Трудно мога да го преглътна, страхувам се. „Едип цар“ е известна трагедия, *шмук*^[7], а не нов виц! Ти си садист, ти си мошеник и възливи комедиант! Искам да кажа, че не е много за смях, доктор Шпилфогел, доктор Фройд, доктор Кронкайт! Какво ще кажете, да отдадем дължимото, копелета такива, на Достойнството на човека?

„Едип цар“ е най-ужасяващата и *сериозна* пиеса в историята на литературата, а не цирк!

Да благодаря на бога за гиричките на Хиши. След неговата смърт те останаха за мен. Когато бях на четиринайсет-петнайсет години, аз ги изнесох в задния двор и там на слънце ги вдигах ли, вдигах. „Ще си докараш някоя цура от тия работи — предупреждаваше ме майка ми от прозореца на спалнята си. — Ще наистинеш както си по плувки.“ Изписвах си книжки от Чарлз Атлас и Джо Бономо. Живеех само заради гледката на собствения си торс в огледалото на спалнята. Надувах перки под дрехите в училище. Разглеждах бицепсите си на ъгъла на улицата. Възхищавах се на вените си в автобуса. Някой ден някой ще направи грешката да ми посегне и само ще съжалява! Но, слава богу, никой не ми посегна.

Освен Наоми! Заради нея значи е било всичкото пуфтене и блъскане под неодобрителния поглед на майка ми. Това не означава, че тя нямаше надмощие в бедрата и прасците, но в раменете и гърдите аз бях по-добър и успях да я съборя под мен, напъхах език в ухото ѝ и вкусих от мръсотията на нашето едnodневно пътешествие, всичката тази свещена прах.

— О, как ще те начукам, еврейко — прошепнах злобно.

— Ти си луд! — и тя се надигна с цялата си мощ. — Ти си луд за връзване.

— Не, не, о, не — изръмжах. — О, не, трябва да ти се даде един урок, Наоми — и я натиснах яко, за да ѝ дам урока: о, целомъдрена еврейко, нещата се обърнаха! Сега *ти* се защитавай, Наоми, обясни на целия кибуц вагиналното си течение! Мислиш, че са се ядосали заради ония часовници! Почакай само да подушат това! Какво ли не бих дал да бъда на събранието, когато ще бъдеш обвинена в заразяване на гордостта и бъдещето на Цион! Тогава може би ще изпиташ необходимото страхопочитание към нас, психоневротизирани еврејски мъже! Социализмът съществува, но съществуват и спирохетите, любов моя! Така че това за теб е въвеждане в мръсната страна на нещата, скъпа! Сваляй тези патриотични военни гащи, отключи крепостта между тези бутове, кръв от моята кръв, разтвори тази месианска Юдейска дупка! Пригответи се, Наоми, имам намерение да отровя органите ти за възпроизводство! На път съм да променя бъдещето на расата!

Но, разбира се, не можах. Близях ушите й, смуках мръсния й врат, забивах зъби в навитите и плитки... И после, когато може би всъщност тя почти престана да се съпротивлява под моите усилия, аз се изтърколих настрани и останах да лежа победен до стената — по гръб.

— Няма смисъл — казах. — Не може да ми стане тук.

Тя се изправи. Наведе се над мен. Пое си дъх. Погледна *надолу*. Стори ми се, че ще сложи крак на гърдите ми. Или може би ще ме скрита хубаво. Спомням си как, когато бях дете, прикачвах допълнителни листове към тетрадките си. Как се стигна до това?

— Им-по-тен-тен в Из-ра-ел, да-да-да — изпях по мелодията на една стара приспивна песен.

— Това друга шега ли е? — попита тя.

— И още една, и още една... Защо да се отричам от себе си?

После тя каза нещо мило. Можеше да си го позволи, разбира се, там, от високото:

— Би трябвало да се върнеш в къщи.

— Разбира се, точно от това имам нужда, да се върна в изгнание.

И високо, високо над мен тя се изхили. Тази здрава монументална Сабра! Тренираните й крака, утилитарните й шорти, белязаната от битката риза без копчета — благодетелната усмивка на победител! И в грубите й, обути в сандали крака, това... това какво? Този *син*! Това *момче*! Това *бебе*! Александър Портноа! Прот-нос! Портной ой-ой-ой!

— Я се виж там, горе — казах. — Колко сте големи жените! Виж се колко си патриотична! Ти наистина *обичаш* да побеждаваш, нали, скъпа? Знаеш как да го постигаш! Ау, ти си безгрешна! Направо страхотна — каква чест да те срещна. Случай, взemi ме със себе си, героиньо! Там в планините. Ще разчиствам камъни, докато капна, ако това е нужно, за да стана добър. Защото, за да не бъде добър и добър, и добър, и добър, нали? Да живея само в съответствие с принципите! Без компромиси! Нека другите да са лошите, нали? Нека гоите си правят касапници, нека вината падне само върху тях. Ако съм се родил, за да бъде жесток към себе си, така да бъде! Изнурителен и приятен етичен живот, изпълнен със саможертва, изобилствуващ на задръжки! Добре звучи. О, направо ги усещам тези скали! Какво ще кажеш, взemi ме със себе си в чисто Портнойското съществуване!

— Ти трябва да си заминеш.

— Напротив! Трябва да остана! Да, да остана. Да си купя чифт такива къси панталони и да стана мъж!

— Прави каквото щеш. Отивам си.

— Не, героиньо, не — извиках, защото наистина бях взел да я харесвам донякъде. — О, каква загуба!

На нея това ѝ хареса. Погледна ме победоносно, сякаш най-сетне бях казал истината за себе си. Ебал съм ѝ майката.

— Искам да кажа, защото не можах да чукам такова яко здраво момиче като теб.

Тя потръпна от отвращение:

— Кожи ми, моля те, необходимо ли е постоянно да използваш тази дума?

— Нима момчетата в планините не казват „чукам“?

— Не — благоволи да отговори тя, — не по начина, по който ти го правиш.

— Е, предполагам, че не са бесни като мен. Изпълнени с презрение — и се хвърлих към краката ѝ. Защото никога не ми стига. НИКОГА! Трябва да ПРИТЕЖАВАМ.

Но какво да притежавам?

— Не! — кресна ми тя отвисоко.

— Да!

— Не!

— Тогава — примолих се докато тя ме влачеше с мощния си крак към вратата, — поне нека да те олижа. Знам, че все още мога да направя поне това.

— Свиня!

И ритна. И улучи! С пълна сила, с тия пионерки, точно под сърцето. Ударът, който си просех? Кой знае какво ми е било на ума? Може би нищо. Може би съм бил самият себе си. Може би наистина съм това, лизач на путки, робска уста за дупката на някоя жена. Ближи! Така да бъде! Може би най-разумното разрешение за мен е да живея на четири крака. Пълзи през живота, ядейки пички и остави поправянето на злините и създаването на семейства на изправените същества! Нима имам нужда от паметник, издигнат в моя чест, когато по улиците се разхожда това угощение?

Пълзи си през живота тогава — ако ми е останал живот! Главата ми се завъртя и в гърлото ми се надигнаха най-отвратителни сокове. О, сърцето ми! И то в Израел! Там, където другите евреи намират убежище, светилище и мир — там сега загива Портной! Там, където другите евреи просперират — аз издъхвам! А исках само да доставя малко удоволствие на някого и на себе си. Защо, защо не мога да изпитам някакво удоволствие, без възмездие да ме дебне отзад като валяк! Свиня! Кой, аз? И още веднъж всичко се повтаря, отново съм набучен върху своето минало, върху онова, което беше и никога няма да бъде! Вратата се затръшна и тя изчезна — моето спасение! Моят род! И аз хленча на пода СЪС СВОИТЕ СПОМЕНИ! Моето безкрайно детство! Кое не мога да изоставя и което не може да ме изостави! Кое е вярното? Да си спомним репичките — онези, дете отглеждах с такава любов в моята Градина на победата. На онова местенце в двора, до вратата на мазето. *Моя* кибуц. Репички, магданоз, моркови — да, аз също съм патриот, само че на друго място! (Където *също* не се чувствам у дома!). А станиолът, който събирах, какво ще кажете за това? Вестниците, които мъкнех в училище! Моят класъор с марки за отбраната, всички залепени толкова прилежно в редици, за да смажем Оста! Моите модели на самолети — моят „Пайпър Каб“, моят „Хокъл Хърикейн“, моят „Спитфайър“! Как може да се случи това на такова добро дете като мен, което толкова обичаше Кралските военновъздушни сили и четирите основни свободи! Моите надежди за Ялта и Дамбъртън Оукс! Моите молитви за ООН! Да умра? *Защо?* Наказание? *За какво?* Импотентен? *По каква причина?*

„АЛЕКЗАНДЪР ПОРТНОЙ, ЗА УНИЖАВАНЕ НА ЧОВЕШКОТО ДОСТОЙНСТВО НА МЕРИ ДЖЕЙН РИЙД ДВЕ НОЩИ ПОРЕД В РИМ И ЗА ДРУГИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ, ТВЪРДЕ МНОГОБРОЙНИ, ЗА ДА СЕ ИЗБРОЯВАТ, ВКЛЮЧИТЕЛНО ЗА ЕКСПЛОАТИРАНЕ НА ПУТКАТА Й, ВИЕ СТЕ ОСЪДЕН НА ТЕЖЪК СЛУЧАЙ НА ИМПОТЕНТНОСТ. ПРИЯТНО ПРЕКАРВАНЕ.“ „Но, Ваша милост, тя е пълнолетна в края на краищата, съзнава действията си...“ „НЕ МЕ БАЛАМОСВАЙ С ЮРИДИЧЕСКИ ТЕРМИНИ, ПОРТНОЙ. МНОГО ДОБРЕ РАЗБИРАШ КОЕ Е ДОБРО И КОЕ ЗЛО. ЗНАЕЛ СИ, ЧЕ УНИЖАВАШ ДОСТОЙНСТВОТО НА ДРУГО ЧОВЕШКО СЪЩЕСТВО И ЗАРАДИ ТОВА, ЗАРАДИ ОНОВА, КОЕТО СИ НАПРАВИЛ, И НАЧИНА, ПО КОЙТО СИ ГО

ИЗВЪРШИЛ, СПРАВЕДЛИВО СИ ОСЪДЕН НА ОСАКАТЕН ЧЕП. НАМЕРИ СИ ДРУГ НАЧИН ДА НАРАНЯВАШ ХОРАТА.“ „Но, ако позволите, Ваша милост, тя може би е била унижена преди да съм я срещнал. Трябва ли да споменавам друго освен Лас Вегас?“ „О, ЧУДЕСНА ЗАЩИТА, ПРОСТО ПРЕКРАСНА. ГАРАНТИРА СМЕКЧАВАНЕ НА ПРИСЪДАТА ОТ СЪДА. ТАКА СЕ ОТНАСЯМЕ С НЕЩАСТНИЦИТЕ, А, ПЪЛНОМОЩНИКО? ТОВА ЛИ СПОРЕД ТВОЯТА ДЕФИНИЦИЯ ДАВА ВЪЗМОЖНОСТ НА ЛИЧНОСТТА ДА БЪДЕ ДОСТОЙНА И ХУМАННА? КУЧИ СИН!“ „Ваша милост, моля ви, нека дойда по-близо до вас — в края на краищата нищо, не съм направил, освен... освен какво?... да се опитам да си доставя малко удоволствие.“ „ДОЛЕН КУЧИ СИН!“ Добре, защо, по дяволите, не мога да се *позабавлявам* малко! Защо и най-малкото нещо, което направя за удоволствие, веднага се счита за непозволено — докато целият останал свят се въргаля в калта и се смее! *Свиня*? Тя би трябвало да види обвиненията и оплакванията, които се картотекират всяка сутрин в моята канцелария — какво ли не си причиняват хората един на друг от алчност и омраза! За мангизи! За власт! От злоба! За *нищо*! Какво ли не са готови да направят с едно *негро*, само и само да си ипотектира жилището! Както казва баща ми, човек би искал да си има чадър за дъждовен ден и би трябвало да видите какво правят тия свини, за да го изработят! Искам да кажа истинските свини — професионалистите! Кой, мислите, накара банките да започнат да наемат негри и пуерториканци на работа в този град? Кой изпраща хора, за да интервюират лично негрите в Харлем? Да правят това просто нещо? Тая *свиня*, мадам Портной! Искате да видите свини, елате в службата ми който ден си изберете, погледнете в кореспонденцията, която получавам, и ще видите свини! Какво правят другите и не им пука! Никога не се замислят! За тях е *радост* да нанесат рана на беззащитен човек и за бога, това прави деня им весел! Лъжите, интригантството, подкупите, кражбите, джебчийството, докторе, се извършват, без да му мигне на някой окото. Безразличието! Тоталното нравствено безразличие! От всичките тези престъпления не получават дори киселини в стомаха! А аз, опитам се да докопам нещо по-необикновено, и то докато съм в *отпуска* — и сега не мога да го дигна! Не дай боже да откъсна етикета от дюшека, на който е написано „Не късай! Виновните са наказват от закона!“ На какво ще ме осъдят

[illegible]

Gut (каза докторът). Ний може вече да започва. Ја?

- 201

Издание:

Автор: Филип Рот

Заглавие: Синдромът Портной

Преводач: Вихър Ангелов; Мария Емилова; Николай Екимов

Година на превод: 1991

Език, от който е преведено: Английски

Издание: Второ издание

Издател: Издателска къща „Колибри“

Град на издателя: София

Година на издаване: 2005

Тип: роман

Националност: Американска

Печатница: Печатница „Симолини“

Редактор: Жечка Георгиева

Художник: Стефан Касъров

ISBN: 954-529-381-0; 978-954-529-381-8

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/2405>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.